

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Libri XXIX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

marum:ideoque ex iustitia teneantur curam earum habere. Sic enim fit vt Parochis, qui sunt ipsi, rum coadiutores, deficientibus, ad ipsos se deat obligatio prouidendi ouibus, siue per alios, siue etiam per seipos: nisi forte iusta habeant impedimenta quæ excusent. Monet etiam benedem Suarez, alios idoneos, ex accidenti obligari quoque ad hoc sacramentum ministrandum: nimirum cum non adest Parochus qui tale ministerium exerceat: tunc enim proximus censendus est in graui necessitate constitui: cui subueniendi obligatio, per præceptum charitatis imponitur.

Septimum documentum est: Ministrantem istud sacramentum, obligari ad se bene disponendum: ita vt peccati mortalis conscientia habens, teneatur se ad statutum gratiæ saltem per contritionem, disponere. Item que obligari, non nisi conuenienter disposito ministrare, ac denique seruare

ritus ab Ecclesia præscriptos, vel consuetudine laudabili retentos. Ad huius confirmationem & plenam intelligentiam, videnda sunt dicta in præc. li. 26. c. vltimo docum. 9. & 10. 15.

Ritus autem illi sunt: vt fiant septem vnctiones certo ordine & modo cum prolatione verborum sacramentalium: Item vt illis præmittantur, vel post illas addantur Psalmi & orationes. Et demum vt fiant cum vestibus sacris in Ecclesia vsita: is: verbi gratia, cum superpelliceo & stola, nonnullisque aliis qui notantur in Rituali. De quibus monet Suarez sub finem citatæ sectionis 2. cum vrget necessitas posse cum solis essentialibus (additis postea accidentalibus, hoc est, Psalmis & precibus) sacramentum conferri, non tamen sine sacerdotali ornatu, iudicio prudentis requisito ad reuerentiam sacramento debitam, contra quam vtilitati hominis seruandum non est.

F I N I S.

LIBER QUARTVS, ET TOTIVS OPERIS VIGESIMVS NONVS.

DE SACROSACRATO EUCCHARISTIÆ SACRAMENTO

PRO O E M I V M.

DE hoc differentes auctores magno numero Henriquez refert tomo 1. Theologiæ moralis initio libri octaui, quibus accessit Suarez ad 3. par. D. Thomæ tomo 3. à disput. 39. ad finem vsque. Cuius potissimum tanquam recentioris, docti & diligentis, lectabimur vestigia. Considerabimus autem 1. absolute sacramentum ipsum. 2. eiusdem materiam. 3. formam. 4. ministerium. 5. recipientes. 6. effectus. 7. Missæ celebrationem, tanquam solemnem ritum, cum quo consecranda est Eucharistia ipsa. Quam methodum D. Thomas seruat in 3. par. quæst. 73. & aliquot sequentibus.

CAPVT I.

De ipso Eucharistiæ sacramento absolute.

SVM MARI V M.

1. Præcipua nomina quibus sacramentum hoc significatur.
2. Quod sacramentum Eucharistiæ non sit consecratio, nec sumptio corporis & sanguinis Christi, nec sola species sensibilis, nec solum corpus & solus sanguis Christi.
3. Est quid aggregatum ex speciebus panis & vini, & ex corpore & sanguine Christi.
4. Varia differentie inter Eucharistiæ & alia sacramenta.
5. Eucharistia sacr. me: torum omnium dignissimum, in quo est Christus verus Deus.
6. Eucharistiæ sacramentum vnum est ad eum modum, quo refectio corporalis ex cibo & potu, vna est.
7. Differenter tamen hoc nomine, quod in Eucharistia tantumdem sumatur alterutra specie, quantum sub vtraque.
8. Sumptio Eucharistiæ nec. saria quidem est necessitate præcepti, non tamen necessitate medi.
9. De tempore quo instituta est à Christo Domino nostro sacrosancta Eucharistia.
10. Figura huius sacramenti tan legis nature, quam Moysice.

CIRC A ipsum Eucharistiæ sacramentum D. Thomas in citata quæst. 73. sex considerat, nomen, naturam, vnitatem, necessitatem, institutionem, & figuras.

SECTIO I.

De nominibus sacramenti Eucharistiæ.

Quod attinet autem ad primū, varia habentur huius sacramenti nomina, indicantia dignitatem & fructus eius.

Quatuor vero censentur præcipua, quorum D. Th. meminit art. 4. in cuius commentariis alia ex Patribus Suarez adiungit. Quia igitur sacramentum hoc significat; tum præteritam Christi passionem; tum præsentem gratiam & mystici corporis Christi (Ecclesiæ inquam) vnitatem, tum demum futuram gloriam: quæ omnia nequiuertunt vno nomine conuenienter explicari: ipsum dicitur, tum sacrificium, vel hostia, quatenus significat passionem Christi, qui vt mortuus, pro hominibus Deo Patri offertur in Missa pro salute viuorum & mortuorum; tum synaxis, seu communitio; quatenus significat vnitatem fidelium inter se, & cum Christo: tum etiā Eucharistia, id est, bona gratia, quatenus realiter continet Christum Dominum, qui est plenissimus gratiæ & fons gratiarum omnium: tum demum viaticum, quatenus nos præparat ad gloriam: ad eam enim præbet viam, per gratiam refectiois spiritualis quam confert. Quo nomine maxime solet dari executibus ex hac vita.

SECTIO II.

De natura sacramenti Eucharistiæ.

Quod attinet ad 2. docendum est: tum quod sit sacramentum Eucharistiæ, tum in quo differat ab aliis sacramentis.

De priore, quod Eucharistia sit verum ac proprium nouæ legis sacramentum, ne quidem Sectarij negant, patetque per auctoritates sacre Scripturæ, Conciliorum, & Patrum, quas habet Suarez disput. 39. lect. 3. citque aperta definitio Concilij Florent. in instruct. Armenorū. & Concil.

Triden.

Triden. sess. septima cap. 1. & late sess. 13. Difficultas est autem, An ipsum Eucharistiae sacramentum sit consecratio corporis & sanguinis Christi, quae transubstantiatio dicitur, & sit per ea verba, quae formam illius esse docebimus in sequenti cap. 3. prolata super panem & vinum, quae constituntur eiusdem sacramenti materia, prout in cap. 2. exponitur, an vero ipsum sit panis & vini consecrati species, continentis corpus & sanguinem Christi, absque vlla panis & vini substantia: an autem sit corpus & sanguis Christi, sub illis speciebus, seu panis & vini accidentibus continentur? An demum sumptio corporis & sanguinis Christi contenti sub illis speciebus.

Cui difficultati, *suppositio quod habetur in libro 26. capite primo ad rationem sacramenti nouae legis requiritur, ut ipsum sit res sensibilis subiecta: vim habens, non modo significanda, sed etiam producenda: cuius gratia animam iustificat: potest cum Bellarm. in lib. 4. de Euchar. cap. 6. latishieri. Dicendo Sacramentum Eucharistiae non esse consecrationem; quae signum quidem est corporis Christi: non tamen signum & causa gratiae iustificantis. Nec esse sumptionem corporis & sanguinis Domini: quoniam haec est quidem conditio, sine qua virtus Sacramenti (corpus inquam & sanguis Christi) non applicetur ad hominem, ut in eo caulet diuinam gratiam ex opere operato: non est tamen proprie causa talis gratiae, cum sit actus suscipientis: cui nulla eiusmodi vis causandi inest. Nec enim ad productionem sacramentalis gratiae, Deus vult concurrere alterius efficientis, quam ministri sacramenti. Videri potest Suarez *disp. 42. sect. 4.* Nec item esse solas species sensibiles patet, quia totae non sunt spiritalis cibis, & sustentans animam; ut satis indicant verba Domini Ioan. 6. Caro mea vere cibus, & sanguis meus vere est potus. Quare nec solae sunt causa gratiae, & per consequens nec solae sunt sacramentum Eucharistiae. Nec denique esse solum corpus & sanguinem Christi, sine ordine ad species, patet: quia de ratione sacramenti est, ut sit res subiecta sensibus: cuiusmodi non sunt in Eucharistia corpus & sanguis Christi, sine ordine ad species sacramentales.*

3. Superest igitur ut, quem admodum plerumque in ead. *disput. 42. sect. 1. & 3. tradit. Suarez.* tam species seu accidentia panis & vini, quam corpus & sanguis Christi, in quae per consecrationem conuertitur est panis & vini substantia, constituant essentiam sacramenti Eucharistiae: ita tamen addit Bellarm. *prop. 3. §. 5.* ut ratio sacramenti magis conueniat speciebus, ut continent corpus & sanguinem Christi, quam corpori & sanguini Christi, ut sunt sub illis speciebus. Quod probat: quia ex Concilio Triden. sess. 13. cap. 3. commune est Eucharistiae cum aliis sacramentis, ut sit symbolum externum, & visibilis forma inuisibilis gratiae. Iam vero in sacramento Eucharistiae visibilem formam esse, constat magis conuenire speciebus sacramentalibus quam corpori & sanguini Christi. Et confirmatur, quia in Eucharistiae sacramento corpus Christi adiunctum speciebus sacramentalibus, est loco virtuti efficiendi gratiam quae in aliis sacramentis adiungitur rebus, ut sint idonea instrumenta producenda gratiae. Sicut ergo in aliis sacramentis, non videmus quod sacramentum sit vis illa gratiae productiua, prout adiuncta est rebus eiusmodi externis: sed potius quod sit illa ipsa res, prout eandem vim adiunctam habent: ita in sacramento Eucharistiae, non corpus & sanguis Christi, sub speciebus debet proprie loquendo dici sacramentum, sed illae ipsae species, ut corpus & sanguinem Christi continent.

SECTIO III.

De differentia Eucharistiae à ceteris sacramentis.

4. DE posteriori constat inter sacramentum Eucharistiae & alia sacramenta plures esse differentias. Prima est, quod reliqua sacramenta consistant in vfu & applicatione materiae ipsorum ad suscipientem: itaut tali applicatione ab soluta, desinant esse sacramenta, nec habeant esse permanentes: sic enim baptisimus solummodo est, dum fit ablutio corporis humani cum debita verborum forma: & ita de ceteris. Sacramentum vero Eucharistiae in suo esse intrinseco non dependet ab vfu & applicatione; sed ante v-

sum, habet per consecrationem, esse permansens: quandiu conferuntur species sacramentales; corpus & sanguinem Christi continent: itaut merito dicamus hoc sanctissimum sacramentum (secundum vsum quem, in Ecclesia consuetudine antiqua receperunt, Concil. Triden. statuit seruandum, in sess. 13. cap. 6. can. 7.) contineri in sacra pixide seruati in sacratio, deferri ad aegrotos.

Secunda differentia est, quam D. Tho. habet 3. par. *quest. 73. art. 1. ad 3.* quod in ceteris sacramentis gratia & sacramentum non sint aliter quam in suscipiente: in Eucharistia vero, sacramentum sit extra suscipientem, & antequam producat in illo gratiam quam significat. Item cum Eucharistia sit commune cum sacramentis imprimentibus characterem, ut in ea distinguantur tria: nimirum res tantum sacramenti, hoc est, praedicta gratia; sacramentum tantum, species videlicet sacramentalis; & res simul & sacramentum; nimirum corpus Christi: quod est res sacramenti, quatenus significatur per ipsas species sensibiles, sub quibus existit: & est sacramentum quatenus sic existens, symbolum est, ut habet Concil. Trid. sess. 13. cap. 2. vnus illius corporis: cuius ipse est caput, & cui nos tanquam membra arctissima fidei, spei, & charitatis connexione adstrictos esse voluit. ut omnes diceremus idem, nec essent in nobis schismata. Cum inquam haec ita sint differentia adhuc est inter Eucharistiam & praedicta sacramenta, quae d character (cui tribuitur, ut simul sit res & sacramentum) non sit in illis, producit enim in suscipiente, non autem in sacramento. Corpus vero Domini sit in Eucharistia; nec nisi per eam, communicetur suscipienti.

Tertia differentia est, quam iam attigimus, quod cetera sacramenta consent rebus externis, & virtute à Deo illis indita, qua possint signa esse & causa gratiae (cuiusmodi sit ea virtus disputant S. scolastici: pro quo vide Greg. à Valen. *disp. 3. quest. 3. puncto 1. versus finem*) Eucharistia vero consistit externis speciebus panis & vini: & corpore ac sanguine Christi, quae ut instrumenta Dei concurrunt ad gratiam sacramentalem in anima producendam, seu ad animam spiritali refectioe confortandam.

Quinta differentia est: quod quia esse aliorum sacramentorum postum est in fluxu, ipsa tamdiu durent, quam diu durat materiae & formae ipsorum applicatio ad suscipientem. Quia vero esse Eucharistiae est permanentes, ipsum durat post applicationem formae ad materiam: seu post panis & vini consecrationem factam verbis à Christo institutis, de quibus in sequenti cap. 3. Vbi aduertit hoc sacramentum non constare ex rebus & verbis tanquam ex materia & forma ad modum compositi physici, quod existit tantum existente ipsius forma in materia: sed alio nomine nempe quod ad hoc ut ipsum fiat, requiratur materia panis & vini, quae conuertatur in corpus & sanguinem Christi: & forma verborum consecrationis, per quam fit talis conuersio: iuxta Concilium Florent. in instruct. Armen. quod plenius intelligitur per dicendam in eodem cap. 3.

Ceterum sacramentum istud esse dignissimum omnium, constat tum ex aliis, quae Suarez habet *disput. 39. sect. 2.* tum ex eo maxime, quod contineat vere ac realiter corpus & sanguinem Christi, cum anima & diuinitate ipsius ut habet Concil. Triden. sess. 13. cap. 3. itaut adorari debeat cultu latræ, etiam externo, prout idem Concil. in ead. sess. can. 6. decernit. De qua re aduersus Sectarios Bellarm. lib. 4. De Euchar. cap. 29. & 30.

SECTIO IV.

De vnitatem sacramenti Eucharistiae.

IN huius consideratione, quam longam habet Suarez in *citra disput. 39. sect. 3. & 4.* non immeritum diutius, quia institutum nostrum non videtur id exigere. Ideoque contenti erimus notare ad vnitatem huius sacramenti, non requiri partium ipsius vnionem ac coniunctionem physicam, sicut in re naturali: sed sufficere earum certam inter se proportionem & compositionem accommodatam fini ad quem ordinatur totum quod ex constituitur: perinde ac in artificiali: quae non est diuersae speciei quantumuis consistat partibus heterogeneis: quia ad vnum & eundem finem ordinantur.

ordinantur; prout patet in domo, & in exercitu, & multis aliis. Quamvis ergo in Eucharistia species panis & vini diuersa sint, constituitur tamen vnum sacramentum, quia ordinantur ad vnum finem, nempe ad refectioem vnius corporis, de quo D. Paulus in priori ad Corinth. 10. Vnum corpus multi fumus, omnes qui de vno pane, & de vno calice participamus.

In qua sententiam præclare catechismus ad Parochos, iussa Concilij Trident. editus, in tractatu de Eucharistia: his verbis. Cum huius sacramenti gratia, vnum corpus mysticum efficiatur; vt sacramentum ipsum conueniat re quam efficit, vnum esse oportet: atq; vnum quidem, non quia sit indiuiduum, sed quia vnius rei significatione habet. Nam quemadmodum cibus & potio, quæ duæ res diuersæ sunt, ad vnam tantum rem adhibentur; vt scilicet vires corporis reficiantur: ita etiam duas illis diuersæ sacramenti species respondere consentaneum fuit: quæ cibum spiritualement significarent, quo mentes sustententur & recreantur. Quare à Domino Salvatore dictum est Ioan. 6. Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus. hæc ibi. Ex quibus intelligitur hoc sacramentum vnum esse ratione significationis. Quamquam tamen ob pluralitatem specierum significantium, nonnunquam nominatur plurali numero. Vide Greg. à Valen. tom. 4. disput. 6. quest. 1. puncto 4. dicentem id fieri, eo quod sacramentum hoc, sit quidem vnum formaliter (prout habetur ex dictis) sed sit plura materialiter.

Aduerte autem prædictam refectioem spiritualement à corporali maxime differre: quia in corporali non recipitur tantum nutrimentum & substantia, ex solo cibo, aut ex solo potu, quantum ex cibo & potu simul. In hoc vero sacramento, etiam si ipsum refectioem spiritualement nō significet perfecte, sub vna tantum specie, ideoque non habeat totum id quod quatenus sacramentum, ad integritatem requirit significationis: tamen ratione rei sacræ in illo sub speciebus contentæ; hoc est, ratione corporis & sanguinis Christi, tam perfectum est sacramentum sub vna specie, quam sub vtraque. Licet enim præcise ex vi consecrationis & formæ verborum, sub speciebus panis contineatur corpus Christi; & sub speciebus vini, sanguis Christi: tamen sub qualibet earundem specierum, imo & sub qualibet earundem parte, totus & integer Christus cum corpore, anima, & diuinitate vere continetur: ita vt certissimum sit tantumdem contineri sub alterutra earundem specierum ac sub vtraque, prout docet Concil. Trid. sess. 13. cap. 3. & canone 3. Ratio vero (quæ in eo cap. habetur) sumitur quoad humanitatem quidem ex vi illius naturalis connexionis & concomitantia, qua partes Christi Domini (qui ex mortuis surrexit, non amplius moriturus) inter se copulantur. Quoad diuinitatem vero ex indissolubili dictarum partium (animæ inquam & corporis Christi) hypostatica vnione cum ea ipsa diuinitate. Ex quibus satis colligitur, quod admissum communi Theologorum consensu, Bellarm. confirmat in ante cit. lib. 4. De Euchar. cap. 23. propos. vltima, nihil spiritualement fructus capi ex duabus illis diuersis speciebus sacramentalibus; quin capiatur ex vna: & ita Sacerdotem communicantem sub vtraque specie, non recipere maiorem fructum & gratiam cæteris partibus, quam laici sub vna tantum communicantem: sicut nec maiorem recipit, qui simul plures hostias consecratas sumit, quam qui vnicam: aut qui eam integram, quam qui illius partem, ex D. Thom. 3. par. quest. 79. art. 7. ad 3. Dico simul seu per modum vnius refectioem; quia secus esset, si plures sumerentur per modum diuersarum refectioem: vt cum in die Natiuitatis Domini idem Sacerdos dicit tria sacra, nam gratia multiplicatur pro multitudine talium refectioem: ideoque frequentatio earundem suaderi solet.

SECTIO V.

De necessitate, institutione & figuris sacramenti Eucharistia.

Quod attinet ad necessitatem huius sacramenti, ea duplex esse potest: vna præcepti, & altera mediij. De

Valerij Par. III. Tom. 3.

priore dicitur postea cum de suscipiente illud; vbi dicitur de illius susceptione dari præceptum, tam diuinitum, quam humanum; & quomodo, quando, & quos tale præceptum obliget, & qua ratione satisfiat eiusmodi obligationi. De posteriore autem est magna difficultas, An scilicet hoc sacramentum ita sit necessarium, vt absque illius sumptione salus aeterna obtineri nequeat. Illam autem copiose tractat Suarez disput. 46. supponens duplici tantum nomine, cæteri posse taliter necessarium. Vel quod sine illius sumptione haberi nequeat prima gratia requisita ad iustificationem peccatoris, qui est alioqui æternæ mortis reus. Vel quod homo nequeat absque eadem susceptione, perseverare in gratia, vsque ad gloriæ consequitionem. Præter quæ duo, nihil aliud, nisi tanquam ad illa ordinatum, esse ad salutem simpliciter necessarium, ex eo constat; quod secundum Christianarum fidem quicumque iustus fuerit, & in iustitia vsque ad finem perseverauerit, saluabitur ex Christi promisso in cap. 24. D. Matthæi vers. 13.

Et vero, ad neutrum illorum Eucharistiam esse simpliciter necessariam: ac per consequens, nec esse ad salutem necessariam necessitate mediij, ipse Suarez late probat: nobis satis est, quod multi salutem consequantur sine reali Eucharistia susceptione: vt pueri baptizati, morientes antequam facti sint ad eam idonei: & nonnulli adulti, qui de peccatis rite confessi, nequeunt habere illius copiam: nam tunc vtriusque sufficit vtrum eiusdem. De qua re D. Tho. 3. par. quest. 73. art. 3. vbi de pueris sic habet inter cætera. Quia per baptismum ordinatur homo ad Eucharistiam: ideo ex hoc ipso quod pueri baptizantur, ordinantur per Ecclesiam ad Eucharistiam. Et sic sicut ex Ecclesiæ fide credunt, sic ex intentione Ecclesiæ desiderant Eucharistiam, & per consequens recipiunt rem ipsam.

Quod attinet ad institutionem. Maiores nostri omnes, vt habet Concil. Trid. sess. 13. cap. 1. quotquot in vera Ecclesia fuerunt, qui de sanctissimo hoc sacramento differunt et aperte professi sunt hoc tam admirabile sacramentum in vltima cœna Redemptorem nostrum instituisse: cum post panem, vni que benedictionem se suum corpus illis præbere, ac suum sanguinem, & mortis ac perispicuis verbis restitutus est; quæ commemorata ab Euangelistis Matthæo cap. 26. Marco cap. 14. Luca cap. 22. postea reperita sunt à D. Paulo in priori ad Corinth. cap. 11. Causas autem sine velle talis institutionis idem Concilium in sequenti cap. 2. habet breuiter & perspicue traditas. Vbi videri possunt. Vt & apud D. Thomam tertia par. quest. 73. art. 1. videri ratio ostendens quod conueniens fuerit, in noua lege institui tale sacramentum quod esset cibus animarum. De qua re Suarez tum ibidem in commentario, tum in disput. 39. sect. 1. dicto 1.

De tempore institutionis habetur ex citatis verbis Concil. Triden. & ex Clemen. vnica. De reliq. & venerat. Sanctorum, illud fuisse noctem Cœnæ priusquam Dominus ipse pateretur. Tunc enim, vt habet idem Concil. Trid. sess. 22. cap. 1. corpus & sanguinem suum sub speciebus panis & vini Deo Patri obtulit & sub earundem rerum symbolis, Apostolis, quos tunc vni Testamenti Sacerdotes constituerat, vt sumerent, tradidit: & eisdem, eorumque in Sacerdotio successoribus, vt offerrent, præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem. Hoc igitur tam salutare sacramentum ab ipso Domino nostro, Ioan. 6. promissum ac commendatum, institutum, exhibitumque est in prædicta nocte. Car in ipso passionis ingressu, potius quam prius vel post passionem conueniens fuerit sacramentum istud institui: nonnullaque alia eodem spectantia Suarez persequitur disput. 41. apud quem relinquemus videnda sciendi cupido: quia ad nostrum institutum necessaria non videntur.

Quod attinet ad figuras huius sacramenti, varias præcessisse tempore legis nature & Mosaicæ, expressit Concil. Trid. sess. 22. cap. 1. in fine: quas D. Thomas 3. par. quest. 73. art. 6. reuocat ad quatuor capita: Nam cum possimus tria considerare in hoc sacramento: tum id quod tantum est sacramentum: nempe species panis & vini: tum id quod res est, & sacramentum: corpus scilicet Christi verum pro

Zz

nobis

nobis passum, tum demum id quod tantum est res, nempe gratia, quam hoc sacramentum susceptum causat in anima: præfiguratum est nonnunquam ratione primi: ut per sacrificium Melchisedech, qui obtulit panem & vinum Genes. 14. nonnunquam ratione secundi, ut sacrificia omnia legis Mosaica: præsertim sacrificium expiationis, quod erat solemnissimum (de qua re in cap. 9. epistolæ ad Hebræos) nonnunquam ratione tertij: ut manna, quod sicut habebat in se omnem saporis suavitatem, Sapient. 16. ita & gratia huius sacramenti plene fecit mentem. Nonnunquam denique ratione illorum omnium ut Agnus Paschalis, prout ipse D. Thomas satis clare explicat: indeque infert eum esse præcipuam huius sacramenti figuram. Porro quo modo ex ipsius figuris contra hæreticos probetur præsentia corporis Christi in Eucharistia, videre est apud Bellarm. lib. 1. De Eucharistia cap. 3.

CAPVT II.

De materia sacramenti Eucharistia, ac primo vniuersæ.

SVMMARIVM.

- 11 Materia Eucharistia, panis & vinum.
- 12 Panis consecrari potest prius tempore quam vinum: & ad validitatem consecrationis vnius eorum, non est necessarium sequi consecrationem alterius.
- 13 Illicita est nihilominus consecratio, quam non sequitur consecratio alterius.
- 14 Excusatio illius à peccato, qui per ignorantiam inculpabilem, aut ob scandalum, vel mortis periculum: consecrat panem non consecrato vino, vel contra.
- 15 Nullo modo licere potest directe intenti consecratio vnius partium Eucharistia sine alia.
- 16 De necessitate huius sacramenti est, ut Sacerdos presentem habeat materiam consecrandam: & qualiter præsens esse debeat.
- 17 Explicatio difficultatis: An certa determinataque quantitas sit de necessitate sacramenti Eucharistia.
- 18 Responso affirmatiua ad aliam difficultatem de necessitate intentionis ministrum, consecrandi particularem materiam ante se presentem, cum aliquot corollariis inde deductis.
- 19 Quando censenda sint consecrata hostia, quarum non meminit Sacerdos dum consecrat: & quod ex defectu intentionis, non censentur consecrata gutta quæ in calice apparent separate.
- 20 Non alius panis, quam triticeus est materia Eucharistia: & quid si in illius consecratione, sit farina triticea admixta alia alterius generis.
- 21 Requisita in pane factio ex farina triticea, ut censetur idonea materia Eucharistia.
- 22 Non est quidem de necessitate sacramenti, ut talis panis sit azymus: est tamen de necessitate præcepti in Ecclesia Latina: & contra, in Ecclesia Græca.
- 23 Consecrationis sanguinis Christi materia est vinum de vite: cuiuscunque sit generis.
- 24 Non item expressum ex fructibus aut herbis: aut adhuc existens in vuis, aut ex eis non maturis expressum.
- 25 Aut conuersum in acerum, aut sapa vel lora, & quid de vino acescente, aut congelato.
- 26 Admiscenda est aqua vino in Eucharistia, de necessitate tantum præcepti.
- 27 Seruanda in tali admixtione.

CONSIDERABIMVS primo absolute materiam sacramenti Eucharistia. 2. particulariter materiam consecrationis corporis Domini. 3. materiam consecrationis sanguinis.

PRIMA PARS CAPITIS.

De proposita materia absolute.

- II. QVÆRI POTEST PRIMO, Quanam sit talis materia? Ad quod respondetur de fide tenendum esse, quod sit panis & vinum. In his enim Christum cōsecrasse

corpus & sanguinem suum patet ex Evangelica historia: quæ dicit acceptum panem benedixisse; similiter & calicem, in quo contentum fuisse vinum constat, ex eo quod Dominus ipse illud ante consecrationem vocavit generationem vitis Luca 22. & post cōsecrationem genimen vitis Matth. 26. & Marci 14. Accedit definitio Ecclesie in Concilio Lateranensi relata in cap. Firmiter, De summa Trinitate & fide Catholice. §. Vna vero: & in Concilio Florentino in instructo Armeno, & in aliis quæ commemorat Suarez disput. 43. sect. 1. Vbi addit Patrum auctoritates, & rationes Scholasticorum, quibus iustificandam talem materiam huic sacramento congruentem esse.

QVÆRI SECUNDO POTEST, An necessarium sit, utramque materiam concurrere ad perficiendum hoc sacramentum. Ad quod Suarez in sequenti sect. 2. respondet tribus propositionibus. Prima est, vnam ex illis materiis, prius tempore consecrari valide, quam alteram. Hæc factum Christi satis confirmat. Nam antequam ipse consecraret calicem, dixit: Hoc est corpus meum; & verum dixit. Ergo ex vi veritatis formæ vna materia prius tempore consecratur, quam altera. Confirmat quoque recepta Ecclesie consuetudo, quæ statim ac perfecta est consecratio corporis Domini, ipsum proponitur populo ad grandum. Ceterum etiam si valida esset consecratio vini facta ante consecrationem panis: grauius tamen peccaret qui illam proponeret, tanquam recedens à Christi exemplo, & à recepto Ecclesie vniuersalis vsu. De qua re post Sotum idem Suarez circa finem eiusdem sectionis.

Secunda propositio est, Ad validitatem consecrationis vnius partis materia, non esse necessarium ut altera pars consecratur, sed posse vnam partem sine altera consecrari, ita ut factum teneat. Hæc sequitur ex precedenti: quia si panis prius tempore consecratur, quæ vinum, manebit corpus Christi, quantumcunque; siue per ignorantiam, siue per obliuionem, aut incuriam. siue per malitiam non adiungatur consecratio vini. Neque enim corpus Christi sub speciebus panis, penderet ex præsentia sanguinis sub speciebus vini: cum de fide sit seruari species panis consecratæ, etiam si consumptæ sint species vini simul consecratæ.

Tertia propositio est, Illicitam esse vnius materia consecrationem sine consecratione alterius. Hæc (quæ Theologorum communis est, vt notat Suarez) probatur per illud quod in cap. Comperimus, De consecr. distinct. 2. sic dicitur de hoc sacramento. Diuisio vnius eiusdemque mysterij, sine grandi sacrilegio non potest prouenire. Item per communem Ecclesie vsum qui talis consecratio aduocaretur. Ac demum per illam rationem: quod diuinum sacrificium non sit mutilandum. Iam licet vnius materia consecratio non sit de necessitate alterius; utraque tamen est de integritate sacrificij, quod peragitur dum hoc sacramentum perficitur. Ad quod confirmandum faciunt verba Concilij Tridentini sess. 22. cap. 1. ante relatum num. 9. sicut & illa quæ in ead. sess. can. 2. habentur. Si quis dixerit illis verbis, Hoc facite in meam commemorationem, Christum non instituisse Apostolos Sacerdotes: aut non ordinasse, ut ipsi alique Sacerdotes offerrent corpus & sanguinem suum, anathema sit. Quibus verbis indicatur illud, quod omnes Theologos censere; & comunem Ecclesie vsum ostendere notat Suarez disput. 43. sect. 2. conclus. 3. nempe ex diuina institutione utramque partem materia huius sacramenti esse de substantiali integritate sacrificij inuenienti à Christo instituti. Indicatur pariter præceptum esse Christi, per quod diuino iure illicitum sit hoc sacramentum cōfici in vna materia sine alia. Quod etiam Suarez ibid. conclus. 2. versus finem attingit.

QVÆRI TERTIO POTEST, Vtrum sit ita necessaria utraque materia iure diuino, ut propter nullam causam, liceat in altera tantum sacramentum hoc conficere, etiam ex summi Pontificis dispensatione. Hoc, quia paucis expediti potest, relinquemus pleniorum illius explicationem videndam apud eundem Suarezium in sequenti sect. 4. contenti in illicare aliquot documenta pro praxi vtilia quæ ipse persequitur latius.

Primum est: à peccato transgressionis prædicti iuris diuini prohibentis vnam materia partem huius sacramen-

ti consecrari absque alia, excusare inaduerentiam inculpabilem, qualis censetur illa, qua interdum accidit, ut quis bona fide putans se ponere vinum in calice, ponit aquam, & sic consecrat. In solo pane, & postquam deprehendit esse in calice aquam non potest reperiri vinum, aut certe (in quo est moralis impotentia) quæri non potest sine magno scandalo, aut sine euidenti periculo vitæ: Tunc enim ob tantum incommodum declinandum, potest non querere: præsertim cum id non sit velle facere sacrificium non integrum: sed permittere ut vna pars materiæ maneat consecrata sine alia, quæ excusabile est in talibus casibus. Sicut enim ex communi sententia, Sacerdos excusatur, si post consecrationem vini intelligens in eo esse venenum, ipsum non sumat: etiam si fortasse non possit habere aliud vinum quod consecret: cum tamen teneatur sicut in vtraque specie sacramentum hoc conficere, ita & in vtraque illud sumere. Hinc Suarez addit, à peccato excusari Sacerdotem, qui post consecratam hostiam ob euidentem periculum mortis eam consumeret, & consecratione calicis ommissa, fugeretur. Bene tamen subiungens id intelligendum esse per se, ex vi præcepti quo Sacerdoti Missæ sacrificium celebrandi obligatio imponitur communicandi sub vtraque specie. Nam potest ratione scandali, vel contemptus religionis Christianæ, teneri ad sacrificium perficiendum cum illo periculo.

Secundum documentum est: Illicitum esse de se, formaliter directeque intendere sacrificij mutilationem prædicto præcepto prohibitam. Ipsum enim, cum sit vniuersale negatiuum, reddit talem intentionem intrinsece malam: utpote directe repugnantem Dei voluntati, quam tale præceptum declarat, esse pro semper. Ita vt ne quidem metus mortis, prout idem Suarez vult, excuset à peccato eum cui mors intentatur, nisi ad communicandum infirmum consecret panem absque consecratione vini, quod non potest facile tunc haberi. Ratio est: quia nequit id facere, quin formaliter, directeque intendat mutilare sacrificium, contra Dei perpetuam voluntatem cognitam.

Tertium documentum est: Nulla de causa non modo priuata, sed nec publica, licitum esse Sacerdoti directe vnam materiæ partem propria auctoritate consecrare sine alia. Ratio est: quia multum refert ad Dei cultum & reuerentiam huius sacramenti, vt talis licentia non permitatur priuatis hominibus, ipsorumque arbitrio & prudentiæ relinquatur: cum inde possit esse occasio aperta sapienter mutilandi sacrificium istud cum irreuerentia iniuriæque maxima tanti mysterij.

Quartum documentum est: Magnam esse controuersiam, An publica Ecclesiæ, Summi que Pontificis auctoritate Sacerdos licite possit, quod prædictum est: nihil mirum consecrare vnam Eucharistiæ partem sine alia. Cuius difficultatis partem negantem Suarez probabiliter indicat, & latius confirmat. Sed nobis satis est in tota Ecclesiâ nullum esse talis dispensationis vsum: sed in omnibus regionibus etiam frigidissimis integre effici hoc ipsum sacramentum, quia per Dei providentiam, nec in illis deest vinum, saltem aliunde marialatum.

QUÆRI POTEST QUARTO, An de necessitate huius sacramenti sit, vt Sacerdos præsentem habeat materiam consecrandam?

Ad quod communis responsio est affirmatiua, fundata in Christi institutione: quam vltra Ecclesiæ traditionem indicant verba formæ, Hoc est corpus meum. Et, Hic est calix sanguinis mei. Nam pronomina, hoc & hic, ex vi suæ significationis designant rem præsentem. Difficultas autem est quæ & qualis esse debeat talis præsentia: cuius explanationem persequitur Suarez in cir. disput. 43. sect. 5. Sit autem prima propositio, quam D. Thomæ & aliis pluribus idem tribuit. Ad talem præsentiam requiri, vt materia aliquo modo sit coram ministro; nec omnino sit illi à tergo. Probat; quia res quæ nullo modo est coram homine, non potest apte ac proprie denotari per pronomen, hoc, substantiue sumptum, & simpliciter prædicatum: vt patet ex communi concipiendi modo hominum, qui audientes sic præsentem, iudicant ipsum loqui impropiè, nisi indicet aliquid quod ipse habeat ante faciem, aut cer-

tè digito, vel alio simili signo ostendat, si à tergo aliquatenus sit.

Secunda propositio, in qua omnes fere Doctores conveniunt idem Suarez notat, est, talem distantiam non debere esse nimiam: quia quod valde distat, magis proprie significatur per pronomen illud, quam per pronomen hoc. Quanta autem propinquitas sit necessaria, vt distantia non censetur nimia, nulla certa regula præscribi potest, sed moraliter id diiudicandum est sic inspectis circumstantiis, quod pateat talem esse, vt dubitari nequeat, quin veritas & proprietates formæ sacramenti retineatur. Ceterum nihil consultius est, quam seruari in ea re communem vsum Ecclesiæ, declaratum in rubricis Missalis: à quo vsum is qui in dubio recedit, grauiter peccat: tanquam exponens se periculo nihil faciendi consecrando.

Tertia propositio est: Non esse necessarium ad hoc sacramentum, materiam actu tangi: neque ita propinquam esse, vt à Ministro tangi possit, vel vt sonus prolationis formæ ad eam pertueniat. Ratio est: quia ex vi verborum formæ, nihil talium necessarium est ad hoc sacramentum. Quod etiam vsum Ecclesiæ declarat, quo Sacerdos plures hostias consecrare solet ad communicandum populum: quarum cum alia aliis ob multitudinem superponantur, nec omnes sic positas tangere potest, nec videre, nec ad eas aërem, sonum prolotionis formæ deferentem transmittere: sicut nec quando velo, aut alio operculo hostiæ consecrandæ reguntur. Vbi aduerte obiectu corporis opaci impediens ne materia sacramentaria, sicut videri possit: tunc impediti præsentiam ad sacramentum necessariam, quando arbitrio prudentis, inde fit vt formæ proprietates & veritas tollatur; alias, non. Et sic panis, vel vinum, velo aliquo opertum, aut in vase inclusum consecrari potest: quia id non tollit præsentiam secundum humanum modum: ita vt ea propriissime designari possit per pronomen hoc, seruata eiusdem propria significatione. Namque continens, & contentum, quoad præsentiam per modum vniuersi designantur. Sic enim quis de sacculo in quo pecunia habet, proprie dicit: Hæc est mea pecunia: & de amphora vini vere dicit: Hoc est meum vinum: siquidem sit iustus possessor. Panis vero & vinum existens post parietem, non potest consecrari ex omnium Doctorum sententia, vt notat Suarez: quia reuera humano modo est absens, nec de eo proprie diceretur: Hic est, sed, Illic est vinum.

QUÆRI POTEST QUINTO, An de necessitate sacramenti Eucharistiæ sit certa determinataque materiæ quantitas: Ad hoc vt D. Thomas par. quest. 74. art. 1. (cuius sententiam elucidant Sotus in 4. dist. 9. quest. vnicæ, art. 2. Suarez disput. 43. sect. 6. 7. 8. Greg. à Valen. tom. 4. disput. 6. quest. 2. pun. 2.) sic & alij Theologi communiter (teste eodem Greg.) respondent negatiue: hoc est, neque quoad magnitudinem, neque quoad paruitatem, ad istud sacramentum requiri determinatam quantitatem panis & vini. Ratio est: quia ad Eucharistiæ talis quantitas materiæ sufficit, & requiritur: qualis sufficit, vbi sub speciebus panis & vini, desinente eorum substantia in consecrationis, corpus & sanguis Christi continentur: ad quod vt per conuersionem substantiæ panis & vini in corpus & sanguinem Christi, id ipsum sacramentum perficiatur; qualis est quæcumque quantitas in qua fuerit antea vera panis & vini substantia, quæ potuerit in corpus, & sanguinem Christi conuerti: quandoquidem ex Christi institutione nihil habemus aliud, nisi quod panis & vinum sunt sacramenti huius materia: non autem quod in aliqua determinata quantitate esse debeant. Nam maxime deberent esse in ea, in qua Christus ipse consecrauit. At id non est necessarium: quoniam dicendum esset alioqui nunquam licere, nec maioris, nec minoris quantitatis panem & vinum consecrare: quod esset damnare Ecclesiæ vsum communiter receptum. Quocirca tanta secundum magnitudinem materia panis & vini est consecrabilis, quanta moraliter & secundum humanum modum, censeri potest præsens consecranti, nec tollere proprietatem & veritatem pronominum hoc, & hic, iuxta antedicta.

Secundum paruitatem vero nullam requirere determinationem: sed quantumcumque exiguum panis & vini

NAL
XTS
P. u.

17.

particulam, consecrabilem esse, dummodo in ea conseruetur substantia panis & vini, quæ possit conuertere in corpus & sanguinem Christi. Si tamen detur panis aut vinum in tam parua quantitate, vt licet possit conseruari, non possit tamen obici sensibus humanis, etiam perspicacissimis putat Suarez verum esse quod à Ioan. Maiore dictum reprehendunt Sotus & à Valentia: nempe talem materiam non esse aptam ad consecrationem: quia humano modo insensibilis est, nec potest pronomibus *Hic* vel *Hoc* sensibiliter demonstrari. Accedit quod vt minima aqua gutta negatur esse sufficiens baptismi materia: quia moraliter loquendo non valet ad vsum ablutionis, ad quæ aqua in baptismo instituitur: sic insensibilis particula panis aut vini neganda sit materia esse sufficiens Eucharistia: quia moraliter loquendo non valet ad vsum ad quem panis & vinum in ea instituntur. Is enim est, proxime quidem vt ratio sacramenti in ipsa Eucharistia compleatur per eorumdem accidentia, quæ consecratione facta manent cum corpore & sanguine Christi. Etenim Eucharistia, perinde ac cæteris sacramentis, conuenit symbolum esse rei factæ, & visibilem formam inuisibilis gratiæ, ex Concil. Trid. sess. 13. cap. 3. Nec vero capi potest quomodo per accidentia inuisibilis particula panis aut vini, Eucharistia conseruetur forma visibilis. Remote autem idem vsum est, vt sub talibus speciebus corpus & sanguis Christi per modum cibi & potus sumi possint ab hominibus. At quod insensibile est, comestibile non est aut potabile. Verum tamen hoc non obstante, magna cura prouidendum est, ne quidquam, quantum cumque minimum, de tanto sacramento relinquantur neglectum: quia si qua in re, maxime in hac, omnium sanctissima, nostimoratos esse oportet.

18.

QVÆRI POTEST SEXTO: An de eadem necessitate sit, consecrationem ex intentione Ministri definiti ad certum in indiuiduo panem & vinum: seu, quod idem est, Ministri intentionem consecrandi fieri in hunc particularem panem, & in hoc particulare vinum?

Ad quod communis responsio est affirmatiua, quam Suarez in citata disput. 43. sect. 6. confirmat. Sufficit nobis illa ratio, quod sit Minister, non intendat certam, & in singulari determinatam materiam consecrare; forma quæ profert, non verificetur: quia dicendo *Hoc* vel *Hic*, non demonstrabit particularem materiam, quam idipsum pronomen indicat. Ex qua responsione Authores multa inferunt, quæ idem Suarez refert. Primum est, si quis habeat præsentem octo hostias, & sex tantum consecrare intendat, non determinando quos, nihil efficere: quia non intendit consecrare omnes; neque has potius quam illas. Secundum est, si Sacerdos existimans se habere in manibus vnâ tantum hostiam, duas habeat, & consecret: vtramque esse consecratam; quia deceptio illius priuata, non tollit intentionem debitam, quæ moraliter est circa materiam præsentem, prout ipsa proponitur re ipsa. Idem est iudicandum, si cum Sacerdos putet se sumplisse tantum decem hostias consecrandas, inueniantur vndecim, vel quia deceptus est numerando, vel alius ipso nesciente vnâ addidit, aut vnâ iam ibi erat, nec aduertit. Ita notat Sylu. *Eucharistia 2. quæst. 6.* Secus esset vero, si Sacerdos determinate intenderet decem tantum consecrare, & haberet vndecim præsentem: nam consecratio tunc nulla est, vt ibidem quoque notat Syluester. Et ratio est, quia vnâ earum debet necessario censeri non consecrata. Cur autem hæc potius quam illa censetur, nulla est ratio.

19.

Tertium est, quod Nauarrus ex Scoto, Angelo, Panormit. & cõmuni Canonistarum, sententia habet in Enchir. cap. 25. num. 91. Eum, qui multas hostias consecrandas accepit, & postea in actuali consecratione, tantum recordatur eius quam habet in manibus, verba consecrationis profertendo, consecrare omnes. Quia licet non habeat intentionem actualem eas consecrandi, habet tamen virtualem (quam suscipere sententia est D. Thomæ & Theologorum communis, quemadmodum loco citato habet Syluester) prouenientem ab actuali eas consecrandi, quam tunc habuit, cum accepit consecrandas. Sed bene notat Suarez istud esse moraliter intelligendum; & procedat, dummodo

omnes illæ hostiæ sint præsentem consecranti, prout debent esse, iuxta Ecclesiæ morem & Ministri debitam intentionem. Et esse censetur, quando sunt super altare, in quo Missæ sacrificium peragitur; non intenti alibi relictæ, tradantur omnino obliuioni: tunc enim probabiliter iudicatur eas non esse consecratas propter defectum debitæ intentionis actualis, ex qua promanet debita intentio virtualis eas consecrandi præsentem, neque aliter quam ferat mos Ecclesiæ.

Quartum est: Si aliqua sint guttæ vini, vel extra calicem, vel in calice separata à toto vino, quod in calice ipso continetur, eas probabiliter iudicari non consecratas, ob defectum intentionis. Namque intentio habenda circa materiam calicis, est vt Sacerdos intendat consecrare illud quod per modum vnus continui potabile existit in tra calicem.

PARS ALTERA CAPITIS.

De materia consecrationis corporis Christi.

QVÆRI POTEST SEPTIMO: Quisnam panis sit propria materia consecrationis corporis Christi?

Respondendum est, esse panem triticeum: ita vt in alio non perficiatur consecratio. Quæ est communis Theologorum sententia, vt notat Suarez disput. 44. sect. 1. Pro qua facit autoritas Concilij Florent. in instruct. Amen. cuius verba sunt: Tertium est Eucharistiæ sacramentum: cuius materia est panis triticeus. Hinc dicitur in Catechismo ad Parochos edito iussu Concilij Trident. cap. de Eucharistia, quod nullus panis nisi triticeus, apta ad sacramentum materia, putandus sit: quia id Apostolica traditio nos docuit: & Ecclesiæ Catholice autoritas firmavit. Vbi etiam duplex ratio, seu congruentia eius rei tangitur. Altera, quod quod panis absolute dicitur, triticeus intelligatur, institutus imprimis ad hominem cibandum: nam cæteri panes instituntur ad suppleendum illius defectum: neque absolute dicuntur panes, facta cum illo comparatione, sed cum additione, panis hordeaceus, panis ex anena, ex pisis, ex glandibus; & sic de aliis. Altera est: quod cum iustum fuerit in veteri Testamento vt panes propositionis, qui hoc sacramentum significabant, ex simila conficerentur: consecratur sane esse sentire, panem consecrandum in Eucharistia, ex farina potissima, qualis est triticea, consecratur esse debere: sicque communis Ecclesiæ vsum semper est Christi institutionem interpretatus.

Atque hinc Suarez quædam recte infert. Primum est de pane facto ex fructibus, aut ex leguminibus, aut ex granis, de quibus constat quod non sint triticum, vt de hordeo & auena certum est, negandum esse omnino quod sit huius sacramenti sufficiens materia.

Secundum est, omnem panem consecratur ex grano, de quo reuera constat quod sit triticum, quantumuis aliter nominetur, esse accommodatam materiam huius sacramenti: vt de siligine exemplum D. Thomas proponit 3. par. quæst. 73. artic. 3. ad 2. quæ nascitur ex tritico facta in terra sterili.

Tertium est, quodcumque granum aliquod est tale, vt dubitetur an sit triticum, velut de zea (quæ Gallice dicitur *espiante*) & de nonnullis aliis: panem ex illis consecratur materiam esse Eucharistiæ dubiam. Quæ dubietas facit, vt præctice & moraliter nunquam in tali materia faciendum sit hoc sacramentum. Nam sicut summa reuerentia eidebetur: ita summe cauendum est in eo periculum sacrilegij, quod imminet conficiendo illud in alia materia, quam certa.

Quartum est: Si panis factus sit ex mixtione farinæ tritici, & farinæ siliginis, ex eo confici sacramentum: quia non obstante illa granorum differentia, totus & secundum omnes suas partes est materia accommodata ad Eucharistiæ consecrationem. Si vero factus sit ex mixtione tritici, & aliorum granorum, quæ constat non esse de genere tritici, sacramentum ex eo non perfici, si pars tritici fuerit minor, aut si æqualis: perfici autem, si fuerit notabiliter maior.

maior. Quæ est doctrina D. Thomæ in cit. art. 3. ad 3. Et probatur, quia in confectioe panis interueniente farina mixtione facta pinfendo & coquendo, maior pars aliam trahit ad suam speciem: alioqui panis factus ex tritico male purgato, non esset confendus triticeus: quod est cõtra communem æstimationem hominum qua talis panis in usu iudicatur triticeus.

QVÆRI POTEST OCTAVO: Quæ requirantur in pane triticeo, vt censeatur materia ad Eucharistiam accommodata.

Respondendum est, quatuor requiri, quæ ex communi Theologorum sententia Suarez adfert in citata disp. 44. sect. 2.

Primum est, vt coagmentatus sit ex farina triticea, eaque non corrupta, sed seruante suam naturam, & ex aqua naturali: adeo vt coagmentatus ex eadem farina & lacte, aut oleo, vel alio simili liquore, non sit materia accommodata ad Eucharistiam: quia reuera non est panis positus in hominum usu, vt sit aliorum ciborum velut comes; sed potius est placenta. De mixtione autem alicuius talis liquoris cum aqua naturali iudicandum est, sicut de mixtione farinae non triticeæ cum triticea; Eam scilicet non tollere rationem panis vsualis, ad sacramentum necessarium, si aqua naturalis ita superabundet alteri liquori, vt verosimile sit, quod subactione & coctione illum ad suam speciem trahat.

Secundum est, vt talis panis sit coctus: cruda enim massa sicut non est panis, quo homines in cibum vtantur: ita nec est materia sufficiens ad hoc sacramentum, quod Christus in pane vsuali instituit, vt dubitandum non est.

Tertium est, vt sit panis solo igne coctus: nam massa oleo aut butyro fixa, aut aqua elixa, non est verus panis vsualis: quali vtimur tanquam aliorum ciborum comite, sed potius placenta, lagana, pultes aut quid simile. Nihil refert vero quo instrumento vtamur ad talem panem coquendum, dummodo coctio puro fiat igne; quia sola varietas in proximo continente, & in modo applicandi ignem, non impedit quominus fiat verus panis.

Quartum est, vt panis prædicto modo confectus perseueret in sua substantia: Si enim corruptus sit, iam non est panis, sicut neque acetum est vnum: ideoque non est sufficiens Eucharistia materia. De qua corruptione vt iudicetur consideranda est, iuxta D. Thomam in cit. art. 3. ad 4. accidentium, vt coloris & saporis mutatio, & num facile fiat resolutio illius, quasi in cineres. Cum autem non est tanta corruptio, quæ panis speciem soluat, sed solum aliqua dispositio ad corruptionem, quod aliqualis mutatio saporis declarat, tunc censeretur quidem potest materia ad sacramentum sufficiens: sed ex eo Eucharistiam consecrans peccat ob irreuerentiam tanti sacramenti. Quod multo magis verum est, cum talia corruptionis signa offeruntur, quæ reddat materiam sacramenti dubiam: vt panis qui prius male coctus, postea per compressionem digitorum, quasi in massam redigitur. Nam quamuis talis contractio nõ videatur sufficiens ad faciendam substantia mutationem, tamen ex accidentali mutatione quam facit, relinquit rem dubiam. Similiter quando ex amylo, seu amydo panis efficitur: dubium enim est an sit sufficiens materia. De qua re Authores in vtramque partem refert Suarez in fine eiusdem sect. 2. sequens (cum pluribus aliis quos refert) D. Thomæ sententiam: qui loco citato partem negantem tenet: quia amyllum est quidem ex tritico, sed ita corrupto, vt ex illo exprimat humorem instar lactis, calore Solis concretescens. Quem humorem accidentia satis ostendunt dinersum esse a farina triticea. Quocirca quæ naturali permixtum, & coctum igne, non licet ad consecrationem corporis Domini assumere. Imo, vt probabilius est, nec valide assumi potest.

QVÆRI POTEST NONO: An sit de necessitate Eucharistia, vt panis ex quo conficitur, sit azymus, an vero vt sit fermentatus. Respondendum est, neutrum esse de necessitate sacramenti; vtrumque autem esse de necessitate præcepti, nõ tamen similiter: sed vnum in Ecclesia Latina, & alterum in Græca. Simpliciter autem congruentius esse panem azymum adhibere iuxta ritum Ecclesie Latine,

quam fermentatum, iuxta ritum Ecclesie Græcæ. Cuius responsionis prima pars est de fide ex definitione Concilij Florent. sess. vltima in literis vnionis Orientalium & Occidentalium: in quibus definitur siue in azymo, siue in fermentato panem triticeo ipsum Domini corpus confici: Sacerdotesque conficere debere vnumquemque iuxta suæ Ecclesie siue Occidentalis, siue Orientalis consuetudinem. Et certe vterque panis est vere panis, nisi massa tantum fermenti admixtum fuerit, vt hoc illam, non autem illa hoc ad suam speciem traxerit. Quo contingente, non censeatur panis ad usum humanum accommodatus: & per consequens nec accommodatus ad sacramentum conficiendum, prout D. Thomas attigit 3. par. quest. 74. art. 4. in fin.

Secunda vero eiusdem responsionis pars (communi consensu recepta, vt notat Suarez disp. 44. sect. 3. dicto 4.) probatur: quia omnes tenentur seruari Ecclesie suæ receptam consuetudinem rationabilem (qualem esse in hac re, vt Latinorum, sic Græcorum, Concilium Florent. loco citato satis indicauit) quæ legis vim habet ex cap. Dilecti, De arbitris. Vnde in cap. finali, De celebratione Missarum, tanquam legis transgressor punitur Sacerdos Latinus, qui in pane fermentato consecrat. Tertia demum pars, quam Suarez ibidem dicto 2. certam ait, D. Thomas in corpore citati art. 4. probat primo, ex facto Christi, qui corpus suum consecrauit in azymo. De qua re late Bellarm. in lib. 4. De Eucharistia cap. 7. 8. & 9. Probat 2. ex significatione: quia panis azymus magis significat, quæ fermentatus, siue puritatem & sanctitatem corporis, siue etiam puritatem & sanctitatem quam habere debent qui ad hoc sacramentum accedunt, iuxta illud prioris ad Corinth. cap. 5. Itaque epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitie, sed in azymis sinceritatis & veritatis.]

PARS TERTIA CAPITIS.

De materia consecrationis sanguinis Christi.

QVÆRI POTEST DECIMO: Vtrum solum vinum ex vuis expressum, sit materia consecrationis Christi.

Ad hoc affirmatiue respondendum est. Nam aperta est Concilij Florentini definitio in instr. Armen. huius sacramenti materiam, esse panem triticeum, & vinum de vite. Constans etiam est Ecclesie traditio, Christum Dominum in tali materia instituisse hoc sacramentum: quod satis aperte indicant ipsius verba Matth. 26. Dico autem vobis, Non bibam amodo de hoc genimine vitis. Quæ cum non pertineant alio, quam quo proxime antecedentia, quibus declaratur institutio consecrationis; temere certe diceretur in alia quam vini ex vite materia, eandem consecrationem factam esse. Hincque multa inferri solent, quæ post alios adferunt Greg. à Valen. tomo 4. disp. 6. quest. 2. puncto 1. & Suarez tom. 3. disp. 45. sect. 1.

Primum est, cuiuscumque generis sit vinum ex vite, hoc est, siue album, siue rubrum, siue clarum, siue obscurum, siue dulce, siue austerum, siue forte, siue debile, valere ad conficiendum hoc sacramentum. Ratio est, quia etiam si diuersitas ea substantialis esset physice: ad institutum tamen Theologicum sufficit, si nihil obstat quominus simpliciter & absolute vinum sit ex vite. Vnde sequitur nec inualidum reddi sacramentum, si perficiatur in vino quod est ex diuersis permixtum: nam omnes partes illius sunt sufficiens sacramenti materia.

Secundum est, vinum ex malogranatis aut ex aliis fructibus vel herbis, aut radicibus confectum non sufficere ad hoc sacramentum: quia non est simpliciter vinum; vt communis hominum existimatio & vsus satis ostendit.

Tertium est, succum vuarum etiam maturarum, antequam ex eis exprimat, non esse sufficientem materiam huius sacramenti; quia non est simpliciter vinum: nec (quod requiritur in materia consecrationis sanguinis, iuxta illud Matth. 26. Bibite ex hoc omnes) est potabile. Nam sumens uas in quibus ille tanquam pars continetur, non dicitur potare, sed comedere. Accedit etiam, quod saltem de præcepto iuxta cap. Comm. omne. De consecrat. dist. 2.

ad consecrationem sanguinis Christi, vino admiscenda sit aqua; quæ humori adhuc in visis existenti admisceri non potest. Accedit etiam prohibitio talis consecrationis, facta in cap. Didicimus, eadem distinct.

Quartum est, quod D. Thom. habet *quest. 74. art. 5. in fine ex cit. cap. Cum omne*: mustum ex visis maturis expressum sufficientem esse quidem materiam sacramenti, non tamen convenientem, donec concoctione purgatum sit sordibus, & fex subsideat. Est enim verum vinum, utpote vim habens calefaciendi, & inebriandi, suoque calore deducens seipsum ad perfectum suum statum: & est potabile, quamvis propter impuritatem non soleat inter homines regulariter adhiberi in potum. Propter quam causam nec decet illud assumere ad sanguinis Domini consecrationem: assumendoque ut notat Suarez committitur peccatum, suo genere graue: tum ob talem indecentiam coniunctam cum aliqua tanti sacramenti irreuerentia: tum ob contrariam Ecclesie consuetudinem & prohibitionem.

25. Quintum est, quod etiam D. Thomas habet in *cit. art. 5. ad 3.* Agrestiam seu omphacium non esse sufficientem materiam huius sacramenti: quia non est liquor potabilis per modum vini: nec magis naturam vini habet, ut diuersitas effectuum ostendit, quam massa naturam panis. Idem constat ex Missali Romano de defectibus Missæ.

Sextum est, quod adhuc ibidem habet D. Thomas ad 2. ut & Missale Romanum: neque acetum esse sufficientem materiam huius sacramenti: quoniam est vinum, secundum suam substantiam corruptum: ut iudicio est, quod non contingat regrellus in vinum ex aceto. Qua de causa Aristoteles 8. Metaph. textu 14. acetum comparat cadaveri. Idem est iudicandum de quocumque alio vino corrupto, ut de sapa, quæ Gallice vocari solet *vin auit*. Nam non esse vinum verum argumento est: tum quod non inebriat, tum quod per modum cibi sit comestibilis potius, quam potabilis. De vino vero acetente D. Thomas (quem in his Theologi communiter sequuntur) monet: cum ipsum sit in via ad corruptionem, quamdiu substantialem vini formam adhuc retinet, materiam esse sufficientem huius sacramenti: in eo tamen consecrare peccatum esse graue pro ratione dubij, utrum ipsum sit corruptum. Nam quod tale dubium maius fuerit, eo maior irreuerentia committetur in consecrando.

Idem iudicium est de omni alio vino, de cuius corruptione possit dubitari, propter nimiam aquæ aut alterius rei permixtionem. Sic enim de lora quæ fit aliqua quantitate aquæ admixta visis, postquam iam ex illis expressus est humor, sitne sufficiens huius sacramenti materia, iudicandum est iuxta minorem vel maiorem expressionem vuarum, & quantitatem aquæ illis admixtæ ad conficiendum talem liquorem. Quidquid autem sit, propter reuerentiam tanto sacramento debitam, peccatum est graue in tali materia consecrare, ut monet Suarez: & eo grauius quo dubium maius fuerit.

Addit idem in fine eiusdem sectionis difficultatem de vino congelato: utrum sit materia sufficientis ad hoc sacramentum. Et pro vtraque parte citatis Authoribus affirmantem sequitur: quia congelatio non corrumpit substantiam vini: sicut nec olei, vel aquæ: ut signum est quod liquefactum habeat effectus & qualitates vini; ideoque & naturam. Quod quidem supponitur in Missali Romano, cum agendo de defectibus contingentibus in missa; dicitur si contingat in calice vinum consecratum congelari, debere liquefieri & consumi tanquam verum sacramentum. Nec refert, quod vinum congelatum non sit potabile: quia id solum est per accidens, & ab extrinseco: etenim per se, ac secundum interiorem suam naturam est potabile: illudque extrinsecum impedimentum facile tolli potest: sola scilicet liquefactione: sicut panis qui ita induruit, ut dentibus frangi non possit, per se comestibile est, & durities impediens ne comedatur, facile tollitur mediante liquefactione.

26. QVÆRI POTEST VLTIMO: Quid tenendum sit de aqua miscenda vino consecrando?

De hac re la. Suarez *disputatione 45. sect. 2. 3. & 4.* nos paucis indicabimus, quæ sufficere videantur ad nostrum

institutum. Primum est, certum esse, quod aqua naturalis miscenda sit vino consecrando ex perpetua Ecclesie traditione (de qua Greg. à Valent. tom. 4. disp. 6. quest. 2. puncto 1. col. 919. & Bellarm. lib. 4. De Euchar. cap. 10. & 11.) itemque ex eiusdem Ecclesie præcepto, cuius meminit Concilium Trident. *sess. 22. cap. 7.* Et rationem illius assignat: tum ex Christi exemplo, qui creditur aquam vino miscuisse, tum ex significatione, quam habet talis mixtio, tam effusio sanguinis & aquæ ex latere Christi in cruce pendens: quæ coniunctionis fidelium cum ipso Christo: nam aquarum nomine in sacra Scriptura populi intelliguntur Apoc. 17. Accedit quod in ead. *sess. can. 9.* Concilium anathematizet dicentem aquam non esse miscendam vino in calice offerendo, eo quod sit contra Christi institutionem.

Secundum est: Communem Theologorum consensum esse, prout meminit Suarez in *cit. sect. 2. dicto 1. prædictam necessitatem solui esse præcepti, non autem sacramenti*: ita ut is qui tentat consecrare in solo vino, vere conficiat sacramentum, cõuertendo id ipsum vinum in sanguinem Christi. Pro qua sententia præter ea quæ D. Thomas habet 3. par. *quest. 74. art. 7.* facit quod Concil. Trident. *sess. 22. cap. 7.* postea de Missæ sacrificio agens, tantum dicit eam mixtionem præceptum esse ab Ecclesia. Facit etiam Concilium Florent. in *instr. Armenorum simpliciter dicens materiam huius sacramenti esse panem triticum & vinum de vite: nec addens, Cui admixta sit aqua; sed mutato loquendi modo subdit. Cui ante consecrationem aqua modicissima misceri debet: talis reddens eas ipsas causas quas paulo ante ex Concilio Trident. retulimus Ecclesiastici præcepti. Vnde merito conicitur illud quoque Concilium non aliam cognouisse prædictæ mixtionis necessitatem quam præcepti.*

De quo præcepto Suarez *sub fine secundæ sectionis citata*, dubia quadam tractat, in quibus non immeritum contenti de eo monere, quod catechismus ad Parochos habet in cap. De Eucharistia: transgressione illius committi peccatum mortale, propter graues rationes ante relatas ex Concilio Trident. obseruationem illius exigentes. Idem quoque ostendunt graues penæ transgressori impostæ. Nam in cap. Cum omne crimen De consecrat. *dist. 2.* ipso facto suspenditur ab officio, & in cap. finali De celebrat. Missarum, privatur officio simul & beneficio.

Tertium est: In tali mixtionem ad vitandum peccatum, seruandam esse reuerentiam sacramenti: & ordinariam consuetudinem Ecclesie: nec nouum ritum introducendum: ideoque illam aquam, quæ vino consecrando miscetur, debere esse veram, & elementarem aquam: qualis profuit ex latere Christi, iuxta cap. In quadam. De celebrat. Missarum. Item debere misceri in modica quantitate, prout in memorato Catechismo traditur. Vnde in cap. Perniciosus De celebrat. Missarum reprehenditur abusus eorum, qui aquam in maiore quantitate miscunt quam vinum. Et licet in Concil. Triburien. cap. 19. statuatur, talem mixtionem sic debere fieri, ut duæ partes sint vini, & tertia aquæ, tamen ex Concilio Florent. cuius verba ante retulimus, habetur miscendam esse modicissimam aquam. Vnde, ut inquit Suarez *sect. 3.* quælibet guttula aquæ, potest esse sufficiens; tam quia sufficit ad significationem, cum sit vera aqua sensibilis, quam quia eo erit certius, quod illa non possit vinum corrumpere; sed potius illa possit in ipsum conuertere. Quamquam nihil est quod quis angatur scrupulo, si quatuor vel sex, aut etiam aliquanto plures guttæ in calicem labantur, dummodo adhuc ea notabiliter modica sit respectu vini.

Quartum est, quod alios auctores citant, certum esse ait Suarez in eadem *sect. 3. versus finem*: Hanc mixtionem faciendam esse tempore sacrificij, & in ipso sacro calice, ut sacra cœremonia esse, & sacram habere significationem censetur. Vnde non debet domi fieri, vel in vasculo antequam mysteria aut preparatio ad illa inchoentur. Infundendam autem esse aquam in calicem iam habentem vinum ad consecrationem deputatum in intentione ministri, idque ante calicis oblationem, vniuersalis Ecclesie vsus ostendit.

Vnde

Vnde grauitur peccaret qui aliter faceret. Quod si quis omniam ex negligentia vel obliuione, aduerteret post ipsam oblationem, sed ante consecrationem, deberet statim eum defectum supplere, non item post consecrationem. Neque enim sanguini Christi miscenda est aqua, sed vino consecrando in Christi sanguinem. De eo autem quod aliqui in principio Missæ talem mixtionem faciunt, & alii post Euangelium, nihil occurrit dicendum, nisi securum quem que fore, si in eo sequatur Ecclesiæ suæ consuetudinem approbatam. Restaret hic inquirendum, quid fiat de aqua illa permixta vino: postquam hoc conuersum est in Christi sanguinem: sed quia ad nostrum institutum non facit, & longiorem disputationem requirit, ipsum relinquimus auido sciendi, videndum apud Suarezium in sequenti sect. 4.

CAPVT III.

De forma sacramenti Eucharistia.

SUMMARIVM.

- 28 Ex duabus partibus integratur forma Eucharistia: & quatenus in hac, illa maneat.
- 29 In quibus verbis eadem forma consistat.
- 30 In his quatuor verbis, Hoc est corpus meum, consistit forma consecrationis panis in corpus Christi.
- 31 In quibus forma consecrationis vini in sanguinem Christi consistat.
- 32 Responso ad quasdam obiectiones de eadem forma.
- 33 Nihil eorum, quæ ex Missali habentur proferenda in consecratione, omitti debet: quicquid aliqua dicantur non esse de necessitate sacramenti.
- 34 Forma sacramenti Eucharistia efficit id quod significat.
- 35 Quæ sit mutatio quæ in pane & vino fit per consecrationem.
- 36 Quid panis & vini remaneat post consecrationem.
- 37 De eo quod ex vi verborum consecrationis continetur sub accidentibus panis & vini.
- 38 De modo quo Christus continetur in Eucharistia.
- 39 De modo quo præsentia Christi dependet a speciebus quibus continetur.

Sicut in Eucharistia sacramentum duæ sunt partiales materiae, vnam completam componentes: ita & sunt duæ partiales formæ, deficientes vnam integram: nimirum forma consecrationis panis in corpus Christi, & forma consecrationis vini in sanguinem Christi, quibus nonnulla sunt communia, & nonnulla cuiusque propria. Vtraque late persequitur Suarez disp. 58. 59. & 60. Necessaria ad nostrum institutum complectemur aliquot documentis. Ac primo communia.

Primum est, quod habet Greg. à Valen. tom. 4. disput. 6. quest. 6. in fine, differentiam esse quoad formam inter Eucharistiam & reliqua sacramenta: quod hæc, quia in usu consistunt, non sunt nisi tempore illi quo extat ipsorum forma: Eucharistia vero maneat, tunc etiam cum ipsius forma transit: quoniam est quid permanens, quod potest essentiam suam retinere: forma quidem sua sublata reipsa, sed quæ virtute in materia remaneat. Et enim essentia huius sacramenti consistit in sacramentali significatione, qua Christus in eo præsens, tanquam spiritalis cibus significatur per materiam, & per formam in ea manentem virtute hoc nomine, quod species sacramentales, per verba sacramentalia quæ præcesserunt, manent ad determinate significandum præsentem in illis Christum, vt spiritalem animarum cibum. Quo etiam nomine eadem forma, ad gratiam, quæ vsu Eucharistia percipitur, censenda est concurrere, tanquam Dei instrumentum: ita vt id quod commune est omnibus sacramentorum formis, vt ad gratia productionem cum suis materiis concurrant instrumentaliter, non negetur formæ sacramenti Eucharistia: cui cum cæteris sacramentis commune est, efficax signum esse gratia.

Secundum documentum est: Verba sufficientia & necessaria ad faciendum Eucharistia sacramentum,

esse illa quibus Christus ipsum confecit. Ita definit Concilium Florent. in instruct. Armen. cum ait formam huius sacramenti esse verba Saluatoris, quibus conficitur hoc sacramentum: vel (vt quadam exemplaria habere notat Suarez) quibus confecit hoc sacramentum. Cuius definitionis meminit Carechismus ad Parochos in cap. De Eucharistia: ad eamque accedit cap. Cum Martha. De celebr. Missarum: & communis tam Canonistarum, quam Theologorum consensus, quemadmodum notat Bellar. in lib. 4. De Eucharistia, c. 12. Immo vero omnes nostri maiores, prout habet Concil. Trident. sess. 13. cap. 1. quorquod de hoc sacramento disseruerunt, aperte professi sunt Redemptorem nostrum in vltima cena hoc tam admirabile sacramentum instituisse, cum post panis vini que benedictionem, se suum corpus præbere ac suum sanguinem difertis verbis testatus est. Quæquidem verba Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. commemorata, & D. Paulo in priori ad Corinth. ii. repetita, in Canonem Missæ translata sunt cum dicitur, Qui pridie quam pateretur, &c. Auctoritates antiquorum habent Bellar. in seq. cap. 13. & Suarez disp. 58. sect. 1. & 3. Vbi ipse infert ad consecrandum, non esse simpliciter necessarium totum Missæ canonem: quamuis sit necessarium de præcepto Ecclesiæ. Immo nec eius partes alias, quam constantes verbis, quibus Dominus noster consecrauit, de quibus postea. Id quod latius explicatum videri potest apud eundem authorem, ibidem.

Tertium documentum est: Graues difficultates moueri circa formam huius sacramenti, vt intelligatur quomodo sit vera. Sed quia paucis expediri non possunt, & speculatiua sunt, nec ad nostrum institutum necessaria, illarum explicationem satis familiarem relinquemus ei qui volet videndam apud Greg. à Valent. in citata quæst. 6. puncto 2. pleniorum vero apud Suarez. in sect. 4. 5. 6. & 7. sequentibus.

Quartum documentum est: Quod hæc quatuor voces: Hoc est corpus meum, sint de necessitate & essentia formæ huius sacramenti. Nam dubium non est, quin illis potissimum, Christus Dominus noster panem consecrauit in huius sacramenti institutione. Vnde hanc describentes Euangelistæ, & post eos D. Paulus, summa diligentia, & absque variatione referunt easdem voces, in eadem institutione esse à Christo prolatas: & Ecclesia Catholica perpetuo vsa est illa consecrationis forma, tanquam ab ipso Christo seruata: quemadmodum habet supra memoratus Carechismus. Accedit ratio D. Thom. 3. par. quest. 78. art. 2. quod ex potissimum voces significant id quod censetur effici in hoc sacramento: scilicet forma illius profertur super panem: nimirum conuersio eiusdem panis in corpus Christi. Quare in iisdem potissimum huius sacramenti forma consistet, quæ de se requirit, vt ipsa talem conuersionem significando, illam efficiat.

Vnde intelligitur, quod Suarez disp. 59. sect. 1. plenius confirmat, non pertinere ad formam huius sacramenti verba Christi, quæ prædictas voces præcedunt apud D. Mattheum & D. Paulum locis cit. Accipite & manducate, quia non significant conuersionem prædictam, neque Christi præsentiam, prout proprium est formæ huius sacramenti; sed solum huius sacramentis usum commendant: qui non atinet ad eius essentiam: & per consequens, nec verba quibus ille significatur, atinent ad eandem formam. Cuius rei indicium est, quod D. Lucas illorum non meminerit cap. 24. ait enim, Et accepto pane gratias egit, & fregit, & dedit eis dicens: Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur. Credibile est enim commemorantem tanti sacramenti institutionem, voluisse narrare eam integre quoad essentialia: præsertim cum scopus narrationis esset, vt quod erat institutum, reuocaretur in usum.

Pari modo intelligitur neque ad formam huius sacramenti pertinere verba quæ his (Hoc est corpus meum) D. Lucas adiungit, quod pro vobis datur, I aut quæ D. Paulus, quod pro vobis tradetur, quandoquidem illorum D. Mattheus, & D. Marcus non meminerunt: atque sine illis plene significatur conuersio panis in corpus Christi. Vnde Romana Ecclesia sine illis consecrat. In quo eam errare

NAL
XIS
P
V

hæreticum est dicere, iuxta cap. Ad abolendam, De hæreticis.

Intelligitur quoque pari modo, nec particulam, *Enim*, quæ prædictis quatuor vocibus interponitur in canone Missæ, esse de essentia huius formæ, cum neque Euangelista, neque D. Paulus meminerint illius: ac nullo modo ea conferat ad significandam conversionem panis in corpus Christi: sicut debet si esset de essentia huius formæ. Verum tamen ex communi omnium sententia, ut addit Suarez, peccatum esset eandem particulam omittere, contra perpetuam & vniuersalem Ecclesiæ consuetudinem: non tamen mortale, si omisso ex aliqua tantum negligentia aut inaduertentia proveniret: secus autem si ex contemptu; qui potest inesse in eo qui sciens & prudens contraheret, parvipendendo Ecclesiæ institutum, in ipsius notabilem iniuriam.

31. Quintum documentum est, Formam consecrationis vini in sanguinem Christi contineri illis verbis quæ ab Ecclesiâ proponuntur in Canone Missæ: *Hic est enim calix sanguinis mei, novi & æterni testamenti mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effunderetur in remissionem peccatorum.* De qua re in cap. Cum Marthæ, de celebr. Miss. & in catechismo ad Parochos, cap. De Eucharistia.

Quamquam dubium est, An eadem verba omnia sint de essentia formæ sacramenti: ita ut ad eam sint necessaria, necessitate quam vocant sacramenti. Atque diuersis de eo relatis sententiis ac examinatis Suarez *disput. 60. sect. 1.* tandem concludit sola illa verba, *Hic est calix sanguinis mei: vel æquivalentia, esse de essentia & necessitate formæ, de qua agimus: in illisque solis esse totam eius efficaciam: ita ut vltimo instanti prolationis illorum, perficiatur vini in sanguinem Christi transubstantiatio: quam sine verbis sequentibus, eadem verba tam plene significant, quam ista, Hoc est corpus meum, sine additione verborum, quod pro vobis tradetur, significant conuersionem panis in Christi corpus. Neque ex Christi institutione narrata ab Euangelistis & à D. Paulo, colligitur aliqua diuersitas. Omnes enim referunt Christum vltimum esse verbis illis. Hic est calix sanguinis mei: sicut & illis, Hoc est corpus meum.*

32. Si quis opponat diuum Marthæum & diuum Marcum habere. *Hic est sanguis meus*, tacito nomine calicis: respondetur id nihil obitare: quia licet inde colligatur varietas aliqua in verbis secundum sonum vocum: ea tamen solum est materialis, non autem formalis secundum significationem: quia idem est significatione, *Sanguis meus, & calix sanguinis mei: ita ut ad sacramenti validitatem non referat, siue dicatur, hic est sanguis meus: siue, hic est calix sanguinis mei: vnde nullum incommodum fuit utroque modo ab Euangelistis referri Christi dictum, quo significauit, significandoque perfecit vini conuersionem in suum sanguinem.*

Si rursus opponas: omnia supra memorata verba, ex usu Ecclesiæ Romanæ proferri supra vinum in illius consecratione. Respondetur: in eo quidem inferri peccatum esse non omnia proferre iuxta receptum vltimum & ritum ab Ecclesiâ præscriptum: non tamen quod ea sint ad validitatem sacramenti necessaria. Cur enim Ecclesiâ Romana iudicet verba illa, *novi & æterni testamenti, &c. esse de essentia formæ consecrationis sanguinis: potius quam illa, quod pro vobis tradetur, esse de essentia formæ consecrationis corporis Christi, nulla ratio reddi potest. Sicut enim verba, Hoc est corpus meum, sufficienter significant conuersionem panis in corpus Christi: sic etiam verba, *Hic est calix sanguinis mei: conuersionem vini in sanguinem Christi. Ergo pariter sunt sufficiens forma. Si quæras, ad quid ergo facta est talis additio. Respondetur, ex supra citato Catechismo in eodem cap. De Eucharistia, factam esse ad exprimendos quosdam effusi sanguinis in passione Domini admirabiles fructus: qui ad hoc sacramentum pertinent, prout patet D. Thomam 3. par. quest. 78. art. 3. explicat Suarez in citata *disput. 60. sect. 3.* Cur vero talem facere maluerit in consecratione sanguinis, quam corporis; ratio esse potest, quod passio Christi, cuius hoc sacramentum rememoratum est, repræsen-**

retur expressius per sanguinem effusum, quam per corpus.

Sextum documentum est: Ob varietatem opinionum de forma huius sacramenti: ad vitandum periculum peccati in consecrando, Sacerdotem non debere determinate habere intentionem consecrandi, per sola ea verba in quibus indicauimus consistere totam essentiam eiusdem formæ: sed potius si quemadmodum ex Scoto habet *Franciscus à Victor. De sacrament. num. 74.* debere absolute consecrare secundum Ecclesiæ intentionem, dicendo omnia illa verba, quibus ipsa vtitur, & proponit proferenda ad corpus & sanguinem Christi consecrandum.

Vltimum documentum est: In forma huius sacramenti, sicut & aliorum sacramentorum posse mutationem contingere iis modis, quos proposuimus in præced. lib. 2. 6. num. 24. Eos Suarez in particulari persequitur *disput. 59. sect. 2. & disput. 60. sect. item 2.* In quibus nos immorari ideo non est necesse, quod pro quotidiana præi sufficiat monuisse, à tali mutatione esse omnino cauendum: non tantum quando ea fuerit essentialis, tollens debitum sensum, & consequenter reddens sacramentum inualidum: sed etiam quando fuerit accidentalis, relinquens sensum integrum, nec impediens sacramenti validitatem. Namque iniuriosum est Ecclesiæ, atque adeo Spiritui sancto à quo ea regitur, præscriptum ipsius negligere. Quod quidem si fiat ex contemptu, iudicando Ecclesiâ in eo tradere aliquid superfluum & imperinens, quod quibus mutare possit, peccatum est mortale, iuxta Concilium Trid. sess. 7. De sacram. in genere can. vltimo.

APPENDIX.

De mutatione panis & vini in corpus & sanguinem Christi, quam significat & facit forma huius sacramenti.

34. **Q**uia oportet formam sacramenti id significare quod in sacramento efficitur, & in Eucharistiæ sacramento, panis in corpus, & vinum in sanguinem Christi per consecrationem mutatur: forma illius talem mutationem significare debet, prout docet D. Thom. 3. par. quest. 78. art. 2. & late Suarez tractat *disput. 58. sect. 4. & sequentibus.* Item quia verba sacramentalia, seu quibus sacramentorum formæ constant ex institutione Christi, sunt efficacia ad efficiendum illud quod significant: eadem huius sacramenti forma efficax est ad prædictam mutationem efficiendam. De qua efficacia copiose idem Suarez in tota sequenti *disput. 61.* Sed nobis sufficit attingere, quod ille ibidem in initio supponit; nullum Catholicum dubitare, quin talia verba (quæ sunt Christi per Sacerdotem prolata; sicut illa Exodi tertio, Ego sum Deus patris tui, Deus Abraham, &c. fuerunt verba Dei, etiam si prolata per Angelum, ex cap. 7. Actuum) eum effectum aliquo modo producant: quandoquidem is sequatur ad prolationem illorum, tanquam applicantium diuinam virtutem ad efficiendum ipsum. Per se qui autem omnia, quæ in tam mirabili mutatione contingunt, nimis longum esset, neque necessarium est ad rationem iudicandi de peccatis nobis propositam. Volenti ea scire suppeditabunt abunde Bellarm. in trib. primis libris de Eucharistia. Greg. à Valen. *disput. 6. quest. 3. 4. & 5.* & Suarez *disput. 46. & sequentibus vsque ad 58.* Contenti ergo erimus aliquot questionum breui explicatione pro aliqua noticia tantæ rei, cuius non decet Confessarios esse omnino ignaros.

35. **PRIMA EST:** Quanam mutatio sit, quæ in pane & vino fit per consecrationem. Respondetur: certum esse de fide: virtute verborum formæ huius sacramenti, prolatorum à Sacerdote loquente in persona Christi: ad instar scilicet legati, qui sustinent personam Principis, nomine ipsius sibi commissa, perinde dicit ac si idem Princeps præsens loqueretur: prout ex communi Doctorum sententia habet Greg. à Valen. *disp. 6. quest. 6. punct. 1.* Certum esse, inquam, virtute talium verborum fieri conuersionem panis & vini in corpus & sanguinem Christi: ita ut

ita ut tota substantia panis, quoad materiam simul & formam, conuertatur in verum corpus Christi: & tota substantia vini conuertatur in verum Christi sanguinem. Quae conuersio dicitur transubstantiatio, id est, transitus substantiae panis & vini, in substantiam corporis & sanguinis Christi: ut definitum est à Concil. Florent. in instruct. Armenorum, & à Conc. Trid. sess. 13. cap. 4. & can. 2. Paretque ex forma ipsa: Hoc est corpus meum; & Hic est calix sanguinis mei: ad cuius veritatem requiritur ut talis mutatio sit facta. Iam vero Sacerdotem consecrantem loqui in persona Christi, ibidem Concil. Florent. expressit. Ratioq; est ex D. Thom. *quest. 78. art. 5.* quia si is in persona sua tantum loqueretur, tanquam recitans quod olim gestum est à Christo, verba prolata non applicarentur ad materiam praesentem: sicque non perficeretur sacramentum: cum tamen D. August. tra. 80. Ioannem dicat, Accedit verbum ad elementum, & sit sacramentum.

SECUNDA QVAESTIO EST: An post consecrationem, nihil omnino panis & vini maneat? Respondetur: nihil quidem substantiae illorum manere ex citat. can. 2. Concilii Trident. accidentia tamen ipsorum manere eadem: nempe quantitatem, figuram, colorem, saporem, & reliqua: idque absque subiecto, à quo sustententur: ita ut per nullam substantiam inherentiam, praeter naturalem ipsorum conditionem, diuina virtute existant miraculose, ex cap. Species, & cap. Nos autem, De consecr. dist. 2. & cap. Firmiter, De summa Trinit. Idque habent Concilia Trident. & Florent. locis cit. & cum D. Thom. q. 77. art. 1. concorditer ab omnibus receptum esse tangit Franciscus à Victoria De sacramentis num. 72. De qua re copiose tam in comment. ad memoratum artic. quam in disput. 56. tractat Suarez. Nobis autem sufficere potest indicat. se quod loco citato addit Franciscus à Victoria: & adhuc laet tractat Suarez in sequenti disput. 57. talia accidentia posse agere, ac producere quidquid producerent cum substantia panis & vini. Nam sicut quantitas (per quam intermedium cetera accidentia inherere substantiae panis & vini, & inquamant eadem, substantia sublata) habet à Deo ut existat ad modum substantiae: ita etiam habet ut manentes in ea qualitates panis & vini, nihil minus agant vel patiantur (nempe extinguant famem vel sitim, corrumpantur, &c.) quam si ipsa panis & vini substantia adhuc perseveraret. Qua in re elucet summa Dei sapientia; quae licet nobis accommodat, ut habeamus quod nobis consecrat ad fidei meritum: & quo nostrae infirmitati sit consilium, qui naturaliter abhorremus ab esu carnum humanarum, & potatione sanguinis.

TERTIA QVAESTIO. Quid ex vi verborum formae, contineatur sub speciebus seu accidentibus panis & vini in Eucharistia remanentibus. Respondetur de fide certum esse, ex vi verborum formae & consecrationis, sub specie panis contineri corpus Christi: & sub specie vini sanguinem eiusdem. Ipsum vero corpus sub specie vini: & sanguinem sub specie panis, sicut & animam, sub utraque contineri vi naturalis illius coniunctionis & concomitantiae, qua partes Christi Domini, qui surrexit à mortuis, non amplius mortuus, inter se copulantur: contineri quoque diuinitatem propter ipsius admirabilem cum eodem corpore & anima vnionem hypostaticam. Vnde verum est tantumdem sub alterutra specie, ac sub utraque contineri. Etenim totus & integer Christus cum corpore, sanguine, anima, & diuinitate sub panis specie, & sub quavis eiusdem speciei parte existit, & continetur: totus item Christus, cum corpore, sanguine, anima, & diuinitate sub specie vini, & sub qualibet eius parte continetur; ex Concilio Florent. in instruct. Armen. & ex Trident. session. 13. cap. 3. & can. 3. Qua de re D. Thom. *quest. 76. art. 1. 2. & 3.* Inde autem consequens est, quod in eadem sess. 13. cap. 5. & can. 6. definitur, cultum lactae, qui vero Deo debetur, exhibendum esse Christo in hoc sacramento. De qua re plurius Suarez disputat. 65.

QVAESTIO QUARTA: Quomodo contineatur Christus sub speciebus panis & vini. Respondetur con-

tineri modo quodam admirabili, existendo sacramentali ratione per modum substantiae spiritualis? & nihilominus secundum totam suam quantitatem & membra omnia inter se distincta, & debita proportione distantia, atque adeo secundum staturam, quam habet in caelo: ita ut Christus simul existat in caelo ad dexteram Patris; & inde non recedendo, in terra contineatur in Eucharistia verè, realiter, ac substantialiter sub speciebus panis, & vini: idque in diuersis quibuscunq; mundi partibus, in quibus est usus consecrandi. Quod difficile quidem est intellectu, non repugnat tamen diuinae potentiae: pro quo facit definitio Concilii Trid. sess. 13. cap. 1.

Si queras vnde dicatur corpus Christi, ratione quadam sacramentali per modum substantiae spiritualis contineri in Eucharistia? Respondetur in caelo dici, quod etiam in Eucharistia, ipsum sit quantum, sicut est in caelo; non est tamen modo quantitatis commensuratiue ad locum: sed ad modum substantiae spiritualis est totum in tota specie, & totum in qualibet eiusdem parte.

Quod ut intelligatur notandum est, duplex esse officium quantitatis: vnum distinguere & ponere ordinem inter partes corporis: ita ut nalis, verbi gratia, sit inter oculos; & oculi, inter aures, &c. Alterum est extendere easdem partes in ordine ad locum, ita vna pars sit extra eum locum in quo est altera. In Eucharistia igitur quantitas corporis Christi exercet tantum prius officium, non autem posterius. Vnde fit etiam, ut Christus in Eucharistia nec agat, nec patiatur physice, nec humano sensu percipi possit, adeoque nec tangi, nec frangi, ne calefiat, aut frigeri, nec oculo corporis videri, quia ratione antecedenti modo quo existit in Eucharistia, liber est ab omni eiusmodi passione: quae cum sit ab agente corporeo, requirit extensionem externam in patiente, sine qua ab agente ipso corporeo attingi nequit. Quamquam tamen dici potest tangi, frangi, oculis videri, frigeri, &c. hoc nomine, quod species quibus continetur velatus, tangantur frangantur, &c. De qua re D. Thom. *quest. 76. art. 6. & 7.* ac Suarez *disp. 53.* Qui etiam de apparentibus mutationibus, quae in Eucharistia contingunt, videri potest in sequenti *disp. 55.*

QVAESTIO VLTIMA: Quomodo praesentia corporis & sanguinis Christi dependeat à sacramentalibus speciebus quibus continentur? Respondetur dependere, tum quoad conseruationem in Eucharistia; tum quoad locum, & loci mutationem. Et quidem quoad conseruationem: quia ut habetur ex D. Thom. *quest. 80. art. 3.* & late tractatur a Suarezio *lib. 54.* tamdiu sub talibus speciebus conseruatur praesentia corporis, & sanguinis Christi, quamdiu illae conseruantur: illis que corruptis, definit eadem praesentia. Quae corruptio censetur tunc contingere, cum si panis substantia ibidem fuisset, ea nequiuisset amplius conseruari. Corpus enim Christi non habet cum specie panis aliam connexionem, quam substantia panis haberet si perseverasset sub illis suis accidentibus. Atque hinc D. Thom. in citato art. 3. reprehendit eos, qui negarunt corpus Christi sacramentaliter sumi à peccatoribus: sed quomodo cito attingit labia peccatoris desinere esse sub speciebus sacramentalibus. Nam cum eadem species per talem contactum non desinant esse: nec etiam corpus & sanguis Christi desinet illis contineri. Id quod confirmatur per illud Apostolum prior ad Corint. cap. 11. Qui manducat & bibit indigne, &c. Item que per doctrinam in Concilio Trid. approbatam sess. 13. cap. 8. de distinctione inter peccatores & iustos, quod illi sacramentaliter tantum, & hi sacramentaliter simul & spiritualiter corpus Christi sumant.

Quoad locum autem, corpus Christi pendet ex speciebus: quia ipsum ratione earum censetur determinare esse in eodem loco, in quo sunt ea ipsae species. Sic enim dici consuevit esse sursum, aut deorsum, dextrorsum aut sinistrorsum, prout species ipsae sursum aut deorsum, dextrorsum aut sinistrorsum fuerint. Id enim est consequens ex eo quod Christus in iisdem speciebus contineatur praesensque sit.

Pendet denique quoad motum localem: quia corpus Christi

NAL
XIS
D
P

39

Christi per accidens mouetur ad motum specierum: cum quibus eam connexionem habet, vt cum presentibus presentibus sit: quo fit vt id ipsum corpus recte dicatur eleuari, portari aliquo, ore lumbi & in stomachum traici, recludi alicubi, porrigi alicui, ab eo qui circa species sacramentales talia facit, mouendo eas. Videri potest Suarez *disp. 53. sect. 1. & ad id ex preced. disp. 47. sect. 4.* quæ possint & quæ non possint Christo attribui respectu sacramentalium specierum quibus continetur in Eucharistia. Sunt enim scholastici instituti, & à nostro remotiora.

CAPVT IV.

De Ministro sacramenti Eucharistia, & primo prout eam consecrat.

SUMMARIUM.

- 40 Solus Sacerdos consecrandi potestatem habet à Christo.
 41 Quilibet Sacerdos potest valide Eucharistiam consecrare.
 42 Quomodo accipienda sint nonnulla dicta Patrum quibus contrarium significare videntur.
 43 Difficultas, an plures Sacerdotes possint simul eandem hostiam consecrare.
 44 De consuetudine qua noui Sacerdotes consecrant simul cum Episcopo ordinante.
 45 Sumptio Eucharistia subtrahit, si e solis Sacerdotibus consecrantibus est in precepto.
 46 Obligatio Sacerdotis cel. brandi Missam.
 47 An ea sit sub mortali: & pro quo tempore sit imposita.
 48 Peccator publicus quis dicatur, quis suspectus, quis occultus.
 49 Nunquam licet peccatorem manentem in peccato mortali, inuitare ad susceptionem Eucharistia. Nec vnquam dare non consecratam pro consecrata.
 50 Peccatori non respicienti recusanda est Eucharistia, quando commode fieri potest. Nec item publico peccatori etiam si respuerit, nisi publice constat de illius emendatione.
 51 Quando tali occulte petenti dari possit: & quod non sit neganda peccatori occulto petenti publice.
 52 Obiectiones in contrarium cum solutionibus.
 53 Quid agendum in hacre cum peccatore occulto.
 54 Non licet hoc sacramentum suspecto de crimine, dare ad ipsius examinationem.
 55 Quando ob suspensionem criminis possit aut non possit alicui negari Eucharistia.
 56 Modi, quibus peccat quis indignè ministrando Eucharistiam.

CONSIDERARI potest Eucharistia Minister, tum quatenus eam consecrat, tum quatenus eam ministrat. Ac quæ priore modo ad eum spectant complectemur aliquot questionum explicatione.

40. PRIMA EST: An solus Sacerdos possit Eucharistiam consecrare. Respondetur, certum esse de fide, quod solus possit. Ita enim habetur ex Concil. Nicæno primo: prout refertur in cap. Peruenit. dist. 2. & ex Concil. Lateran. prout refertur in cap. Firmiter De summa Trinit. & ex Concil. Florent. in instruct. Armen. & ex Concil. Trident. sess. 22. cap. 1. & ex Christi institutione, qui solis Sacerdotibus dixit: Hoc facite in meam commemorationem: vti semper Ecclesia Catholica intellexit & docuit: quemadmodum ibid. habet Concil. Trident. & aduersus hæreticos nostri temporis, defendunt Bellarm. in *lb. 4. De Eucharistia cap. 16.* atque alij quos Suarez commemorat *tom. 3. d. sp. 61. sect. 3. dicto primo.* Pro eo vero ratione hanc adfert D. Thom. *quest. 82. art. 1.* Sacramentum Eucharistie est tantæ dignitatis, vt non nisi in persona Christi perficiatur. *inxt. a. antedicta num. 35.* Quandocumq; autem quis quid agit in persona alterius, oportet ipsum potestatem agendi habere ab eo in cuius persona agit. Nullus est autem præter Sacerdotem, de quo rationabiliter dici possit, consecrandi potestatem habere in Christo. De illo vero rationabiliter dicitur: quia Christi institutione, sicut ei qui baptizatur, fit à Christo potestas suscipiendi Eucharistiam: ita & illi qui sacerdotio initiatur, fit potestas consecrandi Eucharistiam, tanquam constitutus in gradu eorum, quibus dictum est ab ipso Domino: Hoc facite in meam commemorationem. Ad quod facit conceptus Ecclesie vsus, quo nulli alteri permittitur talis actus: ne quidem in casu necessitatis, aut ex quacunq; dispensatione, prout ibidem expressit Suarez.

SECUNDA EST: An quivis Sacerdos consecrare possit Eucharistiam? Respondetur, quemlibet Sacerdotem eo ipso quod characterem habet Sacerdotalem, valide, etiamsi non semper licite, posse Eucharistiam consecrare, siue peccator sit, siue iustus; siue etiam hæreticus, vel schismaticus, siue excommunicatus, vel suspensus, aut interdictus, siue irregularis, aut degradatus: dummodo integre proferat verba sacramentalia super debitam materiam, idq; cum intentione faciendi quod Christus instituit, iuxta primum documentum traditum in preced. lib. 26. num. 36. Quæ est doctrina D. Thomæ *quest. 82. art. 5. 7. & 8.* Et probatur; quia tunc ex parte materiae & formæ nihil deest, nec item ex parte ministri. Non quidem intentio, quia quantumcumque aliquam particularem habeat in debitam: ea tamen, quantum sufficit ad validitatem sacramenti, corrigitur per illam generalem quæ habet, faciendi quod Christus instituit. Nec item deest potestas: quæ sufficiens sequitur characterem impressum in susceptione Ordinis: neq; ea amittitur: sicut nec idem character, qui indelebilis est ex Conc. Trid. sess. 7. De sacram. in genere, can. 9. & sess. 23. cap. 4.

Vnde quod nonnulla decreta & testimonia Pontificum, ac sanctorum Patrum significare videntur hæreticos & schismaticos non posse perficere consecrationem, exponendum ait Suarez in *sine eiusdem sess. tertie.* quoad licitum de bitum q; vsus: vt sensus sit, non posse licite consecrare ob Ecclesie prohibitionem: non autem id tentare sine effectu, ob defectum potestatis, quæ nequit tolli eis, cum, vt diximus, sequatur characterem indelebilis. Quæ de causa Sacerdotes ab hæresi ad Ecclesiam redeuntes nõ ordinantur de nouo: vt constat ex eiusdem Ecclesie vsu ac consuetudine, pro qua est textus in cap. Ordinationes 9. *quest. 1.* Id ipsum quoq; exponi nonnunquam potest, vt Suarez addit, de consecrationibus, quæ quia non sunt debito & essentiali ritu, nullas sunt, quales hodie sunt à Lutheranorum Ministris ordinatis inualide, ob defectum ordinis Episcopatus, in ordinante.

Tantopere autem curæ est Ecclesie, ne quis perpetuo tanto ministerio se ingerat, vt nec debite ordinarum, & carentem impedimento, velit ad illud admitti in aliena diocesi sine commendatitiis sui Ordinarii literis, ex Concil. Trid. sess. 22. in decreto De evitandis & obseruandis in celebratione Missæ, & in sess. 23. c. 16. De reform. itemque ex cap. Primatus, & cap. Extraneo. distin. 71. Quamquam tamen nec admittens, nec admissus incurrit aliquam irregularitatem: quia nulla talis in iure expressa est, prout ad id requiritur ex cap. Is qui, De sentent. excom. in 6. Ita docet Nauar. in *lb. 3. consil. titul. De celebr. Miss. consil. 5.* Vbi etiam habet quod Clericus peregrinus faciens fidem iustam de sua ordinatione possit admitti ad sacro celebrandum: argumento cap. primi, De Clericis peregrinis: eundem tamen Clericum non excusari à peccato negligentiæ commissæ, nec eo quod non procurant sibi commendatitias literas.

TERTIA QUÆSTIO EST: An plures Sacerdotes simul possint eandem hostiam consecrare. Hæc proponitur, vt intelligatur qua ratione sit accipienda consuetudo, quæ in Ecclesia Latina seruetur; vt qui ordinati sunt noui Sacerdotes, consecrent eandem hostiam cum Episcopo ordinante. Explicatio vero illius est hæc. Eadem ratione qua de baptismo dictum est in preced. lib. 27. nu. 43. non posse conferri simul à pluribus, dicendum etiam esse plures Ministros ad eandem hostiam consecrandam non posse concurrere tanquam partiales causas: ita scilicet vt vnus proferat vnâ formâ partem, & alius aliam, vel non intendat consecrare integre, sed dependenter ab alterius concursu. Quorum neutrum esset secundum Christi institutionem, communis Ecclesie vsus satis ostendit.

dit in eo quod ordinarie vnus solus consecret: tanquam Christus voluerit cuiusq; Sacerdotis sacramentalia verba causam esse sufficientem, ac integram consecrationis.

Posse autem plures concurrere, si integre proferant formam, & quisque habeat intentionem perinde consecrandi, ac si solus proferret formam. Ratio est: quia ille plurium concursus, non impedit quominus adsint necessaria ad efficiendum sacramentum: nempe materia & forma debita, cum sufficiente potestate, & intentione Ministrum. Quod tamen verum est tantummodo, cum omnes ita proferunt formam ipsam, vt illam in eodem instanti absoluant. Nam si vnus ante alios absoluat, is solus consecrabit: quia forma integre prolata, non potest suspendi consecrationis effectus: cum verba sacramentalia ad modum causæ physicae necessario operentur: ita vt eorumdem verborum prolatae & significatione absoluta, sequatur effectus, quem illa ex Christi institutione producant significando: sicq; sit vt reliqui posteriorum prolationem absoluentes nihil efficiant quod defectum materiam quæ per præcedentem prolationem, mutata in corpus Christi, desinit esse.

Id quod Theologis Scholasticis negotium exhibet in docendo quæ ratione, supradicta consuetudo licita censeatur possit, cum in praxi difficillimum sit, secundum eam consecrantes simul, ita simul finire, vt nullus alium præueniat. Quid vero illi dicant refert Suarez *disp. 61. sect. 4.* nec habet quid certo statuat. Vnde addit ad extremum in re tam lubrica ad vitandum peccatum, Caietani consilium sequendum esse, vt noui illi Sacerdotes intendant proferre consecrationis verba meliori, quo possunt modo; nempe non præueniendo Episcopum in illorum prolatae, quia facerent contra Ecclesiæ mentionem satis indicatam in Pontificali Romano, cum admonetur Episcopus vt alte & paulatim dicat verba, quo ceteri possint simul cum eo dicere, & quoad fieri potest simul absolueret. Deinde habendo intentionem disinctam, vel consecrandi cum Episcopo si possint, vel alioqui proferendi verba solum materialiter: intendendo scilicet illa proferre in signum potestatis sibi concessæ; & in memoriam illius cenæ, in qua Dominus cenans cum suis discipulis, eandem potestatem ipsis concessit.

QUARTA QUÆSTIO: An teneatur Sacerdos quoties consecrat, sub vtraque specie consecrare, sic & sub vtraque sumere Eucharistiam? Ad hanc cum D. Thoma *quæst. 82. art. 4.* respondendum est affirmatiue, per cap. Relatum. & cap. Comperimus. De consecr. distinct. 2. ita vt grauius peccet secus faciens: quia diuino iure ad integritatem sacrificij quod peragitur à Sacerdote, dum hoc sacramentum perficitur, pertinet consecratio sub vtraque specie, prout expositum est in præced. cap. 2. qu. 3. Atque vt dicitur in cit. cap. Relatum, qui sacrificantes non edunt, rei sunt Domini sacramento. Quale enim, vt *ibid. additur*, erit sacrificium, cui nec ipse sacrificans participes esse dignoscitur? Modis ergo omnibus, prout *ibidem concluditur*, tenendum est, vt quotiescunque sacrificans corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi in altari immolat, toties perceptionis corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi participem se præbeat. Ceterum alteri quam Sacerdoti consecranti concessum non est Eucharistiam sub vtraque specie sumere ex Concil. Constantiensi sess. 13. vbi sub pœna excommunicationis præcipitur, vt nullus Presbyter communicet populum sub vtraque specie panis & vini. Et ex recepta Ecclesiæ consuetudine, quæ in eod. Concil. approbatur, & in Concil. Trid. sess. 21. cap. 1. & can. 2.

QUINTA QUÆSTIO EST: An Sacerdos sub peccato teneatur aliquando vt potestate quam habet consecrandi? Respondetur, hanc esse eandem cum illa qua quaeritur, An liceat Sacerdoti abstinere omnino à celebratione Missæ. De qua, certum est, Sacerdotem curam animarum habentem tenei ratione sui officij, Missam aliquando celebrare; nempe tunc cum populus debet ei interesse: vt diebus Dominicis, & ceteris festis: vel quando non habet hostias consecratas ad communicandum

moribundos, aut alios Eucharistiam petentes: teneatur enim ex officio talibus necessitatibus populi sibi commissi prouidere. De ceteris Sacerdotibus vero D. Thom. *quæst. 82. art. 10.* vnumquemque eorum tenei aliquando celebrare, inde probat; quod vnusquisque teneatur vt gratia sibi data, cum fuerit opportunum: iuxta illud posterioris ad Corinth. cap. 6. Exhortamur ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. Ea autem opportunitas, vt ille addit, attendenda est, non solum per comparationem ad fideles: sed etiam per comparationem ad Deum: cui in consecratione huius sacramenti, sacrificium offertur. Vnde concludit, Sacerdoti, etiã non habeat curam animarum, non licere omnino à celebratione cessare, sed tenei celebrare saltem in festis præcipuis: præsertim iis in quibus fideles consueuerunt communicare. Certe Dominus dicendo Matth. 26. & Luc. 22. Hoc facite in meam commemorationem, non tantum deuit Sacerdotibus omnibus potestatem consecrandi, sed etiam præcepit vt consecrarent ex Concil. Trid. sess. 22. cap. 1.

Quod præceptum, an sub mortali obliget, gratis difficultas est: pro qua rationes & authores in vtramque partem adfert Suarez *disput. 80. sect. 1.* merito indicans affirmantem esse vt tutiorem, sic & probabiliorum. Confirmatur vero, quia; vt pro ea bene viget Sotus in 4. *distin. 13. quæst. 1. art. 10.* Si in quoquam casu, maxime in hoc (in quo tantopere ad Dei gloriam refert vt potestas ab ipso accepta ad vsum reducat) locum habere censendum est, quod Matth. 25. & Luc. 19. ille qui talentum reuertit in sudario otiosum missus sit manibus & pedibus ligatus in tenebras exteriores, vbi erit fletus & stridor dentium. Itaque licet contraria sententia non sit omnino dampnanda cum bonos habeat authores, & rationes probabiles, vt videre est apud eundem Suarezium: hæc tamen est in praxi consulenda: tum quia est magis pia ac magis consentanea dictamini rationis supposita rei dignitate, & immenso fructu tam defunctis quam viuus ex ea proueniente: tum quia sententia contraria vix in praxi potest seruari sine scandalo, quandoquidem communiter diuturna nimis omisso celebrationis diuini sacrificij in Sacerdote, existimatur signum esse prauæ conscientie & perditæ vitæ, quasi talis omisso eo referatur, vt peccandi licentia non impediatur.

Si quaeras pro quo tempore obliget tale præceptum: cum enim sit affirmatiuum; non pro omni sed pro aliquo tantum tempore obligat? Respondetur, determinationem talis temporis committi iudicio vi prudentis, D. Thomæ autem iudicium locum habet, tale tempus esse præcipuorum festorum: maxime eorum in quibus fideles communicare consueuerunt: nempe, vt loco cit. Sotus interpretatur congruenter antiquiori Ecclesiæ consuetudini, in festo Natiuitatis Domini, festo Paschalis, & festo Pentecostes: Vt vero idem Sotus putat, ad vitandum peccatum mortale, sufficit; siue illis, siue aliis diebus, dummodo in Paschate communicent, et vel quater in anno Sacerdotem celebrare. Cui fauet cap. Dolentes, de celebr. Missarum, in quo Summus Pontifex reprehendit eos, qui vix quater in anno celebrant, non faciens nominatim mentionem de prædictis festis. Nec obstat his quod in Concil. Trid. sess. 23. cap. 14. De reform. iubentur Episcopi curare vt Sacerdotes celebrent Dominicis saltè diebus, & festis præcipuis: & qui curâ animarum habent toties, vt muneri suo satisfaciant. Nam dat præceptum Episcopis, non autem Sacerdotibus: qui proinde apte quam illis aliud iniungatur, non habent maiorem obligationem quam habuerunt ante idipsum Concilium.

RELIQVA PARS CAPITIS.

De eodem Ministro quatenus Eucharistiam ministrat.

SEXTA QUÆSTIO EST: An solus & omnis Sacerdos possit ministrare Eucharistiam? Cuius explicationem trademus in sequentibus agendo de præcepto sumendi Eucharistiam. Tunc enim inter cetera docendum est, de cuius Sacerdotis manu Eucharistia ipsa sumi debeat ad talis præcepti adimpletionem.

48.

SEPTIMA QUÆSTIO EST: Vtrum Eucharistia Minister possit eam ministrare peccatori?

Pro cuius explanatione trademus aliquot documenta, præsupposito quod peccator alius sit publicus, alius suspectus, & alius occultus. Ac publicum dici eum, qui vel per Iudicis sententiam condemnatus est de crimine, vel in iudicio confessus est illud, vel factum ipsius criminofum ita manifestum est, vt nulla tergiversatione celari possit ex cap. fin. De cohabit. Cleric. & mulierum. Suspectum vero dici eum, qui licet nullo ex tribus illis modis de crimine conuictus sit, paucissimi que sint, qui peccatum eius certo sciant, apud alios tamen, est publica suspicio, aut rumor, & aliqua publica infamia, inde orta. Vnde ipsum peccatum eius dicitur occultum quidem, sed famosum: de quo in cap. Tua nos, De cohabit. Cleric. & mulierum. Occultum denique peccatorem esse eum, qui vel à solo Sacerdote cognoscitur: vel ab aliis quidem paucis, sed nulla publica suspicione, vel rumore publico laborat.

49.

Primum igitur documentum est: Non esse licitum Sacerdoti peccatorem vllum, siue publicum, siue non publicum, quamdiu in eo statu perseverat, inuitare ad Eucharistiam suscipiendam, etiam si consuleret possit vt penitentiam agat, & sic communice. Ratio in promptu est, quia de se malum est communicare in statu peccati mortalis. Ergo nunquam licet illud consulere. Si opponas Christum Dominum nostrum cum generaliter dixit Discipulis, Comeditis & bibite ex eo omnes, inuitasse eum cæteris ludam, non magis quam cæteros petentem Eucharistiam: Respondet Suarez d. sp. 57. sect. 1. Christum non induisse Iudam, vt in prauo suo statu communicaret: immo omnem adhibuisse diligentiam, vt eum bene disponeret, eiusque cor immutaret. Neq; ei non petenti porrexisset Eucharistiam, quia hoc ipse, quod ibi assistens volebat cum cæteris communi illo conuiuio fuit, nec ab eo excludi, virtualiter eam petebat sicut cæteri.

Secundum documentum est: In nullo casu licere, peccatori Eucharistiam petenti porrigere hostiam non consecratam pro consecrata. Hoc habet D. Thom. quæst. 80. art. 6. ad 2. & cum ipso Sylu. de Eucharistia 3. q. 5. in fin. & Sotus in 4. dist. 12. q. 1. art. 6. ad 2. Ratio est autem, quæ attingitur in cap. De homine, extra De celebr. Missar. quod talem porrigens, quantum in se est idololatrate faciat, non minus quam si fingens se celebrare, hostiam non consecratam ostendat populo adorandam. Præcedit vero documentum hoc, non tantum quando nescienti, sed etiam quando scienti & volenti actionem eam, talis hostia porrigitur, prout docet Suarez in ead. dist. 67. sect. 4. circa 3. objectionem: cuius fundamentum est, quod per se malum sit, vt aliquis sciens & prudens proponat alteri creaturam adorandam cultu diuino, ac mentiatur id esse Deum, quod reuera non est.

50.

Tertium documentum est, simpliciter loquendo, & maxime cum commode & sine inconuenienti fieri potest: Sacerdotem debere hoc sacramentum negare peccatori non resipiscenti, etiam si illud petat. Ratio est, quia obligatio exhibendi reuerentiam huic sacramento, & digne illud tractandi, naturalis est, ex intrinseca ipsius dignitate orta. Ad quam reuerentiam pertinet obligatio non dari id ipsum sacramentum indignis: sicut & non proiciendi illud in locum immundum. Cuiusmodi obligatio tunc maxime viget, seruanda que est, quando sine inconuenienti seruari potest. Non est, quod quis opponat, peccatorem per susceptionem baptismi acquisiuisse ius petendi alia sacramenta: quia ius illud, sicut non est ad vsum sacrilegum: ita nec ad sacrilegam & Christo iniuriosam petitionem. Hincq; sequitur quod notat Suarez sub finem prius citatæ sectionis primæ. Sacerdotem in peccato mortali communicantem seipsum, committere peccatum duplicis malitiæ in confessione aperiendæ; quarum vna est malæ ministrations; & altera malæ susceptionis: non minus quam si alteri indigne ministraret, aut ab altero indigne susciperet.

Quartum documentum est: Publico peccatori etiam emendato, vt vsurario, vel meretrici; aut alteri similiter

exercenti actionem, quam ex obiecto, aut modo quo fit, manifestum est peccatum mortale esse: Eucharistiam publice petenti non esse dandam, nisi publice satisfactio exhibuerit, vel saltem emendatio ipsius publice manifesta sit. Pro quo facit cap. Pro dilectione, & cap. Scenici, De consecr. dist. 2. Et prior pars ex eo patet, quod aliis daretur alioqui occasio scandali. Posterior vero ex eo, quod tatis satisfactio & emendatio publica sufficiat ad tollendum scandalum: atque vt tam coram Deo, quam coram hominibus sacramentum digne tradetur.

Cæterum in articulo mortis, vt habet in fine sectionis 2. Suarez, satis est si publicus peccator pro temporis opportunitate, vel coniteatur, vel signa contritionis exhibeat, quia periculum, & vrgens necessitas facit, vt non exigatur maior diligentia, quam ipse possit commode exhibere: præsumendusq; sit in eo articulo facere quod potest ad se sufficienter disponendum. At tamen ex Cæcæan. in verbo, Communio, sub finem, vt scandalum tunc prouideatur, publicanda est emendatio. Adde quod habet à Victoria in summa, De sacram. num. 80. non esse publico peccatori negandam Eucharistiam, in loco vbi non est notus, nec facile detegetur ipsius crimen.

Quintum documentum est: Vt publico peccatori occulte petenti, dari possit Eucharistia in occulto; sufficere quod occulte egerit penitentiam, seu quod debite confessus fuerit, id que consteret Sacerdoti, daturus, a calis qui forte adsunt peccatum scientes. Ratio est: quia quoad Deum, dispositus est per penitentiam: & quoad homines manifestatio emendationis adest sufficiens ad tollendum scandalum. Cauendum est tamen ne susceptio Eucharistia paulo post manifesta fiat emendatione manente occulta, quia non vitaretur aliqui sufficienter scandalum.

Sextum documentum est: Sacerdotem non posse negare Eucharistiam peccatori occulto illam publice petenti. Quod si dare in ratione, est satis difficile, vt bene ostendit Suarez d. sp. 67. sect. 4. Nobis autem sufficit auctoritas sacrorum Canonum: Nam in cap. Si tantum, & in cap. Placuit, 6. quæst. 2. cauetur ne Episcopus quemquam publice à communione repellat propter peccatum quod probare non potest: & in cap. Si Sacerdos, De officio Ordinarij, idem satis insinuat, cum Sacerdos prohibetur nominatim remouere à communione eum, quæ scit reum, si non sciat vt iudex: siue, quod eodem recidit, non sciat publica, sed priuata tantum scientia. Vbi aduertendum est ad Ecclesiæ, sicut & alterius Reipubl. conuenientem gubernationem pertinere, vt communia bona, quæ publice dispensanda sunt ac distribuenda iuxta merita & dignitatem singularum personarum: pertinere, inquam, vt à ministro publico, ad id munus auctoritate publica constituto, dependant; non iuxta priuatam ipsius scientiam, sed iuxta publicam & notoriam: alioqui modus dispensandi, moraliter loquendo, expositus esset multis scâdalis & iniurijs: vnde contra bonum commune perturbationes, & rixæ, & odia orirentur. Eucharistia autem est bonum commune, ad quod vt conficiendum, sic & distribuendum Sacerdos auctoritate Christi institutus est minister, ex Concl. Trid. sess. 22. cap. 2. Quo fit, vt in tali distributione sequi debeat publicam, non autem priuatam scientiam, ideoq; peccatori occulto illam publice petenti, non negare.

Sed tria obicci possunt contra propositum documentum. Primum est de se malum esse Eucharistiam ministrare indigno: sicut & proicere in locum immundum. Alterum est, quod sumens Eucharistiam indigne, reus sit corporis & sanguinis Domini: ideoque petenti etiam publice, non sit danda, sicut nec reddendus est ensis ei, qui scitur illo accepto, se vel alium confossurum. Tertium est, magis vitandam esse iniuriam Christo inferendam, quam detrimentum temporale hominis. Quare ad cauendum ipsius infamiam, non est danda ei Eucharistia cum Christi irreuerentia.

Ad primum autem respondetur: Actionem proiciendi Eucharistiam in locum immundum ex se determinatam esse ad malum (vt pote, quæ per se loquendo, deformita-

tem ha-

tem habet ex proprio obiecto non item actionem dispensandi illam homini indigno, ut patet ex facto Christi, qui dicens Apostolis Matth. 26. Bibite ex hoc omnes, ludam quem indigne sumpturum sciebat, non excludit a sumptione. Non igitur adeo mala est talis actio, quia possit scruariis debitis circumstantiis bona censer: nempe si agens bonam intentionem habeat, nulloque modo cooperetur, vel causam det indignae sumptioni: sed huius malitia tota sit ex prava fumentis voluntate. Item si pro suo munere debeat vacare tali actioni, neque moraliter commoditatem habeat impediendi detrimentum quod ex illa alter, sua tantum malitia, accipit. Nam tanquam publicus dispensator boni communis, nullum in functione eiusdem sui muneris excludere legitime potest, nisi publica sententia cognitum indignum.

Ad secundum: Actionem reddendi gladium deo positum, esse omnino priuatam: ideoque directionem illius secundum circumstantias occurrentes posse contentam esse scientia priuata. Actionem vero dispensandi Eucharistiam esse publicam & communem: ideoque requirere scientiam publicam, ut prae habitum est. Vnde quamuis contra conscientiam male agere censetur, qui gladium dat ei, quem probe scit perueria voluntate occidendi petere: non tamen is qui Eucharistiam porrigit indigno, nisi publica scientia cognoscat indignum esse.

Ad tertium: Ex ante memorato facto Christi satis intelligi, quod ipse malit ab huius sacramenti ministris permitti talem iniuriam, non irreparabilem, ei fieri, alterius prava voluntate, cui illi obuiare nequeunt: quam indubito modo sacramentum hoc ministrare: prout fieret, si non publicam, sed priuatam scientiam in ministrando sequerentur.

Ceterum ex Soto in 4. distict. 12. quest. 1. art. 6. circa 2. conclus. (quod etiam tangit Suarez in in. 4. sectionis citate) differentia aliqua est in hac re, inter eos qui curam animarum habent, & ceteros Sacerdotes: quod hi cum non teneantur ex proprio officio peccatori ministrare Eucharistiam, quam publice petit: facilius quam illi sine scandalo & infamia negare possint, quando non dum sunt ad ministrandum expositi: ut antequam eant ad altare. Postquam vero iam expositi sunt, actusque dispensant sacramentum, si cum aliis ad suscipiendum peccator accedat, non possunt magis illum repellere, quam proprius Parochus, quia nec Christus ludam repulit. Porro quod in hac re de peccatore occulto statuitur, statui posse pariter de excommunicato occulto; argumento est, quod per privilegium Concilij Constantiensis permissum sit in sacramentorum usu cum eis communicare. De eo diximus in prima parte lib. 1. c. 9. sect. posteriore.

Septimum documentum est: Sacerdotem teneri Eucharistiam negare peccatori occulto, petenti occulte, Hoc a multis Theologis receptum referens Suarez in praeced. sect. 3. probat tum auctoritate Canonis, Si tantum, 6. quest. 2. tum ratione, quia peccator ille non habet reuera ius petendi; cuius, tanquam indigni, petitio est iniura & sacrilega: & potest illi sine incommodo denegari. Neque enim ex denegatione sequetur infamia, vel scandalum, cum totum occulte transigatur. Id quod idem docet procedere, tam quoad Pastorem illius qui petit, quam quoad alium. Nam si peccator nullum habet ius ad Eucharistiam petendam in suo malo statu: nec pastor ipsius maiorem obligationem habet ei tunc dandi, quam quis alius Sacerdos. An procedat etiam quando peccatoris crimen notum est Sacerdoti tantummodo ex sacramentali confessione: opiniones in utramque partem idem author refert, affirmantem existimans probabilior: quia ad clauium potestatem, quam in poenitentiali foro Sacerdos ipse exercet, pertinet ut indignum a communione arceat, quando potest sine violatione vel suspitione violationis ligilli sacramentalis, aut periculo scandali vel infamiae.

Addit adhuc idem pro praxi: si Confessario non constat certo de malo statu poenitentis, sed inter hunc ipsum sit opinio num diuersitas, sicut non debet ei denegare absolutionem sacramentalem, ita nec debere Eucharistiam.

Octauum documentum est: Non licere Eucharistiam suspectis de aliquo crimine dare in probationem seu examinationem criminis, de quo Soto in fine citat. art. 6. & post ipsam Suarez alios citans in disput. 57. sect. 6. Probatur autem, tum auctoritate cap. Consultuisti, 2. quest. 4. & cap. Ex tuarum, De purgat. Canonica, & ex capite Dillecti, De purgatione vulgari: in quibus id genus probationis seu purgationis reprobat: tum etiam ratione: quoniam eo sine sumere sacramentum, est tentare Deum, petendo ut faciat miraculum: quod exigi ab ipso, nec vllum promissum ipsius, nec ratio suadet: quae alias dicitur, vanum esse absque diuinae promissionis fundamento existimare, quod quis eo ipso innocens habendus sit diuino iudicio, si de crimine suspectus sumat Eucharistiam, nec Deus quidquam inusitatum in eo operetur.

Non obstat vero lex zelotypiae Numerorum cap. 5. quae cum fuerit a Deo instituta, agere secundum illam ad tollendam suspensionem, non erat Deum ipsum tentare, sed conformare se ipsius voluntati & permissioni. Nec item obstat cap. Saepè contingit, & cap. Si Episcopo, 2. quest. 5. quibus approbatur sumptio Eucharistiae ad tollendam suspensionem criminis. Nam, ut loco cit. Suarez ex D. Thoma & quibusdam aliis annotat, intelligenda sunt approbare talem suspensionem; non quidem factam per modum tentationis Dei, quod est intrinsece malum; sed per modum grauis iuramenti quod sancte fieri potest: etiam si a non parato illud exigere sit periculosum & expositum sacrilegio, irreuerentiaeque graui istius sacramenti. Vnde sublati sunt illius vius: praedicti quoque canones sunt contraria consuetudine abrogati. Vnde etiam reprehendendi sunt mariti, qui uxores, ut se adulterii suspitione liberent, interdum cogunt accedere ad sanctam communionem.

Nonum documentum est: Nonnunquam posse, nonnunquam non posse negari alicui hoc sacramentum propter solam criminis suspensionem. Hoc ibidem habet Suarez. Et probatur, quia cum suspicio triplex sit, temeraria, probabilis, & violenta: certum est primam non sufficere; quia cum nullo rationabili fundamento nitatur; improbabilis est & iniusta. Neque item secundam, quia licet habeat sufficiens fundamentum ad excusandum iudicium temerarium, non tamen ad sic firmandum iudicium verum, ut de altero credi debeat quod is amiserit ius petendi sacramentum, tanquam indigne illud suscepturus. Sufficere autem tertiam suspensionem ex communi Theologorum sententia aliquot citatis idem Suarez addit: quia violenta suspicio nititur talibus signis & indicis: quae licet non faciant euidenciam rei in se, sufficienter tamen ad probabile iudicium ferendam, quando in contrarium nihil est quod excuset, suspensionemque eleuet. Vnde & sufficit ad negandum sacramentum, tum publice, si suspicio publica sit; tum etiam occulte, non autem publice, si occulta sit: perinde ac ante dictum est de peccato notorio vel occulto. In articulo autem mortis, si suspectus neget crimen, & alias ostendat signa bonae dispositionis, quidam (ut idem author meminit,) pie sentiunt non esse illi negandum sacramentum: tum propter periculum faciendi illi iniuriam in tanta necessitate: tum propter circumstantiam negationis factae in tali tempore, quo maximi momenti est ad deponendam suspensionem.

QUESTIO VLTIMA.

Quibus modis Minister peccet indigne ministrans Eucharistia sacramentum.

Hanc proponit Suarez d. sp. 71. sect. 4. & respondet. Primo, ex parte sacramenti peccare mortaliter si illud ministrat alteri sub utraque specie, vel sub sola specie vini; facit enim contra approbatam Ecclesiae consuetudinem (quam esse precepto habendam satis indicat Concil. Trid. sess. 21. cap. 2.) eamque in re graui, iusta de causa, sancteque institutam, prout idem author in praeced. disp. 71. sect. 3. plenius tractat; neque id dubium est inter Catholicos: qui fatentur Ecclesiam errare non posse in iis quae ad mores totius populi Christiani pertinent.

54.

55.

56.

Secundo, ex parte suscipientis: si in casibus, iuxta antedicta illicitis, ministrat indigne accidentibus: aut etiam iis secundum Ecclesiam consuetudinem à tali sumptione remouentur vt infantes, & amentes, & ii in quibus est periculum vomitus vel exspulsiōnis. Cooperatur enim iniuriæ, quæ tunc fit sacramento, quam vitare tenetur, tanquam fidelis seruus & prudens à Domino super familiam suam constitutus vt det illis cibum in tempore, Matt. 24. Nam infideliter peruerse q; agit, non vitans illam.

Tertio, ex parte circumstantiarum; si ministrat in tempore interdicto, aut in loco prohibito ab Ecclesia, aut sine vestibus sacris, iuxta Ecclesiam morem necessariis, aut sine debito cultu, & ceremoniis vltatis. Peccat enim grauius in his tanquam inobediens Ecclesiam in re graui.

Quarto, ex parte ipsius ministri, si existens in peccato mortali ministrat hoc sacramentum, pro quo facit nomen documentum traditum in præcedenti libr. 26. cap. vltimo. Neque obstat diuersa ratio ministratiōnis Eucharistiæ, & aliorum sacramentorum, quod hæc perficiantur per ipsam ministratiōnem: illa non item: sed eam antecedar. Id enim non impedit quominus Eucharistiæ ministratiō sit actio tam facta, & religiosa, quam est, verbi gratia, collatio Extremæ vntionis consistentis in vntione facta per ministrum: & quin sit ministerium grauiusimum, ad quod sancte perficiendum Sacerdos ipse consecratus sit, & specialem gratiam acceperit.

CAPVT V.

De suscipientibus Eucharistiam quoad obligationem, qua adstringuntur ad talem susceptionem.

S V M M A R I V M.

- 57 Non modo humanum, sed etiam diuinum datur præceptum sumenda sacrosanctæ Eucharistiæ.
 58 Ratio qua id ostenditur.
 59 Cur infantes non censentur perinde obligari ad Eucharistiæ atque ad baptisimi susceptionem: quodque præceptum diuinum sumendi Eucharistiæ, non sit vt sumatur sub vtraque specie.
 60 Quomodo ipsi obligentur.
 61 Quomodo præceptum humanum de eadem sumptione datum obliget: quodque Papa nequeat tunc conscientia ipsi tollere.
 62 Sumenda est Eucharistiæ vt memoriale Passionis Christi: ideoque grauius peccatum est indigne sumere.
 63 Senel sumpsisse Eucharistiæ non tollit obligationem denouo sumendi.
 64 Sumpsisse Eucharistiæ in Paschate non tollit obligationem sumendi eam in articulo mortis.
 65 Tria circa id notanda.
 66 Non tantum in articulo mortis, sed etiam extra illum, obligatio est iure diuino sumendi Eucharistiæ: & pro quo tempore ea sit.
 67 Ideo anno in quo satisfactum est præcepto Ecclesie de sumenda Eucharistiæ in Paschate, non contingit alia extra periculum mortis, nisi per accidens.
 68 Melius est communicare frequenter quam raro.
 69 De frequentia communionis non potest dari certa regula omnibus communis.
 70 Quod aliquando in penam criminis negata est Eucharistiæ in fine vite: iam non est in vsu: ita vt nulli vere penitenti ea denegetur.
 71 Explicatio difficultatis. An peccent Iudices qui ratione consuetudinis receptæ in sua prouincia, non concedunt Eucharistiæ damnatis ad mortem.
 72 Explicatio alterius difficultatis, An conueniens sit quotidie communicare.
 73 Obligatio communicandi extra mortis articulum præcepto diuino, est tantum ea que determinatur præcepto Ecclesiastico quotannis communicandi in Pascha.

- 74 Tempus Paschæ quomodo sit accipiendum, & qua ratione sumptio Eucharistiæ sit ad illud determinata.
 75 Qui omittit communionem in Paschate, maior obligatus ad eam sumendam quamprimum potest.
 76 Ante tempus Paschale communicasse, non tollit obligationem in eo communicandi.
 77 Impedit us per censuram non communicandi in Paschate, quomodo excusetur.
 78 Quos obliget præceptum diuinum de sumenda Eucharistiæ.
 79 Cui amentia ea dari possit, & quando.
 80 Eneugumens quando dari possit Eucharistiæ.
 81 Dari potest & grotis semidelirantibus: itemque semisatis.
 82 Quos obliget præceptum Ecclesiasticum: & specialiter de pueris.
 83 In qua parte et atus incipiant pueri habere discretionem sufficientem ad Eucharistiæ sumptionem.
 84 Ad primam cuiusmodi sumptionem non sunt multum virgendi, excepto articulo mortis.
 85 Possunt idem pueri in hac re stare iudicio Confessoriorum, & eorum sub quorum sunt cura, grauius peccantium, si nihil de ea curent.
 86 Tres modi communicandi, & per quem eorum satisfiat præcepto de communionem.
 87 An satisfiat communicando tantum sacramentaliter, rationes in vtraque parte.
 88 Quid pro praxi tenendum sit, aliquot documentis declaratur.
 89 Ex delegatione potest Diaconus Eucharistiæ ministrare: iure ordinario vero solus Sacerdos.
 90 Quem oportet Pastorem esse suscipientis.
 91 Aduertenda circa id ipsum.
 92 Parochus licentiam ministrandi suis Eucharistiæ dare potest simplici Sacerdoti, etiam non approbato ab Episcopo ad administranda sacramenta.
 93 Qui sacerdos in extrema aut graui necessitate idem potest sine tali licentia: neque extra illam requirit hanc expressam, sed ei sufficere potest presumpsa voluntas Pastoris.
 94 Quando non impleat quis præceptum Ecclesie, communicando in Pascha extra suam parochiam sine Parochi sui licentia.
 95 Tenenda de obligatione Sacerdotum ministrandi Eucharistiæ.
 96 Tempus quo peculiariiter incumbit proprio Sacerdoti.

MALDE propria est nostri instituti consideratio suscipientium Eucharistiæ, tanquam tota fere spectans ad rationem iudicandi de peccatis. Requiritur autem primo, vt declarem obligationem qua iidem adstringuntur ad talem susceptionem, Secundo, vt respondeamus ad ea que inquiruntur de necessariis ad Eucharistiæ digne, & cum diuinæ gratiæ salutari fructu suscipiendam. Tertio, vt in dicemus rationem qua cum diuino fauore Eucharistiæ sic sumi possit, vt gustus & suauitas ex Christi præsentia sentiatur. Ea autem que de obligatione sumendi sacrosanctam Eucharistiæ declaranda sunt, ad quinque quæstiones reducuntur. Prima est, An detur aliquod præceptum sumendi sacrosanctam Eucharistiæ. Secunda, si detur, quomodo obliget. Tertia, pro quo tempore obliget. Quarta, quos obliget. Quinta, qualis sumptio Eucharistiæ requiratur ad satisfaciendum eidem obligationi.

QVÆSTIO I.

An detur præceptum sumendi sacrosanctam Eucharistiæ.

HÆC quæstio non habet difficultatem, si præcepto Ecclesiastico agatur, cum constet tale dari, in cap. Omnis vt inique sexus. De penitentiis & remissis in quo præcipitur vt omnes vt inique sexus fideles cum ad annos discretionis peruenerint, percipiant in Paschate Eucharistiæ: nisi proprii Sacerdotis consilio ob aliquam rationabile causam ad tempus, ab huiusmodi perceptione duxerint abstinendum esse: alioqui viui ab ingressu Ecclesie arceantur, & mortui Ecclesiastica careant sepultura. Tota ergo difficultas est, An detur præceptum

illiusmodi diuinum. De quo in vtramque partem plures Auctores citat Suarez tom. 3. in tertiam partem D. Thomae dist. 69. sect. 1. & affirmantem sequitur, eamque confirmat duobus sacrae Scripturae testimoniis. Sed breuitatis studio possumus contenti esse illo quod habetur Ioann. 6. Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.] Quae verba non sunt intelligenda tantummodo de spiritali manducatione: tanquam scilicet manducare carnem Christi, & bibere sanguinem ipsius, non sit aliud quam nos eadem Christo pro nobis crucifixo, tanquam membra viuâ incorporari, siue per actus fidei in illum atque charitatis; siue per vsum cuiusque sacramenti, & imprimis baptismi: sed etiam intelligenda esse de sacramentali sumptione Eucharistiae bene ostendit Greg. à Valent. tom. 4. disp. 6. quest. 8. punct. 5. §. 4.

Satis autem ad id nobis est, illum fuisse sensum atri- quorum Patrum, quorum plures idem aucthor commemorat. Fuisse item Ecclesiasticam traditionem. Nam, vt bene Suarez ait, ab ipso initio nascentis Ecclesiae huius sacramenti vsum fuit fidelibus in maxima obseruatione, tanquam à Christo traditus ac mandatus: cuiusque fuit, Pastoribus, eum in Ecclesia fouere. Sic enim in primis illis temporibus Anacletus Papa, vt in cap. Episcopus Deo sacrificans, De consecr. distinct. 1. refertur ex ipsius epistola prima, mandat vt peractâ consecratione omnes communicent, qui noluerint Ecclesiasticis carere liminibus. Quod idem de Calixto Papa iisdem verbis refertur in cap. Peractâ, De consecr. distinct. 2. vbi & additur sic Apostolos statuisse, & sanctam Romanam Ecclesiam tenere. Postea vero cum charitatis feruor minueretur, Fabianus Papa, vt habetur in cap. Etsi non frequentius, eadem distinct. præcepit, vt singuli sacramentum communionem sumerent ter saltem in anno: nempe in Natali Domini, in Paschate, & in Pentecoste. Ad eundem decreverunt adhuc magis charitate, in magno Concilio Lateranen. datum est præceptum graue, quo dante reuelimus ex cap. Omnis vtriusque sexus, De poenit. & remiss. De cuius obligatione perseuerante in Ecclesia, habetur mentio in Concil. Trid. sess. 13. can. 9. his verbis, Si quis negauerit omnes & singulos Christi fideles vtriusque sexus, cum ad annos discretionis peruenierint, teneri singulis annis scilicet in Paschate ad communicandum, iuxta præceptum sanctae matris Ecclesiae, anathema sit.

Hoc autem fundamento posito præceptum diuinum sic ostenditur. Particula, nisi, prout à Christo vsurpatur, importat necessitatem; sic enim baptismi, & poenitentiae necessitas ex verbis ipsius intelligitur: quia dixit Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto non potest introire in regnum Dei] & Lucæ 13. Nisi poenitentiam habueritis omnes peribitis.] Similiter ergo colligenda est necessitas sumptionis sacramentalis corporis & sanguinis Christi: quoniam de eadem sumptione ipse dixit Ioan. 6. Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.] Iam necessitas ea, vel est præcepti: & sic habetur in tentum, nempe dari præceptum diuinum de prædicta sacramentali sumptione: vel est necessitas mediæ: & adhuc idem intentum habetur; quia cum talis sumptio non sit natura sua ad gratiam & gloriam consequendam necessaria, sicut nec baptismus, sed tantum ex Christi institutione, oportet sane vt ea ipsa institutio includat præceptum, quod talem necessitatem imponat.

Sed inde oriuntur duæ graues difficultates. Altera, quod vt baptismus, sic Eucharistiae sacramentum non modo adultis sed etiam pueris esset necessarium: id quod sub anathemate Concil. Trid. sess. 21. can. 4. damnat: Altera, quod non tantum sub vna, sed etiam sub vtraque specie necessarium esset idem sacramentum sumi à Christi fidelibus, quod idem Concilium similiter damnat in præced. can. 1.

Ad priorem autem respondendum est, tam ex vsu Ecclesiae, quam ex natura huius sacramenti intelligi nõ esse eodem modo extendendum præceptum datum de illius vsu, atque datum de vsu baptismi. Nam vsus Ecclesiae est,

vt baptizentur infantes: non autem, vt illis detur Eucharistia. Item natura baptismi est, vt sit spiritalis regeneratio, quæ simpliciter & absolute necessaria est omnibus. Sacramenti Eucharistiae est, sicut Concil. Trident. sess. 13. cap. 1. loquitur, vt sumatur tanquam spiritalis animarum cibus, quo alantur & confortentur viuentes vita illius qui dixit Ioan. 6. Qui manducat me & ipse viuet propter me; atque tanquam antidotum, quò liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præferuemur: qua confortatione & præseruatione opus habent tantum illi, qui iam rationis vsu præditi, possunt peccando aliquid subinde vitium spiritalium amittere. Deinde renasci ex aqua & Spiritu sancto, passio quædam est: cuius capaces esse possunt infantes: manducare vero sacramentaliter corpus Christi, est actio exercenda eunt diiudicatione eiusdem corporis ex priori ad Corinth. c. 11. id est, cum deuotione & reuerentia corpori Christi debita: cuius non sunt capaces paruuli. Videri potest Greg. à Valen. tom. 4. disp. 6. quest. 1. puncto 5. & Suarez in memorata disp. 69. sect. 2. dub. 2.

Ad posteriorem vero difficultatem respondendum est; præcipi quidem à Christo corporis & sanguinis sumptionem; non tamen sub vtraque specie: quod Concil. Trid. sess. 21. cap. 1. probat ex eo, quod Christus in citato cap. 6. Ioannis eundem effectum vitæ tribuat manducationi corporis sui, quem tribuit eidem manducationi simul & bibitioni sanguinis sui: qui enim dixit, Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.] dixit quoque, Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum.] Et qui dixit, Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem habet vitam æternam.] dixit quoque, Panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita.] Et denique qui dixit, Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem in me manet & ego in illo,] dixit nihilominus, Qui manducat hunc panem viuet in æternum.] De qua re pluribus disputantem qui voluerit, videri poterit Gregor. à Valentia in toto puncto 5. sequentis quaestionis octauæ.

QVÆSTIO II.

Quomodo præceptum sumendi sacrosanctum Eucharistiae sacramentum obliget.

AD hanc respondendum est. Primo quidem, cum tale præceptum sit de re graui, obligare sub peccato mortali. Quod esse potest, cum inobediens, quando obseruatio illius omittitur eo tempore, pro quo ipsum obligare dicitur in sequenti quaest. tum sacrilegij, quando contra virtutem religionis tam dignum, tamque sanctum sacramentum sumitur in peccato mortali. Secundo vero, quando Eucharistia non poterit realiter sumi, siue quia non datur copia ministrantis illi, siue quia infirmitas corporis impedit illius vsum: tunc sufficere oportet seu propositum sumendi eam si daretur commoditas. Tertio demum eiusmodi obligationem, cum sit immediata à Christo, non posse mutari humana auctoritate.

De determinatione autem facta ab Ecclesia in cap. Omnis vtriusque sexus, cuius meminimus in principio precedentis quaestionis, quod ea præceptum, nec tantum consilium, contineat, patet tum ex Concilio Trid. sess. 13. can. 9. cuius verba in præcedenti quoque quaestione retulimus: tum ex graui poena quæ in eod. cap. Omnis vtriusque sexus, imponitur illius transgressori: vt scilicet viuus ab Ecclesia arceatur, & mortuus careat Ecclesiastica sepultura: quæ poena ostendit etiam ipsum obligare sub peccato mortali. Licet vero Summus Pontifex talem obseruationem tollendi potestatem habeat, quando quidem ea est tantum iuris Ecclesiastici: vix tamen posset tollere absque peccato. Nam Christus Eucharistiae sacramentum instituens, non tantum præcepit nos illo vti, sed etiam vti recollendo in eo memoriam passionis suæ iuxta illud Lucæ 22. Hoc facite in meam commemorationem: & illud prioris

VAL
XIS
P. 11.

60.
61.

ad Corinth. Quotiescumque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis donec veniat. Vnde sicut Christus ipse voluit eam memoriam in nobis frequentem esse, voluit etiam nos frequenter uti ipso Eucharistiae sacramento: quod tanquam diuinum suae passionis memoriale nobis reliquit: prout Concil. Trident. sess. 13. cap. 2. expressit his verbis: Sacerdos noster discessurus ex hoc mundo ad Patrem, sacramentum hoc instituit, & in illius sumptione, colere nos sui memoriam praecepit, suamque annunciare mortem, donec ipse ad iudicandum veniat.

Præterea sicut in corporali vita necessaria nobis sunt, tum corporalis refectio ad confortationem corporis; tum antidota ad repulsionem morborum: sic etiam in vita spiritali. Cui necessitati Christus Dominus noster ut subueniret, sacramentum Eucharistiae instituit, & à nobis sumi voluit, prout idem Concil. Trident. expressit, cum proxime citatis verbis subiunxit. Sumi autem voluit sacramentum hoc, tanquam spirituale animarum cibum, quo alantur & confortentur viuentes vita illius qui dixit: Qui manducat me, & ipse viuere propter me: & tanquam antidotum quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præseruemur. Quæ cum ita sint, vix intelligi potest qua ratione licite valeat Papa tollere de facto, vel etiam minere, in Ecclesia vsum in ea præceptum sumendi Eucharistiae sacramentum, semel saltem in anno. Præsertim cum eiusdem sacramenti institutio facta à Christo, & præcedentium Pontificum exemplum, & necessitas quam oues ei commissa habent maximam tam salutaris pabuli: augendum potius esse quam minuendum aperte suadeant, vel etiam pene coniungant.

62. Ad hæc potest de modo de quo quæstionem proposuimus, illud addi, quod ex auctoritatibus D. Pauli & Concil. Trident. antecitatis, sufficienter intelligitur, obligationem per hoc præceptum impositam Christianis, esse sumendi Eucharistiam: routea est memoriale passionis Christi: ideoque fideles ex tali obligatione teneri Eucharistiae sacramentum sumere, tanquam reuera in se continens Christum qui pro nobis mortuus est, (quod Suarez in citata disputat. 69. sect. 1. col. 5. tangit,) indeque fieri, ut peccatum quod prædiximus committi indebito vsu illius, grauissimum sit; quod satis indicat Apostolus in prior ad Corinth. cap. 11. cum sumentem indignè, reum censet corporis & sanguinis Domini, ac iudicium sibi manducare & bibere, seu acquirere sibi æternam damnationem, pro futura vita nimirum: infirmitates vero, & etiam mortis, accelerationem pro vita præsentis: iuxta illud, Ideo inter vos imbecilles multi, & dormiunt multi.]

Ad quam peccati grauitatem indicandam, aliqui Patres, ut meminit Gregor. à Valent. tomo 4. disput. 6. quæst. 8. puncto 3. in initio, illud comparant cum peccato eorum qui Christum occiderunt: alij cum peccato Iudæ proditionis, & demum alij cum peccato Iudæorum qui Christum in cruce pendentem blasphemauerunt.

Qua tamen in re, distinctione vtendum est cum D. Thom. 3. par. quæst. 80. art. 5. ac concedendum maioris grauitatis ipsum esse omnibus illis peccatis quæ committuntur in puras creaturas, contra virtutes morales: vt adulterio, homicidio, & similibus: nisi in eis grauitas ex circumstantiis valde augeatur: sicut in homicidio augeri potest ex multis variis que damnis ex illo secutis. Ratio vero est, quia corpus Christi dignius est omni pura creatura: & religio, vt pote immediatius attingens Deum & res diuinæ, præstantior est cæteris virtutibus moralibus: atque peccatum eo grauius est, quo digniori bono aduersatur. Negandum est autem id ipsum peccatum indignæ sumptionis Eucharistiae grauius esse peccatis quæ committuntur in diuinitatem, contra virtutes Theologicas: puta hæresi, desperatione, odio Dei: quia & Deus quibusuis aliis rebus: & fides, spes, charitas, virtutibus omnibus, etiam religione, tanquam immediatius Deum attingentes, dignitate antecedunt, & per consequens peccata quæ eis aduersantur, turpiora sunt & grauiora cæteris. De qua re

plura Suarez tomo 3. disp. 66. sect. 2. Sed de hæc possumus ad Confessarij institutionem sufficere.

QUESTIO III.

Pro quo tempore obliget præceptum sumendi sacrosanctæ Eucharistiae sacramentum.

DE præcepto diuino Suarez tom. 3. disp. 69. sect. 3. diuersas refert sententias citatis earum authoribus, beneque excutit. Contenti erimus aliquot propositionibus explicare quid tenendum videatur in praxi.

Prima est: Semel sumptæ Eucharistiae sacramentum, nõ sufficit ad hoc, vt quis censetur nullo deinceps tempore ad illud sumendum teneri diuino præcepto. Hæc præbatur: quia quantumuis in rigore, veritati verborum Ioan. 6. quibus in præced. quæstione id ipsum præceptum imponi diximus, satisfieri posse videatur communicando semel in vita: sicut verbis Ioann. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, &c. satisfieri suscipiendo baptismum semel in vita: ratio tamen suadet, illa sic esse interpretanda vt intelligantur continere præceptum diuinum obligans non pro vno tantum tempore, quasi ad vnum solum actum exercendum esset impositum: sed pro tot diuersis temporibus, quot prudens interpres, notatis rerum & personarum circumstantiis, rationabiliter iudicabit. Id quod, prout poterit, sequentibus propositionibus exponetur in particulari.

Eiusmodi autem ratio suadens, est hæc: quod diuinum præceptum sumendi Eucharistiam obligare pro vno tantummodo tempore, tanquam impositum ad vnum tantummodo actum: dici debeat: vel ob generalem conditionem quam habet præcepti affirmatiui: vel ob aliquam specialem, sumptam ex ipsius proprio fine, vel ex propria materia. Non quidem ob generalem; vt patet exemplo præceptorum credendi, diligendi Deum, sacrificandi, & aliorum plurium. Nam nemo est qui dixerit ea obligare ad semel tantum in vita exercendum actum credendi, vel amandi Deum, aut ei sacrificandi. Quare nec de præcepto sumendi Eucharistiam, quatenus est affirmatiuum, idem rationabiliter dici censendum est. Nec etiam ob specialem conditionem: quia ex proprio fine & materia propria eiusmodi præcepti, contrarium potius colligitur. Etenim finis præcepti de Eucharistia sumptione, est corroboratio animæ, & conseruatio ac perseruantia in gratia: siue, vt habet Concil. Trid. sess. 13. cap. 8. animæ vita & perpetua sanitas mentis; cuius vigore confortati, & huius miseræ peregrinationis itinere ad cælestem patriam peruenire valeamus. Materia vero propria est ipsa Eucharistia sumenda per modum cibi quo gratia ipsa accrescit. Vnde sequitur, quod sicut absurdum esset dicere, quod ad sanitatem corporis conseruandam sufficiat semel in vita alimentum corporis sumere: sic etiam absurdum esse, dicere quod sufficiat semel in vita sacrosanctam Eucharistiam sumere ad conseruandam in anima gratiam: cum hæc motibus concupiscentiæ, permixta ac sanctorum corporis, actione caloris naturalis, debilitetur; ac nisi instauretur, tandem deficiat.

Secunda propositio est: Præceptum diuinum sumendi Eucharistiam, obligare per se, pro articulo, seu pro probabili periculo mortis. Hanc in eam citatis Richardo, Durando, Gabriele, & vtroque Soto, Suarez loco citato dicto primo, tener contra Caietan. in verbo, Communio, §. Vtrum autem; & Franciscum à Victoria De Sacramentis, nu. 86. & Syluestrum, in verbo Eucharistia 3. non longe ab initio, qui existimant hominem Christianum non obligari, saltem sub mortali, Eucharistiam sumere in articulo mortis quocumque tempore is contingat, si iam in Paschate communicauerit. Probatur autem eadem propositio: quia præceptum istud si quando obliget, tunc maxime obligabit, cū observatio illius maxime necessaria est ad finem ob quem datum est, nempe ad animæ corroboracionem & conseruationem in spiritali vita. At eiusmodi necessitas contingit maxime in articulo mortis ob pugnas & infestationes demonum. Præterea, perpetua Ec-

63. celestis consuetudo fuit, & est, vt curetur preberi sacrosanctum Eucharistiae viaticum, existentibus in probabili articulo mortis. Pro quo Suarez aliquot Concilia citat ibidem. Quibus accedunt apud Gratianum, cap. Si quis de corpore, cum tribus proximis se quentibus, 26. questio. 6. Concilium item Trident. sess. 13. cap. 6. vbi statuit retinendum esse morem conferendi Eucharistiam & deferendi ad aegrotos: eumque vocat vetustissimum, salutarem & necessarium morem.

Ex qua necessitate, licet obligationem precepti inferre: vt & ex vetustate maxima, conjuncta cum perseverantia & immutabilitate, licet inferre porro talem consuetudinem Apostolicam traditione esse, in Christi precepto fundatam, quae indicet eiusdem precepti obligationem virgere pro illo tempore: sicut etiam indicat communis ille fidelium sensus, quo salutis suae negligentissimus, nec de bono statu animae sollicitus habetur; immo de haeresi suspectus est is, qui voluntarie in mortis articulo viaticum istud neglexerit. Vnde etiam constat graue peccatum in eo committi, neque contrariam sententiam Caietani & aliorum habere probabilitatem, qua possit censeri tuta. Tria autem addit Suarez notanda pro praxi:

Primum est: Hanc propositionem non esse ita accipiendam quasi statim atque advertitur quis versari in probabili mortis periculo debeat Eucharistiam sumere. Cum enim finis precepti sumendi Eucharistiam in tali periculo, sit vt per eam sumptionem homo se praeparet ad transitum ex hac vita, satis id assequeretur sumendo paulo ante mortem. Quamquam cauendum est ne sumptio ita differatur, vt quis exponat se probabili periculo moriendi sine viatico: in eoque peccandi mortaliter iuxta illud Ecclesiastici tertio, Qui amat periculum peribit in illo.

Secundum est: Eum qui paucis diebus, qui relinquuntur prudentis arbitrio determinandi, verbi gratia, octo vel decem, vt inquit Suarez, antequam in tale periculum incurreret, Eucharistiam sumpsisset: non obligari iterum sumere occurrente ipso periculo. Ratio est: quia cum tempus breue est, iam periculum moraliter imminet, quantumuis homo illud ignoret: ideoque obligatio adest re ipsa, cui tunc temporis sumendo Eucharistiam, censeri potest satisfactum: eo maxime nomine, quod vnusquisque in suis actibus obligatoris iudicetur habere intentionem virtutalem & implicitam implendi omnem obligationem, quam tunc potest & debet implere: licet fortasse eam ignoret. Neque in hoc esse faciendam exceptionem casus in quo quis post Eucharistiae sumptionem in peccatum mortale incidisset: ipse Suarez concl. 4. contra Sotum & Tabienam probat; tum aliunde, tum ex eo, quod sacramentum Eucharistiae non sit institutum ad tollendum peccatum mortale, sicut sacramentum Poenitentiae. Vnde fit vt preceptum illius non obliget, sicut preceptum confessionis, omnem eum qui de nouo lapsus est in peccatum mortale, vt Ecclesiae communis vsus satis ostendit: qui est, vt non quotiescunque in moribundis necessitas confitendi occurrat, simul detur Eucharistia, tanquam simul occurrat necessitas communicandi.

64. Tertium est: Quamuis preceptum non virgeat; consilium tamen dandum esse versanti in periculo mortis: vt quamprimum salutari Eucharistiae viatico se muniat; etiam si non multo ante illud sumpsisset: quia consentaneum est vt primo quoque tempore, & cum expressa intentione impleamus id, quod nobis incumbit in summam nostram utilitatem; & virgente magna nostra necessitate.

65. Tertia propositio est: Diuinum preceptum, De sumenda Eucharistia obligare, non tantum in articulo mortis, sed etiam extra illum; neque tantum semel sed aliquoties in vita. Haec probatur: quia Christus precepit Eucharistiam sumi in spiritalem animae cibum, & in memoriam suae passionis, prout habitum est in praeced. quaest. 2. At non tantum in mortis articulo, neque extra illum tantum semel in vita, sed saepius, opus est nobis talis cibi sumptione, memoriam passionis Domini recolere. Quare non solum tunc, sed saepius Christum voluisse ad Eucha-

ristiae sumptionem nos obligare, est admodum probabile: praesertim cum talis sumptionis vsus frequentior in Ecclesia, tale quid ostendere videatur. Si queras, quodnam sit tempus illud, pro quo extra mortis articulum preceptum propositum obligat. Respondetur esse illud, quo pratergresso, Eucharistiae sumptio nimium dilata censenda est prudentis iudicio. De qua re Suarez loco cit. dicto 3. Sed aduerte, quod Ecclesia liberet nos molestia inquirendi, quid in singulari de ea teneri debeat. Illud enim determinauit, cum, vt supra diximus, precepit reuerenter Eucharistiam suscipi semel saltem in anno, idque in Paschate.

67. Quarta propositio est: Eum qui iuxta Ecclesiae preceptum Eucharistiam sumpsit in Paschate non obligari diuino precepto illam eodem anno sumere denuo, si in nullum incurrat probabile mortis periculum. Haec probatur ex dictis: quia longum illud tempus, pro quo id preceptum obligat, Ecclesia determinatione sua declarauit non occurrere intra anni spatium. Dices posse dari causas alias quam mortis articulum, propter quas communicandum sit: vt votum aliquod de eo factum: dictamen conscientiae quo quis putet se sub mortali ad id teneri: item necessitas aliqua priuata vel publica, cui vt subueniatur est opus tali remedio. Respondetur id esse per accidens, ex concursu alterius precepti, siue reddendi votum suum Deo, siue non agendi contra conscientiam, siue subueniendi necessitati occurrenti. Quae vix talis contingit, vt non nisi per Eucharistiae sumptionem possit ei subueniri. Quod Suarez quoque, notat loco cit. concl. 4. Et ratio est, quod praeter eam remedia alia multa esse possint, orationis, ieiunii, elemosinae, & aliorum id genus.

68. Quinta propositio: Extra tempora obligationis praecedentibus propositionibus exposita, consultius esse timoratam conscientiam habentibus, communicare frequentius, quam rarius: magisque in talem frequentiam inclinandum esse, quam in raritatem. Hanc esse communem sententiam Theologorum, aliquot eorum acetiam Patrum, in eam citatis monet Suarez in memorata dist. 69. sect. 4. Nobis pro praxi potest Concil. Trid. sess. 13. cap. 8. sufficere in eo, quod tam serio tantoque affectu adhortatur omnes & singulos, qui Christiani nominis censentur, vt in hoc vniuersali signo, in hoc charitatis vinculo, in hoc concordiae symbolo, iam tandem aliquando conueniant & concordent: memoresque tantae maiestatis, & eximij amoris Iesu Christi Domini nostri, qui dilectam animam suam in nostrae salutis pretium, & carnem suam nobis dedit ad manducandum: haec sacra mysteria corporis & sanguinis eius, fidei constantia, & firmitate, ea animi deuotione, ea pietate & cultu credant ac venerentur, vt panem illum super substantialem frequenter suscipere possint, &c. Item quod in sess. 22 cap. 6. sancta synodus optare dicitur, vt in singulis Missis fideles adstantes, non solum spirituali affectu, sed sacramentali etiam Eucharistiae perceptione communicarent.

Accedit quoque ratio: quia digne communicare per se bonum est: a communione vero abstinere, solum per accidens: nempe ex defectu praeparationis & periculo irreuerentiae. Deinde propensio ad frequenter communicandum prouenit ex charitate in Deum: propensio vero ad abstinendum a communione nascitur ex timore & metu quodam. At melius est quod per se, quam quod per accidens bonum est: & quod a charitate, quam quod a timore procedit. Adde quod frequens vsus sacrosanctae Eucharistiae, si prudenter fiat, & cum mediocri diligentia, plus valeat ad fouendam eiusdem Eucharistiae reuerentiam, quam abstinencia ab eadem: tum quia consuetudo facit ad actus similes propensum: tum quia ei qui sacramentum bene dispositus suscipit, gratia confertur ex opere, vt vocant, operato, applicationeque meritorum passionis Christi. Ex gratia autem, accrescit in Deum pietas & obseruantia.

69. Sexta propositio, per se nota, nec egens probatione, est: Non posse in particulari vniam regulam dari de frequentia communionis, quae omnibus fidelibus expediat: sed pro diuersitate statuum & morum id esse prudentis iudicio de-

finiendum: qui considerabit, eam posse continentibus magis conuenire, quam coniungatis: & Religiosis, quam secularibus. Ad quam propositionem Suarez in eadem disputat. 69. sectio. 4. conclus. 3. addit sequentia pro praxi notanda.

Primum est: Raro esse alicui consulendum ut consuetudine ordinaria frequentius quam octavo quoque die communiceret; seu quam singulis diebus Dominicis. Ratio est: quia ordinarie tor supra humana vitæ negotia & impedimenta, quæ & animum distrahunt, & tempus occupant, ut nequeant homines frequentius quam dictum est, ad sacrosanctam Eucharistiam cum debita dispositione accedere: nec quantum par esset temporis, tali actioni dare. Neque vero timendum est inde animæ fructum deperitum esse: quia sufficienter subuenit ei per hebdomadariam communionem susceptam cum debita preparatione. Secundum est: Non esse omittendam communionis frequentiam, propter peccata venialia: & eo quod homo modicum admodum deuotionis feruorem in se sentiri. Istud Suarez habet ex D. Bernardo in sermone De cæna Domini. Et probari potest, sicut probat à Victoria De sacramentis, num. 85. quia deuotio est effectus sumptionis Eucharistiæ, sicut calefactio est effectus accessionis ad ignem: & ante causam, aut sine ea velle effectum habere, alienum est à ratione. Tertium est: Non esse negandum, quin interdum eiusmodi frequentia intermitti possit ad conciliandam maiorem reuerentiam, aut ob aliam rationabilem causam. Nam communionem differri posse de proprii Sacerdotis consilio ob aliquam talem causam habetur ex cap. Omnis vtriusque sexus, De pœnitent. & remiss. Quamquam, ut Suarez addit, istud debet rari esse, & extraordinarium potius, quam frequens: neque tanta dilatio debet esse, quæ plus nocere quam prodesse possit.

Difficultates de eodem tempore pro quo obligat præceptum sumendi Eucharistiam.

70. PRIMA EST: An aliquando in mortis articulo sacramentum Eucharistiæ alicui negari possit. Ad hanc responderet Suarez in eadem disputat. 69. sect. 3. in fine, posse negari in pœnam alicuius criminis ad aliorum correptionem; neque enim obligatio illud sumendi ad spiritualis vitæ conseruationem id impedit; sicut nec obligatio sumendi communem cibum ad vitæ corporeæ conseruationem impedit quominus reus alicuius criminis possit illo priuari à Iudice. Et certe tale quid aliquando vsum fuisse receptum in Ecclesia constat ex Concil. Elibertino per plures Canones. Attamen contrarium vsum introducendum esse, tanquam animarum saluti valde commodum & opportunum, merito postea censuit Ecclesia. Et ita in cap. Super eo, De hæret. in 6. viaticum dari præcipitur hæreticis relapsis ante vltimum supplicium, si sufficientia signa fidei & pœnitentiæ dederint: & in cap. Quæritum, 13. quæst. 2. idem statuitur de aliis, qui ob alia crimina morte plectuntur, si peccatorum suorum confessionem fecerint. Et ut addit Suarez, Pius Quintus idem fieri præcepit (quod enim notat Henricus in 1. par. sue summæ lib. 8. cap. 5. in fine,) per motum prius editum anno Domini 1569. Item in cap. Tanta, distinct. 86. excommunicato pœnitenti Eucharistia conceditur in articulo mortis; immo nec vllis vere pœnitentibus denegatur, ex cap. Quod in te, De pœnitent. & remiss. traditque Syluester Eucharistia 3. quæst. 5. dicto 8.

71. SECUNDA DIFFICULTAS est: An peccent Iudices, damnatis ad mortem non concedentes Eucharistiam ratione consuetudinis receptæ in sua prouincia. Ad quam Nauar. in Euchar. cap. 25. num. 23. pluresque alii quos refert Henriquez, loco citato in margine litera Z, respondent excusari à peccato per eiusmodi consuetudinem. Quam rationabilem esse ex eo doceri potest; quod videatur consentaneum vt sceleratis, à reipubl. communionem per mortem abscondendis, sacramentum communionis negetur in signum talis abscessionis: præsertim cum eiusdem sacramenti suscipiendi non sit tanta necessitas, quanta est pœnitentiæ, vt executio iustitiæ debeat ob illius sumptio-

nem differri diutius, quam expediat; vel aliquem cum irreuerentiæ periculo statim excarnificare, qui sacrosanctum Christi corpus nondum consumptis sacramentalibus speciebus, adhuc intra se habeat. Sed vt paulo distinctius res delectetur, aliquot propositiones statuemus.

Prima est: Iudicem non teneri liberare reum nolentem confiteri, nec Eucharistiæ sacramentum sumere, quantumvis certo sciat ipsum in peccato mortali mortuum. Hæc est Soti lib. 5. De iust. & iur. quæst. 1. art. 2. ad 2. Quam probat: tum quia facile alioqui esset cuique, vti ea vassicia, vt se impœnitentem fingat: tum quia punitio publica non refertur ad bonum eius qui punitur, vt emendetur, sed in bonum publicum vt ceteri terreatur. Bonum autem publicum antefendum est priuato, ordine charitatis, tanquam melius & præstantius. Neque in ea te bonum spiritale postponitur bono temporali, nam ea quoque ratione consulitur bono spirituali totius multitudinis. Quod si aliqui inde scandalizent, scandalum tantum est passiuum: in quo locum habet illud De regulis iuris cap. 3. Vilius scandalum nasci pernititur, quam veritas deferatur.

Secunda propositio est: Reo expetenti, aut non recufanti: Iudicem teneri dare tempus confessionis & sumptionis Eucharistiæ. Hæc patet ex Clement. Cum secundum, De pœnitent. & remiss. vbi Episcopi iubentur compellere per excommunicationem Iudices ad tale tempus dandum: consuetudoque illud negandi statuitur abolenda tanquam abusus damnabilis. Quamuis autem illic sermo tantum sit de confessione, consequenter tamē, vt ibidem glossa notat, intelligendum est de Eucharistiâ, quia quando dicitur non deneganda pœnitentiâ, consequenter intelligitur neq; Eucharistia, ex cap. Quod in te, De pœnitent. & remiss. Et quoniam obligatio illam tunc sumendi est de iure diuino per ante tradita, nulla consuetudo potest ei derogare.

Tertia propositio est: Reo prædictum tempus petenti non esse negandum, etiam si timeatur in defore vt eripiat, & alii scandalizentur. Hanc post Palud. habet Sylu. in verbo Iudex, 1. quæst. 11. dicto sexto. & cum ipse Petrus à Nauar. in cap. 3. num. 22. & 226. libri 2. De re situr. In probationem adferens, quod memorata Clementina indistincte præcipiat, Iudices per excommunicationem compelli ad tale tempus dandum. Item quod minus inconueniens videatur dicta ereptio, quæ aliqua ratione reparari potest, quam æterna damnatio, quæ irreparabilis est: ita vt præ illa, hæc vitanda sit. Ad quam violationem pœnitentiæ & Eucharistiæ sacramenta videntur necessaria hoc nomine, quod eo tempore quo animus terrore mortis perturbatus esse solet, difficile sit concipere perfectam contritionem. Cum imperfecta contritione vero, quæ dicitur attritio, ad consecutionem salutis requiratur sacramentum, vt anima infundatur gratia gratum faciens, sine qua salus non contingit. Excipit autem Syluester casum in quo reus crederetur non petere sacramenta ex deuotione, sed ex spe ereptionis: vt si petat cum iam est sub patibulo, qui antea non petierat in carcere. Petrus vero à Nauar. excipit casum quo ex talis hominis ereptione & conseruatione, damnum reipubl. immineret notabile: quia tunc cum reo procederetur ad defensionem Reip. tanquam cum aggressore. Addit idem si nullum sit scandalum in dilatione iustitiæ; neque damnum vllum timeatur ex eo, quod per aliquod tempus à promulgata damnationis sententia Iudex expectet, ipsum teneri expectare; quando reus tunc quidem non vult confiteri, nec pœnitere: spes est tamen quod intra breue tempus, vt duorum, vel trium dierum, pœnitebit. Nam & ipse lege charitatis tenetur succurrere ruinæ animæ proximi, præcipue irreparabili: & spirituale elemosynam grauitate ea indigenti conferre: quando spes est salutis, nec aliunde viget necessitas illam denegandi.

TERTIA DIFFICULTAS EST: An conueniens sit quotidie Eucharistiam sumere. Ad hanc responderet Thom. 3. par. quæst. 80. art. 10. duo considerat, posse circa vsum Eucharistiæ, vnum ex parte eiusdem Eucharistiæ: cuius virtus cum sit hominibus salutaris, vtile est

eam quotidie sumere, vt quotidie fructus eius percipiat, iuxta illud D. Ambrosij lib. 4. De sacramentis cap. 6. Si quotiescumque effunditur sanguis Christi, in remissionem peccatorum effunditur, deo semper accipere qui semper peccat, deo semper habere medicinam. Alterum vero considerari posse ex parte sumentis, in quo requiritur, vt cum magna deuotione & reuerentia ad tantum sacramentum accedat. Ideoque is qui se deuotionem habere, nec distractum esse inuenit, potest laudabiliter quotidie communicare: imitatione primorum Christianorum, quibus communionem fuisse quotidianam, sicut & orationem, & verbi Dei auditionem, indicant verba illa, Act. 2. Erant perseverantes in doctrina Apostolorum, & in comunione fractionis panis & in orationibus. Sicque accipere admodum est illud D. August. in serm. 28. De verbis Domini. Iste panis quotidianus est, accipe quotidie, vt quotidie tibi proficiat: sic viue vt quotidie meritis accipere.

Sed quoniam multoties in pluribus hominibus multa impedimenta eiusmodi deuotionis occurrunt, propter corporis vel animae indispositionem, non est vtile omnibus hominibus ad tantum sacramentum quotidie accedere, sed iis tantum qui se ad id paratos inueniunt. Quod quia non est facile, dixit D. August. (prout refertur in cap. Quotidie, De cons. dist. 2.) Quotidie Eucharistia communionem sumere, nec laudo, nec vitupero. Quamquam laudabile admodum est, sacerdotem cum debita dispositione quotidie Missam dicere, vt Franc. à Victoria De sacra. num. 85. probat ex historia quam habet D. Greg. in lib. 4. Dialog. c. 56. de Cassio Narniensium Episcopo, quae quotidie celebrantem, & se lacrymis conscientem ait accepisse mandatum à Domino per reuelationem cuidam alteri factam. Operare quod operaris, non cesset manus tua, nec cesset pes tuus, &c.

QUARTA DIFFICULTAS EST: Quomodo intelligenda sit obligatio communicandi in Paschate. Hanc inter ceteros fuisse tractat Suarez *romo 3. disp. 70. sect. 2.* Pro praxi autem sequentia documenta ad nostrum institutum sufficient.

Primum est: Stante determinatione facta ab Ecclesia de sumenda saltem in Paschate, sacrosancta Eucharistia extra mortis articulum (pro quo ex antedictis, diuinum praeceptum determinate obligat) illum non peccare contra idem praeceptum diuinum, qui semel tantum in anno, prout Ecclesia praescripsit, communicauerit. Nam nisi illud ea ratione impleatur, male Ecclesia prouidisset de ratione talem adimplerem exigendi ab omnibus fidelibus: & per poenas impositas, impediendi illius transgressionem: quod non est existimandum. Nec refert quod in primitiua Ecclesia longe frequentior fuerit vsus communionis. Nam in tali determinatione consentaneum fuit Ecclesiam, cuius arbitrio relicta est, tanquam piam matrem spectatorem suorum suorum imbecillitatem, ne fragilibus hominibus laqueum iniicere videretur. Crescente ergo fidelium numero, & charitate refrigescente visum est ei, talem facere diuini praecepti de Eucharistiae sumptione determinationem, qua non imponeret frequentiore, sed fidelium multitudinem & fragilitatem accommodatam pro presenti rerum statu: nimirum annuam praeciperet, designato eo anni tempore, in quo fideles viderentur magis deuoti ac magis dispositi.

Quod vero contra hoc documentum Nauar. habet in Euchar. sub finem cap. 21. Monachos sancti Benedicti & Moniales cuiusvis ordinis peccare mortaliter, non communicantes singulis mensibus, Suarez merito reiecit, eo quod verba decretorum ab ipso citatorum id non indicent. Neque enim in Clementina Ne in agro §. Sane, De statu Monachorum, aliud à Monachis Benedictinis existitur, quam vt secundum religionis suae statuta poenitentiae & Eucharistiae sacramenta vsurpent. Ad quo facit, quod transgressor non imponatur alia poena, quam vt regulari disciplinae id est, poenae quam regula dicitur, subiaceat (vt ad verbum Regulari glossa interpretatur.) Regulam autem benedictinorum in eo non obligare sub mortali, norat Henricus in sua Summa lib. 8. cap. 5. §. 3. Concilium autem Trid.

sess. 25. cap. 10. De regularibus, non dare Monialibus obligatorium praeceptum, verbum *Admonet* quo vitur, satis indicat. De illa Benedictinorum obligatione, plura Suarez *tomo 4. disput. 86. sect. 5. num. 7.* & sequentibus, & Azor in prima par. mor. instr. lib. 7. cap. 29. quaest. 1. & 2. Vide dicta libro 6. num. 105. & 106.

Secundum documentum est: Nomen Paschae in Ecclesiastica determinatione de qua agimus non sumi vt communiter solet pro sola die Dominica Resurrectionis Domini; sed iuxta declarationem Eugenij 4. (prout refert Nauar. in cit. cap. 21. num. 45. & ante eum plures alii, quorum Azor meminit in sequenti cap. 30. quaest. 2.) pro tempore quindecim dierum à Dominica Palmarum ad Dominicam in albis inclusiue: ita vt communicans quocumque eorum dierum satisfaciat Ecclesiastico praecepto. Non item extra illos dies, etiam saepius communicans: quia verba praecipientis requirunt illud tempus, vt non multo post exponetur. Et certe, si ad vnam tantum diem restricta fuisset obligatio communicandi imposita omnibus fidelibus: periculum offerretur eam transgrediendi: siue ob nimium accedentium concursum, siue ob difficilem accessum ad sacramentum, siue etiam ob commoditatem effugiendi oculum pastoris inuigilantis, ne quis ab illa se subducat.

Tertium documentum est: Ecclesiasticum praeceptum de communionem, habere duas partes principales: vnam vt communio non differatur vltra annum: alteram, vt fiat saltem in Paschate. Quae vtraque principaliter quidem & tanquam propria praecipi materia intenta est à praecipiente: sed prior praecipue. Nam quod in proposito praeccepto Ecclesia praecipue intendit, est ne fideles nimium differant vsus communionis, diuino iure indeterminate praescriptum. Adeo vt substantia eiusdem praecipi sit, vt vltra annum communio minime differatur: tempus vero Paschae addatur ei, tanquam maxime congruum & conueniens tam sancto Christianae pietatis exercitio: atque vt certius constare possit, communionem non differri vltra annum. Istum sensum praecipi declarare videtur Concilium Tridentinum sess. 13. can. 9. his verbis: Si quis negauerit omnes & singulos Christi fideles vniuersosque sexus, cum ad annos discretionis peruenierint, teneri singulis annis saltem in Paschate, ad communicandum iuxta praecceptum sanctae Matris Ecclesiae, anathema sit.

Ad huius autem documenti & sequentium plenioram intelligentiam, notandum est tres distingui modos, quibus certum tempus lege determinatur. Primo enim determinari potest certum tempus, propter specialem ipsius circumstantiam; vt cum praecipitur ieiunium in aliqua vigilia diei festi: aut cum Missam in ipso die festo ob solemnitatem illius audire iubemur. Secundo determinari potest, imponendo actum qui praecipitur, tanquam onus talis temporis: quo modo Ecclesiasticis praecipi censetur quotidiana recitatio horarum Canoniarum, tanquam onus vniuersiusque diei. Tertio potest determinari, praecipiendo absolute actum aliquem, illique assignando certum tempus tanquam magis congruum ac magis conueniens exercitio illius. Arque istiusmodi est determinatio temporis Paschalis, facta ab Ecclesia, pro sumptione Eucharistiae ad satisfaciendum praeccepto Christi de ea dato: sicut est & illa, qua quis vnam Missam fundat pro defunctis singulis hebdomadis: illiusque celebrationi assignat diem Lunae. Itemque illa qua Confessarius in poenitentiam imponit ieiunium seruandum die Veneris.

Quartum documentum est: Eum qui Eucharistiam sumere in Paschate omisit, non videri liberum ab obligatione, quasi possit vsque ad alterum Pascha sumptionem differre: sed teneri sumere, quamprimum moraliter potest. Istud cum Nauar. loco cit. tenent Suarez loco cit. & Azor in eodem cap. 30. q. 5. contra multos alios quos ipsi commemorant. Ratio est: quia obligatio praecipi determinantis certum tempus, cessat quidem cum determinatio sit primo aut secundo modo antedictis: vt qui omisit ieiunium in vigilia festi, aut non recitat horas canonicas, non

74

75

manet ea de causa obligatus ad aliquod sequenti die ieiunium, aut ad ieiundandum omittas canonicas horas: non cessat tamen cum sit tertio modo, vt declaratur exemplo obligationis soluendi censum annuum, dum sic imposita est alicui, vt teneatur tantam summam quotannis in censum soluere, & ad certitudinem maiorem, certus dies v.g. festum S. Ioannis Baptistae designatur solutioni faciendae. In quo si ea omittatur, non extinguatur eiusmodi obligatio, sed omisso ipsa magis vrget solutionem fieri. Quia ergo determinatio sumendi Eucharistiam facta ad tempus Paschale, est istius tertij modi (cum non sit ad finiendam obligationem praecipui diuini, sed ad impediendam dilationem nimiam illud implendi) is qui communionem omittit in Paschate, non manet vsque ad sequens Pascha liber ab obligatione communicandi: sed cum primum moraliter communicare potest, debet id facere ex vi determinationis Ecclesiasticae: quae non esset sufficiens, nisi sic praescriberet tempus, vt dilationem maiorem prohibeat.

Et certe si liberum esset communionem in vno Paschate omittam, vsque ad aliud Pascha differre, non esset vsus in Ecclesia, vt qui eam omittit compellatur per censuram satisfacere praecipui communicandi singulis annis, nec finatur expectare sequens Pascha. Cum igitur excommunicatio non solet ferri propter peccatum praeteritum, quia ratione praeteritum est: sed qua futurum est: vt scilicet is qui illud commisit non permaneat in illo, seu non continuat illud: sane dicendum est propositi praecipui transgressionem magis ac magis continuari, quamdiu post elapsum tempus designatum adimpletioni, haec magis, magisque differtur.

76. Quintum documentum est: Ex eo quod ante tempus Paschale communicarit quis, siue ex deuotione, siue urgente mortis articulo, non liberari ab obligatione in eodem tempore communicandi. Ratio est: quia praecipuum debet eo tempore impleri pro quo est impositum, si nulum interueniat iustum impedimentum. Praecipuum autem de quo agimus, impositum est pro tempore Paschali. Quare communicatio quae hoc praecipuum non est impletiua illius: manetque eadem obligatio quae antea erat. Id quod procedit, etiam si quis communicasset timens se non habiturum commoditatem communicandi in Paschate: quia sicut singulis annis confitendi, ita & in Paschate communicandi obligatio per hoc praecipuum imponitur, vt satis patet legenti cap. Omnis vtriusque sexus De poenitentia & remissione adeo vt non satisfacere, qui communicat quidem, sed non in Paschate secundum expressam Ecclesiae determinationem. Deducitur ex hoc documento, quod tradit Azor in eod. cap. 30. quaest. vltima, & satis fuisse in citata sect. 2. dub. 3. disputat Suarez: eum qui praevidet se Paschali tempore non habiturum commoditatem communicandi, non teneri communionem anticipare ex vi praecipui Ecclesiastici, cum non possit ante illud ei satisfacere.

Si opponas posse satisfacere post illud: ex iusta enim causa de consilio Confessarii posse post idem tempus communionem differri, habetur ex ipso cap. Omnis vtriusque sexus. Respondetur hoc quidem verum esse, propterea quod ipsum in praecipuo expresse conceditur: non tamen illud (communionem inquam anticipari posse) propterea quod ipsum non conceditur similiter. Nota obiter quod Henriquez habet in 1. par. suae summae lib. 8. cap. 5. §. 3. in fine: eum qui in articulo mortis omisit communionem, si conualescat non teneri illud supplere noua communionem, sicut tenetur qui omisit in Paschate. Ratio est, quod obligatio iuris diuini suscipiendi Eucharistiam in articulo mortis, sit imposita tanquam onus temporis, nempe secundo modo ante proposito, num. 74. sub fine.

77. Sextum documentum est: Impeditos per censuram ne in Paschate communicare possint, si per eos non stet quominus absoluantur, excusari a peccato transgressionis praecipui de quo agimus. Hoc cum Nauar. in eod. num. 45. tenet Azor in memor. cap. 30. quaest. 3. Et ratio est: quia nemo ad impossibile obligatur. Addit idem Azor in sequenti q. 4. cum eodem Nauar. ibidem, similiter excusari eum qui quolibet quadragenarij ieiunij die communicarit, si per

consuetudinem legitime praescriptam, aut per Papae privilegium, ad omnes eos dies, adimpletio praecipui communicandi extendatur in loco vbi degit. Nam talis consuetudo, sicut & Papae privilegium, praualere potest praecipuo Ecclesiastico.

SECTIO IV.

Pars prior: de iis quos diuinum praecipuum sumendi Eucharistiam obligat.

78. **Q**UOD tale praecipuum obliget omnes homines etiam non baptizatos Suarez in rom. 3. disput. 69. sect. 2. dub. 1. contra Sorum docet ex eo, quod verba Christi: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, &c. generalia sunt, & habita simpliciter ad omnes qui audiebant, tam Christianos, quam nondum Christianos: licet his non ante dari debeat quam susceperint baptismum, qui est sacramentorum suscipiendorum ianua. Verum ea in re, vt remota ab instituto nostro non est necesse nos immorari: vt nec in eo quod ille consequenter tradit non obligare infantes. Id quod expresse definitum est in Concilio Trident. sess. 21. cap. 4. & can. 4. his verbis: Si quis dixerit paruulis antequam ad annos discretionis peruenierint necessarium esse Eucharistiae communionem, anathema sit. De amenibus perpetuis, idem quod de infantibus sentiendum esse, quantumcumque sint aetate prouecti, patet ex eo, quod perinde ac infantes careant discretionem, nec vlla vnquam praecesserit in eis, sicut nec infantibus, deuotio huius sacramenti. Quae ratio est D. Thomae 3. par. quaest. 80. art. 9.

De iis autem qui adulti vsi sunt ratione: sed postea in amentiam inciderunt, si quidem infirmitas illa non sit continua & perpetua, certum est, quod ea durante, necessitateque nulla vigente, non sit illis danda Eucharistia: sed expectandum esse donec ad sanam mentem redeant: quia id debetur euerentiae tanti sacramenti.

Dubium est vero, An possit aut debeat illis dari in articulo mortis, si tunc temporis amentiam patiantur. De quo Suarez in eadem sect. 2. dub. 3. Proque parte negante facit, quod ex D. Paulo in priori ad Corinth. cap. 11. ad dignam Eucharistiae sumptionem requiratur, vt homo probet se ipsum: quod facere nequit is, qui non est compos sui. Pro affirmante vero, quam D. Thomas loco citato sequitur, facit cap. Is qui, 26. quaestione sexta, cuius verba sunt: Is qui in infirmitate poenitentiam petit, si casu dum ad eum inuitatus Sacerdos venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim conuersus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt, & accipiat poenitentiam: & si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori eius Eucharistia.

Accedit ratio, quia iuxta Concil. Trident. sess. 21. cap. 2. in sacramentorum dispensatione: vt ipsa non sit illicita, sufficit rationem haberi, vt salua eorum substantia, suscipientium vtilitati, & eorumdem sacramentorum venerationi consulatur. At id seruari potest, dando in articulo mortis Eucharistiam ei qui priuatur vsu rationis, cuius antea compos fuit. Nam tunc venerationi sacramenti suffulsi potest, cauendo ne vomitu vel exspuione Eucharistia reiciatur, aut aliter indigne tractetur, sicut olim factum est, quando ea nonnunquam data est paruulis. Ad haec in eo praecipue articulo consentaneum est, Eucharistiae administratione consulere vtilitati hominis fidelis, qui tunc maxime opus habet spiritali corroboratione.

Documenta notanda pro praxi.

79. **H**IC documenta quaedam pro communi vsu notanda sunt ex iis quae Suarez tradit. Primum est, Ecclesiam non solere praedictis Eucharistiam dare extra probabile mortis periculum: quia non decet vt ij qui non possunt cum propria deuotione accedere, fiant sine grauissima causa tanti sacramenti participes.

Secundum est: non tantum ei qui habet uicida interualla, sed etiam ei, qui cum antea haberet sufficientem vsu rationis, incidit in amentiam perpetuam, posse dari

Eucha-

Eucharistia viaticum in articulo mortis. Ratio est: quia talis perinde ac ille alter, subiectus fuit obligationi præcepti diuini de iumento Eucharistia, perindeque potuit habere huius deuotionem. Adde quod & ipsi inde distinguantur ab amentibus, qui nunquam vsi sunt ratione.

Tertium est, quando non potest facile caueri, sed mortaliter timetur vomitus, aut alia sacramenti Eucharistia irreuerentia: ab illius administratione esse abstinendum: quia talis irreuerentia in se mala est: nec facienda sunt mala, vt eueniant bona, ex cap. 3. epist. ad Romanos.

Quartum est: cum de aliquo constiterit prius fuisse in statu peccati mortalis: non esse ei destituito vsu rationis danda Eucharistiam, nisi simul constiterit prius quoque: vel fuisse sacramentaliter confessum, si potuit: vel si non potuit: saltem signa contritionis dedisse constet testimonio fide dignorum: qui illi adfuerunt: ex ante cit. cap. Is qui in infirmitate, 26. quæst. 6. Ratio vero est, quia talis nequit alio qui probabiliter credi dispositus sufficienter. Secus esset autem, si de eo non constaret fuisse prius in peccato mortali: quin potius antequam in talem rationis defectum incidere, piam & religiosam præ se tulisse voluntatem. Nam præsumendus est bonus qui malus non probatur. Neque refert, quod cum esset sanæ mentis, non petierit expresse sacramentum: quia vt bene ait Sylu. Euchar. 3. par. quæst. 5. dicto 9. ex bona ipsius præterita conuersatione verosimile est, quod si eiusmodi casum præuidisset, ipsum expetisset: cum nullus sit existimandus, dum contrarium non constat, non optare omnibus votis, vt Ecclesia sibi in necessitate subueniat medijs ad salutem opportunis. Nec item refert quod mente abalienatus nequeat tunc, iuxta Apostoli præscriptum, probare seipsum ante Eucharistia sumptionem: quia id potuit prius fecisse: atque dispositio, deuotioque actualis quam tunc habuit, censeri potest manere interpretatiua: quæ sufficit ad Eucharistiam non indignè sumendam, vt loco cit. habet Sylu. & ante eum Palud. in 4. dist. 9. quæst. 4. art. 2. concl. 3.

Quintum documentum: Cum energumens priuatur omnino rationis vsu, eadem seruanda esse cum illo ac cum amentibus. Cum vero compos est sui, tantumque corporaliter vexatur, ita vt vexatio sit quasi corporalis agnatio, potestque prudentis arbitrio absque irreuerentia periculo communicare; non esse illi Eucharistiam denegandam, cuius virtute & auxilio, vel dæmon expellatur, si possessio expediat ad Dei gloriam: vel ipse possessus sustineat patienter, & cum fructu suum laborem. Prior pars documenti est D. Thomæ in antecit. art. 9. ad 2. vbi de Energumens nondum baptizatis, interpretatur D. Dionysij præscriptum, vt abreptij ab inspectione sacramenti Eucharistia arceantur: de Energumens vero baptizatis eandem esse rationem, ac de alijs amentibus. Cui fauet quod in Concil. Elbertino cap. 37. habetur his verbis: Eos qui à spiritibus immundis vexantur, si in fine mortis fuerint constituti, baptizari placet: si vero fideles fuerint dandam eis esse communionem.

Posterior pars autem ex eo probatur: quod iuxta Concil. T. id. sess. 21. cap. 2. in sacramentorum dispensatione, vt ea non sit illicita, sufficit vt salua ipsorum substantia, suscipientium vtilitati, & eorumdem sacramentorum venerationi consulatur. Nec impedit, quod in illis ex corporali vexatione iudicium rationis debilitetur: quia satis est quod possint aliquam deuotionem huius sacramenti concipere, illudque discernere à cæteris cibis, vt ipsum eis denegari non debeat ex D. Thom. in corp. eiusdem articuli noni.

Quæ ratio ostendit quoque, agrotantibus eam non esse denegandam ob id, quod videantur aliquo modo delirare: dum modo interrogari dicant, se optare suum Deum & Saluatorem Christum recipere. Idem etiam dicendum esse de senectute habet Henriquez in lib. 8. sue Summæ cap. 42. §. 3. in fine, alijs citatis in margine litera S, addens non esse communiter Eucharistiam danda talibus sed solum cum vrget obligatio præcepti, siue diuini, vt in articulo mortis; siue humani, vt in Paschate.

Eiusdem questionis quarta pars posterior, de his quos præceptum Ecclesiasticum obligat.

82

Ex verbis capituli, Omnis vtriusque sexus, De pœnitent. & remiss. intelligitur minime obligari infideles non initiatos baptismo: neque eos fideles, qui ad annos discretionis nondum peruenerunt: ceteros vero omnes obligari. Dicitur enim omnis vtriusque sexus fidelis postquam ad annos discretionis peruenerit, &c. Quando vero censendus sit fidelis ad annos discretionis peruenerit magna difficultas est: pro cuius explicatione trademus aliquot documenta.

Primum est: Quod etsi verba proposita constitutioni Ecclesiasticæ, communia sint præcepto confessionis, & communionis: ita vt illud idem tempus ætatis videri possit ab Ecclesia designatum communioni, quod est confessioni: communem tamen Ecclesiæ consuetudinem, illa sic interpretatur, vt non ideo sit opus hominem statim ac habet rationis vsu, quo peccati mortalis (atque adeo obligationis confitendi) capax sit: obligari præcepto communicandi in Pascha: sed aliquandiu, etiam per aliquot annos, ad confitendum obligari, vt priusquam obligetur ad communicandum. Cuius interpretationis ratio sumitur ex materia vtriusque præcepti, quæ est confessio, & Eucharistia susceptio. Illius enim peculiaris necessitas postulat, vt vsus ipsius non differatur: huius vero peculiaris dignitas, requirit vt ad vsu eius maturior ætas expectetur, vt suscipiens possit conuenienti deuotione ad eam accedere, & grauiori iudicio inter eam & alios cibos discernere. Quæ de causa in cit. cap. Omnis vtriusque sexus, absolute quidem præcipitur confessio: sed communio præcipitur in ordine ad prudens iudicium Confessarij: addita illa exceptione, nisi forte de proprij Sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem causam ab huiusmodi perceptione duxerit abstinendum. Tale autem prudens iudicium Confessorum, solet esse vt diutius communio, quam confessio differatur.

Secundum documentum est: In qua ætatis parte incipiant pueri habere discretionem sufficientem ad obligationem præcepti communicandi, non posse certa regula definiiri. In hoc scite omnes, vt disput. 7. sect. 1. Sua ez omnes, conueniunt: & merito, quia constat, id pro varietate locorum, educationis, & ingenij variari, vnde iuxta Catechismum iussu Concilij Tridentini editum in cap. De Eucharistia, non longe à fine, ac D. Thomam & alios, quos ibidem Suarez citat: tale quid degermandum in particulari relinquere debet arbitrio parentum & Confessarij, ad quos pertinet explorare & à pueris inquirere, an huius admirabilis sacramenti cognitionem aliquam acceperint, & gustum habeant, prout in eodem Catechismo dicitur. Siue vtrum discernant quod corpus Christi puro corde, ieiunij, præmissa confessione, & seruatis alijs per Ecclesiam institutis: debeant recipere. Quæ in re notare iuuabit, quod idem Suarez tangit terminum temporis de puero dubitandi: An habeat discretionem sufficientem ad Eucharistia sumptionem, contineri posse ab anno decimo ad decimum quartum, quia moraliter loquendo, neque ante illud incipit, neque vltra hunc, differat vsus plenior rationis.

Tertium documentum est: Pueros qui nunquam communicauerunt, non esse vrgetur ad Confessarium statim atque aduertuntur ætatem attingisse in qua possint licite communicare: sed sufficere vt iubeantur communicare in sequenti Pascha: quia illud est tempus ad quod Ecclesia determinat obligationem diuini præcepti de sumenda Eucharistia: quin, vt Sua ez existimat, potest vnus auterã alter annus expectari: quia consentaneum est, sic Ecclesiæ mentem interpretari in hæc, vt existimetur non obligare pueros cum primum ipsa potest: sed eis facere potestatem expectandi per aliquod tempus: tum ob maiorem sacramenti reuerentiam, tum ob maiorem fructum suscipientis cum maiore deuotione, tum ob periculum transgressionis, cui facile exponuntur pueri: tum demum vt A. zor habet in 1. par. moral. institut. lib. 7. cap. 30. q. 10. in fine, ne

83

84

VAL
SIS
P...

alij offendantur, si Eucharistia detur admodum paruulis, etiam si polleant iudicio.

Ceterum documentum hoc procedit tantum quoad obligationem communicandi extra mortis articulum. Nam in mortis articulo (pro quo Ecclesia non determinauit preceptum diuinum, cum ex se, quoad illud tempus, iam esset sufficienter determinatum, iuxta antedicta quæst. 3. propo. 2.) non expedit expectare diutius: sed cui cumque Christiano habenti rationis usum sufficientem ad peccandum, & capaci sacramentalis confessionis, dandum est Eucharistia viaticum, sicut Nasar. consilium in Enchir. cap. 21. num. 57. Suarez obligatoriam esse tenet in fine citate sectionis: quia talis capax est fidei qui possit percipere vim & obligationem verborum Christi, Nisi manducaueritis carnem filij hominis, &c. Est item sufficientis erga hoc sacramentum reuerentia, ratione cuius velit ita manducate, vt prius probet se per confessionem ne indigne manducet. Estque in eo periculo constitutus, in quo non expectat tempus commodius ad id ipsum sacramentum cum meliori dispositione recipiendum, vt obligationi sibi à Deo impositæ satisfaciatur.

35. Quartum documentum est: Pueros cum dubitare coeperint, an teneantur Eucharistiam sumere, satisfacere obligationem præcepti diuini, quam Ecclesiastici, si in eo parentum & Confessorum iudicium sequantur. Ratio est: quia dubitantes de sufficienti discretionem, & consequenter de dicta obligatione, an eos iam adstringat, excusantur à peccato per ignorantiam; qua probabilis ex parte est, quod ad illam depellendam liceat id, quod tenebatur facere: nempe exquirere parentum & Confessorum consilium, ad quos pertinet ea de re iudicare: ita vt ipsi magis aduertant ad penam peccati mortalis, si quod in ea committatur; quam pueri: vt notant Tabiena in verbo Communicare num. 6. & Caiet. in verbo Communio; addens id procedere etiam in 14. aut 15. anno illi non communicent. Ampliusque monens pueros, si ante prudentiam sint: & parentes, si dubitent, debere Confessorum iudicium exquirere, an iidem pueri habeant discretionem sufficientem ad communionem: illudque sequi tanquam magis per Ecclesiam probatum: vt intelligitur ex verbis illis in cap. Omnis vtriusque sexus, De penitentia, & remiss. Nisi forte de proprii Sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab huiusmodi perceptione duxerit abstinendum.

Quintum documentum est: Mortaliter peccare patrem, tutorem, curatorem, aut heredem, qui fortaliter negligit procurare, vt sui liberi, pupilli, minores, aut famuli domus sue viuentes, & ad communionem obligati, eam sumant tempore debito: præsertim si sciant aut scire debeant illos non communicaturos, nisi à se moneantur. Ita docet Nasar. in Enchir. cap. 21. num. 57. Et probatur: quoniam tales tenentur suos, vt ad bonum promouere, sic à peccato reuocare, iuxta cap. Duo. 23. quæst. 4. & ideo spiritualia reppedia, maxime posita in præcepto, eis inculcare. Monet autem idem Nasar. vt & Caiet. loco cit. excusati posse à peccato penitentes, qui ob reuerentiam sanctissimi sacramenti seruarent consuetudinem in sua prouincia receptam, qua pueri solent tardius ad communionem admitti v. g. 1. tantum aut 15. anno: tanquam non ante habentes reuerentiam & deuotionem sufficientem. Verum tamen videtur consilium parentibus dandum, ne occasione reuerentia patiantur suos nimium differre tam salutaris cibi sumptionem: sed totam rem committant iudicio periti ac prudentis Confessorij memores rationi consentaneum esse vt ante immunditiam, auctor puritatis possideat puero- rum suorum animas.

QUESTIO V.

Qualis sumptio Eucharistia requiratur ad satisfaciendum præcepto de ea dato.

86. **T**RES modos sumendi sancti Eucharistia sacramentum distinctos à Patribus approbat Concil. Trident. sess. 13. cap. 8. illosque negantes anathemate ferit ibidem canonè octauo. Primus est, quo sacramentaliter solum-

modo sumitur: vt sit cum reipla quidem sacramentum ipsum sumitur, sed sine effectu gratiæ sacramentalis, quia sicutur indigne, & cum peccati mortalis conscientia, sicut sumpsit Iudas. Secundus est, quo sumitur solummodo spiritualiter: vt sit ab iis, qui voto positum illum celestem panem edentes, fide viua, quæ per dilectionem operatur, fructum eius, & utilitatem sentiunt: quæ verba sunt Concilij Trident. in citato cap. 8. Ex quibus intelligitur: vt baptismum, sic Eucharistiam suscipi posse in voto, nempe firma fide credendo Christum in ea vere contineri, sinceroque charitatis affectu ipsum complectendo, seque illi uniendo. Tertius modus est, quo sacramentaliter simul & spiritualiter sumitur, vt sit ab iis qui prius se probantes tanquam vestem nuptialem induiti, ad hæc diuinam mensam accedendo, percipiunt reipla sacramentum & gratiam sacramenti. Cum autem hæc ita sint, dubium non est præcepto satisfieri, sumendo Eucharistiam hoc tertio modo, non item sumendo 2. modo. De solo igitur 1. difficultas est. An nimirum ad satisfaciendum præcepto siue diuino siue Ecclesiastico de Eucharistia, sufficiat hanc tantummodo sacramentaliter sumere.

Pro cuius parte negante facit, quod talis Eucharistia vltus sacrilegus sit, & diuino cultui contrarius: atque adeo peccatum grauissimum, vt habitum est quæst. 2. ita vt nullo modo videatur esse posse materia tam salutaris præcepti: præsertim cum tam Christus quam Ecclesia præceperint Eucharistiam sumptionem sub ea ratione, qua confertur ad Dei cultum & salutem animarum. Item quod D. Paulus in priori ad Corinth. cap. 11. ad illam requirit præcedentem probationem, qualem ex Concil. Trident. sess. 13. cap. 7. consuetudo Ecclesiastica interpretatur: vt nullus sibi conscius peccati mortalis, absque præmissa sacramentali confessione, ad sacram ipsum Eucharistiam accedere debeat. Quam consuetudinem ab omnibus Christianis perpetuo seruandam esse idem Concilium decernit. Accedit, quod Ecclesiæ præceptum non sit simpliciter de sumenda Eucharistia, sed de sumenda reuerenter. Memorati enim capituli Omnis vtriusque sexus, verba sunt ista, Suscipiens reuerenter ad minus in Pascha Eucharistia sacramentum. At non sumit reuerenter qui sumit cum conscientia peccati mortalis. Ergo nec satisfaciunt tali præcepto Ecclesiæ, sicut nec is qui Horas canonicas recitat sine attentione interiori, satisfaciunt præcepto eius deuote recitandi, dato ab Ecclesia in cap. Dolentes De celebr. Missarum.

Sententiam tamen oppositam tenet Suarez in memorata disput. 70. sect. 3. docens satisfieri præcepto tam diuino, quam Ecclesiastico, sacramentaliter tantummodo Eucharistia sacramentum sumendo. Ratio præcipua illius est: quod ex D. Thomæ 2. quæst. 100. art. 9. lex siue diuina siue humana præcipiens actum, non præcipiat illius modum, nisi is essentialis sit eidem actui: sicut essentialis est amor qui debetur Deo, summum esse: orationi, fieri cum attentione: confessioni sacramentali, fieri integre, & sic de quibusdam aliis. Et conscientia puritas non est de essentia sacramentalis communionis: quia negari non potest, eum reuera communicasse sacramentaliter, qui voluntarie ac scienter sumpsit Eucharistiam, quamuis indigne sumpsit: & per consequens impleuisse præceptum quoad substantiam actus, de quo agimus. Ceterum subtili discussione Theologis scholasticis relicta, ad quos ea spectat, contenti erimus aliquot documentis ad praxim accommodatis.

Primum est: Communicando cum conscientia peccati mortalis eo tempore, quo præceptum diuinum obligati non tantum perpetrari peccatum omissionis, transgressionis præcepti affirmatiui: sed etiam peccatum commisionis, transgressionis præcepti diuini negatiui, de non sumenda indigne Eucharistia, iuxta illud D. Pauli in priori ad Corinth. 11. Probat autem seipsum homo, &c. Atque ista ratione, vt notat Azor in 1. par. moral. in sit. lib. 7. cap. 39. quæst. 12. prior sententia procedere potest.

Secundum est: Eum qui peccati mortalis reus est reuertens, sed id nescit, putatque bona fide se legem peccatorum contritionem habuisse, aut rite de eis confessum esse: suscipiendo sacramentum Eucharistia, satisfacere

eam diuino quam Ecclesiastico praecepto. Ratio est: quia cum nemo debeat esse de propitiato peccato sine metu, Ecclesiastici, nec etiam debere esse de adimpleto Eucharistiae praecepto: alioqui enim perpetua in quietudine anima dueretur. Accedit, quod quamuis talis sumat sacramentum sine gratia antecedente, non tamen sine comitante, quae per sacramentum acquiritur, dum praua voluntatis obex non ponitur.

Tertium est: Communicantem in Paschate cum peccati mortalis conscientia, sacramentaliter tantum sumendo Eucharistiam: peccare quidem mortaliter contra ius diuinum indigne sumendo: non tamen, ut communem Theolog. sententiam esse loco cit. ait Azor, contra praeceptum Ecclesiasticum, quod implet secundum eius substantiam: conscientem in reali sumptione sacramenti, quam ipse exequatur. Neque refert, quod non exequatur debito modo; quia modus non cadit in praeceptum, ut ostendit ratio ante allata pro posteriore sententia. Aduerbum autem, reuerenter, quod est positum in ipso praecepto Ecclesiastico, Suarez intelligendum ait, de reuerentia exteriori, vel de interiori, quae consistit in recognitione sanctitatis huius sacramenti, & voluntate recipiendi illud, ut rem sacram & diuinam.

Quartum est: Excommunicatum, aut alia censura Ecclesiastica a perceptione Eucharistiae exclusum, sumendo eam peccare, tum contra ius diuinum prohibens ne quis indigne ad illam accedat; tum etiam contra ius Ecclesiasticum, quod a tali accessu illum arceat: hoc ibidem notat Azor. Addens nihilominus talem de sumenda praeceptum implere Ecclesiasticum, si in Paschate sumat. Quod patet ex antecedentibus.

Difficultas propositae quaestioni annexa, De cuius manu suscipi debeat Eucharistia, ut praeceptum de ea datum impleatur.

Qualitas sumptionis Eucharistiae requisita ad implementationem praecepti siue diuini, siue Ecclesiastici iam declarata est ex parte sumentis: sequitur ut similiter declaratur ex parte eius de cuius manu Eucharistia sumi debet ex praecepto siue diuino, siue Ecclesiastico: qui sine dubitatione alius non est, quam ille qui ex iure siue diuino siue Ecclesiastico Eucharistiam ipsam licite ministrare potest. Quibus autem talis potestas insit, declaratur sequentibus propositionibus.

Prima est: Solos quidem Sacerdotes diuino iure potestatem habere dispensandi Eucharistiae sacramentum: non tamen ut necesse sit eandem per seipsum exequi, neque aliorum opera & ministerio uti. Hanc late tractat Suarez in sequen. disput. 72. sect. 1. Sed satis est ad confirmationem prioris partis adferre diuini iuris interpretationem Ecclesiae communem consuetudinem. Ea enim est, ut sicut Sacerdos solus sacrificat; sic ut solus, quod Deo obtulit, populo communicet. De qua re Concil. Trident. sess. 13. cap. 8. In sacramentali, inquit, sumptione Eucharistiae, semper in Ecclesia Dei mos fuit, ut laici a Sacerdotibus communionem acciperent, Sacerdotes autem celebrantes, seipsum communicarent: qui mos tanquam ex traditione Apostolica descendens, iure ac merito retineri debet. Ad confirmationem vero partis posterioris facit quod olim a Diaconis hoc sacramentum dispensatum sit, ut Suarez pluribus auctoritatibus ostendit in eadem sectione paulo post in initium: quodq; nunc in casu necessitatis idem eisdem committi possit ex sententia D. Thomae 3. par. qu. 82. artic. 3. ad 1. communiter recepta, per cap. Praesente, dist. 93. Id autem fieri non posset si iuri diuino repugnaret Sacerdotem id administratione Eucharistiae uti opera alterius.

Vbi aduerte, differre Eucharistiae sacramentum ab aliis sacramentis, quod in his usus non distinguitur a sacramento ipso: & ideo cui ex iure diuino non est datum ut possit conferre sacramentum, eidem prohibitum esse illud dispensare; quoniam duo ea separari nequeunt. In sacramento vero Eucharistiae distinguitur: ita ut effectio &

collatio sacramenti sint re distincta & separabiles: unde necesse non est, ut is cui non est data potestas illud conficiendi, sit iure diuino exclusus ab omni potestate illud dispensandi. Quapropter Ecclesia (cui Christus quae ad dispensationem sacramentorum pertinent, salua eorum substantia, commisit ex Concil. Trident. sess. 21. cap. 2.) eandem dispensationem rationabili de causa committere potest non Sacerdoti. Verum in tanta, quae nunc est, Sacerdotum multitudine, & Diaconorum, qui eo gradu contenti sunt, paucitate, talis commissio vix est in usu, sicut nec esse necessarium est: ideoque pluribus de ea agere nihil est opus.

Secunda propositio est: Non esse liberum suscipere a quolibet Sacerdote Eucharistiae sacramentum: sed a proprio Pastore, vel ab alio Sacerdote de eiusdem Pastoris licentia accipiendum esse. Haec habetur ex Concil. 1. Carthag. cap. 7. & ex Mileuitano c. 18. & ex c. Omnis vtriusque sexus, De poenitent. & remiss. Et confirmatur ratione: quia conclusio est, ab omnibus recepta (ut habet Suarez sub initium sequentis sect. 2.) non esse liberum cuilibet Sacerdoti sacramentum Eucharistiae ministrare; sed solum habenti ordinariam iurisdictionem in eum cui ministratur, aut ad id munus delegato per eum qui habet dictam iurisdictionem: quia pascere gregem Christi, non est munus cuiusque, sed proprii Pastoris: pabulumque praecipuum ouium Christi est sacrosancta Eucharistia. Quod si ita est, neque licet a quocunque, sed tantum a proprio Sacerdote Eucharistiam sumere: ita ut sumens ab alio, sine proprii licentia saltem tacita, aut priuilegio: siue in Paschate, siue extra illud etiam in articulo mortis, peccet mortaliter, ut expressit Nauar. in Enchir. cap. 21. numero 52. Et probari potest: quia praeterquam quod non conformat se Ecclesiasticae ordinationi, cooperatur peccato mortali, quod ex communi sententia committit Sacerdos ministrans Eucharistiam sine debita iurisdictione aut facultate, tanquam is qui ius alienum usurpat contra pacem & debitam gubernationem ac ordinem Ecclesiae.

Circa quod aduerte duplicem distingui iurisdictionem in ordine ad sacramentorum administrationem; vnam ordinariam, quae ex officio proprio pascendi oues, conuenit pastori iure ordinario; ut summo Pontifici in tota Ecclesia, Episcopo in suo Episcopatu, & Parocho in sua Parochia: alteram vero delegatam quae conuenit iis quibus ipsi proprii pastores per facultatem vel priuilegium concesserint. Quod fieri potest, tum ex parte ministrantis, committendo ei tale ministerium: tum ex parte recipientis, dando ei facultatem seu priuilegium eligendi sibi Sacerdotem, qui ei ministret sacramentum Eucharistiae.

Aduerte secundo ex Nauar. loco cit. videri excusandum a praedicto peccato mortali, eum qui sacramentum Eucharistiae acciperet aut ministraret, quando ex circumstantia personae, vel temporis, vel alicuius iustae causae, credi potest iudicio boni viri, Parochum fore contentum, si rem intellexerit. Ratio est: quod iurisdictione non requiritur in ministrante Eucharistiam tanquam pertinens ad substantiam talis ministrationis, sicut pertinet ad substantiam ministrationis sacramenti poenitentiae: sed solum ad debitum ordinem & modum seruandum in gubernatione populi Christiani. Vnde ad licitam Eucharistiae administrationem sufficere potest probabilis spes ac praesumptio de voluntate pastoris dandi iurisdictionem; seu quod factum probabit ubi audierit: non item ad administrationem sacramenti poenitentiae, quemadmodum Doctores significant, cum dicunt ratihabitionem de futuro, seu futurum pastoris consensum, ad talem non sufficere. Aduerte 3. latam quidem esse excommunicationem in Clement. 1. De priuilegiis, reseruatam summo Pontifici (de qua egimus in praeced. libro 18. nu. 408. & tribus sequentibus) in Religiosos, qui sine facultate parochialis Presbyteri administrant Eucharistiam clericis vel laicis: sed teste Nauar. in Enchir. cap. 21. num. 52. Leonem decimum concessisse cuilibet Sacerdoti ordinis Minorum, ut quouis anni die sacrosanctum Domini corpus ministrare possit,

exce-

VAL
KTS
D. A.

excepto solo die Paschatis. Vnde intelligitur idipsum pariter concessum esse Religiosis illis, qui gaudent eiusdem ordinis priuilegio, ex indulto Summi Pontificis.

92.

Tertia propositio est: Parochum in sua parochia facultatem administrandi Eucharistiam posse delegare simplici Sacerdoti, etiam si non sit ab Episcopo approbatus ad sacramenta administranda. Hanc tenet Suarez in citata disput. 72. sect. 2. §. Duo vero. Et probatur: quia præter potestatem ordinis quam quiniis Sacerdos habet, & potestatem iurisdictionis, quam Parochus dare potest, requirit approbationem Episcopi ad Eucharistia ministracionem, non videtur aliunde probari posse, quam ex Concilio Trident. sess. 23. cap. 15. ubi statuitur, nullum posse confessiones audire secularium, seu pœnitentiæ sacramentum secularibus administrare, nisi ab Episcopo idoneus iudicetur, & approbationem obineat. Sicut enim facta potestate audiendi confessionem alicuius, censetur quoque facta potestas administrandi Eucharistiam eidem, ita etiam posito impedimento audiendi confessionem, censetur quoque posito administrandi Eucharistiam. At hoc argumentum non conuincit. Nam ratio illius statuti est difficultas audiendi confessionem, requirentem in Confessario scientiam, prudentiam, & alias qualitates, quas constat non esse similiter necessarias ad Eucharistiam administrandam. Vnde non sequitur. Approbatio Episcopi requiritur ad confessiones audiendas: Ergo & ad administrandam Eucharistiam: præsertim cum in materia odiosa (qualis censeri potest iurisdictionis Parochi restrictio, qua non permittitur uti opera alterius quam approbati ab Episcopo) non sit facienda extensio verborum legis ultra illorum proprietatem, neque ad alium casum.

Deinde licet concedens facultatem audiendi confessiones, censeri possit simul concedere facultatem ministrandi Eucharistiam: quia concessio difficilius, præsumi potest concessum facilius: non ideo tamen recte colligitur, quod prohibens audicionem confessionis, consequenter prohibeat administracionem Eucharistia: quia ratio potest esse prohibendi difficilius, quæ non sit prohibendi id quod est minus difficile. Obiter nota in hac re (sicut in alia docet Caietan. in verbo *Excommunicato* cap. 63.) bonam fidem à peccato excusare eum, qui si talem licentiam requiri sciret, omnino peteret: sed ex obliuione, aut ex ignorantia iuris non petit. Pro quo vide dicta de ignorantia inuincibili lib. 11. numero 21. & aliquot sequentibus.

93.

Quarta propositio: Deficiente Parocho, & vigente articulo mortis necessitate, posse fideles accipere Eucharistiam à simplici Sacerdote, siue religioso, siue seculari. Hanc contra Nauar. & Syluestrum tenet cum Angelo Suarez in fine citate sectionis 2. Et probat: quia in eo articulo, ut Ecclesia simplici Sacerdoti cõcedit potestatem administrandi pœnitentiæ sacramentum: ita & administrandi Eucharistiam, iuxta cap. Quod in te. De pœnit. & remiss. Deinde pietas matris Ecclesie exigit ut suis filiis subueniat non tantum in extrema necessitate spiritali, sed etiam in grau. qualis est sacrosanctæ Eucharistia in articulo mortis. In aliis vero necessitatibus, ad hoc ut de manu simplicis Sacerdotis licite Eucharistia accipiatur, requiritur præsumpta rationabiliter Parochi voluntas, vel certe Episcopi, vel Summi Pontificis, si de Parochi priuata voluntate iniqua constaret, quemadmodum habet Suarez. Ex quo in fine sequentis sectionis tertiae addit, in extrema necessitate mortis, quando non est qui ministrat, posse habentem apud se Eucharistiam seipsum communicare, ut fecisse ait nostra ætate Regiã Scotiæ cum esset martyrium subitura.

94.

Quinta propositio est: Sumentem in Paschate Eucharistiam de alterius manu, quam proprii Sacerdotis sine licentia ipsius, non satisfacere præcepto Ecclesiastico. Hac patet ex cap. Omnis utriusque sexus, De pœnit. & remiss. iuncta, illud interpretantur, communi fidelium consuetudine: qua tunc temporis, vel Eucharistiam sumunt in sua Parochia, vel alibi sumendi licentiam à Parocho petunt, nisi aliunde eam habeant. Hinc colliges, quod etiam docet Suarez in fine præcedentis sectionis secundæ, comunicantem in Paschate de alterius manu quam pro-

prij sacerdotis sine ipsius licentia, teneat quamprimum potest in sua Parochia communicare: nisi sit viator. Cuius exceptionis ratio est: quod Caietan. dicit in verbo *Absolutio a peccatis*, se legisse Eugenium quartum concessisse seu declarasse viatæ vocis oraculo, viatores ubi se inuenierint in Paschate, vendicos tanquam adeptos incolatum, quoad sacramenta Pœnitentiæ & Eucharistia. Vnde ipse colligit non esse illis in Paschate opus licentia Parochi nequidem interpretatiua: sed posse tunc ab illis Confessoribus absolui à quibus incolatæ absoluantur. Adde, ob eandem rationem, & Eucharistiam suscipere ab iis à quibus incolatæ illam suscipiunt. Quod Azor in 1. par. moral. instr. lib. 7. cap. 30. quest. 8. intelligit de viatoribus, qui extra suam parochiam ad certum tempus vel domicilium habent, vel commorantur: vel qui in ipso tempore Paschatis in aliena Parochia constituti ad suam commode accedere nequeunt.

Vltima propositio est: Si Parochus liberum relinquat suis subditis, ut in Paschate ubi voluerint sacrosanctam Eucharistiam sumant: posse tunc ad satisfaciendum præcepto Ecclesiastico, etiam de Religiosorum manibus eam sumere: non obstante Clemen. prima De priuilegio cuius ante meminimus propof. 2. Nam quod in ea Religiosi prohibentur, sine speciali Parochiani Presbyteri licentia sacramenta Eucharistia, Matrimonij, & Extremæ vntionis administrare laicis: eum sensum habet ex glossa ibid. (ex qua Azor id notat in sequen. quest. 9.) quod exprimi debeat Sacramentum illud ex tribus memoratis, ad quod administrandum licentia datur: non autem quod necessario specialis & expressa mentio fieri debeat personarum pro quibus licentia datur: vnde intelligitur eiusmodi prohibitionem non obstare quin memorata licentia valeat.

Atque hæc hæc tenens de communi obligatione Christianorum sumendi sacrosanctam Eucharistiam: quam cum nequeant sumere nisi ministrantibus Sacerdotibus, non esset sufficienter illis prouisum, nisi hi pariter obligarentur ad eam administrandam. Quæ obligatio esse potest, vel ex iustitia, vel ex caritate: quarum priore obligantur Parochi & ceteri curam habentes animarum, respectu suorum subditorum: quia ex officio incumbit illis tanquam pastoribus, præbere debito tempore omnibus suis spirituale vitæ pabulum: quale imprimis est sancta Eucharistia. Posteriore vero obligantur quoque ceteri Sacerdotes: quia qui potest subuenire alterius spiritali necessitati, id facere tenetur etiam sub mortali, iuxta communem doctrinam de elemosyna, in casu grauis necessitatis, qualem pari viatici, censetur is qui versatur in articulo mortis.

Quodnam autem sit illud tempus debitum, in quo Parochi ex iustitia tenentur Eucharistia ministrare suis subditis, difficultas est. De qua Suarez disput. 72. sect. 3. duas refert opiniones: vnam Richardi & Syluest. existimantium esse tantum illud, in quo Parochiani ex præcepto tenentur communicare: nempe articulum mortis, & tempus Paschale. Alteram vero Adriani, Soti, & Nauarri omne illud tempus in quo iidem Parochiani, idipsum Sacramentum petunt rationabiliter: nempe, non nimis frequenter, nec ultra quam deceat statum ipsorum, aut Sacramentum reuerentiam. Quam sententiam ille sequitur ut magis consentaneam officio pastoris, ex quo tenetur procurare salutem animarum: cui salutis non esset satis prouisum, si paruuli peterent panem, nec esset qui eis frangere deberet. Quamquam si essent alij qui ex commissione ipsius, vel ex priuilegio Papæ Pœnitentiæ & Eucharistia sacramenta ministrare solerent, ad quos sine dispendio vel difficultate accedere possent, Parochianos volentes communicari aut communicare, Parochus posset ipsos ad tales remittere; cum ea tamen significatione paternæ curæ, ut ipsos non auocet à frequenti Sacramentorum vsu: ad quem illos pro eadem paternæ cura debet allicere.

CAP. VI.

In quo traditur explicatio questionum, quibus inquiritur de necessarijs ad dignè sumendam sacrosanctam Eucharistiam.

SUMMARIVM.

- 97 Dispositio ad Eucharistia susceptionem requiritur non modo ex parte corporis, sed etiam ex parte animæ.
- 98 Sola fides non est sufficiens dispositio animæ ad eam sumptionem.
- 99 Peccatum indignè sumendum sacrosanctam Eucharistiam.
- 100 Sumere Eucharistiam peccando venialiter, non est de se peccatum plus quam veniale; quale tantum etiam committitur, qui ex multitudine venialium se sentiens sine devotione accedere, non excitat dolorem cum proposito emendationis.
- 101 Habentem peccatum veniale in habitu, ad Sacramentum Eucharistia accedere sine dolore de eo, non est de se peccatum.
- 102 Actualis devotio quatenus requisita sit in sumptione Eucharistia.
- 103 Usus Sacramenti Penitentia est necessaria dispositio ad Eucharistiam dignè sumendam, & quomodo.
- 104 Necessitas impediendi Ecclesiasticum preceptum non excusat ab obligatione ad talem dispositionem.
- 105 Quod talis necessitas excusans, sit tum articuli mortis, tum vitæ infamiam vel scandalum.
- 106 Quomodo eadem sit quoque necessitas prosequendi Missam inchoatam.
- 107 Quo item modo sit in Parocho necessitas satisfaciendi suo officio.
- 108 Dependentia Confessarii in tribus casibus excusante ab eadem obligatione.
- 109 Qui sumptioni Eucharistia peccati mortalis sibi conscius non potest premittere Sacramentalem confessionem, tenetur premittere contritionem perfectam: quem tamen inculpari ignorantia, bonas fides excusare possunt.
- 110 Obligatio Sacerdotis quamprimò confitendi, cum sibi conscius peccati mortalis celebravit non premissa confessione, ad alios a ratione communicantes non extenditur.
- 111 Illicitum quidem non est de se (etsi consilium non sit) statim post peccatum mortale commissum Eucharistiam sumere.
- 112 Dispositio ad eam ex parte corporis, & de precepto quod Sacerdoti datur communicandi cum stola.
- 113 Quatenus seditas corporis cenatur impedimentum sumendi Eucharistiam.
- 114 Carnalis pollutio quomodo sit peccatum.
- 115 De proveniente ex peccato mortali quid sit statuendum in ordine ad Eucharistia sumptionem.
- 116 Quid de proveniente ex peccato veniali, vel ex causa merè naturalis.
- 117 Quid de actu coniugali.
- 118 Summentem Eucharistia Sacramentum oportet ieiunium esse ieiunio nature.
- 119 Requisita ad tale ieiunium.
- 120 Necessitas ob quam potest quis Eucharistiam sumere non ieiunus.
- 121 Eucharistiam consecrare extra Missam, neque hanc post cibum, aut potum dicere licet, ut existentem in articulo mortis dari possit viaticum.
- 122 Tres casus in quibus ob reverentiam Sacramenti Eucharistia, ipsum sumi potest à non ieiunio.
- 123 De sumptione particularum Eucharistia tenenda ad vitandam Sacramenti irreverentiam.

Permittendum est non videri dubitandum, quin id quod habetur ex cap. 11. prioris ad Corinth. in sumptione sacrosanctæ Eucharistia, diiudicandum esse corpus Domini (vtpote longissimè diuersum à communibus cibis) spectet non solum ad interiorem animæ dispositionem; sed etiam ex parte corporis ad exteriorem sumendi modum: quando quidem veneratio, adoratioque debita Christo, qui sub ien-

sibilibus speciebus realiter existit; & sumitur in Eucharistia; tale quid existit, à nobis in quibus defectus exterioris retentio-
tia, qua sit interioris fidei & religionis signum, vulgarisq; sumendi modus, infidelium & irreligiosum inducat animi. Vnde istiusmodi questionum, aliæ ad animæ, & aliæ ad corporis necessariam dispositionem pertinent.

QVÆSTIO I.

An sola fides sit necessaria ad dignè sumendam Eucharistiam.

AD hanc respondendum est negatiuè, ex definitione Concil. Trident. sess. 13. cap. 7. Et ratio est, quia cum vera fide potest quis conscientiam habere peccati mortalis, iuxta illud Matth. 7. Non omnis qui dicit mihi, Domine Domine, intrabit in regnū cælorum, &c. cum qua tamen conscientia nemo potest ad sacrosanctam Eucharistiam dignè accedere, ut patet ex citato cap. 11. prioris ad Corinth. & latius docet id aduersus hæreticos Bellarm. lib. 4. De Euchar. cap. 17. 18. & 19.

Vbi aduerte conscientia habere peccati mortalis dici, non modo de eo qui affectum habet peccati, sed etiam de eo qui etiam affectum non habeat ad peccatum mortale, tamen sciens illud à se antea commissum esse, & adhuc in ipsius anima quoad maculam & reatum perseuerare, non dolet de illo, nec illud detestatur sufficienter ad illius expulsionem. Vnde cum Sacramentum Eucharistia dicitur indignè suscipi, cum peccati mortalis conscientia, idem est ac si dicatur, ultra rectam fidem, in eo qui se fecit peccato mortali contaminatum, requiri penitentiam, tanquam necessariam dispositionem ad consequendum eiusdem Sacramenti salutarem diuinæ gratiæ effectum, ac vitandum peccatum mortale quod indignè sumens committit, iuxta Apost. loco cit. cum ait, iudicium sibi manducat & bibit.]

Quod procedit etiam (non obstante quæ sentitur respiciendi difficultate) in ijs qui in concubinato viuunt, vel in ueteratum odium exercent, vel vehementi alia perturbatione sic occupantur, ut eam neque facile deponere possint, neque ad contritionis gradum attingere, propositumque absolutum concipere non peccandi de cætero. Non enim excusat eos impossibilitas, quia licet talibus difficile sit ad Eucharistiam sese disponere, vt valeant dignè sumere; nulla tamen occurrit difficultas tanta deponendi prauam voluntatem, quin ea superari ab ipsis possit, iuuante Dei gratia, quæ non deest facientibus quod in se est, ad eadem gratiæ cooperandum. Vnde neque ob talem difficultatem excusantur à transgressione præcepti Ecclesiasticæ, nec communicantes in Paschate, nisi illa esset tanta, ut eam superare quasi moraliter impossibile videretur. Quo casu interdum poterit ratio sufficiens esse ad excusandum hominem, ne pro eo tempore communicare teneatur: sed differre possit donec paulatim difficultatem eam vincere, ac se dignè disponere valeat.

Quod docens Suarez tomo 3. disput. 66. sect. 1. dicto 1. addit, quod si quis Eucharistiam sumperit conscius sibi non modo peccati mortalis, sed etiam censuræ Ecclesiasticæ, quæ repellatur à participatione Sacramentorum, teneri vtramque eam circumstantiam in confessione exprimere ad sufficienter manifestandum suum illud peccatum, quod ex duplici eo capite, duplicem accepit malitiam notabilem, & ideo apertendam in confessione. De cuius peccati grauitate, idem Suarez post D. Thomam latius dicit in sequenti sect. 2. Sufficit autem notare quod ipsum sit graue sacrilegium: quia hoc Sacramentum, in cuius iniuriam committitur, res est maximè sacra: cui ex virtute religionis, summus etiam patriæ cultus debetur. Deinde sicut religio dignitate superior est cæteris virtutibus moralibus, & est inferior virtutibus Theologicis: sic tale peccatum suo genere grauius esse ijs quæ sunt cæteris virtutibus moralibus contraria; non autem ijs quæ virtutibus Theologicis, vt hæresi, desperatione, & odio Dei.

Adde quod Henriquez ex alijs habet in 1. part. summe Theologie moralis l. bro 8. capit. 45. §. 1. eo grauius esse tale sacrilegiū, quo quis manens in grauiore peccato Eucharistiam recipit: atque peccata carnis, ultra culpam, habere magnam indecentiam, propter adiunctam scilicet eis spurcitiā corporis,

poris, in quo locatur sanctissimum Christi corpus. De eo autem quod queri potest, an is Eucharistia susceptioni confessionem præmittere teneatur, qui dubiam habet conscientiam, dubitat de peccato quod commisit, num sit mortale: aut an de eo iam confessus sit, vel certe an illud commiserit. Idem in sequenti §. 3. authoribus citatis in margine lit. P. indicat respondendum esse distinctione: nempe teneri præmittere, cum magis declinat in partem contra se facientem: non autem cum est in æquali dubio: quia potest tunc conscientiam dubiam deponere, perinde ac in materia voti. Quamquam dubium non est, quin tunc quoque tutius sit confessionem præmittere; nec facile eam relinquendam esse, cum nullum præiudicium, utilitatem autem magnam afferat.

QVÆSTIO II.

An de mortalibus, sic etiam de venialibus peccatis habenda sit penitentia, ad dignè sumendam Eucharistiam.

PRO responsione quoad eum qui cum peccati venialis conscientia, atque adeo sine penitentia de illis, sacrosanctam Eucharistiam sumit, faciunt tria illa quæ Suarez ipse docet in prius citata sect. 1. dicto 2.

100.

Primum est talem non peccare mortaliter, ne quidem si ab eo veniale peccatum in ipsa sumptione committatur, per constantiam, aut aliam vanam intentionem, aut per neglectam distractionem repulsam: aut alia simili de causa, quod etiam in sequenti §. 2. pluribus in margine citatis, docet Henriquez. Ratio vero est, quia peccatum veniale non ponit impedimentum principali, & quasi essentiali huius Sacramenti effectui, qui est gratia sanctificans: huic enim peccatum veniale non ita opponitur, quin simul se compatiatur. Vnde fit ut non videatur adeo grauis iniuria & irreuerentia illa qua Eucharistia cum tali indispositione sumitur, ut censenda sit constituere peccatum mortale: præsertim cum paucis alioqui consultum esset ad hoc Sacramentum accedere, cum paucissimi sint tantæ sanctitatis, ut ab omni affectu inordinato liberi, adeoque collecti in sumptione huius Sacramenti, ut nullum motum vanæ intentionis admittant, atque diligentia omni reprimant, occurrentes distractiones. Si enim D. Ioannes dilectus Christi discipulus in prima sua epistola cap. 1. de numero eorum, qui sine peccato veniali non viuunt, se esse indicat, dicens: Si dixerint is, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est, quis audeat se ab eodem numero existimare exemptum?

Secundum est: non excusari à veniali eum qui sumptioni Eucharistia addit circumstantiam venialiter malam; ut contingit ei, qui communicat propter ostentationem seu vanam gloriam: aut qui aliqua vana cogitatione occupatus communicat cum distractione, & sine debita attentione & deuotione; vitiat enim actus per indebitam ipsius circumstantiam, & ideo peccatum est, saltem veniale.

Tertium est: eum qui animam suam sentit multitudine venialium oneratam, & ideo ad spiritualia capescenda tepidam, ac quoddammodo indispositam, non excusari à culpa veniali, si absque dolore & proposito emendandi vitam accedat ad Eucharistiam. Ratio est, quia cum sit aliquo modo indignus, non satis diiudicat corpus Domini, ponitque obicem aliquibus huius Sacramenti effectibus non contemnendis: quales sunt remissio peccatorum venialium, & actualis feruor charitatis. Adde quod non possit omnino excusari ab irreuerentia, & iniuria aliqua, irrogata sancto Sacramento.

101.

Extra eos casus autem; si quis habeat peccatum veniale in habitu, licet sine dolore, & proposito emendationis de eo, ad Eucharistiam accedat; siue quia non recordatur, siue quia ob humanam aliquam fragilitatem non potest facile voluntatem auertere ab eo leui affectu; talis ea ratione communicando, excusari potest à peccato etiam veniali: si alioqui procuret accedere cum timore, reuerentiâ, & deuotione ac discussione conscientia, si à longo tempore non sit confessus, dummodo nullum aliud interueniat impedimentum, siue censuræ, siue iustæ prohibitionis Prælati, siue occasionis scandali. Ratio esse potest quia Suarez ipse habet in præ-

ced. disputatione 63. dicto 1. quod neque ex natura rei, neque ex Christi institutione, peccatum veniale sit obex diuinæ gratiæ, non quidem ex natura rei, quia peccatum veniale esse potest cum diuina gratia, & cum illius augmento: non enim impedit quominus opera bona facta ex charitate, meritioria sint gratiæ, & gloriæ; nec item ex institutione Christi: quoniam nihil de ea ex sacris literis, vel Ecclesiæ traditione constat. Neque in re tam graui fingere licet, maxime cum talis institutio non fuisset conueniens, nec accommodata fragilitati hominum: cum & de se peccatum veniale leue sit, & facile ab hominibus committatur. Quare verisimile non est Christum voluisse ut illud impediret huius tanti Sacramenti fructum.

QVÆSTIO III.

An in eo, qui nullius peccati mortalis sibi conscius est, necessaria sit actualis deuotio ad dignè sumendam Eucharistiam.

DE hac re certum est primo: ex defectu actualis deuotionis, quem patiuntur distracti, & minus attenti, & collecti in sumptione Eucharistia, impeditur spiritualium gustum, seu perceptionem cœlestis dulcedinis quam hic diuinus cibus natus est animæ deuote sumenti adferre. Certum est secundo admodum vile esse ad effectum diuinæ gratiæ consequendum ex perceptione huius Sacramenti, hanc obire cum actuali deuotione, pioque in Deum motu, siue gratitudinis, siue amoris, siue alterius similis: ad quem prouocatur tanti beneficii magnitudine, sicut & ad peccatorum nostrorum detestationem.

Dubium est vero, an eadem actualis deuotio vel pius motus ita requiratur ad dignam Eucharistia, sumptionem; ut si deficiat, non percipiatur ex ea effectus diuinæ gratiæ. Cuius pars negans teneri potest, sicut cum Franc. à Victoria & Soto alijque recentioribus tenet Suarez in citata sect. 3. dicto 2. quia & fauet timoratis conscientijs. Pro eo que facit quod habitum est in præcedenti numero 79. & abunde confirmatur ex cap. Is qui in infirmitate 26. quæst. 6. nonne peadulto qui creditur continuo moriturus, ministrandum esse cum penitentia Sacramento ipsum Eucharistia Sacramentum, quantumcunque obmutuerit, aut in phrenesim conuersus sit, si dum esset mente sanus, testimonio allatum, ostenderit se eadem Sacramenta deuote expectere. Certum est vero siue eo, siue alio modo vltu rationis destitutum, non posse habere actualem deuotionem, nec aliam pijs in Deum motus dispositionem. Quare carentia actualis deuotionis non reddit de se gratiæ Sacramentalis incapacem eum qui Eucharistiam sumit; maxime cum sit contra rationem, ut Sacramentum ei conferatur, qui non est capax principalis effectus illius. Nec est quod quis existimet aliud in ea re iudicandum esse de mente sanis, quam de ægris: quia dici non potest aliquid speciale constitutum fuisse, quo mentis sanis imponatur talis dispositionis necessitas, ad consequendam Sacramentalem gratiam, vbi enim constitutum sit, ostendi non potest; quia tantum habemus apud D. Ioannem capit. 6. illud Christi. Qui manducat me, viuet propter me: quod D. Paulus in prioribus ad Corinth. 11. interpretatus est, de manducante dignè, qui prius probat seipsum, ut sic de pane illo edat. Sancti vero Patres illam probationem intellexerunt (quemadmodum habet Concil. Trid. sess. 13. cap. 7.) in eo consistere, ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa Sacramentali confessione, ad Sacramentum Eucharistia accedere debeat. Et quamuis huius Sacramenti dignitas videri possit necessariam exigere actualem deuotionem, fragilitas tamen hominis facit, ut censi possit eandem deuotionem requirere solummodo ut vtiliorem, & magis fructuosam; non autem ut omnino necessariam ad primarium illius effectum. De qua re plenius Suarez ipse. Sed hæc nobis sufficiunt ad consulendum tranquillitati timoratorum.

tati timoratorum.

**

**

QVÆ

REGI
DI
PRA
TORI
E

QVÆSTIO IV.

Quæ penitentia in eo, qui sibi conscius est peccati mortalis requiratur, ut digne sumat Eucharistiam.

Certum est requiri Penitentiam, non modo ut actus est virtutis, sed etiam ut Sacramentum est: siue, ut solet dici, requiri modo contritionem, sed etiam confessionem Sacramentalem, quando Confessarij copia haberi potest. Ita enim Concil. Trident. aperte statuit in cit. cap. 7. & in Can. II. his verbis: Et ne tantum Sacramentum indigne, atque adeo in mortem & condemnationem sumatur: statuit atque declarat ipsa sancta Synodus: illis quos conscientia peccati mortalis grauat, quantumcumque etiam se contritus existiment, habita copia Confessoris, necessarium præmittendam esse confessionem Sacramentalem. Si quis autem contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publice disputando defendere præsumpserit, eo ipso excommunicatus existat. Vbi aduerte Conc. Trident. non statuere præceptum nouum, sed declarare antiquum: tum Ecclesiasticum, ex perpetuo vsu & consuetudine Ecclesiæ: tum etiam diuinum, ex Christi institutione per Apostolos declarata Ecclesiæ: & nominatim per D. Paulum in priori ad Corinth. capite II. cuius verba, Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, &c. Ecclesiastica consuetudo, ut habet idem Concil. in cit. capite 7. interpretatur de probatione qua sumptioni Eucharistia, confessio Sacramentalis præmittitur ab eo, qui sibi conscius est peccati mortalis. De qua tota re plenius Suarez in prius citata disputat. 66. sect. 3. Sufficit autem ad nostrum institutum aduerte, quia istiusmodi præceptum est affirmatiuum, ideoque non obligat ad semper, casus contingere posse in quibus liceat conficere sibi peccati mortalis, sola contritione præmissa absque Sacramentali confessione sumere Eucharistiam. De illis vero iudicandum est ex concursu duorum: nempe vrgentis necessitatis communicandi, & penurie Confessarij: nisi enim duo hæc simul concurrant, ut satis significatum est à Concilio Trident. in fine citati cap. 7. talis omisio talis confessionis non potest à peccato excusari. Verum; igitur sigillatim consideremus.

De necessitate ob quam sola interior Penitentia, absque Sacramentali confessione, potest sufficere ad digne sumendam Eucharistiam.

SECTIO I.

DE hac necessitate notandum est, talem debere esse, quæ reducatur ad ius diuinum: si enim ius tantum humanum eam inducat, cedit iuri diuino: quo, ut prædicimus, ei qui sibi conscius est peccati mortalis imposita est obligatio præmittendi Eucharistia sumptioni, confessionem Sacramentalem, si habere potest Confessarij copiam: sicque necessitas sumendi Eucharistiam in Paschate, quam Ecclesiasticum præceptum imponit, non est causa sufficiens, ut ille qui conscius sibi est peccati mortalis, possit licite communicare præmissa confessione Sacramentali, nisi infamia, vel scandalum adiungeretur. Idem dicendum est de necessitate per præceptum Ecclesiasticum imposita audiendi, vel dicendi Missam in diebus festis: nempe non sufficere, ut Sacerdos, qui aliunde non obligatur, possit Missam dicere, consequenterque communicare non præmissa confessione, quando conscius sibi fuerit peccati mortalis commissi. Ita quod cum D. Antonino, Corduba, & Archid. tenens Suarez, in eadem disputat. 66. sect. 4. sub finem, contrarium aduertit, quod Palud. & Syluester docent, posse tanquam probabiliter teneri in praxi; maxime si alioqui multo tempore quis ea de causa, cariturus sit sacra communione, aut Missæ sacrificio.

Iam si necessitas implendi præcepti Ecclesiastici non excusat in hac re, multo minus excusabit commoditas, qualis est, si quis habeat consuetudinem frequenter communicandi, & necesse erit alioqui illam interrompere, vel si ita se habet dispositum, & affectum ad communicandum, ut

probabiliter speret se magnum fructum consequuturum ex communione, vel si occurrat dies solemnissimus ut Natalis Domini, vel si necesse sit facrum facere pro anima purgatorij, quæ suffragijs indigere probabiliter creditur. Quos casus & alios similes, contra quosdam Simularios non continere causam sufficientem communicandi sine præmissa confessione, cum quis sibi conscius est peccati mortalis, Suarez in fine eiusdem sectionis deducit ex eo; quod Concilium Trident. in fine cap. 7. aperte significet in hac re spectandam esse vrgentem necessitatem. Unde sequitur, non sufficere solum commoditatem.

Casus autem necessitatis efficientis in hac re, hi numerantur. Primus, articuli mortis; siue in eo constitutus ille sit qui conscius sibi peccati mortalis, communicare vult; habens quidem copiam Eucharistia, non verò Confessarij (ut si adsit tantum Sacerdos murus qui possit Eucharistiam porrigere, non item Sacramentaliter absolueret) siue etiam sit alius, ad quem communicandum oporteat facere Missæ sacrum. Nam & tunc Sacerdos conscius sibi peccati mortalis non habens copiam Confessarij, poterit contritus, sine Sacramentali confessione, Missam dicere: quia lex charitatis exigit, ut aliena grauis necessitas tanquam propria reputetur.

Secundus casus est infamiae, seu quando non potest quis omittere communionem sine graui infamia, quam nequit alia viã vitare. Non enim est verosimile præceptum posituum obligare cum tanto rigore, ut oporteat ad illius obseruationem subire detrimentum, quod moraliter grauissimum esse iudicatur. Hinc si quis coram Sacerdote ad communicandum positus recedere non potest, sine infamiae nota, excusatur si contritus de mortali cuius est sibi conscius communicet non præmissa confessione. Id quod ex Rosella, & Armilla referens Suarez in eadem sect. 4. §. Sexta causa subiungit, ista notata digna. Primo, si absque incommodo fieri possit, ut plerumque potest cum priuatim communicatur, differendam esse in tali casu communionem: donec præmissa sit confessio. Secundo, non esse consulendum ut in eo ipso casu, ille qui communicare vult confiteatur Sacerdoti iamam porrecturo Eucharistiam: quia nec tunc, nec ibi tale quid decet, præsertim cum non minorem pareret admirationem, aut iniuriam iudicij occasionem daret videntibus, quam si ex sacra mensa ante sumptam sacram communionem recederet. Tertio, cum qui ante communionem præmissa confessionem integram omnium mortalium peccatorum, quæ memoriæ occurrerunt: & postea, antequam ad communionem accederet, recordatur alicuius peccati adhuc à se commissi, de quo non est confessus, teneri per se loquendo, & exclusis circumstantijs quæ excusare possunt, illud confiteri antequam communicet: quia præceptum de quo agimus obligat non tantum ad confitendum ante communionem, sed simpliciter ad confitenda omnia mortalia peccata, quorum quis sibi conscius fuerit. Nec refert, quod tale peccatum oblitum, iam sit remissum in confessione legitime facta; quia non obstat remissio, quin debeat supponi clauibus, ut satis indicat Concil. Trident. cum in citato cap. 7. ne contritum quidem, & per consequens nec consecutum remissionem suorum peccatorum mortalium, vult liberum esse à facienda eorundem Sacramentali confessione antequam ad sacram communionem accederet. Attamen ad vitandam irreuerentiam illam, quæ erga Sacramentum ipsum committeretur recedendo indecenter coram alijs quando ipsum administratur, ille qui cum cæteris communicare paratus adstat ad sacrae communionis linteum, non tenetur statim recedere ad Confessarium, ut absoluat directè à peccato, cuius est oblitus in sua confessione, & tunc recordatur. Pro quo aliquot authores adfert Henric. in sua Summa lib. 8. c. 46. §. 3. in margine litera I, notatque id locum habere seclusa etiam infamiae nota & scandalo.

Tertius casus est scandali, id est, quando sequeretur scandalum omitendo Missam, vel communionem. Nam ex charitate vitandum est scandalum, tanquam magnum proximi nocuentum spirituale. Tunc autem illud sequitur, quando alijs occasio præbetur iudicandi temere de proximo, de eoque murmurandi, & consequenter ipsum infamandi. Non item quando solummodo occasio datur admirationis,

105.

VAL
CIS
D. P.

quod consuetam communionem omittat; nec enim talis admiratio res est magni momenti, notabile detrimentum adfert.

106.

Quartus casus est, necessitatis persequendi Missam inchoatam, quæ *scandalo etiam & infamia seclusis*, potest esse causa sufficiens, ut is qui sibi conscius est peccati mortalis communicet, non præmissa confessione, si memoria talis peccati, aut etiam illius perpetratio (*ut fieri potest per internum odium, vel alium prauum consensum*) superueniat post consecrationem. Tunc enim eam sola interiore penitentia progrediendum est, propter sacrificij integritatē, & perfectionem, quæ cum sit res grauissima, non est alteri facile postponenda. Neque tunc celebrans tenetur, *etiamsi possit sine scandalo & infamia*, ad se vocare Confessarium, quia non conuenit sacrificium iam inchoatum abrumperet. Excipit Suarez *in eadem sect. 4. §. Quinta & grauis causa*, nisi talis iudicaret se non posse aliter, quam per Penitentiam Sacramentum ad contritionem peruenire; quod vix contingere potest facienti quod in se est: quandoquidem sufficiens auxilium diuinum nunquam deest, illud in necessitate humiliter petenti, nec prauæ voluntatis obicem ponenti, prout liberum est homini ratione venti, qui libertatem habet & dominium in ijs que ex ipsius voluntate pendent.

Quod si ante consecrationem quidem, sed inchoata iam Missa, memoria prædicta, aut lapsus in peccatum superuenierit, addit Suarez ex D. Bonauentura & Syluestro, quando potest absque incommodo Confessor ad altare vocari, id faciendum esse: quia talis Missæ pars cum sit extrinseca sacrificio, potest sine indecentia interrumpi rationabili de causa, ut solet fieri propter concionem, aut propter proum, aut propter oblationes quas facit populus. Cum vero nequit Confessor ad altare vocari, non tenetur celebrans ad illum quærendum, Missam inchoatam relinquere, quod præter D. Bonauenturam sentiunt Sotus, à Victoria, & Nauarr. imo & D. Thomas: Quos citans Suarez, rationem addit; quod quamuis prima illa Missæ pars non sit de substantia sacrificij: tamen ex institutione Ecclesiæ simul fit cum sacrificio per modum vnius actionis sacræ, ideoque postquam Missa sentit inchoata, debet absolui.

Denique, si antequam Missa sit inchoata, eadem memoria, vel lapsus in peccatum superueniat Sacerdoti, etiam si iam posito in altari, idem Suarez sentit cum Soto, talem debere, si possit sine scandalo vel infamia, exutis etiam sacris vestibus querere Confessarium potius, quam non præmissa confessione communicare, quia ex parte sacrificij excusari non potest, cum actio sacræ in qua perficitur nondum sit inchoata.

107.

Quintus casus est, necessitatis satisfaciendi suo officio: qualis ob longiorem distantiam ab alijs Sacerdotibus solet esse in parochia rusticana, qui tenetur celebrare diebus festis, ut populus Missam audiat. Nam quando nequit copiam Confessoris habere, potest propter quomodocumque necessitatem cum inferiori penitentia celebrare non præmissa Sacramentali confessione. Id quod Concil. Trident. sess. 13. capit. 7. attingit, simul iniungens, ut talis postea quamprimum confiteatur. Monet autem Henriquez *in sequent. §. 6.* aliquos extempere talem necessitatē excusantem ad eos, qui egestate preui celebrant Missam, ut ex stipe inde accepta se sustentare valeant.

Item Parochos qui celebrare solent pro defuncto præsentem, aut pro benedictione nuptiali. Ac demum Sacerdotes qui ex obligatione capellaniam tenentur dicere Missas. Verum semper expendendum est, *inspectis in talibus circumstantijs*, an necessitas vera urgeat, desitque copia Confessarij: quia ex Concil. Trident. in citata sess. cap. 7. in fine, vtrumque id requiritur, ut qui conscius sibi est peccati mortalis celebret non præmissa confessione.

Circa hunc autem casum quedam occurrunt notanda pro praxi quotidiana. Primum est: quamdiu quidem istiusmodi necessitas durat, tamdiu durare excusationem celebrandi cum sola interiore penitentia; sed talem Sacerdotem debere sibi cauere ne inde sumat occasionē facilius peccandi: imo, si frequentius talis necessitas ei accidat, debe-

re Confessorem querere cum maiore labore & dispendio suo; quod Doctores communiter aduertere habet Suarez *in eadem versu, vltima causa*. Secundum est, quod habet Sotus *in 4. distinct. 12. q. 1. art. 4. colum. antepenult.* cauendum esse à consuetudine & fraude. Cum enim debeat quisque potius consulere salutem animæ suæ, quam temporali vitæ aut honori, is qui in concubinato, aut in alio peccato perfluit, debet à sacris omnino abstinere, quamdiu peccandi occasionem non amouet. Tertium est: in hoc negotio licentiâ Parochis datam, intelligendam esse pro illis solum diebus, in quibus est officio tenentur sacrum facere: in alijs enim diebus, in quibus obligatio non urget, non debet conscius sibi peccati mortalis, sicut nec alius Sacerdos, facere sacrum non præmissa confessione; nisi aliqua necessitas scandalum aut infamiam urgeret. Quartum est: quanta debeat esse distantia ab alijs Sacerdotibus in proposito casu, non posse generaliter definiiri, sed relinquere iudicio viri prudentis ex consideratione locorum, temporum, & personarum: pro horum enim varietate quidam facile faciunt inter vnius leuicæ, quidam difficulter: & quidam tale iter facere non possunt sine scandalo, aut notâ ignominie: quidam vero possunt. Item quidam possunt aliquando facere illud, non autem frequenter, cum tamen illis frequenter contingat peccare.

His adde quasdam esse causas, quæ etiam videantur, non sunt tamen sufficientes, ut conscio sibi peccati mortalis liceat communicare cum interiore penitentia, absque exteriori confessione. Eas Henricus *in sequenti cap. 47.* persequitur: attingit satis erit. Prima igitur est deuotio, qua quis optat frui communionis fructu. Secunda est, spes habendi proximo quoque tempore Confessarium magis notum, magisque idoneum. Tertia, peccatum quod sine graui damno detegi nequit illi Confessario, cuius datur copia. Quarta, casus reseruat. Namque prima causa non inducit urgentem necessitatem communicandi: secunda vero & tertia, non inducunt penuriam Confessarij: quia ex hypothese adest cui valide fieri possit confessio: nam non definit effectiueus ex eo, quod detur magis idoneus: nec definit confessio valida esse ex eo, quod taceatur peccatum, quod sine graui damno aperiri non potest: quarta denique non minus impedit Eucharistie sumpcionem, quam Sacramentalem absolutionem.

De penuria Confessarij, quæ cum antedicta necessitate concurrere debet, ut conscius sibi peccati mortalis licite communique, non præmissa Sacramentali confessione.

SECTIO II.

Penuria Confessarij, quæ concurrere debet cum necessitate, ut is qui sibi conscius est peccati mortalis, possit licite communicare non præmissa confessione Sacramentali, tunc contingit, cum non adest Sacerdos habens iurisdictionem super peccata mortalia, aut super aliaque eorum, quorum conscientiam is habet, qui communicaturus est: aut licet habeat, non potest tamen sine graui damno in vita, vel fama, vel rebus externis confessio illi fieri, prout vir prudens consideratis circumstantijs determinaret. Vnde sequitur talem penuriam contingere posse in sequentibus casibus.

Primus est, cum proprius Sacerdos haberi non potest, nec accepta est licentiâ confitendi alteri. Sine iurisdictione enim ordinaria, vel delegata non datur Sacramentalis absolutio. Quod si quis licentiâ haberet eligendi sibi Confessarium, teneretur ea uti ad obseruationem præcepti de quo agimus, præmittendi confessionem Sacramentalem sacræ communioni; nam tunc non censetur laborare penuria Confessarij, si adit quem eligit: sicut nec ille, cui diues fecit potestatem de suis bonis quantum velit sumendi, censetur pati rerum penuriam, per quam excusetur ab obseruatione præcepti de elemosyna.

Secundus casus est, quando peccator non temere, sed rationabiliter timet Sacerdotem illum, qui solus adest habens potestatem audiendi confessiones, non seruaturum sigillum Sacramentale, aut aliam grauem iniuriam sibi illaturum aut

dita

ditæ confessione; nam talis timor causa est excusandum à confessione sufficiens, ex cōmuni Doctorum sententia, prout notat Suarez in eadem sect. 4. §. Tertius casus, addens ex Maiore, & Nauar. id procedere, cum quis tantum habet peccatum illud mortale de cuius confessione timet graue damnum. Nam adhuc habens alia, de quibus non timet detrimentum, vt cōmunicaturus satisfaciat præcepto de quo agitur, tenetur illorum omnium facere confessionem, tacendo illud de quo si sibi merito timet. Quantum autem & quale debeat esse huiusmodi detrimentum, tractari solet cum de integritate confessionis agitur, vt actum est in præced. libro 6. cap. 5. sect. 3. & 4. Vix autem aliud vniuersæ statui potest, quam moraliter & prudenter id esse iudicandum ex circumstantiis. Aduerte vero obiter ex Soto in citato art. 4. sub finem, solam verecundiam nō esse sufficientem causam comunicandi sine confessione, cum inter huius conditiones debitas ponatur, vt sit verecunda.

Tertius casus est non ab similibus præcedenti, cum peccator habet casum reseruatam Superiori quem adire non potest, nec facultatem alteri confitendi ab eo petere: tunc enim vrgente comunicandi necessitate, de qua dictum est antea, potest communicare confessione non præmissa: quod sentientes aliquot auctores, referens Suarez, *ibid. consequenter §. Quartus casus*, monet procedere cum quis non fuerit sibi cōfessus alterius peccati mortalis, quam eius quod reseruatum est. Alia enim mortalia habens, deberet confiteri inferiori, qui ob vrgentem necessitatem ipsum absolueret cum onere & obligatione comparandi coram Superiore, oblata cōmoditate. De qua re plenius in præcedenti libro octauo capit. sexto.

Si queras, an idem seruari debeat, si alia peccata quæ is habet sint tantum venialia. Respondetur negatiue, si habeatur tantum ratio præcepti de quo agimus, quod comunicaturo imponit tantum confessionem mortalium. Si vero habeatur ratio peccatoris existimantis se nō esse contritum, sed solummodo, attritum potest ex naturali lege præscribente sancte suscipiendum Sanctum sanctorum, obligatio esse confitendi; vt scilicet virtute Sacramenti, quod vim habet conferendi gratiam iustificantem, fiat ex attrito contritus, non ponens eidem gratiæ obicem.

Quartus casus est, quando quis præsentem habet Sacerdotem cui potest legitime confiteri; sed de propinquo, aliū expectat cui solet confessionem facere cum maiore deuotione, de quo an præcedentibus adiungi debeat, dubitatur. Aliqui enim affirmant, tunc sufficientem causam esse differendi confessionem, etiam si communicare, aut sacrum facere necesse sit. Aliqui vero id negant; vtrosque *sub initium eiusdem sectionis* refert Suarez; & posteriorum sententiam merito sequitur: quia talis non potest vere dici penuriam pati Confessarij, vt manifestum est. Vnde nec ea de causa posset sine peccato confessionem vltra annum differre. Accedit, quod inde non priuatur cōmoditate postea confitendi illi, cui solet deuotius; sed potius disponatur ad talem maiorem deuotionem.

Dei: ad qua tenetur ille, qui sibi conscius peccati mortalis comunicat confessione Sacramentali non præmissa, ob necessitatem, & Confessarij penuriam.

SECTIO III.

Certum est teneri ad interiore penitentiam, vt omnino necessariam adulto, ad exeundum ex statu peccati mortalis, dicente Domino Lucæ 13. Nisi penitentiam habueritis, omnes peribitis. Difficultas autem est, an necesse sit talem penitentiam esse perfectam contritionem. Quam laudat tractans Suarez *tomo 3. disp. 63. sect. 2. & disp. 86. sect. 5.* resoluit, eum qui habet conscientiam peccati mortalis, nec confiteri potest, teneri ad habendam contritionem, priusquam Eucharistiam suscipiat; ita vt nusquam digne suscipiat, nisi probabiliter & inculpate existimet sibi per contritionem remissum esse peccatum suum. Id quod confirmat plurimum tam patrum, quam Scholasticorum Theologorum auctoritate, aliquot rationib. in quibus immorari necessarium non est ad nostrum institutum. Satis enim erit notare

id esse consentaneum tum doctrinæ traditæ in Concil. Trident. sess. 13. cap. 7. quod idem author bene offendit: tum etiam rationi, quia is qui contaminatus peccato mortali manducat corpus Christi, indignè manducat: ideo enim tali manducationi ab Apostolo præmittenda præscribitur sui ipsius probatio: ad conscientiam nimirum expurgationem ab huiusmodi sordibus: quæ expurgatio sine Sacramentali confessione non obtinetur per aliam penitentiam quam per perfectam contritionem; vt satis intelligitur ex ijs quæ Conc. Trid. sess. 14. cap. 4. de illa, & de imperfecta, quæ attritio dicitur, tradit.

Vnde sequitur illum, qui cum sola attritione recipit hoc Sacramentum, non sancte, sed indignè recipere illud, vt potest qui recipiat in peccato mortali. Nec dici potest ipsa manducatione sanctificari recipientem; quia prius est vt manducet Sacramentum, quam vt recipiat illius effectum. In termino enim manducationis datur sanctificationis effectus, cui obex ponitur dum ipsa manducatione mortaliter peccatur; vt censetur contingere, cum quis sciens & videns se esse in peccato mortali, ideoque indignum, manducat nihilominus. Excusabitur autem à tali peccato indignæ manducationis, poteritque tanquam non ponens obicem recipere primam gratiam, iustificariue ille, qui bona fide putat se contritum, quamuis reuera non sit: aut existimat quidem se tantummodo attritum, sed ex ignorantia excusabili putat ad hoc Sacramentum nihilominus licere sibi accedere, siue quia sic forte edoctus est à suis doctoribus, siue quia sentit se habere propositum absolutum & efficax non peccandi de cætero; neque aliquid amplius, quantum capere potest, sibi necessarium esse iudicat.

Quam etiam doctrinam tradens Suarez *in citata sect. 5. §. Ad fundamenta*, consequenter addit, difficultatem habendi perfectam contritionem, quam aliqui pati possunt propter peccandi consuetudinem, vel propter speciales occasiones, non excusare ab illa habenda; ne quidem cum necessitas adest statim comunicandi: quia semper adest facultas cum diuina gratia habendi contritionem ipsam, vincendi que talem difficultatem, quæ in attritione tanta est, quanta in contritione: quando quidem tota posita est in proposito absoluto & efficaci non peccandi de cætero; quod si semel concipiatur, perinde facile erit cum diuino auxilio ad detestationem peccati commissi mentem eleuare ex motiui amoris, ac ex motiui timoris Dei. Non minus vero quam ad contritionem, tale propositum requirit ad attritionem, quæ cum Sacramento sufficiat ad iustificationem peccatoris, patet ex Conc. Trid. in cit. cap. 4. dum statuit eam, scilicet attritionem, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ, Dei donum esse, & Spiritus sancti impulsam; non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum momentis, quod penitens adiutus, viam sibi ad iustitiam parat.

Certum est secundo, Sacerdotem qui sibi conscius peccati mortalis, non habens copiam Confessarij, vrgente necessitate celebravit non præmissa confessione Sacramentali; teneri iure Ecclesiastico confiteri cum primum potest. Id enim illi aperte præcipitur in Concil. Trident. sess. 13. cap. 7. in fine: Quod præceptum non pertinere ad laicos pari modo comunicandos, aduersus Nauar. vrget Suarez *in e. quest. sect. 7.* hoc argumento; quod obligatio legis positivæ non sit amplius extendenda, quam verba eius in sua proprietate intellecta requirant. Non enim alia nobis intimatur Superioris obligantis voluntas; quam declarata eiusmodi verbis: solaque voluntas intimata inferiori, hunc obligat. Neque ad obligationem sufficit, quod Superioris voluntas fuisset obligandi ad aliquid, si ipsum in mentem ei venisset; reuera autem non venit; sicut nec sufficit ad reatum peccati, quod quis succubisset tentatus si tentatus non fuit, neque succubuit. At vero Concilium mentionem facit de solis Sacerdotibus, non præmissa confessione celebrantibus.

De quorum numero idem Suarez monet esse Sacerdotem, qui in die Parasceues facit officium, in quo nec consecrans, nec sacrificans comunicat. Item eum qui post consecrationem mortaliter peccat, aut peccati mortalis prius commissi, tunc primum recordatur, & cum interiore contritione comunicat; ac ad id eum, qui conscius sibi pec-

VAL
CIS
P...

IIO.

cati mortalis assumitur ad complendum & consummandum sacrificium inchoatum ab alio, quem forte contingit mori post consecrationem: quia talium actio proprie est Sacerdotis, tanquam publici ministri sacrificium seu Sacramentum consummantis solemniter ritu Ecclesie: ita ut merito eiusmodi actio possit comprehendi sub nomine celebrationis, iuxta communem usum, & sensum illius vocis. Negat autem comprehendere eum qui per oblivionem solam, celebravit confessione non premissa, quia peccatum ipsius venit tantum illi in mentem post peractam celebrationem. Ratio est: quia Concilium de ijs tantum loquitur, qui habentes conscientiam peccati mortalis celebrant non premissa confessione. Oblitus vero peccati, non habet proprie illius conscientiam, cum hæc dicat actum importantem notitiam de presenti.

111. Restat de hac re vnum monendum, quod præclare tractat ipse Suarez *consequenter in sect. 8.* per se quidem loquendo, non esse illicitum paulo post commissum peccatum mortale, communicare premissa debita confessione: ex accidenti tamen posse esse peccatum graue. Ratio est: quia ex vna parte, quantumcumque breue intercedat tempus, potest esse talis conuersio hominis, ut non solum sanctus sit, sed etiam sanctior quam esset ante lapsum suum in peccatum. Ex altera parte vero fieri potest, ut qui tam cito communicat, generet alijs scandalum, quod maxime timeri debet quando peccatum est publicum, & in consuetudine, ac notum alijs. Item, ut exponat se periculo communicandi sine vera detestatione peccati, & firmo proposito emendationis: quia peccatum recens, non ita facile habetur odio: Cuiusmodi periculum contingit maxime in peccatis carnalibus, quæ vehementius adherent, magisque alliciunt, & excæcant hominem. Vnde consulendum semper est, nisi necessitas contrarium suadeat, ut post peccatum mortale commissum; homo, *etiam si videatur sibi dispositus*, abstineat à communione aliquo tempore saltem per diem, ut sese magis colligat, animumque magis à peccato ipso auertat, & ad Deum conuertat.

QVÆSTIO V.

Quæ dispositio corporis necessaria sit ad dignè sumendam Eucharistiam.

112. Ad hanc respondendum est, præter illud quod ratio vniuersæ dicitur, accedendum esse ad hoc Sacramentum illo corporis habitu & dispositione, quæ interiorem animæ reuerentiam & deuotionem ostendat: nihil præscriptum esse iure positivo, siue diuino, siue Ecclesiastico (quod etiam *disput. 68. sect. 1.* notat Suarez) nisi quod ex Concilio Bracharensi in cap. Ecclesiastica, distinct. 13. præceptum habeatur quoad Sacerdotem, ut quando communicat, sit stolâ ita circumseptus, ut de vna eademque, ceruicem, pariter & vtrumque humerum premens, signum crucis in suo appareat pectore; sique aliter egerit, excommunicationi subijci debeat. Quæ comminatio videri quidem potest indicare obligationem sub peccato mortali: sed, ut monet Suarez, si contemptus absit, censeri potest non esse tanta; tum quia res ea quæ præcipitur, non est admodum grauis; tum quia usus communis ostendit talem præceptum non esse in rigore illo receptum; ut argumento est, quod Episcopi Sacerdotem contrahentem non puniant, neque scandalum inde soleat prouenire: imo vix etiam timorati soleant illud non obseruare, quando commode seruari non potest. In particulari autem de eadem proposito dispositione dici potest, seruandum esse vsitatum Ecclesiastica consuetudine ritum satis simplicem, sati que notum; neque alias indiscriminatas ceremonias esse introducendas. Cuius ritus omissionem non carere aliqua culpa addit Suarez *in fine eiusdem sectionis*: etiam si contemptu scandalosè secluso, nihil sit in eo, quod videatur mortalem culpam inducere.

**

*

QVÆSTIO VI.

An aliqua corporalis fœditas sit impedimentum dignè sumendi Eucharistiam.

Hic satisfieri potest duabus propositionibus. Quibus præmittendum est primo, impedimentum dignè sumendi Eucharistiam, quoddam tale esse ex necessitate, ut est solum peccatum mortale: quoddam vero ex congruentia tantum, ut censeri potest peccatum veniale, aut aliqua corporis fœditas: atque posterius aliquando rationabili aliqua de causa posthaberi posse; prius nunquam. Præmittendum est secundo, corporis fœditatem vel esse perpetuam, seu ad longum tempus, vel temporalem sive ad breue tempus.

Prior ergo propositio est: Corporalem fœditatem per se non impedire ex necessitate, Eucharistia sumptionem, pro qua Suarez *in sequenti sect. 2.* plures citans Authores, hanc rationem addit: quod talis defectus corporis, nisi coniunctus sit cum peccato tanquam cum causa, vel cum effectu ipsius comitante, nihil referat ad honestatem morum, nec pertineat ad bonitatem, vel malitiam moralem (ad quod facit illud dictum Domini Matth. 15. Non lotis manibus manducare, non coquinat hominem) ideoque non debeat de se censeri obex Sacramenti, tanquam repugnans illius sanctitati, aut diuinæ gratiæ, est effectus illius primarius. Et certè durum esset, eum qui perpetuam haberet maculam (cum præsertim Christus non exhorruerit tægere leprosum, Matth. 8. nec tangi à patiente fluxum sanguinis Marci 5.) semper, aut longo tempore priuare hoc Sacramentum salutis; existentem alioqui puræ mentis ac vitæ inculpabilis.

Quod si macula temporalis sit, quæ breui auferenda speretur, eaque videatur aliquam indecentiam afferre; pariter videbitur reuerentia tanti Sacramenti exigere, ut susceptio illius differatur ad breue illud tempus, in quo ea auferenda est. Hocque sensu vult Suarez accipiendum, quod aliqui Sancti docent, tam corporis, quam mentis puritatem requiri ad huius Sacramenti susceptionem: ut scilicet significant, quando commode potest, expectandam esse corporis emundationem à macula qua fœdatur; sicut femina post partum aliquam diu expectare solet, non quidem ob obligationem aliquam præcepti, siue scripti, siue consuetudine introducti, ut patet ex cap. vnico, De purificatione post partum: sed ob decentiam; quandoquidem vna ex parte tales scemina ratione debilitatis non possunt accedere ad Ecclesiam, ut ibi Eucharistiam sumant; ex altera parte, illæ in tanta sunt necessitate, ut ad eas Eucharistia deferri debeat.

Posterior propositio est: Corporalem maculam propter aliquos effectus ex carefultantes, posse aliquando, si non de præcepto, & de necessitate, saltem de consilio, & de congruitate impedire sumptionem Eucharistia. Ad cuius probationem facit cap. Tua nos, De Clerico ægrot. in quo præcipitur, ut Sacerdos leprosus abstinere ab altaris ministerio, propter scandalum & horrorem populi. Facit etiam ratio, quia interdum propter corporis defectum aut maculam homo impeditur ne possit ita se disponere, ut cum debita deuotione & reuerentia ad Eucharistiam accedat: nimirum quia reddit illud ad res diuinas & spirituales tractandas ineptum, vel magnam mentis distractionem generat, variasque cogitationes suggerit, iuxta illud Sapient. 9. Corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. Quod quando contingit, dubium non est, consultum esse tantisper Eucharistiam differre. Imo id non facere, est peccatum veniale, cum homo operam dare debeat, ut cum actuali deuotione & reuerentia ad hoc Sacramentum accedat.

QVÆSTIO VII.

An carnalis pollutio, aut actus coniugalis etiam secluso peccato mortali, sint impedimentum dignè sumendi Eucharistiam.

Notandum est ex doctrina D. Thomæ 3° parte *questi. 80. art. 7.* pollutionem carnalem ex se non esse peccatum, cum

cum non sit immediate in potestate hominis: posse autem peccatum esse mortale, si proueniat ex causa mortali; vt cum ex affectu libidinis procuratur in seipsa formaliter; vel datur illius causa mortalis; cuiusmodi sunt ebrietas, turpia colloquia, impudica cogitationes voluntariae, aspectus, & contactus lubrici. Pariter quoque posse peccatum veniale esse, si proueniat ex veniali causa, vt ex aliquo modico excessu in sumptione cibi. Relinquitur autem ista naturae, quando causa ex qua prouenit nullum est de se peccatum: vt moderata sumptio necessariae refectiois, aut cubatio super latus ad capiendum necessarium somnum, auditio confessionum, vel allocutio sceminarum ob iustas causas, studium gratia docendi vel concionandi, positum in iis quae ad peccatum carnis pertinent. Id quod procedit ex Soto in 4. dist. 12. quaest. 1. art. 7. col. 5. etiam si prauius sit inde secutura, dummodo ab ista affectatio libidinis & consensus in eam. Adde ex eod. d. Thoma in vnijer sum, causam pollutionis posse esse triplicem: vnam extrinsecam, puta illusionem daemoneis; alteram intrinsecam ex parte mentis, videlicet praecedentes cogitationes turpes; tertiam intrinsecam ex parte corporis, nempe superfluitatem seu abundantiam cibi, vel potus, aut naturae debilitatem. His praenotatis respondetur ad quaestionem aliquo conclusionibus.

Prima est: Cum in homine pollutio secuta ex peccato mortali, sit etiam peccatum mortale, de ea facienda est Sacramentalis confessio ante Eucharistiae sumptionem. Hac patet per antedicta initio quarta quaestionis. Aduertendum est autem pro praxi; eodem die quo talis pollutio contigit communicare praemissa confessione, non esse de se peccatum mortale, prout ex Palud. habet Syluest. in verb. Eucharistia, 3. quaest. 10. in fine. Et ratio est: quia sublato mortali peccato, si quod inde remaneat impedimentum sumendi Eucharistiam, ipsum non est ex necessitate, sed sola ex congruitate, seu decencia; cuius defectus tantum constituit irreuerentiam venialem; ad quam iuxta communem Theologorum & Canonistarum sententiam, vt Soto notat in fine citat. art. 7. vitandam, siue vt in tali casu decenter communio sumatur, sufficit expectasse tempus viginti quatuor horarum. Ab eadem quoque potest excusare interueniens rationabilis causa communicandi: vt quando dies festus exigit Missam celebrari ab eo cui talis turpitudine contigit: aut ipse celebrare debet loco alterius absentis, aut oriatur aliqui aliquid scandalum: vt cum adest tempus, in quo quis ex suae congregationis consuetudine vel statuto, debet cum caeteris communicare, vel pro suo more debet Missam dicere; vel solemnem festiuitas adest in qua sentit magnam deuotionem & affectum communicandi, vel tempus adest lucrandi lubilaeum.

Dubitari autem potest: An proposita conclusio procedat quando quis de peccato suo mortali confessus est, antequam ex eo sequeretur pollutio. Ad quod respondendum videtur, non esse quidem necessarium id asserere: quia cum peccatum illud mortale deletum fuerit per confessionem, non manet malitia ipsius, ex qua pollutio mortalis secuta esse censetur: attamen esse tutius, tunc quoque eandem conclusionem seruare in praxi: confitendo scilicet ante communionem de tali pollutione, ad expressiorem explicationem grauitatis peccati praecedentis, quam effectus ex peccato ipso secutus manifestat plenius: sicut cum quis vulnerauit aliquem, & statim confessus est, ad expressiorem explicationem grauitatis illius culpa, de effectu ex ea secuto confitetur.

Secunda conclusio est: Pollutionem prouenientem ex causa tantum veniali impedire communionem solummodo ex congruentia. Ratio est: quia solum peccatum mortale in anima perseverans, communionem ipsam impedit ex necessitate, tanquam directe contrarium sanctitati Sacramenti, & ipsius principali effectui, qui est gratia sanctificans.

Tertia conclusio est: Si pollutio sit mere naturalis, contingens absque peccato etiam veniali, non esse quidem de se impedimentum sumendi Eucharistiam, praeterquam ratione suorum effectuum. Hac quoad priorem partem satis patet ex antedictis in praeced. quaest. 6. quando quidem de ea tanquam de quadam corporis foeditate iudicandum

est. Quoad posteriorem parte non videtur patet: quia pollutionis effectus censentur ipsam sumptionem impedire, si in homine maneat: vt foeditas corporis ob indecentiam immunditiae valis in quo coeleste hoc fereculum excipitur: & distractio mentis, ob indeuotionem, quando pollutionem passus se adhuc sentit ineptum ad res diuinas tractandas; patiendi varias distractiones & mentis euagationes, prout solet vsueneri hominibus vulgaribus; quibus propterea consulenda est dilatio sumptionis Eucharistiae, donec quieti sint, & a talibus impedimentis liberi: licet ad illam non obligentur saltem sub mortali, prout in Summa de Sacramento, num. 81. Franciscus a Victoria expressit: dummodo tamen quantum possunt, colligant se & vniant Deo. Nam etsi patiantur aliquam mentis euagationem, illa tamen, cum nec in se voluntaria sit, nec in sua causa, est absque peccato. Vnde cum occurreret aliqua necessitas, vel specialis utilitas, taliter distractus non tenebitur sacramentum communionem, vel sacrificium differre propter eiusmodi passionem inculpabilem; quamquam cum minori actuali aptitudine & deuotione ad Sacramentum accedens, percepturus non sit forte tantam spirituales dulcedinem, quantum alioqui perciperet.

Imo cum pollutio deprehenditur ex daemoneis tentatione prouenire (vt cum nulla data illius causa solet accedere, eo tempore quo statuit quis communicare) contemnenda est prout Suarez quoque notat in citata disput. 68. sect. 2. vers. Ex hac: enitendo tamen cum reuerentia & deuotione debita, ad tantum sacramentum accedere. Multo etiam magis contemnenda est, si credatur ex causa mere naturali prouenire, omninoque inuoluntaria esse; vt communiter contingit in iis qui ex natura infirmitate patientur diuurnum seminis fluxum; aut ex nimio timore in eam prolabendi, quo aliqui nimium solliciti de ea vitada in eam prolabuntur; quibus ideo consulendum est, vt ab huiusmodi consideratione animum auertant, & se committant Deo in re qua contingens sine ipsorum consensu in illicitam delectationem, non potest magis foedere animam, quam sputum, vrina, aut aliud corporis excrementum.

Quod maxime inculcari potest personis spiritualibus, & timoratae conscientiae, quibus Deus saepe tale quid contingere permittit ad humilitatem, & maius meritum ipsorum, vt de se D. Paulus testatur, in priori ad Corinth. 12. dicens: Et ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meae, &c.]

Vltima conclusio est: Eodem modo iudicandum esse in hac re de actu coniugali ac de pollutione, tum qua communionem habet corporis foederatam; atque adeo vt possit esse tum peccatum mortale, vt cum quis cognoscit suam tanquam alienam; tum veniale, vt cum quis suam cognoscit praecipue ob carnalem delectationem; tum etiam nullum, vt cum eandem cognoscit tantum causa prolis suscipiendae, vel ad reddendum debitum peticum; ex D. Thoma in citato art. 7. ad 2. & pluribus aliis quos referunt Henriquez in Summa lib. 8. cap. 51. § 3. lit. K. & Thomas Sanchez in lib. 9. de matrimonio, disput. 13. num. 5. In quo tertio casu, si ad communionem accedere velit, suae voluntati relinquitur, in cap. Vir cum propria, 33. quaest. 2. Extra eum casum vero, tum in eodem cap. Tum in pluribus aliis, eadem quaest. 4. saltem vt salubre consilium, praescribitur abstinencia a communiione, intellige vnus dici, iuxta communem Theologorum & Canonistarum, vt ante ex Soto reuelim. 3. sententiam. Talis vero praescripi ratio esse potest, quod ex eiusmodi actu, quando ex nimia concupiscentia carnis, & affectu voluptatis procedit, oriatur magna distractio, hebetudoque mentis ad res spirituales: cum qua, etiam delecto iustam penitentiam peccato, accedere ad Eucharistiam, regulariter habet irreuerentiam venialem: quod Suarez quoque ex D. Thom. & nonnullis aliis notat in eadem disput. 68. sect. 2. in fine. Aduerte obiter, quod etiam admonet a Victoria in fine citati num. 81. bonum quidem esse, vt post Eucharistiae sumptionem vir abstineat a propria vxore; id tamen non esse de necessitate.

Q U E S T I O V L T I M A .

An ad digne suscipiendam Eucharistiam, necessarium sit suscipientem ieiunium esse.

118. **Q**Uæ huc pertinent Suarez *ibid. sect. 3. 4. 5. & 6.* late persequitur, quæ quam brevissime fieri poterit, ad proximum accommodatæ, complectemur aliquot documentis.

Primum est iure quidem diuino prohibitum non esse Eucharistiam sumere post cibum & potum: conuenienter tamen ab Ecclesia præceptum esse, ut tantum à ieiuniis sumeretur. Prior pars patet ius diuinum, nec scriptum nec traditum habeatur; nec ex Christi institutione colligatur, aut ex natura rei, quia Christus illam porrexit Discipulis postquam cœnatum est: nec tale quid est res de se mala. Posterior pars constat ex Ecclesiæ usu ab Apostolis accepto, ut traditur in cap. Liquido. De consecrat. distin. 2. & plurium Patrum & Conciliorum autoritate confirmat Suarez in citata *sect. 3. dist. 1.* talisq; præcepti conuenientiam repetit. Tum ex Spiritus sancti assententia, per quam Ecclesia in fide & moribus errare non permittitur.

Nec obicias præmemoratum Christi factum: qua non fuit, ut ipsum in eo imitaremur, sicut nec cum circumcidi aliaque legalia seruare voluit. Tum etiam ex reuerentia huic Sacramento debita: quia inde instruuntur fideles corpus Domini diiudicare, seu discernere à communibus cibis, ac etiam ponderare, quod Christus sit primus & præcipuus ipsorum cibus. Vitatur etiam periculum vomitus, mensque liberior est & expeditior ad res diuinas cum deuotione tractandas.

Secundum documentum est, Ieiunium quod ante communionem necessarium est ex Ecclesiæ præcepto debere esse naturæ, seu quo nihil à media nocte sumptum sit per modum cibi vel potus, ne quidem in modica quantitate, ex cap. Nihil, §. Nullus, 7. quæst. 1. aut per modum medicinæ, seu intentione tantum subueniendi alicui occurrenti corporali necessitati. Istud est D. Thomæ 3. par. quæst. 80. art. 8. ad quartum. In quo omnes Theologos conuenire Suarez monet in *seq. sect. 4. sub initium.* Atque ad eius confirmationem facit Ecclesiæ consuetudo: quæ optima interpretis est legum in ealatarum. Idem tradens Henriquez in *sua Summa lib. 8. cap. 49. §. 2.* addit id procedere quæcumque illud modicum non sit nutritium, ut papirus; nam nec aqua nutritiua est. Item quantumcumque; illud postquam traiectum est in stomachum, statim euomat: quia ex eo non cessat ratio cibi vel potus sumpti.

De ieiunio natura necessario ad Eucharistiam digne sumendam.

S E C T I O I .

119.

AD huius intelligentiam, notandum est primo, tunc dici aliquid per modum cibi vel potus sumi, quando ore accipitur, & propria actione vitali in stomachum traicitur edendo vel bibendo: quod quia contingit non tantum cum refectio corporis, sed etiam cum medicina sumitur, *vere enim hæc comeditur aut bibit: sicut illius, ita & huius sumptione ieiunium naturæ frangi censetur; non item cum quis deglutit sanguinem, aut alium quemcumque humorem ex capite in os descendentem* (quod pluribus in margine citato habet Henriquez in *seq. cap. §. 50. 4.*) quia tunc non vere comeditur, cum non traicitur in stomachum quod extrinsecus ore sumptum sit: nec etiam cum quis aliquid extrinsecus ore sumit quidem, sed illud casu & præter intentionem deglutit, ut cum quis muscam aut aliquas guttas pluuiæ inaduerterter deglutit, aut cum prægustando iusculum, quod expuit, aut adluendo os, aliquid cum salina casu & contra intentionem traicit. Neq; opus est, ut illud sit in saliuam conuersum, ut Syluester *Eucharistia 3. quæst. 6.* habet ex Palud. in 4. *distin. §. 8. quæst. 2. art. 2. concl. 2.* Addit cum Sylu. Suarez ex D. Thomæ quantitatem sic sumptam debere esse valde paruum, quia debet ita permisceri saliuæ, ut possit cum ea per modum vnus traici.

Notandum est secundo, de reliquiis quæ manent in ore ex præcedenti die; siquidem casu, & præter intentionem in

stomachum traiciantur, non ideo solui ieiunium naturæ, quia non sumuntur per modum cibi vel potus, sed per modum saliuæ: si vero præuise ab homine deglutantur ex certa scientia, & intentione, idem ieiunium solui & communionem impediri sentit Palud. Quod Tabiena in verbo Communionis scrupulosum iudicat, non tamen Suarez in *eadem sect. 4. dicto 2. in fine*, censens, quia tunc sumuntur potius per modum cibi, quam per modum saliuæ, consulendum esse potius ut expellantur, quam traiciantur. Item cum quis noctu misit aliquid in os, ut faccarum, paulatim deglutendum, si illud durer vsque ad initium sequentis diei, ita ut post mediam noctem aliquas partes illius in stomachum traiciat, solui ieiunium naturæ, tradit Palud. in *citata conclus. 2.* Et probatur, quia partes illæ sunt cibus, non autem cibi reliquæ, manentes casu in ore, earumq; ex ore stomachum traicentio materia ducatio est.

Notandum est tertio, quod per cibum aut potum etiam in modica quantitate sumptum soluat ieiunium naturæ, haberi ex Concilio II. Bracharensi, can. 10. Dum præcipit deponi eum qui non ieiunius, sed quocumq; cibo sumpto oblationem consecrauerit in altari. Et ex Concilio Trid. Can. 1. dum prohibet, ne quis post cibum atque potum quemlibet minimum sumptum, Missas facere præsumat.

Notandum est quarto, quod cum præceptum istud detur tantum de ieiunio naturæ à media nocte vsque ad sumptionem communionis, ab hac per illud non excludi eum qui propter præcedentis diei nimium cibum, perinde est indigestus, ac si eodæ die comedisset, prout satis significat D. Thomas in *cit. quæst. 80. art. 8. ad 5.* Neque etiam imponere obligationem aliquam abstinendi à potu post communionem. Quamquam ut D. Thomas *ibidem ad 6.* annotat, deuotio & reuerentia tanto Sacramento debita exigit, ut facer ille cibus prophano communique cibo non facile miscatur, ex cap. Tribus, de consecrat. distin. 1. & ex cap. Si constituerit, De accusat. ubi puniuntur Sacerdotes, qui cum præcedente nocte in taberna fuisset, nec post dormiisset, Missam dixerit non quod sit necessarium inter sumptionem communis cibi, & sacræ communionis interuenire somnum, iuxta communem sententiam teste Nauar. in *Enchir. cap. 21. num. 53.* sed oboneratum adhuc cibus stomachum; in impedimentum deuotionis & reuerentiæ requisitæ ad tanti Sacramenti debitam susceptionem. Exigit quoque eadem deuotio ac reuerentia aliquam temporis moram poni in gratiarum actione post communionem, aliaque pia occupatione, qua Christo à nobis suscepto ante exhibeamus aliqua religiosa obsequia, quam ad alia diuertamus; cuius exhibitionis proximum trademus in fine sequentis capituli.

De necessitate ob quam licet non ieiuno Eucharistiam sumere.

S E C T I O II .

Tertium documentum est, interdum necessitatem hominis, & reuerentiam Sacramenti excusare ab obseruatione præcepti Ecclesiastici de quo agimus. Ratio est, quia cum sit positium, non obligat tam stricte, quin aliquando cesset obligare; & tunc maxime, cum vel necessitas hominis, vel reuerentia Sacramenti id exigit. Quia enim in productum est in spirituales utilitatem hominis, & reuerentiam Sacramenti, non debet contra illas militare.

Necessitas autem hominis, eaque sola, ob quam potest quis communicare non ieiunius, contingit ex communi Doctorum sententia, prout tangit Suarez in *memoria. disp. 68. sect. 5. in initio*: quando in mortis articulo constitutus debet accipere viaticum, nec potest sine graui detrimento, aut eius periculo probabili (quod Medici iudicio expendendum est) ieiunius expectare tempus commodum, nec intempertium; id est, quale expediret ad reuerentiam Sacramenti, ac quod non ferret magnam difficultatem in eodem Sacramento habendo. Atque ad talem necessitatem propositum præceptum non extendi ostendit tum recepta consuetudo Ecclesiæ; tum etiam ratio. Nempe quod alioqui tale præceptum impediret ad impletionem diuini præcepti, de sumenda Eucharistia, quod obligat in mortis articulo, si vnquam alias ac constituto in maxima necessitate, tolleretur auxilium oportum,

tunum, sibi quod debitum: quorum neutrum de intentione præcipiens fuisse, certum est.

Procedit autem istud, non tantum in casu mortis naturalis, sed etiam violentæ; quando neque hæc ipsa differri potest, nec communicio anticipari, tunc enim eadem est necessitatis ratio, quæ in articulo mortis naturalis.

Si quæras: An liceat illo modo sæpius communicare in eadem ægritudine? Respondetur distinetione, (vt in ead. sect. responder. Suarez & consentit Henric. pluribus aliorum citatis in memorato lib. 8. cap. 50. §. 1.) nempe si ægrotus post sumptum viaticum breui solum tempore in vita perseveret, non esse illi sæpius dandum hoc Sacramentum post cibum vel potum; quia tunc nulla est mortalis necessitas, quæ censeatur vrgere. Si vero perseveret diutius, vt ad octo vel decem dies, primum esse sentire, quod Ecclesia prohibere nolit ipsum post cibum vel potum communicare, si moraliter loquendo non possit ieiunare. Nam maxime indigent ope & subsidio tanti Sacramenti ad vincendas occurrentes tentationes & peccandi pericula superanda, nec valentem præstare quod præcipitur: pia mater Ecclesia non videtur velle suo præcepto, cum tanto spiritali dispendio adstringere.

Hic occurrit monendum, sententiam Ioan. Maioris fuisse, quam referunt & reiciunt Franc. à Victoria De Sacrament. num. 83. & Sotus in 4. distinct. 12. quæst. 2. art. 8. colum. penult. licere Sacerdoti iam sumpto cibo consecrare (clanculum tamen) propter necessitatem infirmi, idque sine sacris vestibus, & sine Missa, per sola verba consecrationis, ita vt Sacramentum non sumat, sed solum porrigat infirmo, imo si hostia ex azymo desit, posse buccellam panis fermentati consecrare. Reiciendi autem ratio bona est, quam habet Suarez in eadem sect. 5. dubio 2. quod id repugnet communi Ecclesiæ consuetudini, & reuerentia huic Sacramento debita, prout de se patet. Sed si omnia rite seruentur, excepta circumstantia ieiunii, maior difficultas est, num liceat Missam celebrare, vt subueniatur proximo: qui aliqui excessurus est è vita sine viatico. Eam laicius tractat Suarez ibidem: & quamvis partem affirmantem probabilitate non carere censeat, negantem tamen (cum recepta Ecclesiæ consuetudo adimplatur) sequitur cum Franc. à Victoria & Soto ac Nauar. consentitque Henriquez dum in præced. cap. 46. §. 1. in fine, pluribus in margine citatis lib. D. ait, non licere Sacerdoti nõ ieiunio celebrare vt alios communit, licere autem (ad tit. idem in seq. §. 2.) Parocho ieiunio & contrito secundam Missam celebrare, vt morientem subditum communicare valeat: nisi aliunde sit impedimentum.

Cæterum pro praxi prouisum est istiusmodi difficultati per illud quod ab Ecclesia præscribitur in cap. Presbyter. De consecr. distinct. 2. & communis consuetudo habet, vt semper seruetur Eucharistia pro infirmis, ne contingat eos priuari tam necessario subsidio, tollaturque difficultas eam habendi, in promptu.

De reuerentia Sacramenti Eucharistia, ob quam licet non ieiunio ipsam sumere

SECTIO III.

Quod attinet ad reuerentiam Sacramenti Eucharistia, tres sunt præcipui casus in quibus ea excusat communicantem post cibum & potum. Primus est, quando aliqui grauis irreuerentia irroganda esset Eucharistia; vt quia combureretur, aut alias iniuriose tractaretur veniens in manus hæreticorum, aut aliorum infidelium: vel alia simili de causa. Secundus est, quando aliqui sacrificium Missæ relinqueretur imperfectum. Sic enim quando Sacerdos loco vini fundit aquam calici, nec id aduertit, donec illam sumptis, consumpta iam sacra hostia, debet iterum calici vinum infundere, illudque consecrare & sumere, vt sacrificium perficiatur. De qua re D. Thomas 3. part. quæst. 83. art. 6. ad 4. & cum eo alij, quorum meminit Henriquez lib. 8. cap. 50. in margine lit. N. Vbi & reicit eorum sententiam qui dixerunt tunc particulam hostia mixtam illi aquæ esse ex ore reddendam: nam id valde indecens est. Præterea quando Sacerdos sumptis iam cibo vel potu, siue per malitiam, siue per inadvertentiam dicit Missam: facta enim iam consecratio panis, nõ potest desistere ab inchoato sacrificio, donec illud

perficiatur; & sic non ieiunus communicare cogitur: quod digne facere potest poenitens, vt par est de suo peccato. Ante consecrationem autem, ex D. Thom. ibid. ad 2. turpius est ipsum recedere ab altari, quam Missam inchoatam persequi, cum id fieri potest sine infamia & scandalo; quod raro contingit, ita vt plurimum ea de causa sit prosequenda Missa inchoata.

Denique cū Sacerdos dicens Missam consecratio iam Christi corpore, ita morbo corripitur, vt sacrificium inchoatum perficere non possit, ipsum debet ab alio perfici ex cap. Nihil 7. quæst. 1. sique desit Sacerdos ieiunus, debet alius perficere etiam si non ieiunus, ex D. Thom. ibid. ad 1. & ex alijs quorum meminit Henriquez in cit. cap. 50. lit. O. Circa quod in §. 3. addit. si tale quid contingat Episcopo celebranti in Pontificalibus, nec haberi possit alius Episcopus, Sacerdotem non Episcopum posse quod superest Missæ perficere absque Pontificalibus, quæ non pertinent ad substantiam Missæ. Item si celebrans deficiat sumpta iam vtraque specie, nihil debere ab alio perfici, cum nihil desit de necessitate sacrificij.

Tertius casus est, quando necessarium est, vt Sacerdos huius Sacramenti reliquias sumat post iam sumptam ablutio- nem: plerumque enim fit vt ante eam illi non aduertantur, neque possint facile seruari in crastinum: quo casu Ecclesiam voluisse prohibere ne illæ sumerentur, probabile nõ est; præfertim cum sumptio ea, tantum sit circumstantia, & quasi complementum actionis consecrandi ac conuiuij sacri in ea peracti: ad quam actionem qui ieiunus accessit satisfecit præcepto Ecclesiæ, etiam si in ea priusquam totum sacramentum consummat aliquid aliud deglutit.

Id quod Suarez in eadem disput. 68. sect. 6. cap. 2. illustrat exemplis casuum in quibus soluitur nature ieiunium traiectione vini, quam consummatione totius sumptionis sacramenti Eucharistia. Primum est, cum in die Parasceues pars hostia consecrata in vinum conuicitur cum eo sumenda. Secundum est, cū in Missa hostia particula ad mixta sanguini, hoc hausto remanet in calice, infuso enim vino, quod cõuenientius est, quàm immisso digito, ad labijum calicis trahitur vt sumatur. Tertium, quando saluæ defectu hostia sic hæret palato, siue Sacerdotis, siue alterius communicantis, vt traici non possit, nisi accepto vino, vel aqua: quod item conuenientius est, etiam pluries, quàm digito propellere. In quibus casibus aliquid vini sic sumpti, ordinarie ante Sacramentum traicitur in stomachum. Doctrinam hanc tenentes authores idem Suarez citat: & contrariam aliorum notat procedere, quando tales reliquie sumuntur per modum integre communionis: vt fieri posse ex eo constat, quod in illis vere sit totus Christus. Alia, vero tales reliquias sumi posse illo quo diximus modo, etiam si grandiusculæ sint: quia in ea re solum attendendum est, quod sint pars proxime oblatis sacrificij, ad cuius consummationem pertineant, prout ante propositum est.

Quod si reliquæ essent ex alio sacrificio; aut ex eodem quidem, sed ipso penitus peracto, vt cum Sacerdos iam recessit ab altari: quoniam earum sumptio non haberet rationem prædictæ consummationis, sed distinctæ communionis; consultius est, vt idem Suarez addit, illas reseruare, nisi casus contingeret similis, primo supraposito, in quo nõ possent seruari sine reuerentia maiore, quam committatur sumendo post sumptum aliquid alterius cibi, vel potus: nam tunc ratio dicitur potius sumendas esse, quam tali irreuerentiæ exponendas. Nec obstat Ecclesiæ præceptum, quod quia institutum est pro reuerentia Sacramenti, nõ debet contra eam militare.

Si quæras: An huiusmodi reliquæ dari possint laicis communicantibus, postquam sumperunt ablutio- nem? Idem respondet negatiue; quia eorum actio communicandi censeatur omnino consummata per primam sumptionem Sacramenti, ideoque si eam sumptio reliquiarum sequatur, cum & ipsa sit vera communicio separatim facta; continget post primam communionem iterum communicare, quod non permittitur, vt nec post primam Missam dicere secundam. Vnde patet ne quidem ante ablutio- nem dandas illis esse, nisi moraliter loquendo dentur ita continenter, cum iam sumpta hostia, vt vna tantummodo moralis communicio esse, merito censeatur.

Si rursus quæras: An post Missæ sacrificium dispensans

populo

123.

VAL
ETS
P...

populo Eucharistiam possit tales reliquias sumere? Idem adhuc respondet, si sint particulae tunc consecratae pertinentes ad sacrificium quod celebravit, posse sumere, quia tota illa est una actio moralis. Si vero sint particulae in alia Missa consecratae, consultius esse ut serventur, sicut prius servabatur; quam ut ita sumantur. Addit alius citatis Henriquez in prius memorato cap. 50. §. 2. Sacerdotem, si post horam à tempore ablutionis reperiat reliquias aut formulas ab aliis preparatas, debere illas reservare in sacrario, sique id non possit fieri, ut cum celebrat in Eremitorio, licere illi eas sumere, etiam post interuallum, dum manet in altari.

CAPVT VII.

De ratione qua digne sumatur sacrosancta Eucharistia, ad spiritualis gustus suauitatem ex Christi praesentia sentiendum.

S V M M A R I V M.

- 124 Dignitas maxima sacrosanctae Eucharistiae, quae est motiuum summae reuerentiae ei exhibenda.
 125 Ratio procuranda eiusdem reuerentiae.
 126 Ratio procuranda humilitatis, cum ad Eucharistiae sumptionem accedendum est.
 127 Ratio timorem (cum quo item accedendum est) temperandi spe diuini auxilij.
 128 Non obstat ea spes quae preparationi animae incumbere debemus.
 129 Fines sacrosanctae Eucharistiae, memoria recolendi.
 130 Occupatio intellectus in considerata summa Dei bonitate, sapientia, & potentia relucente in Eucharistia.
 131 Occupatio eiusdem in remouendis rationem humanarum impedimentis occurrentibus aduersus fidei veritatem de eadem Eucharistia.
 132 Varij effectus Eucharistiae, ex quibus potest excitari voluntas ad illius desiderium, & quasi famem.
 133 Quali amore redamandus Christus dans se nobis in Eucharistia.
 134 Quantam ostendat in hac, si longa nos amoris magnitudinem.
 135 De agendis ipsa communionem.
 136 Agenda post communionem.

Hic ratio, prout à viro quodam pio obseruatum est, consistit primo in procurando, tum reuerentiam, tum humilitatem, tum etiam timorem temperatum; cum quibus conuenit accedere ad tam diuinum, ipsis etiam Angelis tremendum, Sacramentum. Deinde sancte occupando memoriam, mentem, & voluntatem: prout exigit res tanti momenti, prohibitis sensibus & appetitibus sensitiuis, ne illi vagentur, nec isti tumultuentur, sed timore & reuerentia aduenientis caelestis hospitatis compellantur in officio manere. Denique in agendo ea quae decent, siue in ipsa sumptione, siue post eam.

De procuranda reuerentia.

SECTIO I.

124.

Primum omnium ante communionem recolendi, seruataque in gestibus & externo habitu modestia, debemus procurare internam reuerentiam, concipiendo mentem, quam possumus sublimem, de tanto Sacramento, tam ab Angelis quam ab hominibus adorando, exultationem; nimirum verè certissimamque fidei actum eliciendo, quo firmissime credamus Christum in Eucharistia contineri. Namque si de ea, ut olim Hebraei de manna, interrogas; quid est hoc? sicut Moyses illis respondit Exod. 16. Iste est panis quem dedit vobis Dominus ad descendendum,] ita tibi Christus, qui veritas est, nec falli aut fallere potest, respondebit ex D. Ioanne cap. 6. Hic est panis de caelo descendens. Ego sum panis viuus, qui de caelo descendi,] & Matth. 26. Accipite & comedite, hoc est corpus meum. Quam igitur suscipienda est Eucharistiae dignitas, in qua Dei effusa in nos bonitas per immensam suam sapientiam, infinitamque potentiam sub accidentibus exiguae buccellae panis, mirabili inauditoque artificio accommodata

ad nostrum usum, coarctauit Christum: ita ut plura verissime contineat, qui haeres est vniuersorum:] ad Hebr. 1. Cui data est omnis potestas in caelo & in terra] Matt. 28. Quem Deus exaltauit, & dedit illi nomen quod est super omne nomen, ut in nomine Iesu omne genu flectatur, caelestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris,] ad Philip. 2. In qua gloria sicut facie ad faciem videndum se exhibens Beatorum panis est (de quo Luc. 14. Beatus qui manducabit panem in regno Dei] ita in Eucharistia dans se fide cognoscendum, cuius est viatorum. Id quod laetabundus exultans fidelis chorus, seu Catholica Ecclesia proficitur canendo, Ecce panis Angelorum factus cibus viatorum, &c. Proficitur pariter dum per publicos suos ministros nomine totius populi, certis horis (quia non potest continue) laudes coram eo diuinas decantant; itemque dum institutione festorum, erectione templorum, horumque exornatione, & ministeriorum ac ministeriorum, ac caeremoniarum varietate & maiestate, atque aliis quibus potest modis honorem & gloriam ei exhibendam curat; ad imitationem eius quae sursum est Hierusalem mater nostra, ad Galat. 4. in qua laus, honor & gloria sine vlla intermissione Christo datur ex cap. 4. Apocalyp.

Procuranda igitur est Eucharistiae reuerentia, mentem erigendo, expendendoque seria consideratione, quam dignum, quamque praestans sit illud quod nobis in eo porrigitur. Est enim Christus corpus sanctissimum, ex Virgine integerrima integerrimum, opera & artificio admirabili Spiritus sancti formatum, perfectissimum, rationi obsequentissimum ex materno utero sine matris dolore, & sine vlla virginalis claustris fractione egressum; cuius attactu depulsi sunt diuersi generis morbi ab hominibus, iuxta illud Luc. 6. Omnis turba quaerebat illum tangere, quia virtus de illo exibat, & sanabat omnes] cui obiecta est aqua, ambulanti super illius undas, sicut & caelum & terra, quando ipso patiente Sol & Luna obscurata sunt, & petrae scissae: quod post fustas nostri causa laeymas, percellas molestias & ignominias, toleratos labores itinerum, famis, sitis, vigiliarum, vinculorum, verberum, sputorum, coronae spinicae, & supplicij crucis: translatus est in caelum, & ad dextram Patris omnipotentis collocatum: idque cum quanto maiestatis & gloriae splendore; ineffabile est, & arcanum; quod excedens omnem mentis nostrae captum, humile silentio venerandum est: Atque cum tam glorioso corpore simul porrigitur, nobis viuificans ipsum, anima gloriosissima, quae ex primo momento suae creationis, diuinæ naturae intuitionem beata fuit, gratia ac donis Spiritus sancti sine mensura abundans, tanquam inexhaustus thesaurus omnium bonorum caelestium, de cuius plenitudine ceteri omnes acciperent,] ex cap. 1. Ioan. Virtutibus praeterea omnium pulcherrimas ac prestantissimas ornata, & meritis innumerabilibus maxima. Quinetiam (quod infinitis partibus dignus est) diuinitas porrigitur, cui hypostatice id ipsum corpus & anima illud informans vniuntur, ita ut in Eucharistia agnosci debeat eorum omnium creator & supremus Dominus, omnis boni auctor, perfectionum magnitudine & numero infinitus, maiestate supra quam cogitari potest augustissimus, & ideo cum omni animi submissione adorandus, & tanquam excedens omnem mentis nostrae captum humiliter suscipiendus potius, quam parum caute dispiciendus; ne, iuxta Sapientem Prouerb. 25. seruatores maiestatis opprimamur à gloria.

De procuranda humilitate.

SECTIO II.

Secundo loco procurare debemus humilitatem, quae Christus in ordine ad hoc Sacramentum commendauit, cum illud instituturus Discipulorum pedes lauit, seque exemplum dedisse ait, ut facerent quemadmodum ille fecit, Ioan. 13.]

Expendendo igitur, quod in nobis ad vilem corporis conditionem, accedat animae (etiam peccatis per confessionem expiatis) miser status, ob tot, tamque varias ad peccata propensiones, quibus est obnoxius; demitamus nos, atque erubescamus coram Deo, ponderantes quam indigni simus,

ut nostri

vt nostri causa tanta maiestas tam admirabile mysterium instituerit: siquē pudore & verecundia perfidē deploremus peruersitatem nostram, qua cum tanta negligentia & segnitie, Sacramentum omnium dignissimum usurpamus. Quod quidem (vt notatum est à D. Bonauen. in tract. qui inscribitur *incendum amoris*) primo Dominus noster propter nos ibi rotus est, nos autem raro vel nunquam ibi totum sumus propter eum. Secundo, ibi est pretium redemptionis nostrae: & non liberamur, quod restat per nos. Tertio, ibi vere est Deus, & non videmus eum ad quem videndum creati sumus. Quarto, ibi paratior est ad liberandum nos, quam nos liberari à misericordia. Quinto, ipse maximo studio ad salutem nostram, instituit hoc Sacramentum: nos vero tepide, imo toti frigidissimi sumus. Sexto, ibi est cum Angelorum frequentia; nos cum magna cordis irreuerentia. Septimo, ipse ibi ardens est, pro sua dilectione: nos ibi remissi sumus in gratiarum actione. Octavo, ipse ibi est cibus Angelorum ad nostram refectioem; & nos non gustamus eam, propter nostram corruptionem. Nono, quod dispergimus per culpam, ipse congregat per gratiam, nec tantum grati sumus. Denique ipse est panis confirmans cor hominis, & nos languidi manemus: fons est verberans, ex quo ad omnes Sanctos permanat omnium spiritualium donorum affluentia: & nos aridi ac talium donorum inopes inuenimur.

De spe cum timore coniungenda.

SECTIO III.

Tertio loco cum timor accedendi indigne ad sacrosanctam Eucharistiam, facile sequatur eam de qua agimus reuerentiam & animi demissionem, is quidem abiectus non est, quia misericors & miserator Dominus escam dedit timentibus se. [Psal. 110. sed est temperandus spe, qua sustentetur animus expectatione auxilij Dei, qui etiam proprio Filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo enim ille cum illo non omnia nobis donabit, ad Rom. 8. Gustate inquit Spiritus sanctus per os David Psal. 33.] & videte quoniam suavis est Dominus. Beatus vir qui operatur in eo. Diuites eguerunt & esurierunt inquirentes autem Dominum non minuantur omni bono.] Si te deiciat maiestas Christi in caelo regnantis: erigat te humilitas se tibi in cibum dare dignantis, ac desiderio desiderantis hoc Pascha manducare tecum. Magna fuit humilitas nascentis in stabulo; maior mortis morte ignominiosa in cruce, sed maxima iam regnantis in caelo, & nihilominus sub exigui panis & vini speciebus villis. tradentis se hominibus, abiectis; imo & sceleratis pro arbitrio tractandum, atque adeo comedendum, non vno tantum loco & tempore, sed vbiq; terrarum, & donec veniat; seu ad consummationem vsque saeculi. Pastor est bonus, qui proprio corpore pacit oves suas, nec venit ut perdat & mactet, sed vt illae vitam habeant, & abundantius habeant, ex Ioan. cap. 10. Nouit ipse, qui sapientia est aeterna, figmentum nostrum: expertus est nostras infirmitates, qui tam salutare nobis praescripsit aduersus aeternam mortem antidotum, & praestitit ad vitam aeternam subsidium. Non enim habemus, inquit Apost. ad Hebr. 4. Pontificem, qui non possit compati infirmitates nostras; tentatum per omnia pro similitudine, absq; peccato. Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiae, vt misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno.] Dicitur anima tuae, si nimio timore concutitur: Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei, & Deus meus, Psal. 25. Deinde fretus ope misericordiae diuinae, regna aeternae gloriae, domum tuam adueniant procede obuiam in spiritu humilitatis, & animo conuictio, atque admirans dic: Vnde hoc mihi, vt veniat Dominus meus ad me? non sum dignus vt intres subtectum meum: attamen dic verbo, & sanabitur anima mea. Iesus es: Dic anime meae, salus tua ego sum, Psal. 34.]

Quia vero tunc maxime diuinum auxilium adest, cum ipsi nobis non desumus, quodque nostrarum partium est facinus: tu interea ne deses sis, sed cum omni diligentia vilem tuam domunculam emunda, & recurre ad B. Viginis aliorumq; Sancto. um patrocinium, pro necessario ad tanti regis exceptionem apparatu obtinendo ex ipsius regia. Illi enim

domestici eius sunt & familiares, plurimum valentes apud ipsum auctoritate: dignitatis item ipsius, studiosissimi sunt, ac nostrae utilitatis amantissimi. Imitemur ergo rusticum, qui excepturus virum aliquem illustrem, casam quidem suam purgare potest; sed eam ornaturus, ad alienam locupletiorum opem recurrere cogitur.

De sancta occupatione memoriae, & intellectus.

SECTIO IV.

Ratio de qua agimus sentiendi suauitate ex Christi praesentia in sacrosancta Eucharistia digna sumptione, exigit ex parte memoriae, vt haec occupetur in recordatione finis ob quem ipsum Eucharistiae Sacramentum à Christo institutum est: qui multiplex ceterum. Ac primo, vt gloria Deo quam maxima redderetur per assiduum oblatione sacrificij, omnium quae esse possunt, dignissimi; etque par beneficiis in nos collatis, gratia referretur. Secundo, vt sua praesentia in tam humili specie, nos vehementius excitaret ad memoriam acerbae & ignominiosae mortis suae pro nobis obitae, simulque beneficiorum quae in nos per eam redundant; atque vt reuocato in memoriam, renouatoque sui erga nos amoris tanto argumento, nostras ad se rebelles voluntates traheret, iuxta illud Ioan. 12. Et ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum, significans qua morte esset moriturus.] Tertio, vt instar cibi quo velicimur nos intime peruadens amatissimus Dominus, sibi penitus coniungeret, eaque coniunctione merita laborum & cruciarum suorum nobiscum communicaret; nosque confortaret in hac arduissima vita, ac diuinitatis suae thesauro impleret, eleuaretque in excellentiam diuinam, ac tandem viuificaret vita beata.

Ex parte autem intellectus procurandum est, vt euocata cogitatione ab aliis rebus, is occupetur in eliciendo firmo viuoque fidei actu de Sacramenti Eucharistiae veritate; ex quo in administratione tanti mysterij defixus homo, conetur quanto studio potest diuinam adorare bonitatem, sapientiam, & potentiam; quia Dei perfectiones imprimis relucens in eiusdem Sacramenti institutione: bonitas quidem, quia quamuis Angelis peccantibus non pepercerit, tamen vt nos (crimini laeae maiestatis diuinae perinde reos) redimeret ab omni iniquitate, & exhiberet sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum, vniuersum ex quo, in quo, & per quem sunt omnia, demisit ad statum, quem cernimus in Eucharistia, abiectum, & iniuriis, ac ludibriis expositum. Sapientia vero, quia adeo accommodate ad imbecillitatem nostram, summa nostra necessitati consuluit, vt illius singulare remedium institueret eiusmodi, quod esset nobis perinde obuium & familiare, ac cibus quo quotidie vescimur. Potentia denique, quia supra omnes naturae leges tam admirabili inauditique artificio Christum verum Deum & hominem ad dexteram ipsius sedentem, in caeloq; regnantem, ita facit praesentem in terris, vt plurimis ac diuersis locis, ab omnibus & singulis fidelibus, sub exigua panis quantitate contentus, sumi possit in cibum vitae aeternae.

Occupetur item intellectus in remouendis rationum humanarum impedimentis, si quae occurrant, aduersus eandem fidei veritatem: vt possunt esse, quod ea videatur habere quaedam indigna Filij Dei maiestate, quae cum sit tantum continetur tamen re adeo contemptibili & exposita in finitis indignitatibus, quae ei inferri possunt, non modo à prauis hominibus, sed etiam à bestiis. Necolat igitur intellectus dictum Christi, Matth. 7. Beatus qui non fuerit scandalizatus in me] quodque ipse ea sua humilitate non reliquerit nos sine testimonio diuinae suae maiestatis. Sic enim eodem D. Matthaei loco, cum appareret homo vulgaris, signa eiusdem maiestatis data mandat renuntiare D. Ioanni Baptistae, in quiens discipulis ipsius. Ite, renunciate Ioanni quae audistis & vidistis: caeci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur.] Et in illo pauperissimo statu, quo natus iacebat in praesepio pannis inuolutus offensa est diuina gloria illius cui ex cap. 7. Danielis Millia, Millium ministrant, & decies centies centena millia assistunt] quando Luca 2. multitudo militum caelestis facta est laudantium Deum & dicentium, Gloria in excelsis Deo.] Item in statu illo ignominioso, quo quasi

crimino-

129.

130.

131.

criminosus pendeat in cruce, ostensum est Solis & Lunæ obsecratione, petrarum scissione, & aliis mirabilibus factis, quod esset verus Deus, nulli penitus peccato obnoxius. Sic enim *Matth. 27.* Centurio, & qui cum eo erant custodientes Iesum, viso terræ motu, & his quæ fiebant, timuerunt valde dicentes: Vere filius Dei erat iste.

Denique in abiectionis statu, quo est in Eucharistia; suæ diuinæ maiestatis præsentiam miraculis non tantum olim, sed his quoque temporibus manifestauit, pro ea quam gerit Ecclesiæ suæ cura, ad conferuandum in ea cultum sanctissimo huic Sacramento delatum, summæ ac supremæ Dei maiestati conuenientem, vt patet ex personis, quas ad illius ministerium Ecclesia ipsa deligit. Primo, natus ex legitimo coniugio: secundo, ætate maturas: tertio, corpore non debiles nec difformes: quarto, fortuna, vt habeant vnde victum honestum comparent, vel voluntariam paupertatem sequantur: quinto, fama & opinione probatas: sexto, moribus castas, ita vt illas solemniter voto ad castitatem adstringat: septimo, pietate erga Deum ardentem, quo fit vt illis stas preces satis longas iniungat quotidie recitandas. Fit etiam vt non promoveat illas statim ad tanti ministerij dignitatem; sed per plures gradus inferiorum ordinum. Denique regali Sacerdotio condignum, illis assignat externum habitum, vel tem scilicet talarum, cum corona.

Patet etiam ex templis, quæ ad eundem cultum extant magnifica: ritu solemniter ac vario mysteriosoque consecrata, & aucta altaribus ornatis auro, argento, marmoribus ac picturis. Itemque vasis, & vestibus, pulchritudine, elegantia & religione insignibus. Accedente vterius musico concentu tam instrumentorum, quam humanarum vocum, atque suffitu thuris, aliarumque rerum odoriferarum, ac demum luminum multitudine; vt quod potest, in terris regia celestis adumbretur, in qua gloriosus regnat is, qui suam præsentiam in Eucharistia nobis exhibere non dedignatur.

At dices iniici quoque in hominis stomachum sordibus ac fætoribus repletissimum. Respondetur, id esse indicium non vilitatis, sed adorandæ bonitatis, qua mediator Dei & hominum Iesus Christus tanto diuinæ gloriæ nostræ salutis arctis desiderio, vt tanquam granum frumenti cadens in terram (quod in ea putrefactum ac mortuum multum fructum adfert) sua tanta humilitate quasi nihilum reductus, fructus diuinæ gloriæ, ac nostræ salutis ad Dei honorem germinat profertque vberissimos.

De sancta occupatione voluntatis.

SECTIO V.

EX parte demum voluntatis procuranda est puritas ab omni prava affectione, & dolor vehemens de perpetratis peccatis, cum firmo & perfecto proposito emendationis, exclusis omnibus occasionebus peccandi in posterum, & adhibita ori, sensibus, & cordi custodia diuini timoris.

Secundo, excitanda est in illa, vehemens cupiditas & famēs huius admirabilis cibi per considerationem tot ac tantorum bonorum quibus cõplemur illius sumptione. Ex quibus ad vitandam proliuam nimiam, tantum attingemus, illam proportionem quadam id efficere in anima bene præparata, quod terrenus cibus efficit in corpore bene constituto. Primo enim spirituales gustum ipsius, mirabili suauitate afficit. Secundo vitam gratiæ in ea conseruat. Tertio apud perfectionem charitatis adducit. Quarto vires addit ad præclara agenda, & ardua foriter patienda. Quinto pietatis & deuotionis quasi succo, optimam ac colore viuam faciens, iucundam reddit ac amabilem. Quod est nos per illam diuinis donis augeri quibus sumus grati omnibus, neminem offendentes nostro exemplo, sed omnes ad virtutem prouocantes. Denique, quod summum est, ita nos cõiungit Christo, vt ei incorporeremur ipseque in nobis sit, & nos in ipso, ex quo hauriamus vitæ spiritum, sicut membra corporis ex capite: iuxta illud *Ioan. 6.* Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo.] Item Qui manducat me, & ipse viuet propter me.] Itaque si vitam longam desideras, audi veritatem ibidem dicentem: Qui manducat hunc panem, viuet in æternum:] simulque monentem. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.]

Certe salute nihil est desiderabilius: quæ quidem à nullo, quæ ab eo, qui dignatur se nobis in Eucharistia dare, expectanda est; iuxta illud *Act. 4.* Non est in aliquo alio salus. Nec enim aliud nomē est sub cælo datum hominibus, in quo nos oporteat saluos fieri.]

Quid quæso melius potest homini contingere in hac vita tot miseris obnoxia, ac necessitatibus expolita, quam munimur esse præsentia Christi, cui data est omnis potestas in cælo & in terra, *Matth. vlt.* Et de cuius propensa voluntate subuenienti nobis, dubitari non potest; cum nos tanto amore complexus sit, vt se in cibum & pignus æternæ salutis daret. Idemque nos à sollicitudine nimia prouidendi necessitatibus huius vitæ reuocet, & polliceatur quærentibus regnum Dei, & iustitiam eius, necessaria omnia adiciēda esse, *Matth. cap. 6.* neque dubitandum est, quin eadem & sciat, & velit, ac possit adicere, pro sua sapientia, bonitate, & potentia infinita. Ad cumulum accedit, quod illud expectandum sit votis omnibus, per quod Deo, pro sua maiestate, & infinitis in nos beneficiis, reddamus gloriam quæ fieri potest maximam. Ad id autem, tunc maxime possumus idonei esse, cum per susceptionem Eucharistiæ Christum in nobis manentem habemus; quandoquidem tunc nos totos ac nostra omnia æternò Patri offerentes, simul dilectissimū Filium offerimus, qui misericorditer se efficit nostrū. Quis enim tam nostrū est quam cibus quo vescimur?

Excitanda tertio loco est voluntas, ad tam insignem nostrum amatorem redamandus, amore istis conditionibus cumulat, quibus referat dantis se nobis in cibum, amorem erga nos. Nempē vt primo quidem purus sit, quo ipsius gloriam solam quæramus; sicut ille vilitatem solū nostram spectat, non vllum suum commodum. Secundo, vt sit amor intimæ cuiusdam familiaritatis, quo nos totos illi cum piis & ardentibus colloquiis consecremus, qui sic se familiariter, intimeque exhibet nobis, vt in nostra etiam viscera se infuset. Tertio, vt sit fortis amor, qui scilicet nulla possit calamitate, aut incommodorum eluione extinguatur: sicut & ipse ita nos amauit, vt non recusat periculum innumerarum iniuriarum, cui expositus est in ipsa Eucharistia. Quarto, vt suauis sit, tanquam conceptus ex aduentu illius qui omnibus diuinis suauitatibus affluit, iuxta illud *Psalm. 33.* Gustate & videte quoniam suauis est Dominus, beatus vir qui sperat in eo.] Quinto, vt sit liberalis, quo nos, nostraque omnia velimus illi; quæ se, suasque immortalesque diuitias nobis communicat, vt diceret licet cum sponsa *Cant. 2.* Dilectus meus mihi, & ego illi.] Sexto, vt adeo potens sit ac flagrans, vt mortificatis spiritu, factis carnis; seu obtenta nostræ victoria, sic dominetur in nobis ipse Christi amor, vt cum D. Paulo ad *Gal. 2.* liceat dicere: Viuo ego, iam non ego, viuunt vero in me Christus.] Septimo, vt effica sit; seu quo stabili firmoque decreto pro Christi gloria in animum inducamus, freti spe auxilij ipsius, vitia nostra corrigere, & virtutum studio incumbere; maxime humilitatis & patientiæ: quarum necessitatem inculcauit cum *Lucæ cap. 9.* dicebat ad omnes: Si quis vult post me venire, abneget semetipsum & tollat crucem suam, & sequatur me.] In hoc autem Sacramento magister optimus dat illustra exempla: humilitatis quidem in eo, quod sub vili & fragili particula panis figura, offert se in sacrificium; verusque Dei Filius cum sit, & vniuersorum Dominus, sic diuinam suam maiestatem & gloriam occultat, vt de illius excellentia nihil appareat; perinde se habens, ac si nihilum esset. Nempē accidentia, sub quibus latet, perinde immutata relinquens, ac si ibi non esset: Sacerdoti peccatori submittit se eousque, vt ad consecrantis vocem statim sistat se, ac in manibus ipsius tradat pro arbitratu siue digne, siue indigne tractandum & sumendum: Neque ipse qui est Angelorum gloria & decus, dedignatur in spurcissimum sordidissimumque hominis peccatis venire & habitare: atque adeo qui Sanctus est Sanctus, cuius in cælo laudes sociæ exultatione omnes Sancti concelebrant, animæ peccatis variis contaminatæ consortium inire, ac benigne sufferre.

Exemplum vero patientiæ illustre in eo Christus dat, quæ se in sacrosancta Eucharistia habeat velut passivæ, quasi corpus mortuum, aut baculus in manu senis; non enim repugnat, nec contradicit, aut resistit Sacerdoti, etiam si contem-

mnatur,

innatur, ac etiam interdum ludibrio impudētissime habetur; sed pro illius arbitrio attolli se finit, & demitti, ac porrigi siue bonis, siue malis; itemque transferri, & siue in hoc, siue in illo altari, aliove loco collocari: atque quouis tempore, sub quavis hostia, & vbi cumque collocetur patienter expectat, etiam in tenebris, & solus derelictus; vt ipsum cum liberit ad eam ad percipienda bona ingentia, quæ liberalissime nobis offert, & dare paratissimus est. Quid igitur Domino tanta faciente & ferente pro seruo non faciet & non feret seruus? pro Domino, cui non vno, sed infinitis prope modum titulis, debet omnia? Consentaneum est sane, vt tota voluntate tam insigni exemplo inuitatus incumbat in studium humilitatis, & patientiæ, quibus pro Christi gloria se in sacrificium offerat, malorum propeffione iugiter macandū, & annihilandum: sicut Christus ipse immutabili proposito, non obstantib. iniuriis, quas patitur, semetipsum in Eucharistia Deo tradit pro nobis oblationem; non semel, & vno tantum loco, sicut in passione; sed quotidie, innumerabilib. pene vicibus, ac plurimis locis.

Porro magnitudo amoris quem erga suos fideles Christus Dominus ostendit in Eucharistia patet. Primo ex vehementia affectus, quam indicauit Luc. 22. illam instituturus dicens: Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum antequam patiar. Secundo, ex tempore institutionis; nempe in qua non de tradebatur, ex priori ad Corinth. cap. 11. Secundo ab inimicis de illo occidendo agebatur, ipse donum hominibus contulit, quo nullum pretiosius est, aut dignius, vt ex antedictis satis patet; ac in cibū qui digne sumptus viuificat vita beata & æterna. Tertio patet, ex modo eiusdem institutionis, qui fuit; quod ipse Dominus pro nobis subiturus mortem, quasi condens testamentum: cum in morte commendaturus esset Deo Patri suum spiritū & Ioanni matrem suam, atque hinc sponsam suam Ecclesiam (per illud Ioan. 19. Mulier ecce filius tuus,) latroni daturus paradysum, & militibus sua vestimenta relictaurus. Prædie quam pateatur, ex citato cap. 11. sacrosanctum suum corpus sumendum in cibum, qui vitam eis afferret æternam, fidelibus legauit quando suis Discipulis dixit, Accipite & manducate, hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur, Matth. 26. Quod legatum tanta firmitate ratum esse voluit, vt nullis hominum peccatis reuocaretur: tamq; amplum, vt ad omnes fideles extenderetur: nec quemquam benevolentem excluderet a participatione tanti beneficij.

Te ergo considera insigni amore cum cæteris fidelibus præuentum a suavissimo Domino IESV, vt condenti testamentum misericorditer cum eis occurreris; teque tantopere amantem omnibus viribus redama: nec am r proprius te remoretur; cuius abnegandi tam singulare motium habes in Eucharistia, in qua Christus tanquam omnem sui curam deponens, relinquit se Sacerdotis arbitrio tractari vt ante habitum est, ac tanquam agnus coram tondeute se non apertens os suum, iuxta Isaiam cap. 53. se totum permittit ei, cuius plerumque vltima aut etiam nulla cura est ipse. Quæ tanta ac talia, homo Christiana fide imbutus, considerans amore sui geri à filio Dei, mirum est si accessurus ad hoc sacrum conuiuium, quod est memoriale acerbissima passionis pro ipso obita, non inardescat redamando se tantopere amantem; aut saltem inardescere expectat, illud ex animo vsurpans. Abhorbeat Domine IESV Christe mentem meam ignita & melliflua vis amoris tui, ab omnibus quæ sub cælo sunt, & amore amoris tui moriar, qui amore amoris mei dignatus es in cruce mori.

De iis que in ipsa communionem, & post eam agenda sunt.

SECTIO VLTIMA.

Vbi ventum fuerit ad communionem, excitato dolore de peccatis; & facta illorum generali, vt assolat, confessio- ne, petitaq; de illis à Deo venia, excitandus est animus ad læticiam ex aduentu tanti Regis; & instaurata consideratione summe & adorandæ maiestatis Christi, nostræque vilitatis: ad eum suscipiendum, cum magna veneratione accedendo, dicendum est deuote: Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur anima

mea. Deinde, sine strepitu verborum curandum est cælestem hospitem in domum inducere animo bene collecto, meditando ipsius Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi præsentem maiestatem, stipatam cælestium ciuium agminibus, ipsumque panem de cælo verum & viuificum, cum humilitate ac reuerentia, quam fieri potest maxima, sumendo de manu sacerdotis, quasi de manu ipsius Christi, cuius ille adiunxerit est: ac studendo internam habere animi læticiam cum gratitudine summa erga tanti beneficij largitorem Deum: non secus ac si positus in paradiso terrestri cum Adamo, de fructu arboris vitæ satiarer; pascens scilicet animam meam de Christi humilitate, aliisque virtutibus; illas cogitando vehementerque appetendo; & sic in ipsum Christum transformari optando vt tota mea mens & cogitatio, voluntas & desiderium semper in eo fixa sit & firma, immobiliterque radicata.

Suscipiens autem Christus Dominus sub tectum nostrum, cum officiosi timoris significatione, & magno desiderio ei placendi, obsecrandus est, ac humiliter rogandus, vt dignetur per suam gratiam, stabilem in nobis sedem figere, nec permittere nos vnquam ab ipso separari; cor ipsum nostrum resignando omnino in manibus eius, vt illud fingat suo arbitratu, & conformet suæ sanctissimæ voluntati: solus illud possideat, qui solus illud fecit: sitque super illud æternum & immobile signaculum. Cui resignationi succedere potest actus amoris, quo ipsum, in quo omne bonum nostrum consistit, toto cordis affectu amplectamur. Deinde admiratio tam immensa benignitatis ipsius, vt non iam Virginis omnibus virtutibus ornatissimæ, diuinaque gratia plenissimæ exhorrescat vterum (quod ipsa etiam sancta Ecclesia in eo miratur) sed quod in nostro corpore tanquam in immundo stabulo versari non patet sibi graue & indecorum. Præterea confessio propriæ imbecillitatis, qua nos impares profiteamur prædicandis laudibus tantæ benignitatis ac liberalitatis erga nos diuinæ. Ideo enim Ecclesia ad auxilium cæterarum creaturarum, non modo earum quæ sursum sunt in cælo, sed etiam earum quæ deorsum in aere, aqua, & terra, Sacerdotes compellit recurrere; cum imponit illis recitandum post Missam canticum trium puerorum, Benedicite omnia opera Domini Domino.

Quarto, ex inspectore agenda sunt gratiæ maiestati diuinæ, quæ dignata est tam pretioso & admirando cibo nos satiare. Ad quod accommodata est illa D. Thomæ oratio, Gratias tibi ago Domine sancte Pater &c. Cum qua gratiarum actione coniungenda est oblatio, qua nos cælesti Patri offeramus totos, diuino quidem conspectu ipsius indignos, sed in nobis tanquam in pixide habentis Christum, per infinitam suam misericordiam affectum nostrum; ad eo pixidem simul & contentum in ea offerentes cum debito cordis affectu, faciamus oblationem dignam Deo, eiq; gratissimam. Ad quem affectum procurandum, vt oblatio nostra in conspectum diuinæ maiestatis cum odore suauitatis ascendat, recurrendum est ad Christum per illam orationem D. Bonauen. Transige dulcissime IESV medullas & viscera animæ meæ suavissimo ac saluberrimo amoris tui vulnere, &c. implorataque Spiritus sancti assistentia, & Beatæ Virginis, aliorumque Sanctorum suffragia. Quinto, quasi oblata opportunitate negotiandi cum Domino nostro de rebus maximi ponderis, puta de cælo, & vita beata, de nostra ac nostrorum salute, de iis quæ ad defensionem & amplificationem Ecclesiæ pertinent, & aliis similibus; ea que necessaria putamus, postulabimus; nominatim autem nobis gratiam ad eas culpas euitandas, quas aduertimus in nobis grauiores, & magis noxias esse, recitando Pater, & Aue, &c. Postremo renouandum est propositum nostrum abstinentiæ & diligenter cauendi ab eo quod offendat Dominum nostrum sanctissimum; statuendo nos velle custodire mentem & cor, perinde ac si pixidem sanctissimi Sacramenti in manu tenentes circumferamus; memores quod vnde quæ septi sumus Angelis tanquam Christi nobilibus aulicis comitantibus suum regem: prout inculcat D. Laurent. Iustinianus in sermone quodam præclaro, quem fecit sacrosancta Eucharistia.

Nec vero tantum cauendum est ab offensis hospitis no-

136.

VAL
CIS
Pater

stri cœlestis, sed etiam exhibendum est illi obsequium: tum lectione, & auditione rerum piarum, tum etiam executione operum pietatis: parque est, ut tanquam de manibus inimicorum nostrorum liberati seruiamus illi in sanctitate & iustitia coram ipso omnibus diebus nostris: mercedem gloriæ ipsi miserante tandem recepturi. Cui laus est, honor & gloria, in sæcula sæculorum, Amen. Finem tandem huic capiti imposituri monebimus rei dignitatem exegisse, ut illud faceremus longius. Ex abundantiore mensa quisque capiet quod sibi necessarium inueniet: nec negliget documenta, quæ aliis citatis dat Henríquez in *sua summa lib. 8. cap. 49. §. 1. his verbis*: Dum sumit, caueat ne quid decidat, non masticet, sed reuerenter traiciat, ne quid dentibus hæreat: si hæsit palato, vel calici particula hostiæ, decentius est ut cum ablatione etiam iterata traiciat, quam tactu digiti Sacerdotalis: nec mox post communionem expuat, propter reliquias. Decet, ne statim alios cibos ingerat, qui misceantur cum speciebus Eucharistiæ in stomacho. Seruentur etiam circumstantiæ loci: communiter enim non decet per bullam aut priuilegium communicare sine honesta causa in priuato sacello domus secularis: nec horis indebitis quibus non celebratur, quamuis iure nulla hora determinetur, dummodo homo ieiunus sit: hæc ille. De peccato mortali quod committi potest suscipiendo Eucharistiam de manu mali ministri, iudicandum est per ea quæ ante dicta sunt lib. 1. cap. 14. sect. 3.

CA P V T VIII.

De effectibus Eucharistiæ.

S V M M A R I V M.

- 137 Effectus Eucharistiæ in eo quo digne suscipitur.
 138 Qui in anima producantur, reducuntur ad promotionem ad bonum, & ad reuocationem a malo.
 139 Effectus præseruationis animæ a peccato: & collationis diuinæ gratiæ ex opere operato.
 140 De hoc eodem effectu, cum plures species sacramentales ferrosam sumuntur.
 141 Effectus præseruandi à mortalibus & liberandi à venialibus.
 142 Eucharistiæ sumptione non remitti potest peccato debitam, quomodo intelligendum.

HORVM explicationem D. Thom. persequitur in 3. par. quest. 79. ubi multo Suarez tam in cõment. quam in disp. 63. & 64. sed quia remotiora sunt à nostro instituto, contenti erimus aliquot documenta tradere, quibus ea quæ præcipua sunt attingemus.

Primum est: Eucharistiam non tantum in anima, sed etiam in corpore suscipientis multa efficere, & maxime tria, quæ in cit. disp. 64. Suarez late explicat.

Primum est: fomitem peccati, ardoremque concupiscentiæ minuere, & bonos affectus in appetitu sensitiuo excitando, reddere hominem promptum & alacrem ad vitam ex virtute agendam: per abundantiam enim charitatis, quæ in hoc Sacramento confertur, affectus voluntatis redundantes in appetitum sensitiuum, causant in eo concupiscentiæ & terrenorum affectuum moderationem.

Secundum est, resurrectio & gloria corporis, quam ij qui fuerint huius cibi cœlestis participes consequentur: non tantum ratione gratiæ & gloriæ animæ, sicut cæteri beati, sed etiam hoc speciali titulo (prout declarat Suarez in eadem disp. 64. sect. 2. col. 3.) quod habuerit carnem suam, carni Christi coniunctam per susceptionem huius Sacramenti: iuxta illud Domini, Ioan. 6. Qui manducat hunc panem uiuet in æternum, & Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem habet vitam æternam, & ego resuscitabo eum in nouissimo die. Tertium est, unio cum Christo, de qua inter alia multa Suarez in sequen. sect. 3. colum. antepenult. sic habet. Quando Christus digne sumitur, realiter coniungitur suscipienti: quia vere ac proprie intra ipsum constituitur, & quasi quodam corporali amplexu apprehenditur. Ex quo fit, ut quamdiu Christus ibi adest, quantum est ex Sacramenti virtute, illum à quo susceptus est, ex-

citer ut diligit, affectuque complectatur ipsum, quem habet corporaliter præsentem.

Secundum documentum est: Omnes effectus, quos Eucharistia producit in anima, posse ad duo capita reuocari; nempe ad promotionem ad bonum spirituale, & ad reuocationem ac liberationem a malo spirituali siue culpa, siue peccatæ; prout declaratur sequentibus documentis.

Tertium est: Huius Sacramenti susceptionem, promouere animam ad bonum: quoniam confert ei augmentum gratiæ habitualis, conciliatque ei quædam actualia auxilia diuina (de quibus copiose Suarez disp. 63. sect. 9.) ut per charitatis & aliarum virtutum exercitium resistens ardori concupiscentiæ, possit vitam suam spiritualem conseruare.

In quo quidem augmento & actualibus auxiliis consistit ea sacramentalis gratia, quæ est proprius ac primarius huius Sacramenti effectus: quo scilicet diuinus iste cibus id præstat in anima, quod corporalis cibus in corpore, ut bene declarat B. Thom. in citata quest. 79. art. 1. Nam roborat augetque charitatem & cæteras animæ virtutes tanquam animæ vires, æstu quodam concupiscentiæ imminutas: restaurat, sicut corporalis cibus restaurat illud quod actione caloris naturalis perditum est in corpore. Nec refert, quod cætera Sacramenta idem præstare censeantur: nam id principaliter conuenit huic Sacramento, tanquam omnium præstantissimo, atque re ipsa continente fontem omnium gratiarum. Vnde Ioan. 6. dictum est à Domino: Caro mea vere est cibus. Denique delectat animam, quia per hoc Sacramentum maxime excitatur in anima deuotio, & charitatis feruor: replendo eam dulcedine diuini sui saporis. Vnde in Ecclesiastico officio dicitur panis de cœlo, omne delectamētum in se habens. Item pinguis panis Christi Christi delicias præbens Regibus, & adeps frumenti quo satiat nos Dominus.

Quod autem aliquando à lumentibus non sentitur talis delectatio & suauitas, ex eo nascitur (ut ex Guilliel. Parisiensis habet Gregor. à Valent. tom. 4. disp. 6. quest. 7. puncto 1. col. 1287.) quod peccatis venialibus male affectum habeant animæ palatum, nec rem tantam secum reputent, quantum requirunt ad feruorem charitatis: qui tunc maxime in voluntate fouetur, cum cibus iste per meditationem pie illi ab intellectu quasi masticatur.

Cæterum non tam gratiæ augmentum, sed quandoque etiam primam gratiam, & peccatorum mortalium remissionem Sacramentum illud conferre, multorum Theologorum sententia est, quam refert & sequitur Suarez disp. 63. sect. 1. ubi etiam contrariæ sententiæ rationes soluit clare. Vide antedicta lib. 16. cap. 6. sectione priore, & Greg. à Valen. in citato puncto 1.

Quartum documentum est, Sacramentum istud facere, ut anima præseruetur à peccato, perseueretque in bono. Cibi enim proprium est suppeditare robur ad vitam producendam, & ad resistendum illi contrariis. Talem autem effectum Eucharistia producit; ex D. Thoma 3. part. quest. 79. artic. 6. Namque prout hominem Christo coniungit per gratiam, roborat vitam spiritalem, tanquam spiritualis cibus, & spiritualis medicina. Et prout signum quoddam est passionis Christi, per quam victi sunt dæmones, roborat animam aduersus insurgentes dæmonis tentationes: quandoquidem ex D. Chrysost. homil. 45. in Ioannem: tanquam Leones flammam spirantes ab ipsa sacra mensa discedimus terribiles affecti Diabolo.

Quintum documentum est: Hoc Sacramentum (nisi ponatur obex) spirituale effectum gratiæ ex opere operato conferre, in ipsius vera & reali mädicatione: seu cum ipsum missum in os ad stomachum transmittitur. Istud colligitur ex verbis Domini, Ioan. 6. Qui manducat me, uiuet propter me. Et Qui manducat hunc panem uiuet in æternum. Confirmaturque ex eo, quod in omnibus Sacramentis gratia confertur per ipsorum applicationem ad subiectum: nempe ad hominem eiusdem gratiæ capacem: Sufficiet autem subiecto applicatum hoc Sacramentum dicitur, quando manducatum est seu transmissum ad stomachum: etenim datur per modum cibi, qui per huiusmodi transmissionem dicitur applicari.

Plura de hac re Suarez, in eadem disp. 63. sect. 4. docens in sequenti §. & 6. plures species sacramentales successiue sum-

pas, conferre, & num tantum & eundem effectum gratiæ, idque in sumptione primæ speciei. Atque id procedere, siue species illa sit eiusdem rationis, vt plures hostiæ, vel earum parti. ula: siue sint diuersæ rationis, vt vna panis & altera vini. Fundamentum est: quia tales sumptiones licet physice sint distinctæ, non sunt tamen considerandæ, vt integræ communioniones: sed vt integrantes vnam moraliter communionem per quam vnus datur effectus.

Sextum documentum, quo precedens limitatur, est: Ex parte quidem Sacramenti, existenteque eadem dispositione in suscipiente: per primam partem communionis qua vere & realiter Eucharistia applicatur, produci effectus eiusdem, in illo qui non ponit obicem: atamen si dispositio varietur, reddaturque perfectior, fieri posse vt aliqua gratia detur in posteriore sumptione partiali, quæ non est data in priori. Et ita (vt inquit Suarez *sub finem quintæ sect.*) si Sacerdos sumens successiue partes hostiæ, obicem habeat gratiæ dum priorem partem sumit: illo per contritionem sublato, dum sumit partem posteriorem, recipere gratiæ effectum in eadem posteriore sumptione: quem non recipit in priori: nam digne manducans corpus Christi recipit eiusmodi effectum, dicente Domino Ioan. 6. Qui manducat me vivet propter me. Item si suscipiens in priori sumptione, fuit quidem dispositus, sed remissus, recipiet quidem effectum, sed proportionatum tali dispositioni: sique in secunda sumptione habeat perfectiorem dispositionem, augetur Sacramenti effectus: quoniam quæ est proportio in hac re hominis dispositi ad seipsum non dispositum, eadem est magis dispositi ad seipsum minus dispositum. De hac re plenius idem Suarez in eadem seq. 5. & sect. 6.

Qui in septima disputans vtrum Eucharistia conferat aliquem effectum gratiæ post sumptionem quamdiu Christi præsentia durat manentibus speciebus incorruptis: decernit probabile esse quod si eo tempore quo Christus est realiter præsens intra hominem, is in actuali deuotione crescat, seq; magis ac magis ad gratiæ effectum disponat, in ipso eundem effectum augeri.

Septimum documentum est: Hoc Sacramentum liberare à venialibus, & præseruare à mortalibus. Illud patet ex Concil. Tridentino. sess. 13. cap. 2. vbi dicitur: quod Christus voluerit Sacramentum hoc sumi, tanquam antidotum, quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præseruemur. De qua præseruatione iam constat ex documento 4.

De remissione venialium doctrina est non modo Magistri in 4. sub finem distinctionis 12. & D. Thom. in cit. quæst. 79. art. 4. sed etiam antiquorum Patrum quos commemorat Suarez in disput. 63. sect. 10. in initio. & Gregor. à Valent. disput. 6. quæst. 7. puncto 1. in secundo effectui: vbi rationem hanc subiungit, quod peccata venialia, post actum peccatum, consistant in priuatione cuiusdam feruoris charitatis: sicut & mortale peccatum, post actum peccatum, consistit in quadam priuatione charitatis. Talis autem feruor restituitur per hoc Sacramentum: ad quod secundum suam institutionem, pertinet restaurare omnem eiusmodi iacturam vitæ spiritualis, iuxta antedicta in documento 3. Quare & per ipsum peccata venialia delentur, condonaturve diuinitus ea Dei offensæ quæ incurta est illorum commissione. Ad quod in eadem sect. Suarez ait requiri, vt Sacramentum digne sumatur, & vt sumens non habeat actuale affectum, quo tale peccatum ei placeat. Qui tamen affectus non impedit remissionem aliorum venialium, quæ tunc nullo modo placeant: nec enim peccatum veniale, sicut mortale, obex est diuinæ gratiæ conferendæ ex opere operato: ideoque ex tali collatione potest haberi remissio aliquorum venialium manentibus aliis.

Octauum documentum est sumptum ex D. Thoma in sequenti artic. 5. Eucharistiam, vt sacramentum est, ac vt sumitur, non remittere ex opere operato peccatum peccato debitam, etiam si vt sacrificium est, seu quatenus offertur, eam remittat offerentibus, atque iis pro quibus offertur: non tamen semper totam, sed iuxta eorum deuotionem. Ad cuius documentum confirmationem facit, quod (vt notat Suarez *disput. 63. sect. 10.*) neque Scriptura, neque Concilia, aut Patres meminerint talis effectus: neque is consequens

fit ex augmento gratiæ, quod per hoc Sacramentum daturum cum reatus peccati, non includat, sicut reatus culpa, maliciam moralem impediret charitatis feruorem ad quem fouendum, tanquam vitæ spiritualis vigorem, hoc Sacramentum institutum est per modum cibi.

Aduerte vero dictum esse non remittere ex opere operato: quia ex opere operantis, actus communicandi vsurpatus debite ab existente in charitate, potest ad remissionem peccati prodesse: non tantum ipsi communicanti, sed etiam alteri pro quo eundem actum Deo obtulerit: alioqui enim sine fructu & incepte fieret, quod est in vsu piorum, ac Doctorum etiam virorum: vt nonnunquam pro aliis communicent, vt pro animabus purgatorij: quod eis aliter prodesse non potest, quam ad prædictam peccati remissionem. Ratio vero est, quia actus communicandi est actus religionis, qui cum de se bonus sit, potest in charitate factus, vt esse meritorius, sic & satisfactorius coram Deo. Cui oblatum pro alio, potest quoad satisfactionem per modum suffragij prodesse ei, pro quo offertur: atq; tanquam per orationem pro alio factam, potest aliquid per illum obtineri à Deo, per modum impetrationis: perinde ac potest per eleemosynam & ieiunium. Ad quam impetrationem hoc Sacramentum censetur efficaciam habere specialem duplici nomine, vt in fine eiusdem sect. notat Suarez: tum quod excitet feruorem charitatis: ex quo proficiens actus, maiorem habet, vt ille loquitur, congruitatem ad impetrationem: tum quod exhibeat realem Christi præsentiam & coniunctionem secum, ratione cuius familiaris, & cum maiore pietatis sensu, & deuotionis affectu: oratio ad illum, & per illum funditur: eaque de causa est magis impetratoria.

CAPVT IX.

De Missæ celebratione.

IN Missæ celebratione pars præcipua est ea in qua ex Christi institutione prolatis sacramentalibus verbis: *Hoc est corpus meum, & hic est calix sanguinis mei*, per conuersionem panis & vini in corpus & sanguinem Christi, Eucharistia conficitur, & sacrificatur: ita vt ea non modo sit Sacramentum de quo hæcenus: sed etiam sacrificium, de quo multis, tum alij tum Bellarminus in lib. 6. de Eucharistia, Henriquez in 1. parte summæ Theologiæ moralis lib. 9. Gregor. à Valent. tom. 4. disput. 6. quæst. 11. & Suarez abunde tomo 3. in 3. partem D. Thomæ disput. 73. & reliquis sequentibus. Cum autem ea excedant instituti postri limites, contenti erimus nonnulla notare breuiter, quorum ignoratio reprehensibilis est in Sacerdote.

Primo igitur loco nonnulla de Missæ sacrificio notanda proponemus. Deinde ea considerabimus quæ ad ipsam Missæ celebrationem licitam requiruntur ponderando circumstantias tum personæ celebrantis, tum temporis & loci in quo celebrandum est: tum etiam altaris calicis & aliorum id genus tanquam instrumentorum necessariorum ad eandem celebrationem licite perficiendam. Postremo de iis quæ ea ipsa celebratio cõninet vltra Eucharistiæ consecrationem, dicemus prout sufficere potest ad nostrum institutum.

SUMMARIIPARS PRIMA.

- 143 Eucharistia & sacramentum, & sacrificij rationem habet.
- 144 Ad quam sacrificij rationem pertinet, quod sit oblatio corporis & sanguinis Christi, expressiua sacrificij ab ipso Christo in cruce facti.
- 145 Nullum aliud sacrificium, quam Missa, institutum est in lege noua: & quomodo per ipsum vnicum impleantur qua variis sacrificiis veteris legis præfigurata sunt de eo.
- 146 De actione in qua consistit essentia sacrificij Missæ: & modo quo conditiones sacrificij inueniuntur in consecratione Eucharistiæ.
- 147 Quid videatur tenendum de oblatione quæ in canone adicitur consecrationi: quidque de Eucharistiæ consumptione.

- 148 Fidelium cœtus qua ratione censetur sacrificium offerre cum Sacerdote.
- 149 Multiplex vis sacrificij Missæ.
- 150 Ea prouenit ex sacrificio crucis, cuius meritum nobis applicat.
- 151 Bona ad qua impetranda sacrificium Missæ prodest.
- 152 Finitus est sacrificij Missæ valor.
- 153 Illius diuisio in generalissimum, specialissimum, & speciale: & qui sint cuiusque eorum capaces.
- 154 Meritum sacrificij crucis, per sacrificium Missæ nobis applicari potest, tum ex opere operantis, tum ex opere operato: & quando hoc posteriori modo.
- 155 Missæ sacrificium de se, fructus suos profert ex opere operato.
- 156 Aliter tamen quam sacramenta proferant suos.
- 157 Difficultas an sacrificium Missæ pro pluribus: Minus proficit singulis, quam oblatum tantummodo pro vno.
- 158 Requisita in Sacerdote ad debite & inculpate celebrandum.
- 159 Sacris vestibus ipsum indutum esse oportet.
- 160 De forma talium vestium quanam ea sit: & quando amissa censeri debeat.
- 161 Omisio earum non modo omnium, sed & vnius tantum, peccatum est mortale, à quo defectus deliberationis excusat quidem: non tamen materia paruitas, que assignari non potest: & de metu mortis.
- 162 Quid sit tenendum de celebratione cum sacris vestibus sordidis, aut enormiter detritis, aut sine calceis, aut aperto capite, aut sine honestis vestibus vsualibus.
- 163 Sacerdos celebrans Missam debet saltem vnum habere sibi ministrantem, qui masculus esse debet et non femella.
- 164 Qua necessitas possit facere licitam Missæ celebrationem sine ministro.
- 165 Ad qua teneatur ministrans Sacerdoti celebranti: & quatenus liceat ad tale ministerium adhibere nescientem ab ipso iudicanda.

Nonnulla notanda de Missæ sacrificio secundum se.

SECTIO I.

143. **P**RIIMUM est: Eucharistiam non modo Sacramenti rationem habere, sed etiam sacrificij. Ratio est: quia Sacerdos illius consecratione id facit, quod Christus fecit in illius institutione, prout patet ex verbis Lucae cap. 22. & prioris ad Corinth. cap. 11. scilicet: Hoc facite in meam commemorationem. Item Christus tunc, ex definitione Concilij Tridentini, sess. 22. cap. 1. se Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech in æternum constitutum declarans, corpus & sanguinem suum sub speciebus panis & vini Deo Patri obtulit, ac sub eandem rerum symbolis, Apostolis, quos tunc noui Testamenti Sacerdotes constituebat, vt iurerat, dedit: & eisdem eorumque in sacerdotio successores vt offerrent præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem, vti semper Catholica Ecclesia intellexit. De qua re Suarez disput. 74. sect. 2. late differit.

144. Secundum est: Ad rationem talis sacrificij pertinere, vt sit oblatio corporis & sanguinis Christi, facta sub speciebus panis & vini. Per oblationem autem intellige externum quendam actum latrice, quo offertur Deo aliqua sua creatura in recognitionem, quod ipse sit omnium quæ sunt, creator, seu auctor, ac supremus Dominus, adeo ut nulli alij, quam ipsi, vero Deo, tantum honorem liceat deferre. Ex eo autem quod sit oblatio, non quidem hircorum, aut tauro- rum vel ouium, aliarumve id genus rerum, sicut in veteri Testamento, sed corporis & sanguinis Christi: intellige summam eius dignitatem, & peculiarem Dei Patris in ea complacentiam tanquam factam. Et re, omnium quæ illi offerri possit pretiosissima & gratissima: corpore scilicet, & sanguine dilecti Filij sui in quo sibi complacuit. Pertinet adhuc ad eandem rationem, vt sit oblatio significatiua, atque expressiua sacrificij quod Christus in cruce fecit corporis & sanguinis sui pretiosissimi: adeo ut Sacerdos celebrans Missam, non so-

lum offerat corpus & sanguine Christi, sed etiam representet sacrificium à Christo oblatum in cruce: scilicet offerendo, & representando: & representando, offerat.

Vbi aduerte in ea representatione, sacrificium representans à sacrificio representato non differre quoad rem sacrificatam: ea enim in vtroque est corpus & sanguis Christi: differre autem quoad modum; qui modus in sacrificio crucis fuit vere moriendo: & in sacrificio Missæ consistit in significatione & representatione taliter facta vt ipsemet, Christus exhibeatur ad representandum seipsum in cruce oblatum in sacrificio: eo modo quo fieret in tragedia, in qua representaretur alicuius Regis factum, si is ipse Rex, cuius factum representatur: reuera in eadem tragedia induceretur ad seipsum, qui fecit, representandum. Quod exemplum Cardinalis Toletus habet in instruct. Sacerd. lib. 2. cap. 4. vers. Tertium verbum.

Tertium notandum est: Non aliud quam Missæ sacrificium, institutum esse in noua lege, per quod vnum implentur perfecte quæ de eo prefigurata sunt diuersis sacrificijs veteris legis. Quod vt intelligatur aduertendum est: talia sacrificia fuisse triplicis generis. Primum fuit holocaustum, in quo totum animal quod Deo offerebatur ob ipsum reuerentiam, igne consumebatur: nulla pars illa reuerentia, ad ostendendum profitendumque ipsum omnium profusorum, creatorem esse ac dominatorem. Secundum genus fuit, hostia placabilis dictum, quod Deo offerebatur in reconciliationem cum ipso offerente, ob aliquod peccatum commissum. Illius autem pars aliqua Sacerdoti reuerentia, & totum reliquum consumebatur igne: ad significandum, quod Deus in salute nostra operanda suis sacris Ministris vtatur. Tertium genus fuit hostia pacifica dictum: quod offerebatur Deo in gratiarum actionem pro beneficio aliquo accepto vel pro aliquo impetrando. Eius vna pars igne consumebatur, altera Sacerdoti dabatur, & tertia remanebat offerentibus.

Quæ cum ita sint, perfecta eorum adimpletio per Missæ sacrificium patet: quia idem in eo fit quod Christus fecit in cruce, in qua se obtulit in verum holocaustum: vt, ore qui se totum in Dei Patris gloriam exinanivit crucem ipsam sustinens confusione contempta, ad Hebr. 12.] Se item obtulit in veram hostiam placabilem qua Deo reconciliauit totum genus humanum, iuxta illud ad Coloss. 1. In ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare, & per eum reconciliare omnia in ipsum, pacificans per sanguinem crucis eius, siue quæ in terris siue quæ in cœlis sunt, &c.] Se denique obtulit in veram hostiam pacificam: quia per oblatum à Christo in cruce sacrificium (vt pote Deo gratissimum ac pretij infiniti) gratiæ actæ, habitæ, relatæque sunt ipsi Deo abundantissime, & beneficia innumera nobis oblata à diuina sua maiestate: ita vt possimus iuxta Apostolum ad Hebr. 4. ad thronum ipsius cum fiducia adire, vt misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno.

Quartum notandum est, multorum iudicio (quos referit & sequitur Henriquez in prima parte sue summe lib. 9. cap. 19. in titio) ad essentiam sacrificij Missæ debere tres actiones concurrere, consecrationem Eucharistiæ, eiusdem oblationem, eiusdemque consumptionem per Sacerdotem celebrantem. Non deesse tamen qui existunt totam eandem esse actionem consistere in consecratione, inter quos est Suarez, disput. 77. latissime eam difficultatem discutens. Alios vero esse qui asserant cum consecratione requiri oblationem: inter quos est Azor tomo primo lib. 10. cap. 19. quest. 1. Ac demum alios, qui velint cum consecratione requiri Eucharistiæ consumptionem factam per Sacerdotem sacrificantem. Cuius sententiæ est Bellarm. in libro primo De Missæ, cap. 27. Merito autem omnes consentiunt quoad consecrationem: quia sacrificium Missæ offertur in persona Christi, Sacerdos autem Missam celebrans, nihil tam perspicue facit in persona Christi, quam consecrationem in qua ait: Hoc est corpus meum: Hic est calix sanguinis mei.

Quomodo autem consecratio ipsa rationa habeat sacrificij Bellarm. loco citat. colum. penult. explicat, propositionem, quæ in ea sunt. Primo enim per consecrationem res prophana, nimirum panis, fit sacra: quia conueritur in

corpus Christi, rem omnium sacratissimam: nec vero ideo dicas panem sacrificari: cum per consecrationem is non fiat res sacra, sed periens conuertatur in rem sacram: quæ proprie dicitur sacrificari.

Secundo, res eadem (quod requiritur ad rationem sacrificij) per ipsam consecrationem offertur Deo: quia vi illius fit, ut corpus Christi incipiat mediante manu Sacerdotis esse re ipsa super altare tanquam oblatum Deo: ita ut Sacerdos non immerito prolatione verborum consecrationis censetur de facto offerre: etiam si talia verba non exprimant.

Tertio, eadem res sacra (quod adhuc requiritur ad rationem sacrificij) per consecrationem ordinatur ad realem & externam mutationem. Per illam enim corpus Christi accipit formam cibi, qui ad comestionem ordinatur, & hæc ad mutationem & destructionem: cuius capax Christi corpus non est quidem secundum suam esse naturale, iuxta illud: Christus resurgens ex mortuis iam nõ moritur, ad Rom. 6.] est tamen secundum esse Sacramentale: quod admittit ex corruptione specierum sacramentalium, sequente ex Eucharistia manducatione.

Quod vero attinet ad oblationem vocalem quæ peracta consecratione fit in oratione [Vnde & memores nos serui tui, &c.] eam non esse de essentia sacrificij Missæ, bene probat Bellarm. *ibidem propositio 5.* tum ex eo quod Dominus noster non inuenitur eam adhibuisse; tum ex eo, quod memoratæ orationis verba, quibus fit talis oblatio, non dicantur in persona Christi; sed in persona ministri & Ecclesiæ, seu cænis fidelium. Sacrificium autem istud offertur in persona Christi qui in illo est principalis offerens: ut satis patet ex Concilio Trident. sess. 22. cap. 1. de quo Suarez disp. 77. sect. 1. Quocirca prædicta oblatio vocalis ut addit Bellarm. tantum est testificatio, quod tota Ecclesia consensiat in proxime factam oblationem.

Quod demum attinet ad consumptionem Eucharistia faciendam à celebrante Missam, est Theologorum scholasticorum discussioni adhuc relinquatur: An ea sit sacrificij Missæ pars essentialis, necne: tamen quod nullo modo sit omitterenda tanquam spectans ad eiusdem sacrificij integritatem, habetur aperte: tum ex eo quod in cap. Relatum, De consecr. dist. 2. talis consumptio omitti, seuerè prohibetur: & in seq. cap. Comperimus, id tanquam grande sacrilegium damnatur. Tum ex eo quod cum tanta obseruetur coniunctio eiusmodi consumptionis cum consecratione: ut si post hanc contingat Sacerdotem celebrantem nõ posse hostiam consecratam fumere, substitui debeat alius Sacerdos ieiunus, vel etiam non ieiunus in casu præced. num. 122. qui sumat consumatve. Vnde intelligitur cõmunem Ecclesiæ sensum esse, debere omnino eandem consumptionem consecrationi adiungi per Sacerdotem. Tum demum ex eo quod, cum Christi corpus per consecrationem accipiat modum cibi, ipsum ordinatur ad manducationem, prout ante dictum est. Vnde porro intelligitur in Missæ sacrificio consecrationem exigere ut ei adiungatur rei consecratæ sumptio in refectionem saltem consecrantis. Vbi aduerte obiter ex vsu quotidiano constare, sumptione Eucharistia per alium quam per celebrantem, aut per Sacerdotem, defectum illius in casu necessitatis suppletent: neque ad essentiam neque ad integritatem sacrificij Missæ pertinere. Quot enim Missæ quotidie celebrantur, in quibus solus celebrans sacram communionem sumit?

Quintum: Notandum est, Missæ sacrificium offerre ad Sacerdotes rite ordinatos pertinere ex Christi institutione, haberi quidem ex definitione Concilij Trid. sess. 22. cap. 1. id tamen non obstat quin Ecclesia quoque, cæterusve fidelium simul offerre censetur. De quo Suarez disp. 77. sect. 3. Patet vero ex verbis illis canonis Missæ. Hancigitur oblationem scrupulis nostræ sed & cunæ familiæ tuæ, &c.] & ex aliis verbis sequentibus. Vnde & memores nos Domine serui tui, sed & plebs tua sancta, &c.] Tam hæc enim quam illa satis indicant talem oblationem ut à sacerdote, sic à populo fieri diuine maiestati. Et ratio est, quia cum sit cultus publicus, communis est totius populi; qui constituens vnum corpus Sacerdotem offerentem continens tanquam vnum ex membris suis, dicitur Missæ sacrificium offerre, eo quod id faciat per

vnum suum membrum tanquam instrumentum coniunctum, ad id ipsum deputatum: perinde ac corpus dicitur facere id quod manus facit. Circa quod bene notat Bellarm. in lib. 2. De Missa, sub initium cap. 4. totam quidem Ecclesiam offerre omnia Missæ sacrificia, quæ à quibuslibet sacerdotibus offeruntur: sed non eodem modo: quoniam in ea aliqui offerunt solummodo habitualiter: nimirum ij qui absunt, neque de sacrificio cogitant; habitualiter tamen cupiunt offerri. Aliqui vero actu offerunt, nempe ij qui Missæ interfunt & actuali desiderio cupiunt offerri. Aliqui præterea, qui etiam casualiter offerunt; quia causa sunt, procurantve seu hortando seu iubendo sacrificium ipsum fieri. Sacerdos denique offert tanquam is cuius ministerio Christus principalis offerens, vitur offerendo.

Notanda de vi & effectibus sacrificij Missæ.

SECTIO II.

PRIMUM est, Missæ sacrificium commemoratiuum esse Dominicæ Passionis, iuxta illud prioris ad Corint. cap. 11. Quotiescumque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis donec veniat. Esse item sacrificium actionis gratiarum: quia est in signe obsequium quod rependitur Deo pro beneficiis ab ipso receptis. Itemque esse sacrificium laudis: quia declarat summam esse Dei excellentiam, cui tale tantumque obsequium debite cõuenienterque defertur. Præterea sacrificium esse propitiatorium: quia sic placet Deo, ut ipsum moueat nobis reconciliari, propitiumque esse, ac beneuolum fieri ad peccata nostra remittenda. Pro quo facit illud ad Hebr. 5. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis. Inde enim intelligitur Missæ sacrificium, ad quod offerendum Sacerdotes Euangelici assumuntur, valere ad remissionem peccatorum: quod & patet ex definitione Concilij Trident. sess. 22. can. 3. Esse porro sacrificium satisfactorium: quia applicat nobis penas per quas Christus in vita & passione sua toleratas, satisfecit pro peccatis à nobis debitis. Illis enim pro nobis toleratis sic placatus est Deus, ut earum gratia nobis reconciliari & in satisfactionem pro nobis indignis eas admittere dignetur; liberos nos relinquens à debito pœnæ. Esse denique imperatorium: quia nobis non tantum remissionem peccatorum, sed etiam multa alia beneficia impetrat; Christo membrorum ministeriumque suorum orationibus vim & efficaciam conferente, dum pro ipsis, ex cap. 8. ad Roman. apud Patrem interpellat: nimirum orans ipso facto, eidem Patri presentando vulnerum suorum cicatrices, & totius passionis sue memoriam.

Secundum notandum, pro præcedētis maiore intelligentia est, sacrificium Missæ efficaciam suam habere à crucis sacrificio, quod causa est sufficientissima omnium gratiarum, quæ quacumque ratione hominibus conferuntur: iuxta illud quod ad Hebr. 10. Christus dicitur vna oblatio consummasse in sempiternum sanctificationem. Nimirum eo quod per crucis sacrificium, sanctificationis nostræ quasi pretium (ut D. Thomas 3. part. quest. 48. art. 4. loquitur) sic persoluerit, ut non tantum remissionem peccatorum, tam quoad pœnam, quam quoad culpam: sed etiam ornamenta gratiæ & iustitiæ, ac beatitudinem ipsam nobis acquisiuerit. Idque in sempiternum seu pro omni ætate. Virtute enim tam digni sacrificij sic placata est indignatio diuina aduersus genus humanum (quod significat D. Paulus ad Coloss. 2. iniquens, Christum delevisse quod erat aduersum nos chyrographum decreti, ac tulisse, illudque cruci affixisse) adeo ut non sit amplius opus Christum mori in pretium nostræ redemptionis à seruitute diaboli (qui quos vincit per peccatum, seruos habet: à quo enim quis superatus est, huius & seruus est, 2. Petri 2.) merueritque; Christus, ut Deus quantum ex se est, velit omnibus hominibus & reconciliari, & præbere auxilia ipsis necessaria: tum ad redeundum in ipsius gratiam, tum ad euadendam pœnam peccatis debitam: tum ad consequendam subuentionem in necessitatibus tam viuorum quam defunctorum, iuxta definitionem Concilij Trident. sess. 22. cap. 2. Tanta autem efficia illius sacrificij deriuatur ad nos, per sacrificium Missæ ex eodem

149.

150.

cap. 2. & praecedenti primo: vt & per debitam sacramentorum perceptionem & mandatorum obseruationem. Rationem vero qua fit, sequentia notanda indicabunt.

151. Tertium igitur est; Missa sacrificium à Christo sic institutum esse in finem cultus diuini, vt misericorditer uoluerit nobis esse causam consecutionis omnium bonorum & depulsionis omnium malorum. Vnde conueniunt Doctores, peccatoribus prodesse ad impetrationem primæ gratiæ, ac peccati quantumuis ingentis remissionem. Hocque est, quod in Concilio Trident. sess. 22. cap. 2. dicitur, quod illius oblatione placatus Dominus, gratiam & donum penitentitiæ concedenti, crimina & peccata etiam ingentia dimittat. Qua de re pluribus Suarez disp. 79. sect. 3. Iustus autem prodesse impetrando tum gratiæ conferuationem, atque adeo ne tentationes veniant, aut venientes vincantur, nec eis succumbatur: tum etiam ad bonos motus charitatis aliarumque virtutum: ex quarum debito vsu, gratia ipsa ex opere operantis in illis augetur: tum demum ad remissionem peccatorum venialium. De quibus Suarez. consequenter sect. 4. & 5. Patent autem, quia si sacrificium Missæ habeat vim impetrandi primam gratiam peccatoribus, minus dispositis, cur non habebit impetrandi iustis gratiæ augmentum magis dispositis. Deinde cum vim habeat impetrandi remissionem mortalium, habebit à fortiori & impetrandi remissionem venialium. Habere quoque vim impetrandi tam viuus quam defunctis iustis, nondum beatis relaxationem penarum peccatis debitarum, expressum est in fine cit. cap. 2. à Concil. Trident.

Prodesse item non modo ad spiritalia sed etiam ad temporalia bona impetranda, docent Suarez in eadem disp. 79. sect. 7. Henriquez lib. 9. cap. 13. §. 3. ac Gregor. à Valen. tom. 4. disp. 6. quæst. 1. puncto 1. §. 23. Id quod satis patet ex perpetuo Ecclesiæ vsu quo ipsum offertur pro terræ frugibus: pro infirmis: & vt in canone Missæ exprimitur. pro spe salutis & incolumitatis. Nec obstat ratio sacrificij: quia in veteri Testamento fuerunt vera sacrificia, que offerebantur pro temporalibus, quibus Iudæi inhæbant. Nec item obstat peculiaris dignitas istius sacrificij: quia illius oblatione, tales res à Deo petuntur sub implicita conditione si expediat nostræ salutis ad ipsius gloriam: qui finis non est indignus tali medio.

152. Quartum notandum, est valorem sacrificij Missæ finitum esse. In quo Theologos conuenire notat Bellarm. lib. 2. De Missa cap. 4. prop. 4. illudque confirmat ex vsu Ecclesiæ: quo plures Missæ ad eandem rem impetrandam celebrantur: id quod frustra fieret si vna sola infiniti valoris esset: quandoquidem ea sufficeret ad omnia que petuntur, impetranda. Et certe, non alia de causa sacrificium crucis vnâ tantum est, nec vnquam repetitur, quam quia ipsum fuit vnâ infinitum valoris.

Quo modo autem Missæ quoque sacrificium non sit infiniti valoris: cum idem sit cum eo ipso sacrificio crucis quo ad rem oblatam valoris infiniti, & quo ad offerentem, puta Christum, etiam si modus offerendi sit diuersus; idem Bellarm. adfert ibidem tres causas. Placet autem potissimum, quod talis fuerit Christi voluntas: vt quantumcumque ipse potuerit per vnâ oblationem sacrificij incruentæ, siue per se solum, siue per ministrum factam; qualibet, & pro quibuslibet à Deo impetrare; noluerit tamen petere nec impetrare, nisi vt pro singulis oblationibus applicetur certa mensura passionis suæ; siue ad peccatorum remissionem; siue ad alia beneficia, quibus in hac vita indigemus. Cuius voluntatis sufficiens argumentum nobis est memoratus vsus Ecclesiæ, quæ Spiritus sancti magisterio regitur. Cur autem Christus ita voluerit, non est nostrum curiosius inquirere: vt nec cur assidue interpellet pro nobis, cum potuerit vnica interpellatione à Patre omnia obtinere.

153. Quintum notandum, est memoratum valorem distinguui posse (perinde ac valor bonorum operum solet) in generalissimum, specialissimum & speciale. Generalissimum autem dicitur, quatenus applicatur Christianis: pro quibus tam defunctis quam viuus offerri, patet ex oratione quæ in Missa proxime sequitur offertorium, his verbis: Sed & pro omnibus fidelibus Christianis viuus atque defunctis, &c.

Nec quemquam ex eo numero excludere potest Sacerdos offerens. Intellige autem applicari, nisi obex interuenierit, qualis est in viuis maioris excommunicatio. Nam in cap. Sacris De senten. excommunic. istud sacrosanctum sacrificium pro excommunicatis offerri prohibetur. Est etiam impedita peccatoris, cum qua non potest reconciliari: cum Dominus dicat Luca 13. N. si penitentiam habueritis, peribitis. Quamquam per modum interpretationis & orationis: Ex Missæ celebratione facta pro peccatoribus tanquam minime exclusis à communione Sanctorum, de qua in Synodo Ap. stolorum, possunt accedere illis diuina auxilia per quæ conferuntur in fide & spe: & inuentur ad suam conuersionem: ac etiam ad vitanda noua peccata superatione tentationum, & obseruatione præceptorum. Ex mensa enim parat aduersus eos qui tribulant nos, Pl. l. m. 22. fideles consequuntur, vt diabolus impediatur eos nimium tentare.

In vita sanctis vero obex est; tum æterna miseria, quia in inferno nulla est redemptio. Imo Deus armat orbem terrarum contra insensatos, Sapient. 5. Tum etiam æterna beatitudo, in qua nulla est indigentia: cum sit status omnium bonorum aggregatione cumulatus. Non obesse autem detentis in purgatorio quod vita sancti sint: patet ex eo quod Concilium Trident. sess. 22. cap. 2. in fine habet, istud sacrificium pro defunctis in Christo nondum ad plenum purgatis rite, iuxta Apostolorum traditionem, offerri. Et ratio est, quia licet non sint in statu satisfaciendi per se, sed satisfaciendi: tamen quia pertinet adhuc ad Ecclesiam militantem (vt pote qui nondum triumphant) participes sunt communionis Sanctorum: ratione cuius, cum sint in Dei gratia, frui possunt satisfactionibus Christi & aliorum fidelium: atque adeo fructu Missæ proveniente ex merito Christi, redemptoris tam ipsorum quam viuorum. Videri potest Suarez disp. 79. sect. 10. Specialissimus vero sacrificij Missæ valor dicitur, quatenus Sacerdoti celebranti conuenit & applicatur specialius, quam cæteris: tanquam ei qui ex officio est per se proximus minister, in cuius actione, puta consecratione, consistit substantia propositi sacrificij: ex quo proinde, sicut & ex aliis suis actionibus, ipse peculiariter debet fructum percipere. Specialis valor demum dicitur is qui debetur illis pro quibus Sacerdos specialiter offert: vt solet pro illis à quibus stipendium sustentationis accipi, & nonnunquam ex mera amicitia: item que pro illis qui assistunt ipsi sacrificio, vt indicat specialis mentio quam celebrans facit ipsorum in canone illis verbis: Et omnium circumstantium, quorum tibi cognita est fides, & nota deuotio: pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt, &c.] Vbi aduerte obiter, tales dici offerre ob eorum cooperationem, qua siue hortando, siue rogando, siue iubendo curant sacrificium ipsum offerri, aut ei assistentes, in illud consentiunt: voluntate & desiderio offerentes, Sacerdotes ipso offerente. Quod quidem in moralibus sufficit ad denominationem: sic enim is qui curat vt aliquis occidatur, vel iuuat occidentem, vel ei assistit tanquam particeps facinoris, denominatur occidere, etiam si occisionem non exequatur.

Sextum notandum est, duos modos solere assignari quibus Dominicæ passionis nobis meritum applicari potest: vnus est ex opere operato; seu quod idem est, ex sola institutione diuina, independentè à bonitate operantis, in vt ipsum applicatum, nec sit maius ex eadem bonitate, nec minus ex contraria iniquitate. Alter vero est ex opere operantis: seu quo applicatio pendet ex bonitate & deuotione eius qui operatur: ita vt parum aut multum aut nihil applicetur, prout magna aut parua, aut nulla operantis bonitas & deuotio fuerit. Atque quoad eorundem meritorum applicationem per sacrificium Missæ: ea ex opere operantis esse, censeri potest eo nomine, quod ipsum sit particularis actio offerentis; qua de condigno mereri, satisfacere, & impetrare valeat, si ipse sit in Dei gratia & seruatis circumstantiis debitè offerat. Sicut enim Sacerdos iustus per alia bona sua opera potest mereri, satisfacere, & impetrare: potest id etiam consequi per sacrificium Missæ, quod est actio, ex obiecto longe melior & dignior alius. Quamquam tamen ipsius, vt nec alia sua bona opera, potest alius communicare quo ad effectum meriti de condigno: potest vero quoad effectum

fatiſfactionis & impetrationis. Ratio differentiae eſt, quod gloria quam meriti reſpicit, reddatur cuiq; ſecundum ſua propria opera, & ob Sanctoꝝ communionem vnus iuſt poenam Deus accipit in ſatiſfactionem alterius: & mouetur ad miſerendum vni ob alterius pium factu, ſicut Matth. 9. Paralyticum Chriſtus ſanauit videns fidem eorum a quibus portabatur.

De ſe autem Miſſae ſacrificium proferre fructus effectusque ſuos ex opere operato, patet ex eo quod Concil. Triden. ſeſſ. 22. cap. 2. habet: ipſum eſſe mundam oblationem, quae nulla in dignitate, aut malitia offerendum inquinari poeſt. Quod certe aliter eſſet, ſi ita penderet ab operante vt ex eius malitia inefficax redderetur. Patet item ex eo quod adhuc idem Conciliu habet ibidem, Chriſtum inſtituiſſe hoc ſacrificium, vt virtus crucis applicaretur in remiſſionem peccatorum, quae a nobis quotidie committuntur. Vnde intelligitur ex vi diſtinctae inſtitutionis non autem ex meritis miniſtri, ſacrificium Miſſae nobis conferre fructum paſſionis Chriſti: atq; adeo conferre ex opere operato, inſalubriterq; perinde ac ſacramenta: dummodo non ponamus obicem, negligendo auxilium gratiae quod Deus intuitu ſacrificij nobis offert ſufficiens ad noſtra n conuerſionem & liberationem a peccato; nolentis vocationem eius ſequi.

Nec obſtat, quod bona temporalia ad quae obtinenda a Deo, ſacrificium Miſſae offertur, non obtineantur ſemper: aut ſaltem, non ſtatim. Etenim vt per alias orationes, ſic & per Miſſae ſacrificium bona temporalia petuntur ſub implicita conditione, ſi ſaluti conueant: quae conditio non adest ſemper. Praeterea fieri poeſt, vt Deus petiti ſtatim annuat quidem, certis tamen ſolummodo temporibus a ſe conſtitutis, petita largiatur. De quibus plura Bellarm. lib. 2. De Miſſa cap. 4. Henriquez lib. 9. c. 13. Azor in 1. par. lib. 10. cap. 21. qu. 4. Greg. a Valen. tom. 4. diſp. 6. quaest. 11. puncto 1. §. 19. & Suarez diſp. 79. ſect. 1. & 2.

Sed nobis ſufficere poeſt notaſſe, ſacrificium Miſſae alio modo habere vim ex opere operato, quam ſacramenta: quia non eſt inſtrumentum efficiens & immediate producens gratiam, ſicut ſacramenta quae illam immediate efficiunt in anima independenter a bonitate miniſtri, ex ſola inſtitutione diuina: ſed tantum eſt inſtrumentum (independentem item a bonitate miniſtri) mouens Deum ad producendum inſalubriter effectus qui eidem ſacrificio competunt ex diuina ſua inſtitutione, & quali pacto: ita vt non iuſtifficer immediate ſicut baptiſmus, *exempli gratia*, ſed tantum impetrando vt Deus placatus, peccatori donum poenitentiae concedat, cuius interuentu iuſtifficeretur. Quod Concilium Triden. ſeſſ. 22. cap. 2. expreſſit his verbis: Huius oblatione placatus Dominus, gratiam & donum poenitentiae concedens, crimina & peccata etiam impotentia dimittit. Accedit quod, vt ibidem additur, vna eademq; ſit hoſtia, idem tunc Sacerdotum miniſterio offerens, qui ſeipſum per ſe in cruce obtulit, ſola offer. nd. ratione diuerſa: in hoc ſcilicet, quod in cruce obtulerit ſe per ſe cum languinis effuſione: & in Miſſa per miniſterium Sacerdotis ſe offerat ſine tali effuſione. Vnde intelligitur, idem de ſacrificio Miſſae dicendum eſſe, quod de ſacrificio crucis dicitur; nimirum non iuſtifficaffe mundum, efficiendo immediate in hominib. gratiam, ſed tantum meritori placaffe Deum, impetrando ab eo vt homines ad ſalutem perducerentur per debita media.

Tertium notandum, eſt difficultatem eſſe ad proxim ſpectantem, An ſacrificium Miſſae pro pluribus oblatum, minus pro ſingulis, quam oblatum pro vno. Cui ſatiſ fieri poeſt tribus propoſitionibus, quas Suarez in citat a diſp. 79. ſect. 12. la. e perſequitur. Prima eſt, Quando plures offerentes concurrunt cum Sacerdote ad idem numero Miſſae ſacrificium: quatenus tales integram nec minorem ſuae oblationis fructum vnumquemque percipere, quam ſi abſq; alijs offerret. Ratio eſt: quia oblatio ſacrificij ex concurſu plurium offerentium, non fit minus grata & acceptabilis Deo: quandoquidem is ipſe concurſus, eſt partium ordinatarum vnus oblationis totalis pro ipſius diuina gloria. Quare ex illo n. n. minuitur ipſius oblationis fructus. Deinde ſi minueretur ſatendendum eſſe minorem fructum percipi ex auditione Miſſae,

cum multi ſi n. l. audiunt, quam cum pauci: quod a communi omnium exiſtimatione alienum eſt.

Secunda propoſitio eſt: Valorem ſacrificij Miſſae, quem Sacerdos prout eſt publicus Chriſti miniſter, poeſt cui velit applicare, eo minorem eſſe in ſingulis, quo pluribus applicatus fuerit: ſiue applicatio fiat diuerſis intentionibus particularibus: ſiue vna communi pro toto populo ſeu communitatis. Hanc ſicut Suarez dicto 2. tenent Henriquez lib. 10. cap. 19. §. 5. in principio, plures citans in margine lit. D. Gregorius a Valent. in ſine ante memorati puncti primi. Azor in 1. par. ſummae libr. 10. cap. 21. quaestio. 1. ac Toletus libro 2. inſtruci. Sacerd. cap. 6. Et eſt contra eos qui poſt Caietan. 3. part. quaest. 79. art. 5. concedunt quidem finitum eſſe fructum ſacrificij Miſſae, non tantum vt ei reſpondet, quatenus a Sacerdote & ab alijs offerentibus tanquam priuatis: verum etiam vt reſpondet eidem, quatenus eſt a Sacerdote tanquam miniſtro Chriſti, ac gerente pro populo perſonam publicam apud Deum ad inſtar legati & mediatoris. Nihilominus tamen volunt eum fructum quem Sacerdos applicat, quibus vult, non minui applicatione: ſed multiplicari in omnibus quibus applicatur: ſicut ignis habens tantum vim producendi calorem finitum, vt octo q. aduun, ſi aequaliter multis ſubiectis applicetur, producet in ſingulis calorem illius quantitatis. Vnde ſequitur, quotquot ſunt pro quibus Miſſa offertur; vnus fructum non minui ex ſocietate aliorum, qui ſunt pariter offerentes.

Ad eorum refutationem vero & allatae propoſitionis confirmationem facit vſus Eccleſiae interpres optima inſtitutionis Chriſti. Is enim eſt, vt nonnunquam ex intentione Sacerdotis, Miſſa applicanda vni, tota illi applicetur: vt fieri ſolet quando Sacerdos ea tota intentione celebrat pro anima Petri. Tunc enim facit applicationem talem vt ex eo totus fructus ſacrificij Miſſae quem applicare poeſt, deriuetur ad animam Petri, excludanturque aliae animae, quibus nihil relinquitur participandum. Quod quidem perperam fieret, ſi is fructus ſecundum ſe totum multiplicabilis eſſet in plures: quoniam eo poſito, nulla datur ratio ſic applicandi vni, vt caeteri excludantur: cum ſine illius praedictio poſſit iſtis quoq; fieri applicatio. Deinde ſicut eidem perſonae non poeſt fieri duplex tot. iſis applicatio fructus vnus eiſdemque ſacrificij, ſed requiritur duplex ſacrificium, vt patet ex Eccleſiae vſu p. ocurandi plures Miſſas pro eodem defuncto: ita nec poeſt idem effectus vnus ſacrificij Miſſae, totaliter applicari diuerſis perſonis. Confirmatur: quia ſi hoc ita eſſet, Sacerdos qui plura ſtipendia integra accepit a pluribus, poſſet celebratione vnus Miſſae ſatiſ facere: quod vſui Eccleſiae aduerſatur & rationi. Vnde tradita in praecedenti libr. 23. num. 233. & 234.

Tertia propoſitio eſt, Sacrificium Miſſae oblatum pro multis, eandem impetrandi vim habere in ſingulis, quam habet, pro vno tantum oblatum: quia cum ſit ſecundum ſe inſiniti valoris, & infinite Deo gratum, quantumcunq; in valore & multitudine ſunt beneficia quae petuntur, ſuperantur a valore eiſdem ſacrificij, & rei in eo oblati & offerentis inſinitam dignitatem: adeo vt oblatum pro multis merito cenſeatur eandem vim impetrandi habere, quam haberet pro vno tantum oblatum. Eandem vim item habere impetrandi maximum ac exiguum beneficium.

De Miſſa celebratiōe quoad circumſtantias perſonae celebrantis.

SECTIO III

Nomine circumſtantiarum perſonae celebrantis ſignificantur requiſita in illa, ad debite & inculpate celebrandum. Primum autem requiritur ex Chriſti inſtitutione (de qua Concilium Triden. ſeſſ. 22. cap. 1.) vt ſit Sacerdos: alias enim ſacrilegium grauiffimum committeret celebrando: neque impedimentum habeat cenſurae Eccleſiaſticae, aut irregularitatis: quas violare in re tanta dignitatis, dubium non eſt peccatum eſſe mortale. Deinde requiritur, vt habeat tam animae quam corporis diſpoſitiones requiſitas ad ſalutarem Euchariſtiae ſumptionem, quae ſine graui ſcelere omitti nequit in Miſſae celebratione. De quibus diſpoſitionibus ante dictum eſt in cap. 7. Praeterea requiritur vt reci-

158.

tarit horas matutinas: quod iam tractatum est nobis in præcedenti tom. h. 18. nu. 167.

159.

Amplius requiritur ut indutus sit sacris vestibus: quæ sunt amictus, alba, cingulum, manipulus, stola seu orariû, & pianeta seu casula: habentes bonas significationes sacras. Tum in ordine ad mores: quarum præcipuæ censentur indicatæ in illis orationibus, quas Ecclesia instituit à Sacerdote dicendas quando eas induit: ut habet Suarez *disp. 82. scilicet. 2. dictio 2.* qui videri potest. Tum in ordine ad passionem Domini, prout tradidimus, *licet paucis*, in præced. lib. 19. nu. 33. Notandum est autem talium vestium materiam, esse quidem determinatam quoad amictum & albam: nempe lineam esse debere: quia id colligitur ex patribus: non item quoad reliquas, quia nihil certi determinatum inuenitur apud veteres, prout notat Suarez *loco citato colum. 5.* adeo ut possint esse vel lineæ, vel lanæ, vel ex quacunq; alia materia, sic apta ad corpus humanum tegendum, ut vestimenti rationem habeat. Nec multum refert cuius ea sit coloris: quoniam etsi in Missali pro certis temporibus, certi colores talium vestium ordinantur: ea tamen ordinatio censeri potest non esse præceptum propriè: sed solam regulam directiuam. Pro quo facit difficultas habendi ab omnib. tantam vestium varietatem quantum ordinatur.

160.

Quod vero pertinet ad formam earundem vestium: cum vna artificialis sit, consistens in earû figura: & altera moralis seu sacra, consistens in benedictione Episcopi aut alterius Sacerdotis habentis priuilegium: ac artificialis, qualis determinate esse debeat, iudicandum est ex recepta circa eam. Ecclesiæ consuetudine: ac quando variatione aut destructione cesset, ex cessatione aptitudinis ad vsum induendi & significandi, in quem instituitur. Consistens vero in benedictione qualiter perficiatur, est descendendum ex Pontificali Romano. Quæquidem tunc desinit, *argumento cap. Quod in dubijs, De consecrat. Ecclesiæ*, cum vestimenta ipsa benedicta sic dissoluantur, ut figuram prædictâ amittant: vel ut sint inepta ad vsum sacrum, ad quem instituantur.

Vnde inferre licet, ea, quæ Suarez in sequenti columna sexta habet ex Paludano & Syluestro. Est primo, si manica albæ ab ea separatur omnino, benedictionem illius amitti, ita ut denuo benedicenda sit, si iterum ea ipsa manica illi affluatur. Secundo, si priusquam figura vestis destruat, ad eam reficiendam affluatur paulatim aliqua, quamvis non sint benedicta, manere benedictionem: quia eadem nihilominus vestis benedicta manet. Nec enim accessorius tollit principale, sed illud sequitur: nisi tanta huic accessio fieret ut posset pene nouum censeri. Tertio, cingulum, si rumpatur omnino, neutraq; pars eius per se sufficit ad cingendum, amittere benedictionem amissa aptitudine ad vsum proprium. Nô amittere autem quoad partem quæ post fractionem adhuc fuerit apta ad cingendum: nec item totum ipsum cingulum, si antequam frangatur, remedium adhibeatur conuexioris fortiori partem, etiam si per nodum. Quarto, stolam posse locum cinguli tenere: cum & ipsa sit benedicta, & apta ad vsum cingendi. Possitem tenere locum manipuli, ut aptam quoq; ad eius vsum: ac vicissim manipulum tenere locum stolæ, quando fuerit longitudinis sufficientis ad eius vsum. Postremo istiusmodi vestes si duplex sint, & compositæ ex vna interiore, & altera exteriori, per earum separationem ab invicem non amittit benedictionem: sed alteram ab altera separatam, manere benedictam: quoniam vtraque per se, est integra casula, stola, &c. quandoquidem cum materia sufficienti formam habet integram. Nec obstat vnitas benedictionis: quoniam non repugnat eam sufficere multis simul propositis.

161.

Cæterum ex communi Doctorum consensu (*quem admodum initio sequentis sectionis tertiae Suarez habet nonnullis citatis*) peccatum est mortale in celebratione Missæ vel vnû tantum ex sex antememoratis vestimentis sacris omittere. Cuius consensu præcipuum fundamentum est vniuersalis consuetudo Ecclesiæ, talem ritum obseruans, tanquam necessarium ac pertinentem maximopere ad reuerentiam debitam sanctissimo Euchariæ Sacramento. Quodq; Scotus & Richardus cingulum excipi voluerunt Nauar. in *Enchir. cap. 25. nu. 84.* ex eo rejicit, quod in Pontificali Romano perinde benedictio assignatur pro cingulo ac pro quinq; reliquis.

A quo peccato si omisso sit omnium illorum vestimentorum (ita ut celebretur cum solis vestibus communibus & usualibus) metum, *eiam mortis*, non excusatur Suarez *ibid. col. 2.* probat: quoniam ea non potest fieri absq; scandalo proximi & periculo magnæ irreuerentiæ Dei.

Si omisso tantum sit vnus ex minoribus, ut cinguli aut manipuli: sicut potest abesse prædictum periculum, ita & excusationem à mortali adesse non repugnat. Eadem quoque excusatio potest esse ex defectu plenæ deliberationis seu inconsideratione; nisi proueniat ex negligentia lata quæ ignorantiã reddit crassam & inexcusabilem: vti se, sic & in suo effectu. Ex paruitate materiæ autem non videtur posse esse: cum nec videatur minor in hac re materia assignari posse, quam vnus cingulum, aut vnus manipulus: quorum ommissionem sicut cuiusque cæterorum vestimentorum Doctores sentiunt (ut attigitur) peccatum esse mortale; nec dici potest paruitatem eam contingere, cum vestimentum ipsum nondum est benedictum: quia cum tali celebrare, perinde mortale est, atque omisso eodem vestimenti genere, celebrare: quoniam ex Ecclesiæ institutione necessarium est eius generis vestimenta consecrata esse: prout in cap. Vestimenta, De consecr. dist. 1. dicitur his verbis: Vestimenta Ecclesiæ: quibus Domino ministratur, & sacra debent esse, & honesta.

Nec item dici potest eandem contingere, cum etsi omnia talia vestimenta sint sacra, tamen sint valde immunda, aut valde detrita: quoniam talibus vti in celebratione, non est sine omnibus sacris vestibus celebrare: ac proinde nec transgredi propositum præceptum nec peccare vel venialiter. Culpa autem quæ in eo contingit committitur contra præceptum naturale, de sancte & reuerenter tractandis rebus sacris: à qua excusari potest Sacerdos ad quem non pertinet talium vestimentorum custodia, vtens vestibus quibus potest, quas ve in Ecclesia inuenit, non habendo copiam aliarum. N si forte eæ sint enormiter immundæ, quia tunc censeri possent irreuerentia saltem venialis.

De vestibus vsualibus, quibus indutus esse debet Sacerdos accedens ad sacras superinduendas, Suarez in *eadem sectione 3.* prædictis addit. Primo de consuetudine Ecclesiæ Sacerdotem non debere, nisi calcæatum ad altare accedere: idq; tantum ob maiorem honestatem & decetiam; non autem ob aliquam ceremoniam, significationemve sacram. Secundo prohibitum esse Sacerdotem celebrare cooperto capite, cap. Nullus Episcopus aut Presbyter seu Diaconus ad Missarum solemniam celebrandam præsumat cum baculo introire, aut velato capite altari Dei assistere. Excusationem autè à peccato esse posse ex dispensatione Superioris: ut etiam absq; ea, si non possit facile postulari, & grauis infirmitas, aut necessitas vigeret sic celebrare: maxime quando talis necessitas, celebrandi; modus, non continet, sed tantum semel aut iterum contingit. Pro eo vero facit verbum præfatum, vsurpatum in citato cap. importans temeritatem in cõtraueniendo prohibitioni. Admonet merito idem Suarez tunc ad scandalum vitandum debere curæ esse ut in secreto celebretur. Postremo addit de cæteris indumentis, obseruandum esse id quod habetur ex Missali: nempe ut Sacerdos ad celebrandum accedat honeste vestitus, ita ut superior vestis quantum fieri possit ad talos pertingat.

Vltimo requiritur in Sacerdote celebrante, ut saltem vnû habeat sibi ministrantem: quod satis patet ex vniuersali Ecclesiæ consuetudine, vsu recepta ad modum præcepti: quod tanquam positum in re graui, obliget ad mortale. Pluribus quidem istud tractat Suarez *disput. 87.* sed ad nostrum institutum sufficere potest attigisse responsum ad aliquot dubia quæ idem habet.

PRIMUM DVBIUM: An oporteat talem ministrantem esse masculinum. Ad quod respondetur affirmatiuè, iuxta illud in cap. 1. §. finali, De cohabit. Cleric. & mulierum. Prohibendum quoq; est, ut nulla fœmina præsumat ad altare accedere, aut Presbytero ministrare. J Accedit quod de se indecens sit fœminam tale ministerium exhibere: atq; adeo periculosum, ob occasionem immundiciæ, alienissimæ ab operatione mysticæ sacrosanctæ Euchariæ.

SECUNDUM DVBIUM EST: An aliqua necessitas possit fa-

164.

cere

REGIA
PRA
FORJ
E V

cerere licitam Missæ celebrationem sine ministro. Ad quod respondetur: si necessitas sit ordinaria & continua: ut cum Sacerdotes hœmici solus omnino & sine socio statuens vivere, ad satisfaciendum præcepto de audienda Missa, vellet diebus festis celebrare solus ipsidem diebus: tunc opus esse Pape dispensatione, præsertim cum necessitas eiusmodi sit ex voluntate propria: ideoque non habeat de se vim excusandi ab obseruatione communis consuetudinis Ecclesiæ: cui repugnantem viuendi modum nõ debuit inuere propria tantum voluntate. Sin autem necessitas sit extraordinaria raro contingens, & notabilis: qualis est diei festi magnæ solemnitatis aut dandi moribundo viaticum aut quid simile, videri potest locum esse excusationi in hac re, sicut est & regularis. Necessitas non habet legem: quæ procedit maxime in lege humana: cuiusmodi est consuetudo proposita. Et ita cum Soto in 4. distinct. 13. quest. 2. art. 5. ad 12. tenet Suarez dist. 87. sect. 1. in fine alij citatus. Additque cum eodem, si urgente necessitate oporteat Sacerdotem aut solū celebrare aut fœminam administram adhibere, potius celebrandum esse absque ministro, quam fœminam ministrante: tum quia istud prohibitum est expresse, tum quia indecentius est, quam illud.

TERTIVM DVBIVM EST: Ad quod peculiariter teneatur ministrans Sacerdoti celebranti. Hoc Suarez tractat in sequenti sect. 2. Responso autem est, duplicem esse posse talem ministrum: vnum ex officio ratione ordinis, quo consecratus est ad id ipsum ministerium, ut Diaconus, Subdiaconus alijque initiati minoribus ordinibus: alterum vero privatim solummodo infœruentem & tanquam laicum. Quoad priorem ministrum autem, ipsam teneri ad obseruationem rituum, qui circa solemnem Missæ celebrationem sunt ab Ecclesia instituti, prout habentur in Missali aut Pontificali Romano. Quocirca vti debet vestibus sacris ab Ecclesia pro ministerio ipsius institutis, atque seruare caeremonias omnes ad illud pertinentes: siue in verbis siue in actionibus consistentes. Quas leuiter omittendo peccat, non tamen mortaliter, si absit scandalum & aliud quiddam mortaliter aggrauans: quia cum ministerium ipsius in Missæ celebratione tantum sit accessorium, caeremonia ad illud spectans non est res adeo grauis, ut omisio eius in eadem celebratione, debeat mortaliter censeri: nisi ea redundet in aliquem notabilem irreuerentiam Sacramenti, ut si Diaconus sponte omitteret aquam mittere in calicem: Subdiaconus nollet Epistolam legere: & sic de alijs id genus.

Quoad posteriorem ministrum vero, ipsum teneri curare ne desit ijs quæ ipsi in ea re incumbunt: negligenter enim se in illis gerens potest interdum peccare etiam mortaliter: ut cum per suam latam negligentiam est in causa ut Sacerdos pro vino aquam offerat. Item scire debet celebranti respondere secundum ritum ab Ecclesia præscriptum: alioqui enim peccaret vsurpando ministerium quod non nisi in eptè potest præstare. Quamquam si casus adesset tantæ necessitatis, ut liceret Sacerdoti sine ministro celebrare, liceret quoque talem adhibere prius instructum sequi se dicentem verba responsum, eique illa intjmantem. Quod quidem minus est, quam celebrare absque vilo ministro, si quidem longe minus aduersatur vniuersali Ecclesiæ consuetudini: est quantū fieri potest, id quoque debet vitari, tanquam valde indecens: & alienum à communi ritu celebrandi, ad quem spectat ut Sacerdos nonnullis dictis alijs ipso tacente respondeat.

SVM MARI PARS
SECUNDA.

- 166 Quæ sit Sacerdotis obligatio celebrandi Missam.
- 167 Pro quo tempore sit Sacerdotum obligatio celebrandi Missam.
- 168 Obligatio quotiæ celebrandi quando contingat.
- 169 Eadem non adstringuntur quidem singuli Sacerdotes: laudabile tamen est ipsos quotiæ celebrare.
- 170 Dies in quibus non est licitum celebrare.
- 171 Non est licitum eidem Sacerdoti eodem die pluries celebrare, exceptis aliquot casibus, & quibus.
- 172 Notanda de casu quo contingit vnum Parochum habere plures parochias.

- 173 Pars diei in qua licet Missam celebrare, est ab aurora ad meridiem, & quid aurora nomine significetur.
- 174 Exceptio diei Natiuitatis Domini: atque priuilegij quo conceditur præuenire illud tempus, aut vltra illud differre celebrationem.
- 175 Celebratio Missæ vti licita sit requirit locum sacrum, aliquot casibus exceptis.
- 176 Primus, cum interuenit licentia Episcopi.
- 177 Secundus, cum necessitas urget.
- 178 Tertius, cum habetur Pape priuilegium: in quo quid sit considerandum.
- 179 De celebratione in Ecclesia polluta.
- 180 Varijs modis polluitur Ecclesia, quorum primus est, per homicidium voluntarium.
- 181 De secundo modo (qui est per sanguinis humani effusionem) notanda pro praxi.
- 182 Ad tertium (qui est seminis humani effusio) conditiones requiritæ: & quatenus conugalit copula eodem contineatur.
- 183 Crimen in Ecclesia per petratum, per quod ipsa polluitur, debet esse notorium.
- 184 De quarto modo, qui est per excommunicati, & quinto, qui est per pagani sepulturam in loco sacro.
- 185 Quatenus polluitur locus sacer ob sepultum in eo infantem mortuum sine baptismo.
- 186 De sexto modo per parietum destructionem: locum habens tantum in locis sacris consecratis: cum ceteri habeant, etiam in solummodo benedictis.
- 187 De ratione quæ cœmeterium potest quing, præcedentibus modis: quodque oratoria quæ non sunt sacra, nec sint obnoxia pollutioni.

De celebratione Missæ quoad circumstantiam temporis.

SECTIO III.

QUA hunc spectant trademus aliquot quæstionum explicatione.

PRIMA est, quam attigimus in præcedent. numero 46. & 47. An quivis Sacerdos etiam si nec animarum curam habeat, nec beneficium Ecclesiasticum, teneatur Missam aliquando celebrare. De qua authores in vtramque partem referunt Azor in 1. par. lib. 10. cap. 24. questio. 1. & Suarez tom. 3. in tertiam par. disp. 88. sect. 1. Quare bene expensa, partem negantem indicat probabilitate non carete quidem: sequendam tamen esse partem affirmantem & in praxi consilendam: quia est magis pia ac tutior, nec obnoxia scandalo, quod Sacerdos dat nunquam celebrans, cum facile sit id haberi pro signo malæ conscientiæ & præiudicij. Probatur vero eadem pars (quidquid sit de contraria) ex eo, quod in cap. Dolentes De celebr. Missarum, poena suspensionis quibusdam Sacerdotibus imponatur, ob quædam delicta: quorum vnum est, quod vix in anno quater celebrarent. Itemque ex eo, quod Concil. Trid. sess. 23. cap. 14. de reform. Episcopo præcipiat curare, ut Sacerdotes saltem diebus Dominicis & festis solennibus: si autem habuerint curam animarum, tam frequenter, ut suo muneri satisfaciunt Missas celebrent. Vnde patet Ecclesiæ sensum esse, quod Sacerdotes quantumcunque simplices, non sint omnino liberi ab obligatione celebrandi Missæ sacrificium. Quod quidem apertius habetur ex eodem Concilio, in præcedenti sess. 22. cap. 1. cum Christum id ipsum præcepisse, dicens Apostolis Luca 22. Hoc facite in meam commemorationem,] declarat his verbis. Ad sub earundem rerum symbolis, Apostolos, quos tunc noui Testamenti Sacerdotes constituebatur, ut sumerent tradidit, & eisdem, eorumque in Sacerdotio successoribus ut offerrent præcepit: per hæc verba, Hoc est corpus meum.] Vnde patet, quod ut singuli quique Apostoli, ad quos Christus ea verba dirigebat, eo præcepto obligati sunt: sic etiam obligari singulos Sacerdotes, etiam simplices, tanquam Apostolorum reuera in Sacerdotio successorum: etiam si non sint in iurisdictione, sicut sunt ij qui curam habent animarum.

SECUNDA QUÆSTIO EST: Pro quo tempore obliget præceptum diuinum celebrandi Missam, Sacerdotibus impositum. Ad quam responderi potest, tale tempus videri in Concilio Trid. sess. 23. cap. 14. (per verba paulo ante citata)

deter-

VAL
CIS

166.

167.

determinatum ad dies Dominicos & festorum solemnium: respectuque eorum qui animarum curam habent; quoties id requiritur et suo muneri satisfaciant. Quae determinatio facta adeo suauius, non videtur censenda obligationem ad mortale inducere: ita ut ei contraveniens non peccet plusquam venialiter: imo & possit excusari omnino à peccato, si bona intentione ex aliqua causa rationabili iudicio prudentis, id faciat. Quamquam si in contraveniendo ita perseveretur, ut sine legitimo impedimento vix ter aut quater in anno celebretur, peccatum committetur mortale, prout citatis D. Thoma & Richardo Nauarrus docet in *Enchir. cap. 25. numero 88.* argumento eius, quod antereulimus ex cap. Dolentes, De celebr. Missarum. Nam suspensionis poena generaliter imposita, valde grauis est, & ideo grauem indicans culpam. Accedit quod moraliter vix contingat tanta omisio celebrationis Missae, quin ea habeat scandalum adiunctum, proprium spirituale detrimentum notabile, aut periculum peccandi liberius, aut (quod pessimum est) affectum & voluntatem liberius peccandi. Vnde mihi probatur quod Azor in supra citata *questio. 1. §. Si queras* habet his verbis. Non absoluerem eum qui statueret nunquam per totum anni cursum Missae sacrificium facere. Nec excusarem eum qui nunquam per annum sacrificat, ob impedimentum quod ex ipsius voluntate exiit, & pendet: nec item eum qui ideo nunquam per annum sacrificat, quod frequenter peccare soleat. Peccatum enim est voluntarium, & ideo illud cauere debet, & curare ut Missae sacrificium digne offerre queat. Hæc ille.

168.

TERCIA QUÆSTIO: An liceat Sacerdotibus quotidie sacrificium Missae facere. Atque pro parte affirmante facit quod in cap. Visum, De consecr. dist. 1. habetur. Sicut nulla dies excipitur, quâ non pro viuientibus & pro quibuslibet necessitatibus Dominum deprecetur: ita nimirum nulla dies excipi debet, quin pro animabus fidelium, preces in Missarum solemnibus Domino fundantur. Item quod in cap. Iteratur De consecr. dist. 2. dicitur: Iteratur quotidie hæc oblatio, licet Christus semel passus in carne per vnam eandemque mortis passionem semel saluauerit mundum. Pro negante vero facit, quod ex Innocentio Papa refertur in cap. Sabbatho De consecr. dist. 1. traditionem Ecclesiae habere, isto biduo (intelligit biduum proxime præcedens Pascha, nempe diei Veneris & Sabbathi sancti) Sacramenta penitus non celebrari.

Solutionem autem, quam Suarez latius persequitur *disp. 80. sect. 2.* paucis perstringemus aliquod propositionibus. Prima est (in qua Doctores conueniunt Suarez *ibidem dicto 2.* tangit) in singulis Ecclesijs Cathedralibus, Collegialibus, Parochialibus, aut Conuentualibus debere quotidie offerri sacrificium, si conueniens seu mediocri Sacerdotum sit numerus. Hæc probatur ex communi Ecclesiae consuetudine: quam habere obligandi vim, satis insinuatum est in sap. Cum creatura, De celebratione Missae. vbi Honorius tertius mandat vniuersis Prælati ne permittant se negligentia sic corpore, quin pro anniuersarijs defunctorum, & pro festo veteris secundum temporum congruentiam, Missarum solemnium conuentualiter celebrari procurent. Esse vero obligationem sub mortali, intelligitur ex eo quod refertur in re graui: utpote multum pertinente ad commune bonum fœderium: cuius gratia prædictis Ecclesijs assignati sunt redditus ad sustentationem Ecclesiasticorum celebrantium diuina officia: qui non satisfacientes tali muneri, tanquam peruersæ agentes scandalizant eos ipsos fideles, nisi habeant aliquod iustum impedimentum. Obnoxij vero tali peccato sunt maxime Ecclesiarum, qui tenentur curare ne eis sacrificia omnino desint.

196.

Secunda propositio est: Singulos Sacerdotes, etiam si non teneantur, posse tamen seclusa prohibitione, aut alio impedimento speciali, quotidie Missam celebrare. Pro hac Suarez *dicto 4.* aliquot Patrum autoritates adfert: addita hac ratione, quod quotidie celebrare nullo iure sit prohibitum: idque alias sit de se bonum. Quod posterius potest, quia quid illicitum esse dici tantum potest, vel quia prohibetur, vel quia est de se malum. Prius item patet: quia quotidie offerre Missae sacrificium, cedit ad Dei cultum, quem illi perpetuo debemus: ita ut non immerito, eiusmodi oblationi

accommodari possit appellatio iugis sacrificij quæ habetur Danielis 12. Cedit item magnopere in bonum fidelium: qui solent plurimum nisi fructu oblationis tanse efficaciam ad Deum reddendum sibi propitium in necessitatibus suis, quæ quotidianæ sunt. Quamquam, vt bene Suarez ipse monet, non est ideo negandum, quin interdum bonum sit ex reuerentia, tale munus aliquo die intermittere: cum diuersa sint personarum conditiones, & variæ diuisiones gratiarum Spiritu sancti.

Tertia propositio est: Duos esse dies anni in quibus non est licitum singulis Sacerdotibus celebrare Missam. Hæc probatur ex cap. Sabbatho De consecr. dist. 3. vbi dicitur Ecclesiae traditionem habere biduo penitus Sacramenta non celebrari: sermo autem est de biduo præcedente proximo sanctum Pascha, nempe de feria sexta & Sabbatho maioris hebdomadæ. Atque quoad feriam sextam omnes in hac consentiunt, non autem quoad Sabbathum sanctum. Nam Suarez in *sine citata sectionis 2.* cum Soto in *4. dist. 13. q. 2. art. 2.* existimat quoad idem Sabbathum, ius antiquum esse abrogatum: quod Azor in *ante memorato cap. 24. quest. 4.* cum Nauar. in *Enchir. cap. 25. num. 88.* negat, & probabiliter: quia memoratum ius iisdem omnino verbis declarat Ecclesiae traditione, diuina eo die non celebrari, nec in præcedenti feria sexta. Neque assignari potest ius commune contrarium: aut vniuersalis Ecclesiae consuetudo, quibus illud abrogatum sit.

Eandemque esse nunc rationem illud ipsum obseruandi, quæ fuit antiquius (ne dicatur cessare cessante illius ratione) argumentum est non obsecrum: quod cum vigilia Pentecostes, & Sabbathum sanctum, officium solemnium Missae habeant simile: in illa assignetur Introitus pro Missis priuatis: eo quod nimirum sunt eo die permittæ: nõ autem in hoc, in quod pariter fieri debuerit, si pariter esset tunc licita Missarum priuatarum celebratio. Nec enim apparet ratio disparitatis. Veruntamen quia prædictum ius est humanum, si ubi esset consuetudo in illo Sabbatho celebrandi, à viris etiam doctis & timoratis usurpata, isthic poteris ceteri eadem iuri derogatum ex parte. Item si casu occurrat necessitas exigens tunc Missam priuatim dici, id fieri poterit ex Prælati dispensatione, prout notat Azor, & quotidianus in ceteris præceptis humanis vsus ostendit.

Quod attinet ad feriam quintam maioris hebdomadæ, sunt qui negent liberum esse eo die singulis Sacerdotibus Missam celebrare; ob consuetudinem, quæ eo die ceteri Sacerdotes solent à suo Prælati sacrosanctam Eucharistiam sumere. Quam consuetudinem si ubi sit recepta, oblatio quominus iisdem Sacerdotibus liceat eo die celebrare. Azor docet, in *sequenti quest. 5.* Suarez autem in *citata sect. 2. §. Superest* cum Soto in *4. dist. 13. qu. 2. art. 2. & Nau. in Enchir. cap. 25. n. 88.* tenet contrarium: quia cum nullum ius detur quod obstat celebrationi eo die, talis consuetudo censeri potest seruati tantum ex deuotione, non ex aliqua vi, quam habeat obligandi (vt patet ex facto virorum piorum eo die sine scrupulo celebrantium) nisi forte illius transgressio generatura sit scandalum pusillorum ob eorum ignorantiam.

QUARTA QUÆSTIO EST: An vni Sacerdoti liceat eodem die plures Missas dicere. Ad quod responderetur, non licere exceptis aliquot casibus. Textus enim quo id prohibetur est apertus, De consecr. dist. 1. cap. Sufficit Sacerdoti vnam Missam die vna celebrare, quia Christus semel passus est. & c. Quibus verbis præceptum contineri indicant quæ inferius ibidem ponuntur. Qui pro pecunijs & adulatione secularium vna die præsumunt plures facere Missas non æstimo euadere damnationem. Ad idem faciunt cap. Consultuisti & cap. Te referent, De celebratione Missarum. Facit & Ecclesiastica consuetudo quæ tanquam obligans seruatur. Obligationem autem eam esse sub mortali, nisi aliqua causa rationabilis excuset, satis indicant citata verba capituli Sufficit. Non æstimo euadere damnationem.]

Casus autem exceptos Suarez in *citata disp. 80. sect. 3.* nouè refert, à diuersis traditos: ex quibus tres tantum approbat tanquam innixos sufficere fundamento. Primus est diei Natalis Domini in qua die communi Ecclesie consuetudine singulis Sacerdotibus permittitur vt celebrent tres Missas. *Vide glossam ad citatum cap. Consultuisti, verbo Natiuitati.*

Secun-

REGIA
PRÆ
EDICTI
E. V.

Secundus est, quando in festo valde solemnitate necessitas exigat ut Missa dicatur pro defunctis, tantumque est vnus Sacerdos. Tunc enim censetur ratio sufficiens adesse, dicendi rursus Missam de die ipso solemnitate praesertim cum nullus detur casus necessitatis tale quid agendi, de quo potius quam de eo, merito intelligatur illud quod in cap. Sufficit, De consecr. dist. 1. approbatiue dicitur. Quidam tamen pro defunctis vnam, intellige Missam, faciunt, & alteram de die si necessitas fuerit.

Tertius casus est: cum idem Parochus habet duas Parochias, nec commode potest habere coadiutorem, & in vtraque, populus solitus est (quisque scilicet in sua) Missam audire. Notat vero circa hunc casum in fine eiusdem sectionis Suarez. Primo pari ratione dici posse tres Missas ab eo qui pariter haberit tres Parochias: ac quae necessitas est celebrandi, in duabus, eadem sit celebrandi in tribus.

Secundo propositum casum non arctari ad dies festos in quibus est obligatio audiendi Missam: sed extendi ad dies quoque operarios: in quibus haec satis grauis causa datur: scilicet ut populus non priuetur opportunitate audiendi Missam, si conseruerit tunc audire, ac aegre careat tanti sacrificij fructu.

Tertio: praedictum Parochum in die Coenae Domini, monumentum erigere debere tantum in parochia principali; ad quam facile est conuenire eos qui ad aliam pertinent. Quod si inconsiderate exegerit, non aduertens se non posse vtroque Sacramento in monumento asseruatum sumere, eo, quod talis sumptio fiat, hostiae particulam admixtam vino: ita ut frangatur in ea ieiunium naturale, impediens secundam sumptionem faciendam in altera parochia. Si inquam, aliquid tale contingat: memoratus author hoc remedium praescribit: ut si errorem suum deprehendat ante priorem officij celebrationem, non mittat vinum in calicem, sed tantum hostiae particulam quae ei miscenda fuit. Sin autem deprehendat post idem officium iam expletum (atque adeo soluto naturali ieiunio sumptione vini) ut omittat officium in secunda parochia, & sanctissimum Sacramentum recondat in sacrario. Inde enim impeditur ipsum sumere, perinde ac sumptio vini quo perfundendus est calix post sumptum Christi sacrosanctum sanguinem, impedit celebrationem secundae per eundem eodem die, ex textu expresso in cap. Ex parte, De celebr. Missarum.

QUINTA QVAESTIO EST: Qua diei hora licitum sit Missae sacrificium offerre. Ad huius explicationem multa habet Suarez in ead. disp. 80. sect. 4. Responso autem est, quae habetur ex Missali Romano in cap. De defectibus circa Missam occurrentibus in ministro, cum dicitur: Tempus debitum celebrandi est ab aurora usque ad meridiem communiter. Iateque ex communi Ecclesiae consuetudine (cuius testis est consensus Doctorum, quorum plures commemorat Suarez) sic recepta, ut populus scandalizaretur tanquam de peccato graui, si aliquid causa iusta, quis praesens eret celebrare extra illud tempus. Vnde Concilium Trident. sess. 22. in decreto De obseruandis & vitandis in celebratione Missae: Episcopis iniungit ut propositis penis caueant ne Sacerdotes, alij quam debitis horis celebrent. Quae hora non sunt alia, quam quae in Missali indicantur: praesertim cum ad Summum Pontificem alioqui frustra recurretur pro priuilegio extra eas celebrandi, quod passim est in vfu apud viros timoratos. Si quis vero opponat ex cap. Nocte sancta, De consecr. dist. 1. Missas non esse celebrandas ante horam tertiam diei: respondendum est saltem quoad Missas priuatas ei decreto derogatum esse per contrariam consuetudinem.

Nota autem primo, aurorae nomine, Doctorum omnium consensu, ut Suarez restatur, debere intelligi, non quidem ortum solis, seu ascensum corporis solaris supra nostrum horizonem: sed initium crepusculi diei, seu primam solis irradiationem. Quod intellige moraliter non autem mathematicè, ita vtiliter non sit tale initium praenire aliquantum ut vno quadrante horae: quia in moralibus parum pro nihilo reputatur. Hocque est, quod significat Franc. à Victoria, De sacramentis nu. 97. dum ait non esse necessarium punctualiter ipsum aurorae tempus expectare.

Nota secundo, propositam consuetudinem pati exceptionem in die Natalis Domini per illud, De consecr. dist. 1.

Nocte sancta Natiuitatis Domini: Sanatoris, Missas celebrat Presbyteri. Quae verba an sint restringenda ad primam Missam, ita ut duas reliquas non liceat celebrare ante auroram, difficultas est: quam Suarez ibidem §. Tertio inquitur, late persequitur: satis probabiliter definiens priuilegium illud ad omnes eiusdem diei Missas pertinere. Recte enim ponderat: quod paulo post ibidem statuatur, alijs temporibus Missarum celebrationes non nisi de die esse peragendas. Vnde intelligitur priuilegium diei Natiuitatis Domini in hoc non esse restringendum conditione aliorum temporum: sed potius (pro conditione scilicet priuilegij) interpretatione extendendum ad quamlibet eiusdem diei Missam saltem priuaram. Quod addo: quia in solemnibus consentaneum est conformari institutioni, de qua diuus Thomas 3. par. quest. 82. art. 1. ad 2. ut prima Missa de nocte, post mediam noctem dicatur, secunda in aurora, & tertia in plena die.

Non obstat vero antedictis, quod in prima Missa Natiuitatis Domini dicatur, *Communicantes, & Noctem sacratissimam celebrantes*: Non item in duabus reliquis: sed *Communicantes, & diem sacratissimum celebrantes*: quia in diuini officij recitatione verba non referuntur semper ad tempus in quo dicuntur, sed ad illud pro quo representando & commemorando dicuntur. Vnde etiam in prima Missa dicatur, *Et noctem sacratissimum venerantes*, tamen nemo negat, quin talis Missa priuata dici possit in plena diei luce.

Nota tertio: ex priuilegio celebrari posse: tum ante auroram, tum post meridiem: quale diuersis religionibus à diuersis Summis Pontificibus concessum refert Azor 1. part. lib. 10. cap. 25. quest. 5. quod ut plurimum determinatur ad vnam vel ad duas horas: sique detur sine determinatione, ut addit Azor, existimandum est Papam nolle concedere pro tempore quod est à media nocte ad auroram: vel à meridie ad noctem: sed concedere cum determinatione qua magis communiter impletur: nempe vnus horae.

Ceterum potest, prout Suarez expressit, tale priuilegium Episcopus dare in particulari casu ex rationabili causa: quia ordinario iure tale quid ei competit, tanquam requisitum ad pastoralem suorum curam. Dare vero tale generale, est solius Papae profumma sua potestate.

De celebratione Missae quoad circumstantiam loci.

SECTIO IV.

CELEBRATIONEM MISSAE requirere locum sacrum, est communis Doctorum consensus, prout Suarez expressit disp. 81. initio sectionis tertiae: nec in merito: id enim aperte habetur: tum ex alijs auctoritatibus quas idem Suarez adfert, tum ex cap. Sicut, cap. Missarum, cap. Hic ergo, cap. Nullus presbyter, & cap. Clericos, De consecr. dist. 1. prima, & ex Concil. Trident. sess. 22. in decreto De obseruandis & vitandis in celebratione Missae. Atque rationi consentaneum id esse, dubium non est: quia facti ad reuerentiam sanctissimo Sacramento debitam & ad fidelium deuotionem augendam. Vbi aduerte loci sacri nomine, iuxta antiquos illos canones quidem, significari Ecclesiam consecratam: iam tamen vsum obtinuisse, ut eo significetur quoque Ecclesia benedicta, si fundata sit auctoritate Papae vel Episcopi ad Sacramenta administranda, & cetera necessaria adfuerint. Pro quo facit, quod ex cap. finali, De consecr. Ecclesiae, glossa deducit, ad verbum, *Non consecrata*: Ecclesiam non consecratam eodem priuilegio gaudere, quo consecratam. Aduerte praeterea peccatum quidem mortale esse de se, in loco non sacro Missam celebrare, iuxta illud, quod in fine prius citati cap. Hic ergo, habetur in tali loco non ritè celebrari: itemque illud, quod in sequen. cap. Nullus Presbyter, id ipsum prohibetur sub poena suspensionis à Sacerdotio, attamen aliquot casus dari, in quibus est exculatio.

Primus est, cum interuenit licentia Episcopi. Pro quo faciunt haec ante citati cap. Missarum, verba: In locis ab Episcopo consecratis, vel ubi ipse permiserit, & ista sequentis cap. Hic ergo: In alijs locis sacrificari & Missas celebrari non licet, nisi in his quibus Episcopus iusserit. Sed nota quod post Nauarum in Enchir. cap. 25. numer. 81. & 82. habet Suarez in

eadem

VAL
CIS
Pau

eadem sect. 3. §. Secundo obseruandum: facultatem Episcoporum dandi talem licentiam restrictam esse in Concilio Trident. sess. 22. dum in decreto De obseruandis & euitandis in celebratione Missæ percipit Episcopis, ne patiantur in priuatis domibus, atque omnino extra Ecclesiam, & ad diuinum tantum cultum dedicata oratoria, ab eisdem Ordinarijs designanda & visitanda, sanctum hoc Sacramentum à secularibus aut regularibus quibuscunque peragi. Quocirca, *vt idem author addit*, non potest nunc Episcopus concedere alicui Sacerdoti liberam facultatem faciendi Missæ sacrum ubi voluerit cum altari portabili, etiam intra propriam diocesim. Nec item potest sine necessitate aut alia iusta causa, dare facultatem celebrandi Missam in loco honesto quidem, beneque parato; non tamen ad diuinum tantum cultum dedicato, sed in communes vsus statim conuertendo. Tam enim hoc quam illud aduersatur Concilij præcepto paulo ante proposito.

Quamquam tamen, quia non est consentaneum existimare decretum illud tam rigidum esse, quin eo nõ obstante, Episcopus retineat necessariam sibi in pastorali regimine potestatem rationabiliter cum suis subditis in casu necessitatis dispensandi circa ius commune Ecclesiasticum, de quorum numero est id ipsum decretum. Quia inquam ita est, adhuc potest Episcopus rationabili de causa in casibus particularibus licentiam dare celebrandi in loco apto, & honesto: etiam si non deputato ad diuinum tantum cultum. Atque ita vsus habet, sitque sine scrupulo. Debet vero talis locus aptus esse, quia si ineptus sit, nullo titulo licet in eo celebrare: vt in mari vel flumine propter periculum effusionis sanguinis Christi. Debet quoque esse honestus, vt seruari possit reuerentia tanto Sacramento debita.

377. Secundus casus exceptus, est necessitatis, iuxta cap. Concedimus, De consecr. distinct. prima; per quod conceditur in itinere positus, si Ecclesia defuerit, sub dio, siue in tentorio, si tabula altaris consecrata reliquumque sacrum instrumentum ad id officium pertinentia adfuerint, Missam solemnem celebrare. Nec obstat quod is canon sit tantum Concilij prouincialis; puta Triburiensis in Germania. Nam D. Thomas in eandem sententiam proposita verba adfert 3. par. quæst. 83. art. 3. ad 1. eo quod, *vt probabile est*, iam tunc is esset communi vsu receptus: licet & nunc est, cum altare erigitur antefores oratorij angustioris, ad quod deuotionis gratia tanta multitudo confluit, vt plerumque alii nequeant Missam audire, atque cum in bello, sub dio seu in tentorio Missa celebratur. Cæterum quamuis in hoc casu cum necessitas præuidetur non sit prætermittenda licentiæ petitio ab Episcopo, cum commode fieri potest: tamen cum non potest, sola necessitas sufficit, iuxta illud tritum Necessitas non habet legem. *De his Suarez alij citatis disput. 81. sect. 3. §. Tertia exceptio.*

18. Tertius casus est, cum habetur priuilegium Papæ celebrandi in quocunque loco cum altari portatili: quale est fratrum Prædicatorum & Minorum de quo in cap. In his De priuilegijs. Nota autem duo, quæ Suarez habet in fine eiusdem sectionis. Prius est, quod cum eius generis priuilegium sit reuocatum per Concil. Trident. in antememorato decreto (dum scilicet præcipit Episcopis ne patiantur priuatis in domibus, atque omnino extra Ecclesiam, aut oratoria ad diuinum tantum cultum dedicata sanctum Missæ sacrificium à secularibus aut regularibus quibuscunque peragi) non liceat vt eo, nisi sit reuocatum. Posterius est, in tali priuilegio considerandum esse maximè, dirigaturne tantum ad personas Religiosorum, an ad loca ipsorum. Nam illo modo concessum, non extenditur ad alias personas, hoc vero modo concessum, extenditur. Sic inquit ille, priuilegium post Concilium Trident. nostræ Societati concessum, vt Presbyter eius in missionibus vt possint altari portatili ubique gentium, ibique Eucharistiæ Sacramentum ministrare, non extenditur ad alios, etiam si socij sint itineris: ita vt ij nequeant virtute talis priuilegij in eodem altari portatili Missæ sacrum facere. Priuilegium vero eidem Societati concessum vt in domibus ipsius, Missa dici possit in priuato oratorio à Prouinciali approbato, sine alia approbatione Episcopi, & non obstante Concilio Trident. extenditur ad alios: ita vt in eo loco Missam dicere possint non tantum

Religiosi Societatis: sed etiam quilibet alij Sacerdotes. Et ratio est: quia eiusmodi priuilegium tale est vt locus per Prouincialium approbatus, prinde censeri possit approbatus absolute, ac si per Episcopum approbaretur: prout indicant verba, Absque alia Episcopi approbatione.

De celebratione Missæ in loco sacro polluto: & de modis quibus talis pollutio contingit.

179. **S**uperest monendum perinde peccatum esse mortale in loco sacro polluto antequam purificetur Missam celebrare, ac in loco non sacro, Doctorem omnium consensu: vt Suarez in sequenti sect. 4. §. His positis testatur: addita hac ratione; quod eo polluto sit prohibitio quædam Ecclesiastici iuris, ne Missæ sacrum aliæ officia diuina fiant in tali Ecclesia. Quæ prohibitio cum sit & iusta, & in re graui, vt pote pertinet ad reuerentiam diuinorum, censenda est facta sub mortali. A quo tamen, sicut & ab eo cui obnoxius est celebrans in loco non sacro, excusat tum licentia Episcopi data rationabili de causa: tum necessitas notabilis; non tantum accedente eadem licentiâ, sed etiam absque ea, si sit necessitas adeo uergens vt non patiat ad illum pro ipsa licentiâ recurrere. Hacque ratione Suarez ibidem censet à peccato excusari Sacerdotes qui nequeunt comode Missam alibi dicere, necessitate compulsi dicunt in locis in quibus sepulti sunt hæretici: eji quamprimum possunt, debeant ad Episcopum suum recurrere pro licentiâ obtinenda. Id enim postulat episcopale regimen cui subijciuntur. Consequenter idem Suarez probat ex celebratione Missæ in loco violato, nullam censuram Ecclesiasticam incurri nec irregularitatem. Additque deinde si Ecclesia dum in ea sit Missæ sacrum uoluitur, sacrificantem si inchoauerit canonem debere Missam absolueri; alias debere cessare quousque reconcilietur per aquam cum uino & cinere benedictam, ex cap. Proposuiti, De consecratione Ecclesiæ & altaris. Quæ reconciliatio fieri potest per Episcopum proprium, aut per alium Episcopum de proprij licentiâ: per simplicem Sacerdotem autem non nisi de Papæ licentiâ iuxta, cap. Aqua, De consecr. Ecclesiæ & altaris.

Porro modos quibus Ecclesia polluitur idemmet Suarez ad sex numerat: sicque explicat, vt nihil nobis reliquerit de necessitate addendum. Primus igitur est, per homicidium uoluntarium & inuoluntarium in Ecclesia commissum, iuxta cap. Si motum, De consecr. distinct. 1. & cap. Proposuiti De consecr. Ecclesiæ. Per illud autem quod dicitur, uoluntarium, excluditur homicidium casu, aut ex amentia per erratum, cum non sit uoluntarium: per illud uero quod dicitur, inuoluntarium, excluditur commissum in defensione cum moderatione inculpatæ tutelæ. Per illud demum quod dicitur, in Ecclesia commissum, excluditur homicidium, cuius casu etiam iniuriola, data est extra Ecclesiam quantumuis mors in hac contingat: itemque homicidium cuius causa iniuriola data est quidem in Ecclesia: sine effusione tamen sanguinis (cum qua sequeretur modus violationis de quo proxime dicitur) sed mors secuta est extra Ecclesiam: vt fieri potest cum aliquis nefarius uino consecrando immiscet aliquid ueni, vt illius sumptione Sacerdos enecetur, qui domum rediens ibi moritur. Tam hoc, quam illud ex eo patet, quod in neutro casu possit simpliciter dici commissum homicidium in Ecclesia.

Atque ex his intelligere licet, ex strangulatione hominis in Ecclesia, etiam si fiat absque sanguinis effusione, Ecclesiam ipsam pollui, cum sit uerum homicidium quod ita perpetratur. Vnde si Iudex aliquem faceret suspendi in Ecclesia (secus si supra eam in tecto aut extra eam in pariete) ea pollueretur. Nec obijci potest tale homicidium non esse iniuriolam, utpote quod, prout supponimus, patitur is, qui illo dignus est. Nam hoc non obstat ei sit iniuria, priuando ipsum iure quod habet ne ibi supplicio afficiatur. Si quæras, an hæc procedant si quis in odium fidei Catholicæ occidatur in Ecclesia. Respondet bene Suarez procedere ratione malitiæ occidentis. Et patet: quia tunc quoque uerum est in Ecclesia committi homicidium uoluntarium & inuoluntarium.

Secundus modus est: per sanguinis effusionem iuxta cap. Eccle-

Ecclesie, De consec. dist. 1. & cap. Si Ecclesia, De consec. Ecclesie. De quo Suarez sequentia monet notanda pro
 praxi. Primum est: ex communi Doctorum consensu talem
 effusionem debere esse voluntariam & iniuriolam, perinde
 ac homicidium, de quo ante dictum est: adeo Ecclesia
 non sit censenda polluta per sanguinis effusionem casua-
 lem, aut naturalem, aut medicinalem licitam, aut causatam
 ex defensione cum moderamine inculpate tutelæ. Secun-
 dum est, Paruam sanguinis quantitatem non sufficere ad
 Ecclesie violationem. Quod probatur, quia sanguinis effu-
 sio significat copiosum illius fluxum: vt glossa ad cap. Cum
 illorum verbo Effusionem sanguinis De s. nren. excommunic. habet
 congruenter capitulo Reuertimini in fine, 16. quæst. 1. Cum
 autem quantitas sanguinis magna est, & illius effusio pro-
 uenit ex actione iocosa (de proueniente ex aperte volunta-
 ria & iniuriola constat ex dictis) expendendum esse pro-
 ueniatne ex ea inuoluntarie omnino, an vero voluntarie
 sufficienter ad hoc vt talis effectus possit censerii in sua cau-
 sa voluntaria: sicut potest quando actio fuit periculosa nec
 adhibita est cura debita cauendi effusionem ipsam sangui-
 nis, quæ iniuriola est, & patienti illam, & Ecclesia: ac per
 consequens est ad huius pollutionem sufficiens. Tertium
 est, huiusmodi violationem contingere ex eo quod quis
 uoluntarius in Ecclesia inflixerit quantumcumque intra
 illam sanguis non effundatur. Nam ex cap. Proposuit De
 consec. Ecclesie, ad eam sufficiunt vulnera: vt pote de qui-
 bus ibidem mentio fit effusione sanguinis omnino tacita.
 Non item contingere cum actio voluntaria quidem &
 iniuriola fuerit, sed sine vulnere aut sanguinis effusione.
 Quartum est. Eadem violationi ob stare, quod sanguis effu-
 sus non attingat paumentum, aut parietem Ecclesie: ex-
 ceptus linteo aut vase: quoniam illa non imponitur ob ta-
 lem attentum, sed ob inflexionem vulneris, causatiuam
 effusionis sanguinis in loco sacro perfectam, unde sequitur
 locum sacrum pollui, si quis existens extra eum iactu lapi-
 dis aliquem in illo existentem vulneret: quoniam actio in-
 flexiua vulneris in eo perficitur: non item si e contrario in
 loco sacro existens, tali iactu vulneret existentem extra
 eum: in quo actio quidem inchoatur sed non perficitur.
 Quintum est: idem in hac re sentiendum esse de illicita pro-
 prij sanguinis ac de aliena effusione, quia etiã illa respectu
 sui ipsius non sit proprie iniuriola, est tamen iniqua & ini-
 uriola Deo atque Ecclesie. Vltimum est: Probabile videri
 quod attingat Victoria De sacramentis. nu. 99. nisi percussio
 illa grauis sit, vt sufficiat ad peccatum mortale, etiamsi con-
 tingat sanguinis copiam effundi, Ecclesiam non pollui. Nam
 peccatum veniale tanquam venia dignum, reuerentiæ loco
 sacro debet, non aduersatur adeo, vt illius sanctitatem tol-
 lere censerii debeat.

Tertius modus est, pro quo faciunt cap. Ecclesie De consec.
 dist. 1. & cap. Si Ecclesia, De consec. Ecclesia, per effusionem semi-
 nis humani, id est, cuiusque hominis siue viri, siue feminae
 siue clericici, siue laici, & siue fidelis, siue infidelis: vt bene no-
 tat Nauar. in Euchir. cap. 27. num. 251. Ex communi autem
 Doctorum consensu, vt Suarez testatur citata dist. 81.
 scilicet 4. requirit primo, vt effusio sit voluntaria & illicita: itaut
 per inuoluntariam in loco sacro contingentem, is non pol-
 luatur. Secundo vt sit in aliqua quantitate prout indicatur
 solo nomine effusionis: itaut ex vilius aut alterius guttæ
 fluxu non censeatur Ecclesia pollui. Tertio, vt talis effusio
 fiat intra Ecclesiam: itaut ea non polluat, per factum
 extra illius parietes aut supra tectum aut in campanili,
 aut infra paumentum in cauea aliqua subterranea.
 Quod si contingat in ianua: Suarez loco citato col. 9. bene
 monet Ecclesiam violari pollutione contingente in inte-
 riorianæ parte, in qua portæ Ecclesie clauduntur: non
 item contingente in exteriori parte. Quarto vt eadem
 illicita, siue fiat per pollutionem, siue per quancum-
 que copulam illicitam. Est enim iura absolute loquantur
 de feminis effusione: merito tamen intelliguntur de illicita,
 quia durum est, vt per actum de se honestum ac licitum
 Ecclesia polluat. Vnde, vt ante habitum est, ne qui-
 dem per homicidium polluitur si licite ibi perpetratum sit.

Quocirca idem Suarez ex tribus diuersis sententiis de

difficultate, An per copulam coniugalem factam in Eccle-
 sia, ipsa polluat, illam amplectitur quæ distinctione v-
 tens, asserit per talem copulam illicite ac iniuriolam factam in
 Ecclesia, ipsam pollui: quia effusionis feminis per talem co-
 pulam, eadem ratio est ac similitum illicitarum, quæ ex loci
 circumstantia sunt sacrilegæ. Negat vero pollui, si copula
 eiusmodi excusetur à peccato mortali: quia non apparet ra-
 tio cur ob eam (cum sit actus de se licitus, & qui potest cum
 reuerentia & timore Dei exerceri) censeatur Ecclesia im-
 posita pollutio.

Tunc autem excusatur à mortali, cum ad eam humana
 necessitas vel fragilitas compellit: vt contingere potest cum
 propter obsidionem aut aliquod crimen, coniuges cogun-
 tur longo tempore manere in Ecclesia, cui nullus locus ad-
 iunctus est, vbi possint extra eam dormire. In quo casu dari
 excusationem à mortali (ac proinde Ecclesiam non pollui)
 ex eo docetur; quod homines ob humanam fragilitatem
 non sint obligandi ad rem tam difficilem quam est conti-
 nentia in longum tempus continuata, idque in occasione
 tentationis cui obnoxij sunt coniuges familiarissime coha-
 bitantes. Adeo exponatur periculo pollutionis mortalis:
 nisi vtantur coniugio tanquam remedio ad id instituto.
 Quod adhibere in Ecclesia, quando nullo modo potest
 alibi, non est facere illi iniuriam, cum talis actus sit de se licit-
 us & vturpetur ob Dei timorem, in finem cauendi pericu-
 lum mortaliter peccandi.

Postremo idem tertius modus requirit, vt ipsa feminis
 effusio sit notoria: quod ex communi sententia aliquot in
 eam citatis Suarez scilicet 4. col. 6. refert: & in confirmationem
 addit. Tum cap. Significasti, De adulteriis, in quo per adul-
 terium Ecclesia declaratur polluta: quoniam adultera cri-
 men fassa est publice. Tum hanc rationem, quod si per pec-
 catum occultum Ecclesia pollueretur, ea reconciliari non
 posset, quoniam ipsa reconciliatio talis pollutio prodere-
 tur: quod non est intentionis Ecclesie: vt nec solemnem
 penitentiam imponi pro peccato occulto. Quæ ratio cum
 pariter locum habeat in precedentibus modis, habeat &
 proposita conditio; qua crimen notorium esse oportet ad
 inducendam pollutionem loci sacri in quo ipsum commit-
 titur. Eaque est Nauarri doctrina in memorato hum. 25.
 quam sic temperandam indicat; vt si crimen quod prius fu-
 it occultum postea fiat notorium: ex tunc, non autem antea,
 locus sacer in quo perpetratum est, pollutus effici censeat-
 tur. Crimen autem illud notorium censerii potest, cuius no-
 titia communiter in plebe seu parochia habetur: aut quod
 iuridice comprobatur est per criminosis confessionem vel
 aliorum sufficiens testimonium ad faciendam publicam fide-
 dem: vel per talia iudicia, quæ prædictis testibus æquiuale-
 ant ad faciendam moralem certitudinem. Cuiusmodi est, si
 vir & femina conuincantur in Ecclesia habuisse idem cu-
 bile, simul noctem sic transegisse.

Quartus modus est: per sepulturam excommunicati. Ec-
 cliam enim si in ea fidelis excommunicatus sepelatur
 violari, est omnium, prout notat Suarez in ead. scilicet 4. col. 7.
 consensus, per cap. Consultuisti, De consecratione Eccle-
 sie vel altaris. In quo fit quidem tantum mentio ceteri-
 rij: sed maiori ratione ipsum censeatur ad Ecclesiam pertinere
 in hoc negotio, in quo hæc est principale, & illud est tantum
 ei accessorium ex cap. Vnico, eodem titulo in 6. Procedit
 autem modus iste solummodo quoad nominatim exco-
 municatum, & notorium Clerici percussorem ob privilegi-
 um Concilij Constantiensis, quo fidelibus permittitur cum
 cæteris excommunicatis communicatio tam in diuinis
 quam in humanis. De quo vide antedicta lib. 1. capit. 9.
 & 10.

Quintus modus est per sepulturam pagani seu infidelis:
 De consec. dist. 1. ca. Ecclesiam in qua paganus sepultus est
 non liceat consecrari (intellige cum glossa, non eiecto inde
 cadavere) neque Missas in ea celebrare, sed iactare foras &
 mundare oportet. Aduerte autem ex decreto comprehen-
 di infantes qui moriuntur sine baptismo, cum sint de paga-
 norum seu infidelium numero, vt manifestum est. Aduerte
 secundo, extendi ad hæreticos, & credentes, receptatores,
 defensores vel futores ipsorum per cap. 2. De hæreticis
 in 6. §. 1. In cuius sine habetur: Et locus ille (sermo est de sacro

VAL
 CIS
 P
 V

183

184

in quo sepultus fuerit aliquis ex praedictis perpetua carcat sepultura.

Aduert tertio, quod Suarez in sequenti col. 8. ex aliis habet, de infante mortuo sine baptismo. Si existens adhuc in matris mortuae utero sepeliatur cum ea, locum sacrum inde non pollui, quia factus in eo statu, non reputatur tanquam persona distincta sed tanquam matris pars. Excipit, nisi contingat infantem ipsum viuere in utero matris mortuae, & omnia huius apertione, siue ex negligentia, siue ex malitia, viuus cum ea sepeliatur, sicque intereat in Ecclesia: quia ideo polletur, cum sic homicidium in ea vere committatur: quia quoad vitam infans non reputatur pars matris, ut nec quoad animam ex qua uiuit.

186.

Sextus modus, improprie dictus, cum potius sit destructionis, quam pollutionis, est per parietum combustionem vel destructionem talem, ut eos reaedificari oporteat, iuxta ca. Ecclesiis, De consecr. dist. 1. & cap. Ligneis, De consecr. Ecclesiae vel altaris. Et ratio est: quia sublatis parietibus consecratio tollitur, tanquam in illis fundata, ob linitionem & cruces, ex quibus illa pendet, expressas in eis. Quae de causa si testu Ecclesiae & parietes integri manent, manet & consecratio ex citato cap. Ligneis. Idem iudicandum est, cum subinde aliquid de parietibus ipsi destruat & restauret, quamdiu illi secundum maiorem sui partem manent; nec enim perire consecrationem, ob minorum superadditam: quia in hac re (argumento ca. Vnici, De consecr. Ecclesiae in 6.) minus & accessorium non trahit ad se maius & principale: sed contra. De hoc plenius Syluester in verbo, Consecratio 2. quest. 4.

Notat autem differentiam quam idem insinuat inter hunc modum & praecedentes, quod hic locum habeat tantum in loco consecrato, praecedentes uero habent etiam in benedicto tantummodo, prout colligitur ex cap. Consuluit, & cap. Si Ecclesia, De consecr. Ecclesiae vel altaris. Ratio uero est: quod ex parietibus pendet quidem consecratio iuxta iam dicta; non tamen benedictio, quia id quod benedicitur est loci solum, ut patet ex caemiteriis.

187.

Quorum benedictione non esse ab similem benedictioni Ecclesiae, significatur in cap. Vnico, De consecr. Ecclesiae in 6. cum statuitur i. polluta Ecclesia, caemiterium illi contiguum pollui: non contra, polluto caemiterio pollui Ecclesiam: quia accessorium sequitur principale, non contra. Secundo, caemiterium seiuictum ab Ecclesia, non pollui ea polluta. Tertio, si sint caemiteria distincta, licet sint ita iuncta ut solo pariete diuidantur, uno polluto non pollui alterum, etiam si per portam intermedium ex uno ad alterum pateat accessus. De qua porta Suarez loco cit. cit. monet, si spatium quo continentur sit utriusque caemiterio commune, illud ex eis pollui in cuius propinqua medietate, tanquam ad illud attinent, crimen committitur: sin committatur in utraque medietate utrumque pollui. Quod si porta ipsa sit unius tantum eorum propria, id ipsum tantum pollui.

Ceterum haec tenus dicta non extendi ad oratoria aliae uero loca, nec consecrata nec benedicta, consequens est ex eo, quod ante memorata iura sint concepta tantum de locis consecratis aut benedictis: quod ibi non quoque notat Suarez.

SVMMARII PARS TERTIA:

- 188 Necessarium est altare ad Missa celebrationem: quod esse potest aut fixum, aut portatile: sine quorum altero celebrare peccatum est mortale.
- 189 Ex qua materia, & quantae magnitudinis debeat esse altare.
- 190 De eiusdem consecratione & mystica significatione: & de difficultate, an ad talis consecrationis substantiam pertineat ut in eo ponantur reliquia.
- 191 De altari in ordine ad locum in quo erigitur, si fixum sit, aut assumitur ad celebrandum, si sit portatile.
- 192 Per eorum fractionem, altare tam portatile quam fixum amittit consecrationem: & fixum adhuc per tabula consecratoremotione a fructura cui superponitur: Ecclesia uero nullatenus facit tacturam consecrationis.
- 193 Cuius auctoritate edificari possit altare.

- 194 De palli seu mappis necessariis in altari ad celebrationem Missae.
- 195 De corporali, quale esse debeat.
- 396 De lucerna ardente requisita in altari tempore celebrationis Missae & cruce item requisitis.
- 197 De calice & patena cum altari requisitis ad celebrationem Missae, ex qua materia esse debeant.
- 198 In eius consecratio cessat per ipsorum fractionem. An etiam per ipsorum deaurationem.
- 199 Quando calix amittat consecrationem per separationem cuppae a pede.
- 200 Consecratio uasis in quo sacra hostia ad populi communionem conferantur & conseruantur, esse potest sine christianis unctione.
- 201 Quas res sacras omnes possint tangere, & quas non possint.
- 202 In horum posterio: num numero est corporale: & a quo ipsum luari debet.
- 203 Illicitum est ad usus profanos uti rebus sacris: & de prohibitione ne mortui obuiantur sacra palla.
- 204 Res sacras, ne quidem amissa consecratione, reducere licet ad usus profanos: & quae res ex profanis possint sacre fieri.
- 205 Quae in Missa concurrant ad illius consecrationem, sunt tum uerbatum facta.
- 206 Obligatio recitandi omnia, quae ritus celebrandi continent in Missa: quod quae ea sit sub rituali: quae excuset, non modo inconsideratio sed etiam materia leuitas: & quomodo.
- 207 Siue obligatio dicendi Missam, quae pro die in Missali praescribitur: & quid exigendum cum aliquid est ommissum.
- 208 Non licet uerba ad alere ad ea quae praescripta sunt in Missali dicenda celebrando Missam: & quando talis additio peccatum sit mortale.
- 209 Veritas in Missa praescripta debet sub peccato seruari sine diminutione aut additione quoad uerba, ita & quoad facta seu caeremonias: & quatenus tale peccatum sit mortale.
- 210 Quatenus Papa dispensatione, aut necessitate urgente, possit ab eo excusatio esse.
- 211 Modus pie obseruandi quae a rituum celebrandi spectant.
- 212 Documenta aliquot de defectibus contingentibus in Missa celebratione.

De altari: necessario ad celebrationem Missae.

SECTIO V.

Altare necessarium esse ad celebrationem Missae, multorum Patrum auctoritate Suarez ostendit disput. 8. sect. 5. Ratio uero patet: quia celebratio ipsa Missae instituitur ad conficiendum & offerendum nouae legis sacrificium consecratione Eucharisticae. Igitur pro communi ratione sacrificii, illa requirit altare. Quod potest esse duplex, unum quod in cap. finali De priuilegiis in 6. uaticum dicitur, & uulgo portatile: eo quod possit de loco in locum transferri. Alterum quod dicitur stabile seu fixum, eo quod a loco in locum non moueatur. Constat autem uno integro lapide (qui mensa altaris dicitur) aliis lapidibus superaedificato. Idque interduum est consecratum: & tunc in eo celebrare licet sine altari portatili. Interduum uero non est consecratum, & tunc ad celebrandum in eo, altare portatile (quod nequit esse non consecratum) est necessarium: quia peccatum est mortale celebrare Missam absque altari consecrato: ut a Doctoribus receptum esse Suarez loco citato col. 5. notat. Pro quo facit consuetudo, qua nec Episcopus nec Papa solet in care dispensare. Id enim ostendit magnam illius grauitatem, atque adeo sufficientiam ad mortale.

Notandum autem est primo, quodcumque altare consecratum debere esse lapideum, iuxta cap. Altaria. De consecr. dist. 1. ideoque portatile sicut nequit esse non consecratum, ita nec esse non lapideum: etsi nihil obstat, quin habeatur inclusum in lignea aut alterius materiae tabula. Non consecratum altare uero, potest esse ex ligno. Immo, prout Suarez loco citato sub initium monet, nec necesse est in altari fixo consecrato totum eius edificium lapideum esse: sed quod ad partes remotiores lignum aut terrem esse possit, dummodo superior mensa, quae sola consecratur, sit lapidea. In altari autem portatili est necesse.

REGIUM
PRAS
EDRUM
E. V.

necessario curandum, ipsum tantæ longitudinis & latitudinis esse, vt capere possit pedem calicis & patenam cui hostia consecrata superponitur. Quamquã ex communi Doctorem sententia, vt aliquot commemoratis Suarez ibidem, satis est, vt quoad eorum partem maiore super illud collocari valeant firmiter, & sine villo periculo cadendi.

Notandum est secundo, ad consecrationem altaris duo requiri; vñctionem chrisimatis, & benedictionem Sacerdotalem, vt habetur expresse in cap. Altaria secundo, De consecr. dist. 1. his verbis: Altaria placuit non solum vñctione chrisimatis, sed etiam Sacerdotali benedictione sacrari. Quæ benedictio fit partim aquæ benedictæ asperzione, partim signo crucis, & partim certis orationibus, quæ habentur in Pontificali. Solus autem Episcopus potest consecrare altare, ex cap. Quamuis, dist. 68. cap. Nullus Presbyter secundo, De consecr. distin. 1. etsi possit Papa id simplici Sacerdote committere: quia illius prohibitio tantum est de iure canonico, cui Papa non subicitur, sicut eo inferiores Episcopi subiciuntur: qui proinde non possunt illam suam potestatem committere non Episcopo: cum ius commune talem solis Episcopis permittat.

Cæterum altare lapideum significat Christum, iuxta illud ad Ephes., cap. 2. Superædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Iesu, jatque iuxta illud Apoc. 6. Vidi subtus altare animas interfectorum. Vbi per altare Christum significari, habet ex D. Anselmo Bellarm. in tomo 1. cõrouer. controuersia 7. lib. 1. cap. 3. in fine: quia Sanctorum Sacrificia, siue laudis, siue orationis, nõ placenti Deo, nisi super eo altari ponantur, id est, per Christum offerantur. Ideo vero, addi ille, Sancti sub altari esse dicuntur, quia Christo inferiores sunt loco & dignitate, eiq; sua præmia referunt accepta, quoniam sub ipsius protectione vicerunt.

Porro difficultas est, An ad substantiam consecrationis altaris pertineat, vt ponatur in eo aliqua Sanctorum reliquia: De qua Authores in vtramque partem Azor refert. 1. par. lib. 10. cap. 27. quæst. octaua: affirmantem que sequitur per cap. Placuit, De consecr. distin. 1. concludens vbi sacræ reliquias haberi non possunt, altaria nõ esse consecranda sine Papæ autoritate. Negantẽ vero Suarez in supra citata col. 5. approbat, in quibus citato canonico Placuit derogatum esse consuetudine, eo quod in tanta altariũ multitudine nõ potuerit comode illius præscripto satisfieri. Cuius assensum, vt nolim negare eundem canonem retinere vim suam obligandi in conscientia quando potest comode eis satisfieri. Mouer recepto vsu orationis, qua Sacerdos tangens altare dicit: Oramus te Domine Iesu Christe per merita Sanctorum quorum reliquias hic sunt, &c. Quia vero impossibile non est obligatio: non obstat ille vsus quin altaris consecratio possit esse absque appositione reliquiarum. Id quod Angelus in verbo Altare § 3. confirmat ex rubrica, in antiquis Missalibus præscribente, vt si reliquias nõ fuerint, omittatur particula prædictæ orationis Sanctorum quorum reliquias hic sunt. De eo quod idem ibidem habet non esse ponendũ corpus Christi pro reliquiis, cum ea haberi nequeunt, vide Azorium in sequenti quæst. n. a.

Notandum est tertio, ad licitam celebrationem Missæ, nihil referre siue altare fixum, an portatile: dummodo sit consecratum, neque obstat circumstantia loci, iuxta doctrinam superius de ea traditam. Aduerte autem ad altaris fixi consecrationem, prout constat ex communi vsu Ecclesiæ, requiri vt ipsum sit erectũ in loco sacro, si non consecrato saltem benedictio: eaque de causa, vbi cum que est tale altare ibi, si cætera necessaria ad sint, potest licite celebrari Missæ sacrificium. Ac etiã polluto tali loco, polluitur ipsum altare: & vicissim hoc polluto, ille polluitur, prout ex Panormit. ad cap. Proposisti, De consecr. Eccles. vel altaris, habet Sylu. in verbo Altare quæst. 1. quia pollutio est totius loci sacri, etiam si crimen illam inducens, in vna tantum illius parte committatur. Quia tamen in re aduerte porro, diuersam rationem de esse pollutione per destructionem parietũ loci sacri (quæ proprie non est pollutio vt iam antea inuenimus, sed amissio consecrationis ob sublatum illius fundamentum) quia sicut ex euerfione parietũ loci consecrati, necesse nõ est sequi euerfionẽ altaris in eo erecti: ita nec ex amissione consecrationis

per eandem euerfionem, sequi amissionem consecrationis altaris: ad eorum restauratis talibus parietibus, & interueniente saltem benedictione loci, possit Missa in illo altari celebrari absque alia Episcopi licentia. Quoquidem habet etiam locum in altari portatili consecrato: itaut si locus sit sacer, liceat celebrare cum illo absque licentia Episcopi, prout ostendit vsus communis consentaneus cap. Concedimus, De consecr. distin. 1. Non item si locus sacer non sit, vt satis constat ex antedictis de circumstantia loci ad licitam Missæ celebrationem requisita.

Notandum est quarto, commune esse vtrique altari, vt factum enormiter, consecrationem amittat, enormis autem fractio censetur (prout habet Henriquez lib. 9. cap. 28. §. 1.) quãdo nulla integra pars illius manet, quæ sufficiat ad capiendum pedem calicis & patenam sine periculo labendi; aut quando cornua quæ inunguntur fuerunt fracta: aut quando signum sepulchri, seu repositoriũ, in quo reliquie sunt repositæ, amouetur loco aut frangitur, ex communi Doctorum sententia: prout Henriquez ipse habet in marg. lit. L. & M, aliquot citatis: quam Azor amplectitur in eod. m. cap. 27. quæst. 12.

Peculiare est vero altari fixo, vt etiam si nihil iam dictorum in eo contingat, nihilominus amittat consecrationem per tabulæ lapideæ chrisimate vñctæ, remotionem à reliqua altaris structura, cui illa superponitur. Pro quo textus est in cap. 1. cap. Quod in dubiis & cap. Ligneis, De consecr. Ecclesiæ vel altaris. Quæ remotio (vt ex glossa ad illud cap. 1. & ex Palud. ac ex aliis Suarez habet disput. 81. sect. 5. col. 4.) non consistit in prædictæ tabulæ translatione de loco in locum: sed in separatione illius à structura cui superponitur: itaut si vtraque simul absq; separatione vnus ab altera transferretur, maneret consecratio: non item si tabula manente immota; à structura cui superponitur detraheretur aliquid, per quod fieret separatio.

Cæterum ex sic contingente amissione consecrationis altaris, Ecclesiam in qua erectum est non amittere suam, habetur aperte ex cod. cap. 1. per quod illud, De consecr. dist. 1. c. Si motum fuerit altare denuo consecretur Ecclesia, limitandum est, vt intelligatur de Ecclesia, quantum ad altare. Quod autem visum est nonnullis isto quoque modo altare portatile amittere suam consecrationem per remotionem à theca lignea cui includitur, paribus refutatum, videri potest apud Syluestrum in verbo Altare in m. 9. Cui assentiuntur Suarez loco citato, & Azor in eodem cap. 27. quæst. 12. excipiens casum in quo reliquias essent repositæ in ipsa lignea theca: qui casus non nisi rarus esse potest: cum iam, etiam absque tali theca, altaria portabilia passim habeantur, & conuenientius sit in ipsa tabula lapidea reliquias reponi, quam in tali theca.

De eo, quod in Ecclesia consecrata nullus possit fixum altare erigere sine consensu Episcopi, textus habetur ex cap. Nullus Presbyter, De consecr. distin. 1. & ex c. Quamuis, dist. 68. Quodque tale demoliri, sit Episcopi, intelligitur ex cap. Placuit, eadem distin. Quod verò ante consecrationem Ecclesiæ quilibet Sacerdos possit in ea altare fixum non consecratum erigere, habetur ex glossa 2. ad citatum cap. Quamuis. Adde ex Azorio in præd. qu. 6. quod eodem iure possit & illud demoliri. Aduerte etiam cum dubitatur de altari, an sit consecratum, debere consecrari, iuxta cap. Ecclesiæ, adhuc eadem distin. Aduerte itẽ quod Suarez tractat in sine citata sectione quinta, de situ altaris in Ecclesia, vt respiciat Orientem, nihil esse præceptum: etsi ob consuetudinem plurium locorum, illum seruari conueniat cum commode potest.

De rebus in altari aut cum altari necessariis ad Missæ celebrationem.

SECTIO VI.

Ex Ecclesiæ recepta consuetudine necessariae sunt in altari ad licitam Missæ celebrationem quæ paxa (de quo nomine videri potest Azor loco infra citando) seu mappa aut tobalaria: vt vocant, super illud extensæ referentes linteamina quibus Christi corpus inuolutum fuit, vt habet Syluester in verbo Corpora in num. 1. Illas autem benedictas esse, nõ ita requiritur, quin possint in necessitate sufficere, mappa laicorum,

192

193

194

VAL
CIS

quibus deinde valeant domi vti, eo quod non sint diuino cultui dicatae, sed pro tempore necessitatis ad illum usum ptae. Quae doctrina est Syluestri in *vebo Benedictio quest. 5.* Qui in verbo *Missa 1. quest. 2. versu. Secundum*, etiam docet quod vna sufficiat, dummodo duplicata: quae aliter non referret lintamina ante memorata, de quibus Scriptura loquitur plurali numero Ioannis 20. neque etiam superaddito corporali, mysteriū sanctae Trinitatis sufficere repraesentaret.

Ex pura tela autem, nec colore tincta, neque ex serico eas debere esse, vsus communis satis ostendit. Graueque peccatū esse absque illis Missam celebrare Suarez habet *disp. 81. sect. 6. col. 3.* quia magna reuerentia & indecentia committeretur contra indubitam Ecclesiae consuetudinem.

195.

Vltra eas ipsas pallas, in altari necessarium est corporale, seu lintēū illis superpositum in quo Missam celebrans reponit sacrosanctū Christi corpus. De illo preceptū habetur in cap. Consulto, De consecr. dist. 1. his verbis: Consulto omnium statuius, vt sacrificium altaris non in serico panno, aut intincto quisquam celebrare Missam praesumat, sed in puro lineo vel linteo ab Episcopo consecrato: terreno scilicet lino procreato atque contexto, sicut corpus Domini nostri Iesu Christi in sindone lineae munda sepultum fuit. Vbi aduerte quia talis consecratio fit sine vnctione chrismatibus, eam frequenter committit Sacerdotibus inferioribus Episcopo, vt commissa est plerisque Superioribus religionum. Eandem vero consecrationem corporale retinet, quandiu manet integrum nec ruptum notabiliter, ex *Sylu. in vrb. Corporalia, quest. 2.* adeo post lotionem non fit rebenedicendum, vt idem ibid. addit.

Aduerte praeterea difficultatem esse: An corporale possit fieri ex tela cannabea. Eam Azor proponens in 1. par. lib. 10. cap. 28. quest. 8. partem affirmantem tenet cum Tabiena nu. 10. & Armillano. 6. in *vebo missa*: quia licet canabis alio specie differat, nihilominus vsus telae ex illis confectae, idem est in vestibus intimis, in mantilibus, & id genus aliis. Vnde consuetudine receptum est, quod idem Azor notat, vt non modo mappae altaris sint ex tela cannabea, sed etiam corporale (sic ex eo dictum, quod referat sindonem mundam, cum qua corpus Domini fuit traditum sepulturae) cui consuetudini memoratum cap. Consulto, conseri potest non aduersari ob illam distinctionem, *lineo vel linteo.*

Ceterum si in reliquis altaris ornamentis munditia exigitur, tum iure naturali, ad decentiam & reuerentiam: tum etiam scripto in cap. 2. De custodia Eucharistiae; maxime in corporali, quod attingit proxime corpus Christi: ita ut in sacrificando vti illo enormiter immundo peccatū sit mortale, vt ex Caiet. & Sylu. Suarez habet in *citata sect. 6. col. penult.* Addens tamen non committi plusquam veniale si immunditia non sit nimis enormis: & ex mera necessitate, vitatoque scandalo & contemptu contingat eo vti.

Nota autem, quod idem Suarez obseruat loco citato; vsu obtinuisse vt corporale diuisum sit in duas partes: quarum altera maior est, in qua mappus superextensa reponuntur hostia & calix: eaque retinet corporalis nomen: non dubiū est, in eam conuenire proxime dicta: altera verò minor (ista parua palla in Missali Romano) qua calix cooperitur. Id quod pertinere ad munus corporalis, patet ex eo quod idem habet, olim fuisse vnicum corporale oblongum super quod corpus & sanguis Christi reponerentur, & reliqua eius parte cooperiebantur. Vnde intelligitur eandem minorem partem, si cupit & maiorem debere esse lineam ac benedictam. Et ita vsus Ecclesiae habet: eaque ideo fieri consuevit ex aliqua portione corporalis complicata & conuenienter composita. Et si, vt Suarez addit, in parte exteriori qua non tangit calicem, potest serica esse & auro elaborata: vt & corporales in suis marginibus, licet in medio non possit ex Missali Romano in rubrica De defectibus in ministerio occurrentibus, non procul ab initio.

Porro peccatum est: mortale absque corporali celebrare Missam, iisdem Suarez probat: quia id fieret contra praecipuum & communem Ecclesiae consuetudinem in re valde graui, multumque pertinente ad sacrosanctae Eucharistiae reuerentiam.

196.

Vt citius in altari ad licitam celebrationem Missae requiratur lucerna aliqua ardens: si que alia, que ea celebretur, pecca-

tum mortale committitur: iuxta cap. finale, De celebr. Missarum: vbi inter excessus graues cuiusdam Presbyteri ponitur, quod sine igne sacrificabat. Ita omnes docere notat Suarez in praecedenti col. 4. vbi & ostendit antiquam esse Ecclesiae consuetudinem non sacrificandi absque lucerna ardeente. Ex qua autem materia debeat esse talis lucerna, memoratum ius non determinat: ideo standū est consuetudini, quae dum Missa celebratur, candela cerea accensa esse solet. A qua consuetudine etiam discendum non sit: tamen a mortali, vt col. 5. Suarez addit, is excusari potest, qui sine scandalo & contemptu, nullatenus valens habere candelam ceream; illius loco in necessitate vteretur lucerna ex oleo, quae solet passim adhiberi ad lucendum coram sacro sancta Eucharistia. Vti vero lucerna ex sebo aut alia pinguedine, tanquam alienum ab omni consuetudine Ecclesiae, nullo modo licet. Porro vnam tantum candelam ceream habere accensam in Missa parum est: habere duas sufficit: nec obstat habere plures, dummodo seruetur quod Concilium Trident. praeteribit sess. 22. in decreto, De obseruandis & vitandis in celebratione Missae, ne certus aliquis earum numerus superflitioso cultu adhibeatur.

Amplius in altari requiruntur Missale & crux. De hac patet, quia ritus celebrandi qui in Missali Romano traditur, continet aliquas caeremonias quae praesupponunt crucem esse in altari. Nihilominus vt annotat Suarez in sequenti col. 6. sine ea celebrare non esse de se peccatum mortale: quia non satis constat eam sequi de praecipito; neque appareat omissionem illius talem esse quae coniunctam habeat magnam Eucharistiae irreuerentiam: vt nec omissiones multarum caeremoniarum in eodem Missali praescriptarum.

Missale autem requiri, etiam si quis totā Missam memoria tenet, expressum est in Missali Romano § De defectibus in ipso ministerio: contingitibus, sub initium: eamque esse sententiam omnium habet Suarez col. 5. quam confirmat Ecclesiae vsus. Et ratio suadet: quia memoria labilis esse solet, nec debet Sacerdos exponere se periculo aliquid omittendi, praesertim ex canonice: nec refert quod idemmet canon memoriter dici possit praesente Missali: quia tunc si quid erroris aut perturbationis contingat, facile suppleri potest & emendari; non item absente Missali. Deinde esto, quod aliquis tam felicis memoria inueniatur, vt possit totam Missam dicere absque Missali; id tamen adeo rarum est vt non obstat, quin ex ipso adhibendo vnuerse obliget, tanquam posita de eo quod omnium est, & vti plurimum requiritur. De granitate vero peccati, quod illius transgressione committitur, ratio peculiaris iudicandi sumitur ex magnitudine periculi, aliquid omittendi iudicio prudentis notabile, in irreuerentiam sacrosanctae Eucharistiae quando quidem Missale requiritur tantum, ad vitandum illud, non autem ad aliquot altaris ornamentum, aut ad aliquam spiritalem significationem.

Cum altari, ad licitam celebrationem Missae requiritur calix consecratus cum patena consecrata, ex cap. Vasa, De consecr. dist. 1. quos ille dicitur significare sepulchrum Domini: & haec lapideam eadem sepulchro superpositum. Fieri autē debent ex auro vel argento, aut saltem ex stanno, non ex alia materia, ex cap. Vt calix De consecr. dist. 1. cuius haec sunt verba. Vt calix Domini cupa, si non ex auro est, tamen ex argento fiat. Si quis autem, tam pauper est, saltem vel stanneum calicem habeat. De aere aut ex aurichalco non fiat calix, quia ob vini vitium, argentinem facit, pariterque vomitum prouocat. Nullus autem in ligno aut vitro calicem praesumat Missam cantare. Ex quibus verbis licet intelligere vsum calicis plumbei non esse ferendum: cum plumbum sit metallum diuersae rationis non modo ab auro & argento, sed etiam a stanno: & adferat eadem incommoda, quae aurichalco, prout Suarez argumentatur in *sepe citata disp. 81. sect. 7. col. 2.* In sequenti approbans quod apud nonnullos est in vsu, vt in calice cupa sola sit ex auro vel argento, & reliquum ex aurichalco. Nam id esse illicitū conuincit non potest ex canone recitato: praesertim cum ipsa tantum culpa sit, quae proxime seferuit vsui sacrae etiam: reliquae enim partes calicis, illius tantum gratia; ad talem vsum concurrunt. Excepta patena, quae proinde non potest esse alia quam aurea vel argentea vel stannea, vt nec praedicta cupa.

Quod

Quoad eorumden (calicis inquam & patenae) consecrationem attinet: ea non est contenta corporis & sanguinis Domini contactu, sed requirit Episcopi ministerium, à quo ipsa perficiatur per vñctionem chrisimatis & benedictionem specialem, qualis habetur in Pontificali. Quod quidem ministerium Episcopus nequit (ut nec consuetudinem alteri quàm Episcopo in sua diocesi committere: neque Papa id consuevit, etiam si possit. In eoque differentia est inter benedictiones simplices, & eas quae fiunt cum vñctione chrisimatis: quod illae committi solent hae non item. Atque peccatum mortale esse, sine calice & patena consecratis Missa dicere, patet ex eo quod comitens illud, censetur dignus depositione ab officio & beneficio, ex cap. fin. li. De celebr. Missarum: Accedit, quod propius inseruiant sacrosanctae Eucharistiae, quam altare: sine quo celebrare mortale esse ante habitum est.

Cessare autem in eis ipsam consecrationem si fragantur notabiliter; ita nimirum ut amittant formam & quantitatem necessariam ad convenientem eorum usum, perinde constat ac de altari. Sed dubitatur: An per anteriorem deurationem calicis, & superioris superficiei patenae, amittatur consecratio. Ad quod dubium Suarez in citata s. 7. col. 4. respondet amittere: tunc debent consecrari de nouo. Ratio est, quia talis consecratio fit praecipue ob contactum corporis & sanguinis Domini nostri: ac superinducta deuratione intra calicem aut supra patenam (quia aurum additum non est consecratum) in illis deest conditio consecrationis, requisita ad contactum corporis & sanguinis Domini. Noua igitur consecratio tunc est opus: nec dici potest manere consecratione non obstante deuratione, qua modicum auri, magne quantitatis argenteo calici aut patenae additur, cum in eo principale ad se trahat accessorium: prout fit quando modicum aquae communis admiscetur magnae quantitatis aquae benedictae. Dici in qua non potest: quia principale in hoc negotio non est spectandum ex materiae quantitate sed ex rei consecrate vñctione: ita ut principale in ea esse ceteri debeat, quod proxime instituitur ad corpus & sanguinem Christi continentium ac contingendum. Quae doctrina sequenda est in praxi cum sit tuta, & contraria periculosa. Sed quare, quomodo ergo calix aut patena iam deaurata fuerint quando consecrantur, non amittat consecrationem amissione deurationis. Respondetur id fieri quia consecrantur secundum se tota, & ideo retinent consecrationem, quamdiu non patiuntur materiae suae deperditionem, ex qua reddantur inepta ad usum in quem sunt instituta: prout antea dictum est de aliis rebus sacris.

Dubitatur praeterea: An in calice consecratio amittatur per separationem cupae à pede. Distinctione autem respondendum videtur, sicut respondet Suarez in eadem s. 7. s. Rursus inquiri. Vel enim in calice, pedi sic cupa coniungitur, ut non valeat ab eo separari absque fractione; tunc per separationem cessat in eo consecratio: perinde ac cessat in altari fixo per separationem tabulae à reliqua structura cui superponitur: vel eo artificio pedi cupa innectitur, ut possit absque fractura separari, ut in calice quem vocant tornatilem: atque in tali non cessat consecratio, separatione cupae à pede: ita ut opus non sit noua, quando iterum coniunguntur, quod in usu seruatur ut Fumus in Armilla verbo Calix num. 2. notat approbatque, ac cum eo Azor in citato cap. 28. quest. 7. notans in ea separationem idem vsuuenire ac si sacrae vestis partes connecterentur funicularis: quarum solutione illae separarentur quidem, sed quia separatio esset sine fractione, colligatae iterum ad vestis compositionem, non esset opus noua illius benedictione. Et certe si necessarium esset talem calicem, quoties in eo cupa separata à pede, consecrari de nouo frustra adhiberetur in eo tale artificio, cum quo tanta esset incommoditas. Sicut igitur altare portatile consecratur cum intentione, ut loco moueri possit absque detrimento consecrationis: ita etiam calix tornatilis, ut cupa possit à pede separari.

Dubitatur demum An vas in quo Christi corpus pro communicandis consecratur aut conseruatur debeat prius de consecratis esse: ac debent calix & patena. Quae de re pluribus Suarez in fine eiusdem septimae sectionis. Tenendum est autem primo, consecratum esse debere, iuxta illud quod in Missali Romano praescribitur rubrica 2. De ritu celebrandi

Missam: ut si Sacerdos plures hostias consecraturus sit pro communione facienda: quae ob quantitatem se per patenam manere non possint, colloquet eas super corporale ante calicem aut in aliquo calice, vel vase mundo consecrato, illas ponat retro post calicem & alia patena cooperiat. Secundo non esse necessarium talis vasis consecrationem factam esse chrisimatis vñctione. Ratio est: quia in Pontificali Romano tantum ponitur simplex illius benedictio: unde estimandum est quod ea sufficiat. Tertio consentaneum esse ut fiat ex eadem materia ex qua calicem fieri ius praecipit ordinarie: quae fit ex argento: cuius locum ob paupertatem stannum tenere potest.

Appendix ad antelicta de: veneratione & reuerentia deferend. rebus sacris: ad celebrationem Missae licet. am. inquis. is.

SECTIO VII.

Suarez in memorata disput. 81. sect. 8. longum sermone de hac re instituit: sed attigisse illa quae is habet columna 6. & tribus sequentibus sufficere potest ad nostrum institutum.

Primum est ornamenta omnia altari & Sacerdotibus necessaria ad licitam Missae celebrationem, quantumcumque benedicta sint, tangi posse à laicis, etiam foeminis, nisi benedicta sint cum chrisimatis vñctione, ut calix & patena: aut attingant immediate corpus Christi ut corporalia. Quae exceptio additur congruenter cap. Sacras, dist. 23. in quo talia tangi prohibentur, etiam à foeminis sacris seu monialibus. Quod autem laicis sit licitum aliorum vestimentorum contactus, vsus communis ostendit. Contraque non tamen facere videtur cap. Vestimenta, De consecr. dist. 1. in quo de vestimentis Ecclesiae, quibus Domino ministratur & sacra debent esse, generaliter statuitur non debere contingi, nisi à sacris hominibus. Sed aduertendum est, illic sermone esse tantum de contactu qui ordinatur ad communem & prophanum usum, prout patet ex eo, quod ibidem inculcatur, non esse aliis vsibus fruendum illis, quam Ecclesiasticis & Deo dignis officiis. Cuiusmodi contactus quatenus liceat sacris hominibus iudicandum est ex dicendis in sequenti num. 205.

Secundum est: laicum tangendo immediate seu nuda manu calicem, patenam aut corporalia consecrata, peccare transgressionem prohibitionis Ecclesiae: non tamen mortaliter, si scandalum absit, & contemptus: quia materia non apparet adeo grauis, ut talis prohibitio inducat obligationem sub tam graui poena: nisi forte temere, ac sine iusta causa laicus talia tunc tangeret cum corpus aut sanguinem Christi continent de facto: quia inde materia efficitur grauis. Eoque nomine censeri potest statui in cap. Non oportet, dist. 23. Non oportere Subdiaconum contingere vasa Dominica. Nam alias tale quid ei licet ex cap. Non liceat, 2. eadem dist. & ex eo, quod in ipsius ordinatione calix ei porrigatur tangendus. Quae facultas in eodem cap. extenditur ad Acolytum in sacris seu loco, ut glossa interpretatur, in quo sacra vasa reponuntur.

Tertium est: quod in hac re corporalia aequiparentur calicibus, constare ex supradicto cap. Sacras: ubi illa significantur, per sacras pallas, ut glossa interpretatur. De eorum vñctione, cum immunda fuerint, statuitur, De consecr. dist. 1. cap. Nemo, 2. ut vasa in quibus lauantur, ad id tantum munus sint destinata: item ut à Diacono lauentur, atque ut lotio non mittatur foras sed in piscinam sacram: ne forte puluis Dominici corporis male decadat. Quod quidem statutum omnino seruandum esse in prima lotione, merito monet Sylu. in verbo, Corp. valia, quest. prima: siquidem ob tactam rationem ipsam nulla consuetudine potest quoad eam ablutio nem rationabiliter abrogari. Quoad secundam vero aut tertiam lotionem: iuxta Caietani doctrinam in verbo, Mulieris peccata in sine probabile est eam ipsam licite fieri etiam à foeminis, praesertim virginibus Deo sacras, ubi est consuetudo. Quod Suarez col. 7. ait absque serupulo in praxi posse seruari: quia probabile est, propositam rationem tunc cessare: interuenitque rationalis causa tangendi; quae est, ut corporalia ipsa mundiora sint & politiora: ad quod efficiendum foeminae solent esse indutrix.

201

203

VAL
SIS

Idem quod de corporalibus Suarez post Syluestrum addit intelligendum esse de purificatoriis; quæ licet non sint benedicta, valde prope tamen attingunt sanguinem Domini: & nonnunquam forte aliquæ reliquæ eiusdem sanguinis, aut etiam corporis Domini adhærescunt ipsis.

Quartum est: nõ esse licitum vti rebus sacris ad profanos vsus: vt v.g. vti calice in conuiuio mensa: vel corporali tanquam linteolo cõmuni, aut sacra veste ad aliquam profanam præsentationem. Si enim, *ex cap. Quæsi. mel. 19. quæst. tertia*, loca quæ semel monasterio dedicata fuerint, prohibitum est fieri secularia habitacula: multo magis censendum est prohiberi, res sacras vsurpare ad vsus profanos: præsertim cum tale quid præ se ferat contemptum earumdem rerum talem, vt vis possit excusari à mortali, prout Suarez exprimit.

Quintum est: prohibitionem factam ne mortuus obuolatur palla, seu mappa altaris: non obflare quin licitus sit vsus sepeliendi vita functos Pontifices & Sacerdotes indutos vestibus benedictis. Nam neque de his est illic sermo: neque vt valde indecens est vti sacra palla tanquam syndone quadam, ad nuditatem cadaueris contegendam immediate, quod obuolendi verbum importat: ita est & corpus Sacerdotis defuncti syndone interius contextum honeste, sepulturæ mandare indutum sacerdotilibus vestibus. Sepelilio enim Sacerdotis, tanquam persona sacræ, potest censeri actus religionis: itaut vsus sacrarum vestium ad eam adhibitus sacer haberi valeat, non profanus. Nec obstat, quod illæ per talem vsum destruantur, quia destrui iusta de causa, non est contra earum sanctitatem: vt patet ex eo, quod oburi possint infectæ pectus, aut etiam vetustate consumptæ: prout habetur ex cap. Altaris palla, De consecr. dist. 1.

Vltimum est: easdem res sacras ad vsus profanos seu cõmunes amplius reduci non posse, ne quidem postquam per destructionem amiserint consecrationem, benedictionemque. Ita docet D. Thomas 3. par. quæst. 83. art. 3. ad 3. per cap. Ligna De consecr. distinct. 1. in quo prohibetur ne ligna Ecclesie diruta sumantur ad aliud opus nisi ad aliam Ecclesiam, vel ad profectum in monasterio fratrum: non vero in laicorum operas: sed potius comburenda esse. Quod autem de talibus lignis dicitur; ob rationis paritatem locum habet in aliarum rerum sacrarum materia post amissam consecrationem. Excipitur tamen casus in quo, pietatis intuitu necessitate compellente sacra vasa aurea & argentea franguntur & venduntur ad subueniendum pauperibus, alioqui perituri fame, aut quid simile. Ea enim pietatis cum necessitate coniunctio, cohonestat talis materię accommodationem factam ab emptore, ad aliquam rem qua vtatur tanquam cõmuni, nec sacra. In quo Suarez colum. 3. vbi & approbat quod passim est in vsu, vt ex vestibus profanis pretiosis & honestis, fiant sacræ interuentu benedictionis, & per earum adaptationem ad vsum eum Ecclesiasticum in quem ordinantur. Et certe si ex materia domus profanæ diruta licet ædificare templum, immo & domum ipsam profanam consecrare in Ecclesiam, sicut Marcellus Papa consecrauit domum S. Lucinæ, & Vrbanus domum S. Cecilie: cum non idem liceat in vestibus, ratio dari non potest. Nec obstat, quod tales vestes forte seruiunt vanitatibus per quas Deus fuerit offensus: sicut nec obstat idololatria, quin templum idolorum abominanda conuerterentur in Ecclesiam sacrosanctas: consecratione & accommodatione ad sacrum vsum, sic ea cohonestante, vt censentur munda reddita, & ex abominandis, effecta sancta ac veneranda.

De his que celebratio Missæ continet, vti a corporis & sanguinis Domini consecrationem.

SECTIO VIII.

206. **E**XIIS quæ in celebratione Missæ concurrunt ad illius cõstitutionem, quædam sunt verba, & quædam facta; verba autem sunt variorum orationum, prælatio, & lectio aliqua sacræ Scripture. Facta vero, sunt genuflexiones, aliæque id genus humiliactiones & aliæ ceremoniæ à celebrante obseruandæ quando & quomodo Missale edocet sub titulo ritus celebrandi Missam: ex quo ad discendum sunt ante omnem ce-

lebrationem. De vtriusque, hoc est, tam dictis quam factis D. Thomas 3. parte quæst. 83. a. 1. 4. & 5. illorum causas & significaciones piæ declaras: & post eum tum alij, tum nostri Patres satis plene: Bellarminus in lib. 2. de Missis, a. ca. 11. ad finem. Henriquez 1. par. lib. 9. cap. 31. & pluribus sequentibus. Azor in prima in parte lib. 10. cap. 34. & 35. Gregorius à Valen. tom. 4. diffut. 6. quæst. 11. puncto 3. & Suarez tom. 3. diffut. 83. & 84. quos de his consulendos ei qui volet relinquemus, contenti attigisse facientia ad rationem iudicandi de peccatis nobis propositam, quæ complectemur aliquot documentis.

Primum est: Sacerdotem teneri in Missæ celebratione recitare omnia quæ ad illius ritum pertinere habetur ex Missali Romano. Hec satis patet ex eo quod Pius quintus in bulla præfixa eidem Missali, mandet, ac stricte omnibus & singulis in virtute sanctæ obedientiæ præcipiat, vt Missam iuxta ritum, modum, & normam quam per idem Missale traditur, cantent ac legant. Circa quod præceptum Suarez diffut. 83. sect. 3. annotat. Primo, eos qui iuxta memoratam bullam possunt retinere Missale ducentis annis ante eandem apud suos vsu receptum, teneri seruata proportione dicere ea quæ in Missali sibi permisso dicenda traduntur. Secundo, id ipsum præceptum obligare sub mortali, quia datum est in virtute sanctæ obedientiæ, & de re graui: vt pote spectante ad nobilissimum cultus divini ordinatum, ex diuersi generis partibus religioso artificio compositionem. Excusatio tamen in eo habet locum, sicut & in multis alijs præceptis, tam ex inconsideratione naturali, quam ex materia paruitate: vt quando leue est quod de eodem ritu omittitur, etiam si id fiat in canone: in quo sicut nõ repugnat dari excusationem per inaduertentiam; ita nec per materia leuitatem. Licet cum ex cõmuni Ecclesie sensu, sit obligatio illius integrè recitandi, quam ceterorum, ob immediatiorem coniuunctionem cum consecratione: merito eiusdem minor pars omissa, quam ceterorum, censeri potest sufficere ad mortale, ex notabiliter mutilata integritate celebrationis. De qua notabili mutilatione, aduerte eam contingere posse ex defectu partis non admodum magnæ quantitatis quidem, pertinentis tamen peculiariter ad Missæ integritatem, sicut lectio Euangelij, v.g. pertinet.

Annotat tertio, optimum esse quidem dicere Missam quæ pro vnoquoque die Missale assignat: nihilominus (nisi aliud suadeat alicuius diei solemnitas) accipi posse aliam ab eo qui libere, & tantummodo arbitrio dicit priuam: quia cum sic ei liberum illam omnino non dicere: & aliam dicere. Publicam autem, vt Parochialem vel Conuentualem dicentem, non potest vti ea libertate, prout deduci potest ex cap. Quidam laicorum, & ex cap. Cum creatura, De celebr. Missarum.

Annotat quarto, eum qui ob acceptum stipendium aut capellaniam tenetur certam Missam dicere, ita teneri obligationem eam implere: vt si cõmode possit cessante scandalo, non impediatur se conformare Missali: dicendo Missam quam pro eo die assignat: maxime si dies sit festus.

Annotat postremo, cum aliquid in Missa omisissum & ex naturali obliuione, id aliquanto post veniens in mentem non esse necessarium dicere cum perturbatione ordinis, qua tollatur coherencia, artificio miro atque religioso constituta, partium celebrationis Missæ. Excipe, nisi id quod omisissum est sit de substantia sacrificij: quia talis omisissio debet necessario suppleri.

Secundum documentum est: Peccatum esse, in Missa ex propria deuotione addere verba, præter ea quæ præscripta sunt dicenda, secundum Ecclesie ritum. Ratio est: tum quia id expresse prohibetur à Concilio Tridentino in sess. 22. decreto De obseruandis & euitandis in celebratione Missæ. Itemque à Pio quinto in ante memorata bulla, districte ac virtute sanctæ obedientiæ. Vnde satis intelligitur peccatum esse mortale, illudque deterius, quam memoratum in præcedenti documento, tanquam magis iniuriosum Ecclesie: & expositum periculo superstitionis & erroris. Quamquam in eo ex materia leuitate excusationem locum habere non repugnat: quæ in eo non satis facile inuenitur, ob iniuriam quæ inferitur Ecclesie, vsurpato potestatem ipsi propriam, ordinandi de iis que ad ritum celebrandi pertinent. Quæ ratio cum esset quando quis ex deuotione, orationibus in

M. Alii designatis, addit alias quibus oret, non ut publicus Ecclesiae & altaris minister; sed ut persona priuata (prout fit in vtroque Memento) cessat quoque illa facilitas constituendi materiam grauem ad mortale sufficientem: quando abest probabile periculum superstitionis & erroris.

Tertium documentum est: Eadem ratione peccatum essetui celebrandi in Missali tradito aliquid omittere aut addere quoad facta, qua dictum est dugbus praecedentibus documentis, quoad verba. Nam a Concilio Tridentino & Pio quinto vtrumque pariter prohibetur: parque est prohibendi causa: nempe quia expedit omnino in tam graui ministerio fieri ordinate, & vitari superstitiones. Circa quod peccatum Suarez disputat 83. sect. 2. admonet primo, commissum per additionem actionis, regulariter mortale essetui additio fiat animo inducendi nouum ritum pertinentem ad cultus diuini modum, qui non est in Ecclesiae vtu, nec habet significationem specialem mysticam ab Ecclesia constitutam: tunc enim est materia grauis, tanquam supersticiosa: quae contingens in publico grauissimoque ministerio Ecclesiastico, ex se generat scandalum. Ex paritate vero materiae esse tantum veniale, si quis non quidem praedicto animo, sed solum ex peculiari deuotione ad ritum Missalis addat aliquam actionem ex se bonam & religiosam: etiam, indifferenter agat, non peccat tamen mortaliter, quia, si scandalum abest, materia est leuis.

Admonet secundo, commissum per omissionem actionis pertinentis ad ritum in Missali praescriptum: si talis actio tantum sit caereonia pertinetis ad conuenientem modum agendi, non esse regulariter plusquam veniale. Possit vero mortale esse si sit grauis caereonia: qualis censetur accessus proxime ad substantiales, quibus consecratio perficitur: vt miltio vini & aquae fractio hostiae consecratae cum particula missione in calicem; panis azymus. Censetur item, quae adeo solemnis est, & publica, vt omitti non possit absque scandalo: sicut est eleuatio hostiae & calicis post consecrationem: est quoque stando, non autem sedendo celebrare.

Admonet tertio, ex speciali Papae dispensatione licitam reddi posse omissionem caereoniarum, quantum cuique grauium: nisi tales sint, quae habeantur substantiales, aut quae ad eas prope accedant, vt censentur diuino iure necessariae: vt v. g. consecratio vtriusque speciei, & vtriusque per Sacerdotem celebratio sumptio. Sine tali dispensatione autem, si futura omittio sit prauiusa ante Missam incceptam; haec omittenda est potius quam in debita celebranda. Quae tamen in re, conferre oportet caereoniae grauitatem cum grauitate necessitatis, si quae tunc occurrat celebrandi Missam: quia haec notabiliter praeponderans caereoniae, potest excusare omissionem. Sin autem futura omittio non sit ante Missam incceptam prauiusa, eaque veniat in mentem solummodo post consecrationem, absoluendum est sacrificium quod substantiaiter inchoatum, non debet ob ritum accidentalem dimitti imperfectum: non item si ante consecrationem ea cognoscatur, & sit omittio caereoniae grauis, vt mixtionis aquae cum vino in calice, eo quod ubi ibi haberi nequeat nisi cum maxima difficultate, ac nimis diu expectando. Tunc enim Sacerdos debet potius a celebratione desistere, quam vltius progredi, & consecrare vinum sine aquae mixtione, quia ageret contra Ecclesiae praescriptum in re valde graui. Addit Suarez si caereonia omittenda leuior fuerit, prudenter expendendum esse, quod maius incommodum sit ministerium inchoatum relinquere, an cum tali omissione illud perficere: atque sequendum quod iudicatum fuerit minus incommodum: interea habendo semper praecautum, vt scandalum vitetur.

His operae pretium est addere quae de debita ratione seruandi ritum celebrandi admonet P. Iacobus Alvarez de Paz in libro de vitae religiose instituenda cap. 7. his verbis: Reuerentiam exteriorem cultodis si caereonias ab Ecclesia institutas polchre, attente, grauitate, & cum quadam dignitate perficias. Si cum caput inclinas ita inclines, vt qui Dei benedictionem tibi concillas. Si cum genua flexa ita flexas, vt qui Deo te submittis. Si cum hostiam & calicem benedixis, ita illa signa facta facias, vt qui sacrificium Deo accepistis. Si cum verba Missae proferas, ita distincte

& clare proferas, vt qui Deum ipsum alloqueris. Si denique ita omnia ibi dicas & facias, vt dignum est voce promi, & actione perfici, quae Dei Spiritu, sancta Ecclesiam regente, approbata sunt & instituta. Ministri Regum & Principum suas habent vrbantatis & commitalis leges, quas nefas est praeterire: quidni Ecclesia Spiritu veritatis edocta illas caereonias instituat, quibus erga Deum officiosi & vrbantissimi, & ei comiter & decenter seruiamus? Si igitur magni momenti esse videtur erga magnates huius seculi, vrbantiam nos habere, & in nulla re quantumuis modica ad reuerentiam eorum spectante deficere: quanti momenti est summum Deum signis reuerentiae, ab ipsomet per Ecclesiam institutis, absque vllis defectibus honorare? Quid grauius quam ipsi Deo per genuflexiones se submittere, & ei per hoc signum, laetiae cultum exhibere? Quid sublimius quam hostiam & calicem, in quibus Deus ipse later, benedicere. Quid excellentius quam Deo nomine totius Ecclesiae vota & orationes offerre? Quid mirabilius quam hostiam, cui praesens adest Filius Dei, manibus tangere & frangere: ac huc, atque illuc mouere? Haec qui festinaiter & distracte ac inconsiderate facit, magnum iudicium praebet, quod lumen fidei nubibus inconsiderationis & distractionis obtentum deserit. Haec ille: consequenter docens, argumento a minori ad maius, quod si Esther ingrediens ad regem Assuerum corruit, & in pallorem colore mutato, saluum super ancillulam reclinauit caput, vt dicitur in eius historia cap. 15. Sique D. Ioannes Baptista non tacturus corpus Christi, sed tantum infusurum aquam ipsius capiti, stupens ac tremens dixit ex c. 3. D. Matthaei, Ego debeo a te baptizari, & tu venis ad me? Si itaque haec ita sint: certe debemus cum timore ingenti ac stupore hostiam, ipsum Christum continentem, manibus contrectare.

De remediis aduersus defectus qui possunt in Missae celebratione contingere superest dicendum. Sed cum habeantur in Missali Romano satis clare proposita: pleniorum de eis sermonem quem habet Henricus lib. 9. cap. 36. & sequentibus, apud ipsum relinquentes videndum; contenti erimus aliquot breuibus documentis conulere timoratis conscientiae aduersus anxietatum molestias, quas tales defectus solent secum adferre in celebratione Missae.

Documenta de Missae defectibus, vtilia celebrantibus timoratis, ad suam conscientiam perplexam molestant.

SECTIO VLTIMA.

Primum est: Si in materia, vel forma commissus sit defectus essentialis eum esse omnino supplendum. Ratio est, quia sacrificium fieret alioquin inutile, vt pote deficiens in essentialibus, quod intrinsece malum est ac proinde omni diligentia cauendum. Quis censetur defectus essentialis constat ex dictis.

Secundum est: Si ante hostiae consecrationem prauideatur defectus vini necessarii ad consecrationem calicis, ab illa esse omnino abstinendum, si is suppleri non possit. Ratio est: quia & tunc fieret sacrificium inutile. Quod si post consecrationem hostiae defectus eiusmodi detegatur, eum debite supplendum esse. Ad quod supplementum si vinum commodum nullo modo haberi possit, abstinendum est a prolatione formae consecrationis calicis (quandoquidem deest materia necessaria) licet procedendum sit, & Missa inccepta absoluenda: omittenda tamen, mentione sanguinis in locis canonis Missae in quibus ea fieri solet prout habet Missale Romanum, §. De defectu vini, in fine. In eo casu autem, imperfectio sacrificii non imputabitur celebranti cum neque eam prauidet antea, neque vitare potuerit postea.

Tertium est: Et si ex citato §. De defectu vini, circa medium: cum iam sumpto Christi corpore, celebrans aduertit defectum in materia calicis: nempe esse aquam, aut acetum, aliudve quam vinum de vite: debeat resumere, non solum commodum vinum, sed etiam aliam hostiam ad consecrationem corporis Christi: nihilominus eum subest aliquod periculum scandalum: ipsum contentum posse esse sola consecratione sanguinis. Pro quo & auctores & rationes Suarez habet in 3. tom. 3. disp. 85. sect. 1. Et certe dubium non est, quin talis

modus accommodatio sit, quam prior ille, ad cauendum ne populus deficiat ad matrem, & inde scandalum generetur. Neque vero eodem modo imperfectionem sacrificij obflare, hinc patet: quia ex communi omnium consensu, quanto nondum consumpta hostia consecrata talis defectus contingit, is sufficienter suppletur sola consecratione calicis: quoniam vtraque consecratio concurret tunc sufficienter ad sacrificij integritatem. Atque idem dici potest consumptionem hostia consecrata: quoniam consumptio ea nihil obstat, quin cum hostia consecratione censeri debeat concurrere consecratio calicis.

Quartum documentum est: Etiam si D. Thomas, 3. par. quest. 83. art. 6. ad 4. insinuet, quado post iam sumptam hostiam consecratam repetenda est consecratio calicis ob defectum materiam interuenientem: insinuet, inquam, cum verbis eiusdem consecrationis dicenda esse iterum omnia quae in canone sequuntur: nihilominus id non esse necessarium, prout Suarez loco citato ante solutionem argumentorum ex eo docet, quod non sint tunc repetenda, quae in canone Missae praecedunt consecrationem. Par enim est verorumque ratio: quandoquidem tam ea, seu verba seu signa, dicuntur & fiunt intentione Sacerdotis, super debita Eucharistiae materia, quam quae sequuntur consecrationem: ideoque si haec tanquam indebite perfecta; sint repetenda, erunt & illa: quod non iudicatur necessarium: quia sunt sacrificio accidentalibus, riteque perfecta sunt quoad omnes actiones exteriores, & quoad verba omnia, quae ex intentione proferentis vera fuerunt, tanquam relata ad verum panem, verumque vinum consecrandum.

Quintum documentum est: Cum defectus contigerit in pane consecrando, idem proportione seruata censendum esse accidit, cum contigerit in vino consecrando: nisi quod ordo seruandus inter consecrationes eas (vt scilicet illa panis praecedat) exigat ne mutetur, nisi urgente notabili necessitate vitandi scandali; sed consecrationi hostiae qua suppletur talis defectus, addatur consecratio calicis. Pro quo facit dictum in Concilio 7. Tolet. ca. 1. Sancta mysteria non posse perfecta videri, nisi perfectionis ordine compleantur.] Videri potest Suarez in eadem sect. 1. §. atque ex his.

Sextum est: Si essentialis defectus contingat in sacramentali forma (vt quia verbum aliquod ad essentiam ipsius spectans omissum est, vel talis mutatio facta est in ea, vt corruptus sit verus sensus) eadem ratione iterandam esse consecrationem ad illum supplendum: qua ante dictum est iterandam esse ad supplendum essentialem defectum contingentem in materia.

Septimum est: Si in vtriusque materiae consecratione defectus essentialis acciderit siue ex malitia Sacerdotis, qui

non habuit intentionem consecrandi, siue aliunde; post sumptam quidem eius modi materiam non consecratam suppleri non posse defectum nouae materiae consecratione: quia hanc comitari debet Eucharistiae sumptio per eum, a quo consecrata est. Id autem non potest licite fieri ob Ecclesiasticum praecipuum, requirens in sumente, vt sit ieiunius ieiunio naturali, qualis non est is qui panem & vinum sumpsit non consecratum. Ante sumptionem vero istiusmodi, qui in casu proposito perperam egit, tenetur poenitens de peccato admissio in eare, denuo in debita materia consecrare cum debita intentione. Quod etsi necessarium non sit ad vitandum ne sacrificium maneat imperfectum (cum ipsum minime coeperit esse) est tamen tum ad seruandum praecipuum non fingendi in hoc ministerio, atque adeo nec perseverandi in incepta fictione: tum ad vitandum irregiosum modum sumendi profanum cibum & potum, tanquam sacramentum quale non est: tum denum ad cauendum ne populus merum panem & vinum adorēt tanquam Christum.

Octauum documentum est: Defectum in accidentalibus, id est, in caeremoniis quae in Missa fiunt: & in verbis sequi praecipuis quae in ea dicuntur: magna diligentia quidem praecauendum esse; quia plena & perfecta ex quoquo tam sancti ministerij id exigit; postquam tamen iam commissum est, cum non esse regulariter supplendum iteratione, atque adeo praepostero ordine, posterius dicendo aut faciendo, quod prius dici aut fieri debuit. Hoc Suarez in sequenti sect. 2. probat: quia talis iteratio, cum sit accidentalium, non est necessaria ad sacrificij perfectionem: nec item ad illius decorem, cum parui fiat quod accidentalibus ipsa non dicantur aut non fiant suo loco ac tempore, debitoque ordine: nec demum ad eiusdem reuerentiam cum perturbationem & populi scandalum ea adferat potius, quam deuotionem. Ideo vero dictum est regula in r; quia si de iterando esset iusta de causa statutum fastidium, ipsum esset seruandum: itaque si tam modica poneretur mora in tali iteratione vt antedicta incommoda non timerentur, ea posset usurpari. Alia documenta non pauca quae his addi possent, aut habentur in Missali Romano vbi legi debent: aut iam, opportunitate data, sunt a nobis in praecedentibus tradita.

Illud tantum obiter monendum restat, quod Sacerdos humorem in calice manentem post sumptionem sanguinis debeat cum magna reuerentia tractare tanquam Christi sanguinem: ac proinde primam ablationem, faciendam ex vino iuxta cap. Ex parte, De celebr. Missarum, debere quoque cum reuerentia sumere. Ad quod facit quod in illa sumenda, sicut in sumptione sanguinis, calici supponatur patena: quod non fit in 2. ab lutione.

LAVS DEO INTEMERATAEQUE MATRI